

Чарлс Дикенс
Избрани творби в пет тома — том 5

Енорийският надзирател. Парната машина. Учителят

Енорията! Колко много нещо се съдържа в тази една-единствена дума! И с колко много случаи — на бедност и страдания, на разорение и изгубени надежди, на окаяна нищета и безнаказани престъпления — е свързана! Бедният чоюк с оскъдни доходи и тежко семейство, който живее ден за ден, като едва успява да осигури насъщния, може да задоволи донякъде само най-острите си нужди, но няма никаква възможност да се замисли за своето бъдеще. Данъците му остават неизплатени, първият срок от три месеца е минал, идва вторият, той не може да отлага повече плащането — и получава известие да се яви в енорията. Ще опишат вещите му, децата му ще плачат от студ и глад, даже ще измъкнат и одъра изпод болната му съпруга. Какво може да стори той? От кого да търси помощ? От частни благотворители? От милосърдни хора? Не, разбира се — за това си има енория. Има си енорийски съвет, енорийска лечебница, енорийски лекар, енорийски служители и енорийски надзирател. Прекрасни заведения и мили, добросърдечни хора. Жената умира — погребва я енорията. За децата няма кой да се грижи — поема ги енорията. Отначало бащата не ходи на работа, след това изобщо никъде не го приемат — подпомага го енорията. А когато нищетата и пьянството свършат това, на което са способни, го прибират — вече кротък бръщолевещ идиот — в енорийската лудница.

Енорийският надзирател е един от най, а може би и най-важният сред представителите на местната власт. Той не е чак толкова богат като църковните настоятели, нито е толкова учен, колкото църковният писар, и не може да се разпорежда до такава степен като тях. Но въпреки всичко властта, с която разполага, е доста голяма, пък и той полага всички усилия, за да не се накърнява висотата на неговия пост. Нашият

енорийски надзирател е прекрасен човек! Истинско удоволствие е да го чуете как разяснява законите за бедни на глухите старици, които в приемни дни стоят в коридора пред стаята на енорийския съвет, и как им обяснява какво бил казал той на старшия настоятел, какъв бил неговият отговор и какво „те“ (надзирателят и останалите джентълмени) били решили да сторят. В стаята извикват една жена с окаян външен вид, изпаднала в крайно тежко положение — вдовица с шест невръстни деца.

— Къде живеете? — пита я един от църковните настоятели.

— На квартира, господа, държа две задни стаички у мисис Браун, на Литъл Кинг Уилям номер три. Тя, мисис Браун, живее там вече петнайсет години и ме знае, че не бягам от работа и че съм много работна, даже, господа, още когато горкият ми мъж беше жив — той умря в болницата...

— Добре, добре — прекъсва я настоятелят и си записва адреса. — Утре сутринта ще пратя Симънс, надзирателя, да провери дали всичко това е вярно и ако е така, мисля, че ще ви изпратим в работния дом (Работният дом — така били наричани приютите за бедни, възникнали през 1834 година, когато бил приет „Законът за бедните“.

Благотворителните дружества, които ги управлявали, въвели в тях извънредно строг режим и задължителен труд за всичките им обитатели). Симънс, първото нещо, което трябва да сторите утре сутринта, е да отидете в квартирата на тази жена, ясно?

Симънс кима в знак на съгласие и извежда жената. Предишното ѝ възхищение от „съвета“ (всички те седят зад дебели книги, и то с шапки на главите) е нищо в сравнение със страхопочитанието ѝ към окичения с ширити неин придружител, а думите ѝ за случилото се вътре засилват още повече — ако това изобщо е възможно — уважението, което насъбралата се тълпа питае към този строг служител. Ако трябва да се връчи някому съдебна призовка, от тази работа нищо няма да излезе, щом от страна на енорията с нея се заеме Симънс. Той знае наизуст всички титли на лорд-мера, излага всякакви дела без ни най-малко

запъваие, даже се говори, че веднъж бил казал някаква шега и главният иконом на лорд-мера (който се случил там в този момент) след това споделил със свой близък приятел, че тя почти се равнявала по остроумие на шегите на мистър Хоблър (_Мистър Хоблър — Франсис Хоблър, съвременник на Дикенс, известен юрист в Лондон към полицейския съд в Маншън Хаус. Бил прочут със своето остроумие_).

Трябва обаче да го видите в неделя, с параден мундир и триъгълна шапка, с огромен жезъл за показ в лявата ръка и тънко бастунче за употреба в дясната. С каква тържественост завежда децата до местата им и как плахо го попоглеждат малките палавници с крайчеца на окото си, когато, след като вече всички са седнали, той ги изглежда с онзи характерен за всеки надзирател поглед! Когато църковните настоятели и попечители се настанят в своите тронове със завески, самият той се отпуска на една махагонова седалка, поставена специално за него до пътеката, и разпределя вниманието си между молитвеника и момчетата. Неочаквано, точно когато е започнала службата и наоколо се възцари пълна тишина, нарушавана единствено от гласа на отслужващия свещеник, една монета звънна с ужасяваща яснота на каменния под на пътеката. Забележете тактиката на надзирателя. Неволният ужас, изписан на лицето му, веднага се сменя със свършено безразличие, сякаш единствен той не е чул звъна. Хитростта му успява. Неговата жертва, момчето, което е изпуснало монетата, протяга полека десния си крак като пипало, след което се престашава и на няколко пъти се навежда да си я вземе, но надзирателят, който се е извърнал незабелязано, обсипва кръглата му главица с поредица от удари, нанесени с гореупоменатия бастун за най-голямо удоволствие на тримата младежи, които след това не престават да кашлят до края на проповедта.

Това са няколко примера, показващи високото положение и тежестта на един енорийски надзирател — тежест, която никога не е била накърнявана пред очите ни, освен когато се налага да се задействува това изключително полезно съоръжение — пожарната

машина; в подобни случаи наистина настъпва пълна суматоха. Две малки момчета се завтичват с всички сили към надзирателя и му съобщават, че с очите си били видели някакъв горящ комин, машината бързо се изкарва навън и за нея се завързват с въжета цяла сюрня момчета, които с грохот я повличат по паважа, а надзирателят хуква — не преувеличаваме, — хуква отстрани. Накрая пристигат пред някаква къща, от която се носи силна миризма на сажди, и в продължение на половин час надзирателят хлопа оглушително и важно на вратата. Но тъй като никой не обръща внимание на усилията му, а междувременно кранът е бил отворен и водата е изтекла, момчетата подкарват машината обратно с шум и глъч и я прибират отново в работния дом, а на другия ден надзирателят дава нареждане „да приберат“ клетия домовладелец, за да си плати законната глоба. Досега само веднъж сме виждали пожарната машина при истински пожар. Появи се със страшна скорост — най-малко три и половина мили в час, вода имаше достатъчно, при това машината пристигна първа на местопроизшествието. Помпите изгромоляха, хората наоколо се развикаха радостно, надзирателят плувна в пот, но за нещастие точно когато щяха да започнат да гасят пожара, откриха, че никой не знае как се пуска водната струя, и така — осемнадесет момчета и един мъж помпаха с всички сили в продължение на двадесет минути, но без всякакъв резултат!

След надзирателя по значимост се нареждат директорът на работния дом и енорийският учител. Църковният писар, както всички знаем, е нисък пълничък мъж, облечен в черно, с масивна златна верижка за часовник, доста дълга, на чийто край висят два печата и един ключ. Той изпълнява длъжността пълномощник и е вечно „под пара“, най-вече когато бърза за някое енорийско събрание, в една ръка стиснал ръкавиците си, а под мишницата на другата — дебела червена книга. Колкото до църковните настоятели и попечители, с тях няма да се занимаваме, тъй като за тях знаем само това, че са главно почтени търговци, склонни да носят шапки с плоска периферия, и от време на време окачват на видно място в църквата по някое писмено изявление,

със златни букви на син фон, за да съобщят такива важни неща като разширяването или реставрирането на някоя от галериите или ремонтирането на някой орган.

Директорът на работния дом в нашата, както и във всички останали енории не е от хората, чиито най-хубави години са вече зад гърба им и които изкарват останалата част от живота си на някоя помаловажна длъжност, а щом си спомнят за миналото, се чувствуват унижени и страдат от настоящото си положение. Не бихме могли с точност да кажем какво е работил преди, но ни се струва, че е бил някакъв дребен чиновник или учител в държавно училище — във всички случаи обаче той се е издигнал с настоящия си пост. Доходите му, разбира се, не са големи и това доста добре личи от ръждивия оттенък на черното му палто с протрита кадифена яка, но, от друга страна, той не плаща наем за жилище и се ползува с ограничен лимит за въглища и свещи и неограничена власт в своето малко владение. Той е висок, слаб и кокалест, винаги ходи облечен със сюртук и обут с обувки и черни чорапи, а когато минете край прозореца му, ви гледа така, като че ли иска да сте просяк, за да може да упражни своята власт над вас. Това е един великолепен пример на дребен тиранин — мрачен, зъл и груб, който тормози подчинените си, угодничи пред тези над него и завижда на енорийския надзирател за влиянието и авторитета му.

Нашият учител представлява пълна противоположност на този любезен служител. Той е от онези хора, които сякаш са белязани от злата съдба, защото всяко нещо, с което се захващат или в което имат пръст, се проваля. Един богат роднина, който го бил отгледал, открито заявил, че ще се погрижи за него, и му завещал десет хиляди лири, но по-късно в допълнение към завещанието се отрекъл от това свое дарение. След като по този начин бил принуден да работи, за да се издържа, той постъпил в някаква кантора. Чиновниците, които били помлади от него, измирили като мухи, а по-старите и по-висши по чин, чиито места чакал с нетърпение, продължавали да живеят, сякаш били безсмъртни. Захванал се с борсови спекулации, но загубил. Отново се

захванал и спечелил, но не си възвърнал парите. Бил надарен с изключителни способности и имал мил, великодушен и любезен нрав. Приятелите му се възползували от едното и злоупотребявали с другото. Заредили се несполука след несполука и нещастие след нещастие, с всеки изминал ден той все повече се приближавал към пълната нищета, но същите приятели, които на думи му били най-верни, започнали да проявяват странна студенина и безразличие. Имал деца, които обичал, и жена, която обожавал. Децата го изоставили, а жена му починала от мъка. Той се оставил да го носи течението — това винаги е било негов недостатък, защото никога не е имал достатъчно вътрешни сили, за да понесе ударите на съдбата, нито пък някога се е грижил за себе си и единственото същество, което го е крепяло в бедността и страданията му, вече не било между живите. Именно в този момент той се обърнал към енорията с молба за помощ. Някакъв добър човек, който го познавал от по-щастливи времена, точно тогава бил църковен настоятел, така че му помогнал да получи настоящата си длъжност.

Той е вече стар. От многото негови весели другари, които преди се тълпели край него с уверенията, че са му приятели, някои измрели, други пропаднали като него, трети се издигнали, но всички го забравили. Добре, че годините и негодите бяха отслабили паметта му и с времето той свикна със сегашното си положение. Понеже е кротък, безропотен и усърден в задълженията си, му разрешиха да остане на длъжността и след определената възраст и той несъмнено ще остане дотогава, докато го застигне старческата немощ или го прибере смъртта. Сега, когато този побелял старец бавно крачи на слънце из училищния двор през междучасията, едва ли някой и от най-близките му приятели би могъл да познае в лицето на бедния учител своя някогашен весел и безгрижен другар.

Помощникът на енорийския свещеник. Старата дама. Капитанът в

оставка

Започнахме предишния разказ с нашия енорийски надзирател, защото сме дълбоко убедени в значението и високия ранг на неговата длъжност. Настоящия ще започнем с помощника на енорийския свещеник. Той е млад джентълмен с такава привлекателна външност и толкова очарователни маниери, че само месец след появата му в нашата енория едната половина от младите госпожици вече беше обзета от религиозна тъга, а другата бе безнадеждно влюбена. Толкова много девици досега не бяха идвали на църква в неделя, нито пък кръглоликите ангелчета от паметника на мистър Томкинс, намиращ се на страничната пътека в църквата, бяха виждали такава набожност на този свят. Когато дойде и взе ума на енорияшите, той беше около двадесет и пет годишен. Решеше косата си на път по средата във формата на нормандска арка, носеше пръстен с брилянт от най-висока проба на безименния пръст на лявата си ръка (с която имаше навик да подпира бузата си при четене на молитви) и говореше изключително тържествено с дълбокия си погребален глас. Нямаха брой посещенията на благоразумните мамички при младия ни свещеник, както и поканите, с които го обсипваха и които, не можем да не му признаем това, той приемаше на драго сърце. Ако поведението пред амвона му беше спечелило симпатиите на енорияшите, то появите му в частните домове му носеха десеторно по-големи успехи. Цените на местата близо до амвона и аналоя се покачиха, като най-високи бяха на тези в централната редица, а даже и най-тясното местенце на първия ред в галерията струваше повече от всичко на света; някои даже твърдяха, че били забелязали една неделя трите госпожици Браун, чиято семейна пейка се намираще зад тази на църковните настоятели, на безплатните места до олтара, където в същност причаквали помощника на енорийския свещеник да мине край тях на път за ризницата! Той започна да изнася импровизирани проповеди и дори и най-строгите бащи се поддадоха на всеобщата зараза. В дванадесет и половина през

една зимна нощ той се вдигна от сън и почти успя да покръсти бебето на една перачка в някакъв леген, при което всички енорияши се разтопиха от благодарности; самите църковни настоятели проявиха щедрост и предложиха енорията да поеме разноските за една караулна будка на колела, която помощникът на енорийския свещеник си беше поръчал за погребални служби в дъждовно време. Той изпрати три пинти (_ Пинта или пайнт — мярка за течност, равна приблизително на 1/2 литър_) каша и четвърт фунт (_ Фунт — мярка за тежест, равна на 453,6 г_) чай на една бедна жена, която беше родила четири близначета, и енорияшите изпаднаха в умиление. Предприе подписка за нея и жената получи цяло състояние. В продължение на час и двадесет минути говори за отмяна на робството на едно събрание в гостилницата „Козел и ботуши“ и всички бяха обхванати от неудържим възторг. Постъпи предложение младият свещеник да бъде награден с някакъв сребърен предмет в знак на благодарност за изключителните му заслуги към енорията. Списъкът на дарителите се попълни мигновено. Всички се надпреварваха, но не за да се измъкнат, а за да бъдат начело. Направиха по поръчка великолепна сребърна мастилница, гра-вираха съответното посвещение върху нея и поканиха помощника на енорийския свещеник на тържествена закуска в гореупоменатата гостилница „Козел и ботуши“, където мистър Гъбинс, бившият църковен настоятел, му я поднесе с изискано слово, а думите на младия свещеник, когато я пое, накараха всички присъстващи да се просълзят — даже и келнерите се разчувстваха.

Човек би помислил, че на този етап всеобщото възхищение беше достигнало своя апогей. Нищо подобно. Помощникът на енорийския свещеник започна да кашля — четири пристъпа между литанията и посланието и пет по време на следобедната служба. Нищо ново — младият свещеник беше болен от туберкулоза. Колко тъжно и колко интересно! Ако преди младите госпожици бяха на крак, то сега тяхното съчувствие и състрадание надмина всички граници. Такъв мъж като помощника на енорийския свещеник, такова прекрасно създание, такъв

ангел — и болен от туберкулоза! Това не можеше да се понесе. Започнаха да го отрупват с анонимни подаръци като: конфитюр от касис, бонбони против кашлица, плетени жилетки, грейки, вълнени чорапи и накрая той се оказа така екипиран със зимно облекло, сякаш се готвеше за експедиция на Северния полюс. По няколко пъти дневно из енорията се разпространяваха устни бюлетини за здравословното му състояние и изобщо — помощникът на енорийския свещеник беше на върха на славата си.

Някъде по това време настроението на енорияшите се промени. Изключително тихият, почтен и вечно сънлив възрастен джентълмен, който от дванадесет години служеше в нашия параклис, почина в едно прекрасно утро, без изобщо да беше давал знак за това свое намерение. Причина за последвалия обрат стана, първо, това обстоятелство и второ — пристигна неговият заместник. Той беше блед, слаб, изпит мъж с огромни черни очи и дълга, проскубана коса; обличаше се крайно немарливо, нямаше никакви маниери, а проповедите му бяха предизвикателни; с две думи — във всяко отношение се явяваше пълна противоположност на младия свещеник. Цели женски тълпи се стичаха, за да го слушат — в началото, защото видът му бил толкова необикновен; после, защото имал такова изразително лице и говорел така добре; и накрая, защото решиха, че в същност в него има нещо, което е невъзможно да се опише. Що се отнася до помощника на енорийския свещеник — за него не можеше да се каже нищо лошо, но в края на краищата никой не беше в състояние да отрече, че... че, с две думи, той не представляваше нищо ново за разлика от другия служител. Непостоянството на общественото мнение е пословично — един по един енорияшите се прехвърлиха в параклиса.

Помощникът на енорийския свещеник кашляше до посиняване, но напразно. С трудност си поемаше дъх, но и това не му помогна да събуди някакво съчувствие. Сега в църквата отново всички места са свободни, а параклисът е пред разширение, защото всяка неделя е претъпкан от народ!

Най-прочута и най-уважавана сред енориашите е старата дама, която се е заселила тук много преди името ни да е било записано в кръщелните регистри. Енорията ни се намира в едно от предградията и тя живее в най-хубавата и най-слънчева нейна част, на една приятна уличка. Къщата ѝ, нейна собственост, и всичко в нея, освен самата стара дама, която през последните десет години се е състарила съвсем мъничко, изглежда точно така, както и когато е бил жив мъжът ѝ. Малката гостна, която тя обикновено използва като дневна, е образец за идеален ред. Върху килима има постлано небелено ленено платно, рамките на огледалото и картините са прилежно обвити с жълт муселин, масата стои винаги покрита, освен когато се налага повърхността ѝ да бъде лъсната с терпентин и восък — нещо, което се прави редовно всяка сутрин в девет часа и половина, а джунджурийките наоколо си стоят подредени по един и същи начин. По-голямата част са подаръци от малките момиченца, които живеят с родителите си на същата улица, но някои от тях, като например двата старинни часовника (които никога не показват едно и също време, тъй като единият вечно изостава с четвърт час, а другият избързва точно с толкова), портретчето на принцеса Шарлота и принц Леополд (_Принцеса Шарлота и принц Леополд — дъщерята на английския крал Джордж IV и нейният съпруг._) в кралската лежа на Друри Лейн Тиътър, както и други неща от този род, старата дама си ги има от дълги години. През лятото тя седи тук, до прозореца, с очила на носа и чевръсто шие нещо. Щом ви види да се задавате по стълбите и ако сте някой от нейните любимци, старата дама ще се втурне да отвори външната врата още преди да сте почукали и понеже сигурно ще се чувствувате изморен от ходенето в жегата, първо ще ви накара да изпиете две чашки шери, след което ще ви позволи да говорите. Ако се отбиете по вечерно време, ще я заварите сърдечна, но малко по-сериозна от друг път, с разтворена Библия на масата пред нея, от която Сара, не по-малко прилежна и методична от своята господарка, всяка вечер чете на глас по една-две глави.

Старата дама рядко приема гости, освен малките момиченца, за

които споменахме. Всяко едно от тях си има определен ден, в който пие чай с нея в дома ѝ, и очаква този ден с трепет като най-големия празник в живота си. Най-далечното ѝ гостуване е през една къща от нейната в двете посоки и когато тръгне да пие чай там, Сара изтичва преди нея и почуква два пъти, за да не би господарката ѝ да настине, докато чака пред вратата. Старата дама винаги държи да се реваншира за визитите и когато покани мистър и мисис Някои-си и мистър и мисис Еди-кои-си, двете със Сара избърсват чайника, най-красивия сервиз, а също и дъската за „Папеса Йоана“ („Принцеса Йоана“ — специално разчертана дъска за игра на карти.) и най-тържествено приемат гостите в дневната. Тя има неколцина роднини, но те са пръснати из различните краища на страната, така че ги вижда много рядко. Има и един син в Индия, за когото винаги казва, че е много хубаво момче, в профил така прилича на горкия си баща от портрета върху шкафа, но после добавя, като поклаща тъжно глава, че ѝ е донесъл много мъка и даже веднъж едва не разбил сърцето ѝ, ала бог ѝ помогнал да се съвземе и тя повече не желае да говори за него. Взела е под свое покровителство много бедняци и всяка събота, на връщане от пазар, заварва предверието претъпкано със стари мъже и жени, като на същински официален прием, които чакат да получат седмичната си парична помощ. Името ѝ неизменно стои начело на всички благотворителни списъци и тя е най-щедрата дарителка на Дружеството за разпределение на въглища и супа през зимата. За инсталирането на орган в енорийската църква даде двадесет лири и първата неделя, когато децата пяха под звуците на неговата музика, тя така се развълнува, че се наложи прислужницата да я изведе на въздух. Влизането на старата дама в църква в неделя е винаги повод за раздвижване в страничните редици, придружено от всеобщо ставане на крака от страна на бедните хора, които ѝ се кланят непрестанно, докато прислужницата я настанява на обичайния ѝ ред, прави ѝ дълбок поклон и затваря вратичката ѝ. Същата церемония се повтаря и на излизане от църква; тогава тя тръгва към къщи заедно със семейството, живеещо през една врата, и през целия път говори за

прочетената проповед, след като както винаги е подхванала разговора с въпрос към най-малкото от момчетата откъде е бил текстът.

Така минава животът на старата дама, разнообразяван веднъж годишно с пътуване до някое уединено кътче край морето. Годишите ѝ се изнизват все така в благодетелност и не е далеч времето, когато ще настъпи последният ѝ час. Старата дама го очаква спокойно и равнодушно. Тя има на какво да се надява и няма от какво да се бои.

Съвсем различен от старата дама и едновременно с това доста забележителен сред енориашите е единият от непосредствените ѝ съседи, възрастният морски офицер в оставка, който с грубото си и безцеремонно държане внася не малко смут в нейното домакинство. Първо, той постоянно пуши пури в предния двор, а когато му се прииска и да си пийне нещо — което в никакъв случай не е рядкост за него, — подръпна мандалото на своята съседка с помощта на бастуна си и нарежда да му подадат чаша бира през оградата. В допълнение към тази негова безцеремонност той е нещо като специалист по всичко или както сам се нарича „истински Робинзон Крузо“ — и това, което му доставя най-голямо удоволствие, е да си прави експерименти с имуществото на старата дама. Една сутрин стана рано и посади по три-четири напълно разлистени невенчета във всяка леха пред дома ѝ и когато тя се събуди и погледна през прозореца, изпадна в недоумение и си помисли, че може би през нощта в градината ѝ е имало някакви странни изригвания. Друг път разглоби часовника ѝ, който се навиваше веднъж седмично и стоеше на долната площадка на стълбището, като твърдеше, че имал нужда от почистване, след което го сглоби отново, и то по такъв странен и неповторим начин, че оттогава голямата стрелка постоянно спъва малката в своя ход. След това се захвана да отглежда буби и по два-три пъти дневно ги разнасяше в хартиени кутийки, за да ги показва на старата дама, като при всяко идване изпускаше по една-две. В резултат на това един ден завариха една доста тлъста буба да пълзи нагоре по стълбите, вероятно с намерението да потърси своите дружки, защото при по-нататъшното издирване се оказа, че много от тях

вече са се настанили по стаите. Старата дама се отчая и замина за морето, а докато я нямаше, той заличи напълно името ѝ от месинговата табелка на вратата ѝ в желанието си да я излъска с концентрирана азотна киселина.

Но всичко това е почти нищо в сравнение със своеволията, които си позволява в обществения живот. Той не пропуска нито едно събрание и вечно спори с енорийските власти — обвинява настоятелите в разпуснатост, оспорва законните права на църковния писар, кара данъчния агент да идва при него по няколко пъти, докато накрая се откаже, и чак тогава му изпраща парите, всяка неделя намира кусури на проповедта, казва, че органистът трябвало да се засрами от свиренето си, изявява готовност да се обзаложи на каквато и да е сума, че може да изпее псалмите по-добре от всички деца, било то момчета или момичета, и изобщо се държи крайно дръзко и възмутително. Най-лошото у него е това, че поради изключителното уважение, което изпитва към старата дама, той иска да ѝ втълпи собствените си възгледи, ето защо винаги идва при нея с вестник и с часове ѝ говори разпалено за политика. Но въпреки всичко в своята същност той е отзивчив и добросърдечен човечец, поради което, независимо че от време на време старата дама се ядосва с него, общо взето, те се погаждат добре и тя, като всички енорияши, се смее на всяко негово ново изобретение.

Избори за енорийски надзирател

Неотдавна в нашата енория имаме велико събитие. Завърши една изключителна битка; цялата област беше разтърсена из основи. Борбите се увенчаха с бляскав триумф, който страната или поне енорията — все едно — дълго ще помни. Имахме избори — избори за енорийски надзирател. Привържениците на старата управа бяха разгромени в

тяхната крепост, а защитниците на новите светли идеи удържаха славна победа.

Нашата енория, като всички енории, е малък затворен свят, отдавна разделен на две партии, чиито временно уталожени раздори мигом избухват с пълна сила, щом се появи удобен случай. Всички видове такси — за нощна стража, за улично осветление и настилка, за канализация, за църквата, за бедните — са били по едно или друго време причини за горещи стълкновения, а що се отнася до въпросите за настояничеството — ожесточението и страстите при разискването им са едва ли не невероятни.

Водачът на управляващата партия — непоклатим защитник на църковните настоятели и неустрашим поддръжник на църковните попечители — е един възрастен джентълмен, който живее на нашата страна на улицата. Притежава половин дузина къщи на тази страна и винаги минава по отсрещната, за да може да обхваща с поглед цялата си собственост. Той е висок, слаб и кокалест мъж с любопитен нос и малки живи очички, които като че ли са му дадени само за да надзърта в чуждите работи. Вярва дълбоко в значението на енорийските дела и се гордее с ораторския си стил, който демонстрира пред енорияшите на събранията. Мирогледът му по-скоро може да се нарече ограничен, отколкото широк, а принципите му — по-скоро тесногръди, отколкото либерални. Изказвал се е публично в полза на свободата на печата, но е привърженик на идеята за отмяна на гербовия налог върху вестниците, тъй като те, след като имат в днешно време монопол върху общественото мнение, никога не отразяват дословно разискванията на енорийските съвети. Той не желае да се самоизтъква пред света, но би искал да заяви, че има такива речи — като например неговата прословута реч за заплатата на клисаря и професионалните му задължения, които трябва да се разпространяват сред обществеността, та хората да извлекат от тях полза и поука.

Най-главният му опонент в обществения живот е капитан Пурди, старият морски офицер в оставка, с когото вече запознахме нашите

читатели. Тъй като капитанът е заклет противник на законните власти, които и да са те, и тъй като другият наш приятел е техен предан защитник, проявявайки същата незаинтересованост към индивидуалните им качества, може лесно да се предположи, че не са нито малко, нито редки случаите, когато двамата влизат в открит бой. Заради тях енорийският съвет разгледа четиринадесет пъти въпроса за стоплянето на църквата с вода вместо с въглища; произнесени бяха речи за свободата и разходите, разсипничеството и горещата вода, които развълнуваха цялата енория. По-късно, когато капитанът взе участие в инспекционната комисия, а негов опонент бе един от настоятелите, той отправи към него няколко конкретни тежки обвинения във връзка с организацията в приюта; смело заяви, че не гласува доверие на настоящата управа, и поиска „копие от рецептата, по която приготвят супата на бедните, както и други документи, отнасящи се до въпроса“. Надзирателят беше категорично против — той се мотивира с прецеденти, позова се на установения ред и отказа да представи документите на основание, че обществените организации ще се засегнат, ако документи със строго секретен характер като тези, които директорът на приюта дава на готвача, се представят на обсъждане по предложение на кой да е член на енорийския съвет. Предложението бе отхвърлено с мнозинство от два гласа, след което капитанът, който никога не позволяваше да бъде победен, предложи да се образува комисия за разследване на целия въпрос. Работата стана сериозна — проблемът започна да се обсъжда на всички съвети и събрания; държаха се речи, отбиваха се атаки, разменяха се лични обиди, правеха се разяснения и изобщо имаше големи вълнения, докато накрая, точно когато всичко щеше да се реши окончателно, съветът установи, че, кой знае как, всички се бяха уплели в такава бъркотия, от която беше невъзможно да се измъкнат с достойнство. И така предложението бе отхвърлено и всеки се държеше изключително важно и изглеждаше много горд от достолепния характер на разискванията.

Такова бе състоянието на енорийските дела от една-две седмици

насам, когато Симънс, енорийският надзирател, внезапно умря. Непрежалимият покойник се беше претоварил преди един-два дни при пренасянето на една пияна старица до карцера на приюта. Като прибавим към напрежението от дадения случай и тежката настинка, която този неуморим служител хвана като началник на енорийската пожарна машина, която той поради невежество насочи срещу себе си вместо срещу един пожар — всичко това се оказа твърде много за неговия организъм, който и без това беше изтощен от годините. И тъй една вечер съветът бе уведомен, че Симънс ги е напуснал, оставяйки своите почитания.

Тялото на покойния служител още не беше изстинало, а кандидатите за вакантната длъжност плъпваха и всеки предявяваше претенции за обществена подкрепа, обосновавайки се предимно с числеността на семейството си, като че ли длъжността енорийски надзирател е учредена като поощрение за множението на човешкия род. „Гласувайте за Бънг. Пет невръстни деца!“ , „Гласувайте за Хопкинс. Седем невръстни деца!“ , „Гласувайте за Тимкинс. Девет невръстни деца!!!“ Такива лозунги, написани с големи черни букви на бял фон, бяха разлепени в изобилие по сградите и изложени по витрините на големите магазини. Успехът на Тимкинс изглеждаше сигурен — няколко майки почти обещаха гласовете си и деветте невръстни дечица щяха да спечелят изборите, ако не беше се появил нов лозунг, който извести за един още по-достоеен кандидат. „Гласувайте за Спръгинс. Десет деца (две от тях близнаци) и съпруга!!!“ На това не можеше да се устои — десетте малки деца бяха необорими сами по себе си и без близнаците, но трогателното споменаване на това интересно явление в природата и още по-трогателното напомняне за мисис Спръгинс не можеше да не донесе успех. Спръгинс веднага стана фаворит, а появата на съпругата му, която обикаляше да агитира гласоподавателите — което насърчаваше искрени пожелания за ново скорошно увеличение на семейство Спръгинс, — засилваше благоразположението на обществото в негова полза. Останалите кандидати, с изключение на Бънг, се

оттеглиха отчаяни.

Денят на изборите беше определен и предизборните кампании на двамата опоненти бяха в разгара си. Не ще и съмнение, че вълнението, което е неизбежно при подобни случаи, зарази и енорийския съвет. Болшинството от женското население на енорията се обяви веднага за Спръгинс; бившият църковен настоятел взе същата страна, като се позова на факта, че за тази длъжност винаги били избирани хора с големи семейства и макар да признавал, че Спръгинс има по-малки заслуги от двамата, това си било стар принцип и той не виждал защо трябва да го нарушават. Това беше достатъчно за капитана. Той веднага застана на страната на Бънг и започна да агитира за него навсякъде — пишеше пасквили срещу Спръгинс и караше месаря да ги набучва по бутовете и плешките пред магазина си; наплаши съседката си, старата дама, като я докара до сърцебиене с ужасните си хули срещу привържениците на Спръгинс; търчеше навън, навътре, нагоре, надолу, напред и назад, докато накрая всички здраво-мислещи енорияши решиха, че преди да започнат изборите, ще го сполети неизбежна смърт от възпаление на мозъка.

Настъпи денят на изборите. Те вече не представляваха индивидуална борба, а битка на две опозиционни партии. Въпросът беше дали отслабващото влияние на църковните попечители, авторитетът на настоятелите и унищожителният деспотизъм на църковния писар ще надделеят и изборите ще преминат по всички правила, тоест ще бъдат провалени, като бъде наложен избран от съвета енорийски наместник, който да се застъпва за тях и да провежда тяхната политика, или енорияшите смело ще потърсят законните си права и ще направят своя самостоятелен избор.

Предлагането на кандидатите трябваше да се проведе в църковната канцелария, но тълпата от любопитни зрители беше толкова голяма, че се наложи да се прехвърлят в църквата, където и започна церемонията с подobaваща тържественост. Появата на бившите църковни настоятели и попечители, последвани от Спръгинс, предизвика голям интерес.

Спръгиис беше дребен слаб мъж, облечен в черно с ръждив оттенък, с дълго бледо лице, излъчващо грижи и умора, които се дължаха или на многочисленото му семейство, или на голямото вълнение. Неговият съперник се появи с подарено от капитана палто — синьо, с лъскави копчета, в бял панталон и обут с така наречените „цели обувки“. Имаше някакво спокойствие в открития поглед на Бънг, някакво морално превъзходство в увереното му държане, като че ли казваше: „Желая ви успех“, което оживи неговите поддръжници и очевидно разочарова противниците му.

Бившият църковен настоятел стана и предложи Томас Спръгинс за енорийски надзирател. Познавал го отдавна. С години го наблюдавал отблизо, а в последните месеци го следял с удвоена бдителност. (Тук един от енорияшите подметна, че той може би вижда двойно, но думите му бяха заглушени от викове за тишина.) Той само ще повтори, че го познава от години и че никога не е виждал по-морален, по-културен, по-трезв, по-тих и по-здравомислещ човек от него. Не познава друг с по-голямо семейство (аплодисменти). Енорията има нужда от човек, на когото може да се разчита. („Браво!“ — от привържениците на Спръгинс; в отговор — иронични подвиквания от хората на Бънг.) Ето какъв е човекът, когото предлага („Не“, „Да“). Той няма да споменава конкретни лица (бившият църковен настоятел продължи в прословутия отрицателен стил, характерен за големите оратори). Няма да говори за един определен джентълмен, който някога е заемал висок пост в служба на негово величество; няма да каже, че този джентълмен не е джентълмен; нито ще твърди, че този човек не е човек; няма да казва, че той е размирник в енорията; няма да казва, че е правил големи грешки не само сега, а и във всички предишни случаи; няма да казва, че с неговия размирен и предателски дух внася паника и безредие, където се появи; няма да казва, че той таи в сърцето си завист, омраза, зло и никакво милосърдие. Не! Той желае всичко да мине мирно и тихо и затова няма да казва нищо за него (аплодисменти).

Капитанът отговори в същия парламентарен стил. Той няма да

казва, че е смаян от речта, която всички току-що са чули; няма да казва, че е възмутен (аплодисменти). Няма да връща епитетите, които са му били хвърлени в лицето (аплодисменти); няма да говори за хора, някога заемали висока длъжност, от която са се измъкнали невредими, които са безчинствували в приюта, гнетели са бедните, разреждали са бирата, недопичали са хляба, крадели са от месото, искали са повече работа и са давали по-малко супа (гръм от аплодисменти). Той няма да пита какво заслужават такива хора (глас: „Нищо не заслужават нека се видят колко струват“). Няма да казва, че е крайно време всички да се възмутят и да прогонят такива хора от енорията, за да не я петнят те с присъствието си. („Това им се пада!“) Той няма да говори за нещастника, когото предлагат тук — няма да каже като оръдие на съвета, а само като бъдещ енорийски надзирател. Няма да насочва вниманието си към семейството на тази личност; нито ще каже, че девет деца, близнаци и съпруга са лош пример за бедните (гръмки аплодисменти). Няма да се спира подробно върху качествата на Бънг. Човекът стои пред него и той не може да каже в негово присъствие това, което би казал, ако го нямаше. (Тук мистър Бънг направи знак на един от приятелите си близо до него, като се закри с шапката си — затвори лявото си око и натисна върха на носа си с палеца на дясната си ръка.) Беше обърнато внимание на това, че Бънг има само пет деца („Правилно“ — от опозицията). Капитанът за първи път чува за закон, определящ броя на децата на кандидата като условие за поста енорийски надзирател, но тъй като е съгласен, че обществото има нужда от големи семейства, той умолява всички да се обърнат към фактите и да съпоставят цифрите, където не може да има грешки. Бънг е на тридесет и пет години. Спръгинс, за когото желае да говори с възможно най-голямо уважение, е на петдесет. Не е ли повече от възможно за времето, когато Бънг достигне неговите години, семейството му да надмине по брой семейството на Спръгинс, с което той ни се представя? (Оглушителни аплодисменти и развиване на кърпички.) Капитанът завърши речта си сред одобрителни викове, като призова всички да ударят камбаната, да побързат да гласуват и или да се

отърсят от чуждото влияние, или да останат роби до гроб.

На другия ден започна гласуването и енорията не беше виждала такива вълнения от времето, когато написахме прочутата петиция за отмяна на робството, която се оказа толкова красноречива, че излезе нареждане на Парламента по предложение на представителя на областта тя да бъде отпечатана. Капитанът нае два файтона и една карета за хората на Бънг — каретата за пияните гласоподаватели, а файтоните за възрастните дами, по-голямата част от които, вследствие на това, че капитанът се беше развихрил, биваха откарвани да гласуват и връщани обратно в къщи, преди да успеят да се съвземат напълно и поне отчасти да им стане ясно какво всъщност правят.

Опозицията се отказа категорично от подобни прояви на предвидливост и впоследствие много дами, които бяха тръгнали пеш към църквата, за да гласуват за Спръгинс — а денят беше горещ, — бяха изкусно привлечени във файтоните и гласуваха за Бънг. Освен това словото на капитана беше постигнало голям успех, а енорийският съвет в желанието си да се наложи беше спомогнал още повече за това. Тръгна слух за едно ужасно злодеяние на църковния писар. Оказа се, че той имал обичай да купува всяка седмица кифли за шест пенса от една стара жена, живуща под наем в малка къща близо до най-старите кореняци на енорията. Последния път, когато тя отишла при него, готвачът ѝ предал, макар и с недомлъвки, но все пак достатъчно ясно, че апетитът на църковния писар към нейните кифли в бъдеще ще зависи изцяло от гласуването ѝ за наздирател. Това беше върхът — вятърът и без това беше променил посоката си, но тази вест реши окончателно всичко. Хората на Бънг обещаха да купуват всяка седмица кифли на стойност един шилинг от нея, докато е жива, цялата енория се разтърси от вълнения — и съдбата на Спръгинс беше решена.

Мисис Спръгинс стоеше напразно пред църковната врата на ръце с близнаците, облечени с еднакви дрешки и шапчици — момченцето отдясно, а момиченцето отляво; дори самата тя престана да бъде обект на хорското съчувствие. Мнозинството от гласове, които Бънг събра,

възлизаше на четиристотин двадесет и осем и правдата възтържествува за енориашите.

Женските дружества

Нашата енория гъмжи от женски благотворителни институции. През зимата, когато често краката на хората са мокри и настинките не са рядко явление, развиват дейност женското дружество за раздаване на супа, женското дружество за раздаване на въглища и женското дружество за раздаване на одеяла; през лятото, когато изобилстват плодовете с костилки и хората често се оплакват от болки в стомаха, се появяват женското лечебно дружество и комитетът за посещения на болни, а през цялата година функционират женското дружество за изпитване на учениците, женското дружество за разпространение на библии и молитвеници и женското дружество за ежемесечно даване под наем на бебешки пелени. Последните две са определено най-важните и макар че не можем да кажем дали ползата от тях е по-голяма от останалите, можем да твърдим, и то с пълна сигурност, че те вдигат много повече шум и врява от всички останали, взети заедно.

На пръв поглед човек е склонен да мисли, че дружеството за разпространение на библии и молитвеници не е толкова популярно, колкото дружеството за ежемесечно даване под наем на бебешки пелени, обаче в последните една-две години първото се сдоби със значително по-голяма важност благодарение на съперничеството си с дружеството за изпитване на учениците, което съперничество се породило по следния начин: когато център на вниманието на всички беше младият свещеник и всички девиси в енорията се интересуваха от него, изведнъж учениците от безплатното училище станаха обект на особено голям интерес. Трите госпожици Браун (възторжени обожателки на свещеника) обучаваха, занимаваха, изпитваха и препитваха горките

деца, докато от многото учене и преумора лицата на момчетата пожълтяха, а момичетата придобиха вид на болни от туберкулоза. Трите госпожици издържаха леко, защото се редуваха, но децата, които нямаха никакъв отдих, започнаха да показват сериозни признаци на изтощение и страдание. По-лекоμισлените енориаши се смееха на всичко това, но другите, които се замисляха по-дълбоко, се въздържаха от всякакво мнение, преди да се е изяснило какво мисли свещеникът по въпроса.

Не се наложи да чакаме дълго удобния момент. Свещеникът изнесе благотворителна проповед в полза на безплатното училище и в тази проповед каза много топли думи за похвалния и неуморен труд, полаган от определени личности, достойни за уважение. Откъм местата на госпожиците Браун се раздадоха хълцания, прислужничката за този сектор припна по централната пътека към вратата и се върна бързо с чаша вода в ръка. Чу се слабо стенание и още две прислужници се втурнаха натам, след което трите госпожици Браун, подкрепяни от трите служителки, бяха изведени от църквата и след пет минути въведени отново с кърпички на очи, като че ли се връщаха от погребение в църковното гробище. Ако до този момент имаше някакви съмнения за кого се отнасяше намекът на свещеника, те веднага се разсеяха. Всички прегърнаха идеята да просвещават учениците и единодушно помолиха трите госпожици Браун да разделят безплатното училище на класове и да назначат по две девици за учителки на всеки клас.

Малкото знание е опасно нещо, но малкото власт е още по-опасно — сестрите Браун назначиха всички стари моми, като внимателно отбягваха по-младите. Лелите на възрастните госпожици тържествуваха, а майките на младите бяха доведени до крайно отчаяние и не се знаеше по какъв начин щеше да се отприщи всеобщото възмущение от трите госпожици Браун, ако една чиста случайност не беше променила насоката на обществените вълнения. Мисис Джонсън Паркър, майка на седем изключително красиви дъщери — всичките

неомъжени, — незабавно уведоми няколко други майки, също с неомъжени дъщери, че четирима старци, шест старици и много деца, заемащи безплатните места до нейната пейка, идват всяка неделя на църква, без да носят нито Библия, нито молитвеник. Можеше ли да се търпи това в едно цивилизовано общество? Можеше ли да се допускат такива неща в една християнска страна? Никога! Начаса беше учредено женско дружество за разпространение на библии и молитвеници с председател — мисис Джонсън Паркър; касиери, ревизори и секретар госпожиците Джонсън Паркър; беше организирана доброволна вноска, закупиха библии и молитвеници, раздадоха ги на всички, които седяха на безплатните места, и когато следващата неделя започна четенето на Евангелието, настана такова изпускане на библии и шумолене на страници, че в първите пет минути беше физически невъзможно да се чуе думичка от службата.

Госпожиците Браун и цялото им дружество усетиха приближаващата опасност и се опитаха да я избягнат чрез насмешки и сарказъм. „Старците може и да имат вече библии, обаче не могат да четат“ — казаха и трите в хор. „Нищо, могат да се научат“ — отговори мисис Джонсън Паркър. „Децата също не могат да четат“ — напомниха сестрите Браун. „Нищо, могат да бъдат научени“ — отвърна мисис Джонсън Паркър. Силите бяха изравнени. Госпожиците Браун провеждаха публични изпити — обществените симпатии започваха да клонят на страната на дружеството за изпитване на учениците. Госпожиците Джонсън Паркър разпространяваха библии — мнението се обръщаше в полза на дружеството за разпространение. И най-малкото перце можеше да наруши равновесието на везните, което се и случи. Появи се един мисионер, който се беше върнал от Западните Индии и който трябваше да бъде приет в мисионерското дружество на разколниците след женитбата му за една богата вдовица. Групата на Джонсън Паркър започна официални преговори с разколниците. След като имаха една и съща цел, защо да не проведат общо събрание на двете дружества? Предложението беше прието. За събранието беше

известно официално и салонът беше претъпкан. Мисионерът излезе отпред и всички го приветстваха възторжено. Той им предаде разговора между двама негри по въпроса за дружествата за разпространение на библии, който беше подслушал зад един жив плет, и това беше прието с шумно одобрение. Изимитира им и заваления английски на негрите и ръкоплясканията едва не събориха тавана. От този момент датира (с незначителни изключения) постоянното увеличаване на членовете в дружеството за разпространяване на библии, и то такова увеличение, че слабите и безуспешни опити за конкуренция от страна на дружеството за изпитване само му помагаха.

Достоинствата на дружеството за ежемесечно даване под наем на бебешки пелени са, че е по-слабо зависимо от колебанията на общественото мнение, отколкото това за разпространение на библии и другото за изпитване на учениците, и че каквото и да се случи, то никога не страда от недостиг на обекти, върху които да упражнява благотворителната си дейност. Енорията ни е многочислена и доколкото ни е известно, допринася повече, отколкото се очаква от нея за увеличаване на раждаемостта в Лондон и околностите. В резултат дружеството за ежемесечно даване под наем на бебешки пелени процъфтява и развива усилена благотворителна дейност в полза на питомците си. Това дружество (за което единствената представа за периоди от време са месеците) урежда всеки месец чайни тържества, на които се правят месечните отчети, избира се секретар за следващия период и най-щателно се преглеждат кутиите с пелени, които са останали нераздадени през изминалия месец.

Никога не сме присъствували на някои от тези събрания, на които едва ли е необходимо да отбелязваме, че мъже не се допускат, обаче мистър Бънг е бил канен един-два пъти от ръководството и на основание на неговите думи можем да кажем, че събранията се провеждат в пълен ред и по всички правила — например не се разрешава на повече от четирима души да говорят едновременно при каквито и да било условия. Постоянният комитет се състои

изключително от омъжени жени, но като почетни членове се приемат и голям брой девойки между осемнадесет и двадесет и пет годишна възраст — едно, защото се включват в зареждането на кутиите и посещенията на родилките; второ, смята се, че е препоръчително да бъдат въведени още отрано в по-сериозни и майчински задължения, които ги очакват по-нататък, и трето, защото благоразумните майки много често, използват това достойнство като коз в машинациите си около омъжването на дъщерите си.

Освен месечното разпределяне на кутиите с пелени (които винаги са боядисани в синьо и на капака с големи бели букви е написано името на дружеството) от време на време те раздават и говежди бульон, а също така и една смес от топла бира, подправки, яйца и захар, известна под наименованието „подкрепително“. В този случай отново се приемат с признателност услугите на почетните членове. Делегации от по две или три девойки посещават домовете и тогава започва такова опитване на подкрепително и говежди бульон, такова бъркане на разни смеси в малки тиганчета на огъня, такова повиване, разповиване, опасване и окопчаване на новородени, такова затопляне на малки крачка пред камината, такова весела суматоха от гласове, шумове, блъсканици, важности и церемонии, каквито могат да се видят единствено в подобни ситуации.

В съперничество с този две институции и като последен опит за спечелване на енорийските симпатии дружеството за изпитване на учениците оповести оня ден, че ще проведе голям публичен изпит, а властите склониха и им предоставиха на разположение голямата класна стая на духовната семинария. Бяха изпратени покани до всички енорийски първенци, разбира се, включително и до ръководителите на другите две дружества, в чиято чест и за чиято консумация беше предназначен спектакълът, така че се очакваше да има много присъстващи. Един ден преди изпита подът беше старателно изжулен под наблюдението на трите госпожици Браун, бяха поставени пейки за гостите, грижливо бяха подбрани образци по краснопис, които бяха така

усърдно пооправени и донагласени, че децата, които ги бяха писали, останаха дори по-изумени от тези, които трябваше да ги четат, задачите по смятане се повтаряха и преповтаряха, докато всички ученици заучиха отговорите наизуст, и изобщо подготовката беше най-усилена и повсеместна. Настъпи утрото, всички деца бяха изкъпани със сапун, изжулени с грубо платно и изтрити с меки кърпи така, че лицата им светеха от чистота, косите им бяха сресани и на гласени иа букли над очите им; момичетата носеха снежнобели роби и шапки, завързани под брадичките с червени панделки, а яки с огромни размери стягаха вратовете на по-големите момчета.

Вратите се отвориха широко и се появиха госпожици Браун и сие в семпли рокли от бял муселин и шапки от същата материя — униформата на дружеството. Стаята се изпълни с хора, които сърдечно поздравяваха организаторите на висок глас. Дружествата за раздаване на пелени и библии изтръпнаха — сериозна опасност грозеше тяхната популярност. Най-голямото момче излезе отпред и произнесе приветствено слово иззад яката си. Речта беше съчинена от мистър Хенри Браун и всички заръкопляскаха, а групата на Джонсън Паркър изпадна в ужас. Изпитите преминаха успешно и завършиха с победа. Дружеството за изпитване на учениците удържа временно надмощие, а Джонсън Паркър си тръгнаха посърнали.

Същата нощ беше проведено тайно съвещание на разпространителите на библии с председател мисис Джонсън Паркър, на което се обсъдиха най-добрите начини за спечелване на изгубената слава. Какво да направят? Друго събрание! Не! Кой щеше да дойде? Не можеше да извикат втори път мисионера, пък и робството беше премахнато. Трябваше да предприемат решителна стъпка. Трябваше да удивят енорията по някакъв начин, но никой не можеше да предложи каква да е тази стъпка. Накрая една старица промълви неразбрано: „Ексетър Хол“. (Ексетър Хол — здание в Лондон на една от главните улици, Странд, построено през 1831 година и предназначено главно за религиозни събрания. Като споменава Ексетър Хол, старицата предлага

да поканят някой проповедник да изнесе реч_.) Заседаващите бяха осенени от внезапна идея. Всички единодушно решиха, че трябва да изпратят делегация от възрастни жени при някой известен оратор, за да го помолят да произнесе реч; освен това да посетят още две-три изкуфели старици от другата енория и да ги придумат да присъствуват. Речено — сторено; събранието беше организирано, ораторът (ирландец) пристигна. Той говори за зелени острови, чужди брегове, безкрайния Атлантик, морски гълбини, християнско милосърдие, кръв и унищожение, любов в сърцата, оръжие в ръцете, олтари и богове-пазители на домашното огнище. Бърса си очите и носа и цитира на латински. Ефектът беше грандиозен — латинският се оказа страхотен удар. Никой не проумя за какво точно става дума, но всички разбраха, че е затрогващо, защото дори ораторът се развълнува. Дружеството за разпространение на библии и молитвеници спечели нечувана популярност сред женската част на енорията, а славата на дружеството за изпитване на учениците започна бързо да залязва.

Последният файтонджия и първият кондуктор на омнибус

Сред всички файтонджии, които сме имали честта и щастието да срещнем — а опитът ни в тази насока е доста обширен, — има един, който остави такъв спомен в съзнанието ни и събуди в гърдите ни чувства на такова възхищение и уважение, за които имаме фаталното предчувствие, че едва ли някой друг би могъл да ги предизвика. Той беше човек с най-обикновен и приятен външен вид — кестеняви бакенбарди, бяла шапка, без сюртук; носът му обикновено беше червен, а небесносиният му взор нерядко се открояваше на тъмния фон на някоя синина, придобита по неестествен път. Носеше високи ботуши, които се опитваше да придърпва колкото се може по-близо до три четвъртите крачоли на кадифените си панталони, а врата му обикновено красеше

яркожълта кърпичка. През лятото държеше в устата си цвете, а през зимата — сламка, незначителни, но за наблюдателния ум сигурни признаци за любов към природата и влечение към ботаниката.

Файтонът му беше боядисан в яркочервено и в която и част на Лондон да отидехме, в Сити или Уест Енд, Падингтъп или Холоуей, на изток, запад, север или юг, и той беше там — блъска се в стълбовете на ъглите на улиците, провира се между карети, платформи, каруци, фургони и омнибуси, опитва се да се измъкне по най-чудновати начини от места, където никое друго превозно средство освен него не би могло да се завре. Възхищението ни от червения файтон нямаше граници. Как бихме искали да го видим в цирка на Астли! (Цирка на Астли — конен цирк, основан от Филип Астли. В този цирк представяли мелодрами и в хода на действието им на арената излизали и дресирани коне.) Готови сме да си заложим живота, че той би показал такива номера, които ще накарат всички циркаджии — индиански вождове, рицари, швейцарски селяни и тям подобни — да потънат в земята от срам.

Някои хора са против усилията при качването във файтон, а други са против трудностите при слизането от него — струва ни се, че и двете мнения са резултат на капризни и злонамерени умове. Качването във файтон е много красиво и грациозно действие, което, ако е изпълнено добре, е изключително ефектно. Първо ще отбележим изразителната пантомима на всеки един от осемнадесетте файтонджии на пиацата в мига, в който вдигнете поглед от земята. След това в отговор идва вашето изпълнение, което си е цял балет. Веднага четири файтона се втурват на вашите услуги и устремът на животните е несравнимо красив по начина, по който те стържат с колела бордюрите и игриво препускат из канавките. Избирате си един файтон и бързо се спускате към него. Един скок, и вие сте на първото стъпало, извивате се леко надясно и ето ви на второто, грациозно се навеждате под юздите — и сте във файтона. Няма да ви е трудно да намерите къде е седалката, защото кожената престилка за краката ви плъосва удобно в нея и вие политате напред.

Слизането от файтона е може би значително по-сложно и малко

по-трудничко за изпълнение. Изследвали сме този проблем доста задълбочено и смятаме, че най-добрият начин е да се хвърлите навън, като разчитате на късмета си да се приземите на краката си. Ако накарате файтонджията да скочи пръв, а вие след него, ще се убедите, че той може да наруши съществено скока ви. В случай че се замислите дали да не му предложите осем пенса, в никакъв случай не го съобщавайте и не показвайте парите, преди да сте в безопасност на улицата. Погрешна политика би било, ако се опитате да си спестите четири пенса. Вие сте почти изцяло във властта на файтонджията и той смята, че ви прави отстъпка, ако не ви причини някое умишлено зло. Всички указания в изкуството да слизаш от файтон обаче стават напълно невалидни, ако ще пътувате на по-дълго разстояние, защото е твърде вероятно да изхвърчите като тапа навън, преди да сте минали третата миля.

Не знаем случай, в който файтонджийският кон да е преминал три мили без прекъсване и да не е паднал. И какво от това? Това са емоции! В днешно време, при това напрежение на нервната система и всеобща вялост, хората са готови да плащат добри пари за емоции, а къде бихте могли да ги получите на по-ниска цена?

Но да се върнем на червения файтон — той беше вездесъщ. Трябва само да тръгнете към Холбърн, Флийт Стрийт или коя да е от главните улици, където движението е голямо, и сами ще се уверите. В момента, в който стигнете там, ще видите един-два сандъка на земята, съборен стълб, кутия за шапки, куфар, чанта, пръснати по най-живописен начин наоколо, а наблизко стои впрегнат кон и се оглежда с пълно безразличие, както и куп зяпачи, които крещят и подвикват радостно, залепили зачервените си лица върху хладната витрина на близката аптека. „Бихте ли ми казали какво става тук?“ — „Ами ей този файтон, сър.“ — „Има ли пострадали?“ — „А, само пътникът, сър. Гледам го как завива и викам на един джентълмен: бива си го тоя, глей го как кара. Бива си го, казва джентълменът, и изведнъж оня се блъска в стълба и пасажерът изхвърча като тапа.“ Има ли нужда да казваме, че това беше червеният

файтон или че джентълменът със сламката в уста, който така спокойно излезе от аптеката, възкачи се на мястото на кочияша с вид на философ и потегли в пълен галоп, беше неговият законен водач?

Верздесъщността на червения файтон и начинът, по който той действуваше на настроението на блюстителите на закона, бяха изумителни. Влизате в съдебната зала на Маншън Хаус (_ Маншън Хаус — официалната резиденция на лорд-мера (кмета) на Лондон_) и виждате, че всичко живо се тресе от смях. Лорд-мерът се мята в стола си, като се смее до полуда на собствената си шега. Всички жили по лицето на мистър Хоблър са изпъкнали от смях, отчасти заради шегите на лорд-мера и най-вече заради неговите собствени, полицаите (както подобава) са в екстаз и от двамата, а и самите бедняци, след като погледнат плахо към лицето на общинския стражар и видят, че се е отпуснало, се опитват да се усмихнат. Един висок мъж с дефект в говора се опитва да заведе дело за глоба срещу кочияша на червения файтон, а той заедно с лорд-мера и мистър Хоблър си устройва малка шега, за огромна радост на всички с изключение на тъжителя. Накрая съдът е така поласкан от природния хумор на файтонджията, че намалява глобата и той полита в пълен галоп с файтона си, за да се нахвърли върху някой друг, без да губи много време.

Кочияшът на червения файтон, убеден в силата на собствените си нравствени принципи, както и много други философи като него, беше склонен да не зачита чувствата и мнението на обществото. Откровено казано, той вероятно би предпочел да закара пътника спокойно до определеното място, отколкото да го обърне — дори почти със сигурност е така, защото в такъв случай ще получи не само парите, но и допълнителното удоволствие да се надбягва по-дълго с някои свой достоен съперник. Но обществото воюваше срещу него чрез санкции и той трябваше да му се противопоставя по свой начин. Ето каква беше логиката на кочияша на червения файтон. Затова той поглеждаше въпросително пътника, като пъхваше ръка в джоба на жилетката си, щом като изминеха половината разстояние, с цел да получи парите си, и

ако клиентът му дадеше осем пенса, биваше изхвърлен начаса.

За последен път видяхме нашия приятел през една дъждовна вечер на Тотнъм Корт Роуд в момент на разгорещена лична разправа с един дребен бърбив джентълмен в зелен сюртук. Горкият човек! Той имаше не малко основание да се сърди — беше получил само осемнадесет пенса бакшиш и с пълно право се възмущаваше от това безобразие. Спорът се беше разгорещил доста, когато накрая дребният бърбив джентълмен, след като изчисли наум разстоянието и разбра, че вече е платил повече от дължимото, се закле, че на сутринта ще го даде под съд.

— Вижте какво, млади човече — каза той, — утре ще ви пратя в затвора.

— Ами, ще ме пратиш! — каза нашият приятел и се изсмя.

— Ще ви пратя — повтори джентълменът, — запомнете какво ви говоря. Ако съм жив и здрав, утре ще съжалявате за всичко това.

Твърдата намереност и възмущението в думите на дребния джентълмен, както и начинът, по който смръкна щипка енфие след последната си закана, явно направиха впечатление на файтонджията. Той като че ли се поколеба за момент, но се окопоти бързо.

— Ще ме пратиш в затвора, така ли? — каза нашият приятел.

— Ще ви пратя — отговори дребният джентълмен още поразярено.

— Много хубаво — каза файтонджията, като спокойно запретна ръкави. — За това нещо ще ми дадат три седмици. Много добре. Туй ще рече до средата на следващия месец. Още три седмици и ще дойде рожденият ми ден, а тогава ще получа десет лири. Що да не си подсигурия жилище, храна и вода за сметка на околията, дето ще трябва сам да плащам за тях — хайде, заповядайте.

Така без много шум кочияшът изхвърли дребния джентълмен, след което повика полиция по най-любезен начин, за да го отведат.

Разказ без продължение не струва нищо и затова можем да кажем, че доколкото ни е известно, жилището, храната и водата му бяха

осигурени както подобава. Разбрахме ме го по следния начин: наскоро след това ходихме в затвора на графство Мидълсекс, за да се запознаем с действието по системата, при която не се допуска общуване между затворниците, и разгледахме целия ѝ механизъм с най-голямо любопитство, като търсихме отдавна загубения наш приятел. Тъй като не го видяхме никъде, започнахме да мислим, че дребният джентълмен със зеления сюртук се е отказал от заплахите си, обаче когато минавахме през зеленчуковата градина, която се намира в една отдалечена част на затвора, се стреснахме от един глас, който като че ли идваше от стената и изливаше душата си в тъжната мелодия на „Моята мила шапка“, която по това време беше спечелила признание като музикална творба с национално значение.

— Чий е този глас? — подскочихме ние.

Директорът поклати глава.

— Нещастен човек — отговори той много тъжно. — Категорично отказа да работи на колелото в затвора и затова след многократни опити бях принуден да го затворя в единична килия. Той казва обаче, че това много му харесва — и аз се страхувам, че е точно така, защото по цял ден лежи на пода и пее комични песни.

Има ли нужда да добавяме, че предчувствието не беше ни излъгало и че певецът на комични песни не беше никой друг, а нашият приятел, когото ние така ревностно търсихме — кочияшът на червения файтон.

Оттогава не сме го виждали, но имаме известно основание да подозираме, че тази благородна личност е далечен роднина на един познат коняр, когото веднъж наблюдавахме, когато минавахме край пиацата, където той се подвизаваше, как съвсем спокойно изчака един едър мъж да се качи с мъка във файтона, след което (както правят всички негови събратя) бързо изтича и като докосна с два пръста шапката си, поиска, ей така, бакшиш за коняря. Пътникът обаче не се оказа щедър човек, защото се ядоса и каза възмутено:

— Бакшиш! За какво? За това, че дойде да ме гледаш може би!

— Е, сър — отговори конярят с усмивка на непоклатимо

самодоволство, — та това си струва двата пенса.

Този същият коняр по-късно придоби много висок пост в обществото и тъй като някои неща от живота му са ни известни — а ние винаги сме желали да разказваме това, което знаем със сигурност, — може би не ще имаме по-добра възможност от настоящата.

Мистър Уилям Баркър — защото това беше името на този джентълмен — беше роден ..., но защо трябва да съобщаваме къде и кога беше роден? Защо да се ровим из сведенията на енорийските регистри или пък да се опитваме да проникнем в съкровенията на родилните домове-приюти? Мистър Баркър се беше родил, защото иначе нямаше да го има. Има син — имало е и баща. Има следствие — значи, е имало и причина. Наистина това е достатъчна информация дори и за най-любопитната персона, а ако не е, съжаляваме, но не можем да дадем повече сведения по въпроса. Възможно ли е да има по-задоволителен или по-парламентарен метод? Не е възможно.

Освен това признаваме, че е невъзможно да уточним и в кой именно период и точно по какви причини името на този джентълмен от Уилям Баркър станало Бил Буркър. Мистър Баркър се сдобил с високо положение и не малка известност сред представителите на занаята, на който се беше посветил, и в тези кръгове той беше прочут или с фамилиарното обръщение „Бил Буркър“, или с ласкателното прозвище „Бесния Бил“, което беше мило и сполучливо наименование, изразяващо забележителния му талант да тормози и вбесява онези поданици на нейно величество, които изминават разстоянията от едно място до друго с помощта на омнибуси.

За миналото на мистър Баркър се знае малко, а дори и то тъне в мрак и неяснота. Липса на усърдие, непостоянство в стремежите, влечение към портъра, любов към шляенето и муфтата — това бяха, общо взето, заедно с ред други гениални способности основните черти на характера му. Нито веселата врява на безплатното енорийско училище, нито сенчестият отдых в областния затвор можаха да окажат и най-малкото въздействие върху натурата на мистър Баркър. Нищо не

мога да обуздае трескавия му порив към промени и разнообразие; никакво наказание не беше в състояние да подтисне природната му дързост.

Ако трябва честно да признаем някой недостатък от младите години на мистър Баркър, то това беше една мила слабост — любовта, любовта в нейния най-общ смисъл — любов към жените, течностите и носните кърпички. Това чувство не беше егоистично, то не се ограничаваше до личната собственост, на която толкова много хора гледат с изключително задоволство. Не, тази любов беше благородна — основен мироглед. Тя се разпространяваше със същата сила и върху чуждата собственост.

В това има нещо изключително затрогващо. И още по-затрогващо е, когато разбереш, че тази филантропия се възприема неправилно. Полицейския участък на на Боу Стрийт, затворите Милбанк и Нюгейт са неблагодарната отплата за такова всеобщо милосърдие, което се изразява в неудържима любов към всичко на този свят. Така го разбираше и мистър Баркър. След продължителни беседи с най-висшите юридически власти той напусна неблагодарната си родина със съгласието и на разноските на правителството, отиде в една далечна страна и там, като втори Цинцинат (Цинцинат — римски политически деец, роден около 519 г. пр.н.е. Според преданията живял на село и сам обработвал земята си), се зае да разчиства и обработва земята — мирно занятие, покрай което седемгодишният срок се изниза незабелязано.

Дали след изтичането на току-що споменатия период британското правителство се нуждаеше от присъствието му в родината, или не желаше той да живее в чужбина — ние нямаме възможност да уточним този въпрос. Склонни сме обаче да се придържаме към втората вероятност, тъй като не забелязахме да се е издигнал на по-висок обществен пост след завръщането си от положението на ъгъла на Хеймаркит, където заемаше длъжността помощник-коняр към файтонджийската пиаца. В тази си роля, докато седеше на две бурета близо до бордюра с провесена на врата му месингова пластина с номер

и крака, омотани със слама, той трябва да е направил онези свои наблюдения върху човешката природа, които оказаха значително влияние върху всички негови действия в по-нататъшния му живот.

Мистър Баркър не беше прослужил много месеци на тази длъжност, когато появата на първия омнибус промени насоката на общественото мнение и попречи на доста много файтони да тръгнат в каквато и да било посока. Геният на мистър Баркър веднага схвана целия мащаб на злото, което щеше да се стовари върху файтонджийския занаят, а впоследствие и върху конярите с разгръщането на системата, чиято съставна част беше първият омнибус. Той разбра освен това необходимостта да овладее някоя по-изгодна професия и пъргавият му ум веднага схвана колко много щеше да постигне, ако можеше да прилъже малчуганите и заплесите и да натъпче старите и немощните в погрешен омнибус и да ги вози, докато те в своето отчаяние се откупят с по шест пенса на глава или ако използваме неговите думи с цялата им първична прелест — „докато капнат накрая и измъкнат парите“.

Скоро се появи възможност да се сбъднат най-съкровениите му мечти. По пиацата тръгнаха слухове, че се организирано пускането на омнибус от Лисън Гроув до Банката, по Оксфърд Стрийт и Холбърн, а и бързото умножаване на омнибусите по Падингтън Роуд потвърждаваше това. Новината беше вярна — „Принц Уилям“ щеше да направи първия си маршрут следващия понеделник сутринта. Цялата работа беше организирана великолепно. Шофьорът беше предприемчив млад файтонджия с утвърдена репутация на безразсъден кочияш — беше се договорил с родителите на три прегазени деца и току-що излежал присъда за блъскането на една възрастна жена, а духовитият собственик, комуто бяха известни способностите на мистър Баркър, го назначи на вакантното място за кондуктор още при първата му молба. Омнибусът започна своя курс, а мистър Баркър облече нова униформа и навлезе в ново поле на действие.

За да отчетем всички подобрения, въведени от този изключителен човек в системата на омнибусите — наистина бавно, но сигурно, — ще

трябва да изпишем много повече страници, отколкото ни е позволено да посветим на този скромнен разказ. На него приписват единодушно оригиналната идея за нещо, което после стана толкова разпространено — шофьорът на втория омнибус да се движи неотлъчно зад предния и да насочва ока на своята кола или във вратата му, щом тя се отвори, или направо в тялото на всяка жена или мъж, които се опитат да влязат в него — весела и приятна шега, показваща онази олигиналност на идеите и онази смела духовитост, така характерни за всяко действие на този велик човек.

Разбира се, че мистър Баркър имаше противници — коя обществена личност ги няма? Но дори и най-злите му врагове не могат да отрекат, че е откарал много повече възрастни дами и джентълмени до Падингтън вместо до Банката, както са искали, и други до Банката вместо до Падингтън, отколкото шестима шофьори, взети заедно; и колкото и някои злобни души се опитват да се съмняват във верността на казаното, те самите не биха могли да опровергаят факта, чо той откара насила тълпи възрастни люде и от двата пола и до двете места, без те да имат и най-малкото или най-далечно намерение да пътуват нанякъде.

Именно мистър Баркър беше оня кондуктор, който се изяви така благородно преди известно време, като остави един търговец на стъпалата — през това време омнибусът се движеше с пълна скорост, — държа го така, докато му омръзне, и след като почти го бе довършил, го изхвърли навън. Няма кой друг да е бил освен мистър Баркър онзи, който в искреното си възмущение, че е бил изгонен от едно обществено заведение, ритнал собственика в коляното, с което причинил смъртта му. Казваме, че би трябвало да е той, защото това деяние не е обикновено и не би могло да произлезе от прост ум.

Сега вече то е влязло в историята, отразено е в архивите на Нюгейт и ние много бихме искали да припишем този пример за самоотвержен героизъм на мистър Баркър. За съжаление обаче сме принудени да заявим, че не го е сторил той. Да можехме поне, заради честта на

фамилията, да кажем, че е дело на родния му брат!

Познанията на мистър Баркър в областта на човешката психология изпъкваха иай-добре в дребните моменти от професионалното му ежедневие. Той разбираше от един поглед къде искаше да отиде даден пътник и съобщаваше посоката на висок глас, без ни най-малко да загатне истинския маршрут на омнибуса. Идеално усещаше оня тип възрастни жени, които са прекалено развълнувани при качване и слизане от колата, за да могат да разберат къде са им посочили да слязат, преди да е станало прекалено късно; усещаше интуитивно кога през главата на някой пътник минаваше мисълта „да тикне кондуктора в затвора на другия ден“ и никога не пропускаше да бъде любезен с прислужничките, които настаняваше близо до вратата и с които разговаряше през целия път.

Човек никога не е безпогрешен в преценките си и понякога се случваше мистър Баркър да си играе с плахостта и търпението на неудачно подбран обект, в които случаи получаваше призовка да се яви в полицейския участък, на няколко пъти последвана от излежаване на съответна присъда. Подобни дреболии обаче не бяха в състояние да подтиснат волния полет на неговия дух. В момента, в който преминеха, той отново се залавяше за професионалните си задължения с неугасваща жар.

Говорехме за мистър Баркър и за кочияша на червения файтон в минало време. Уви! Мистър Баркър го няма вече, а съсловието, към което и двамата принадлежаха, е на изчезване. Прогресът се промъкна под кожените престилки на нашите файтони и проникна и в най-вътрешните кътчета на омнибусите ни.

Прахта и плюшът правят път на чистотата и ливреите. Жаргонът ще бъде забравен, когато всички свикнат на добри обноски, а тази просветлена, сладкодумна, дълбокомислена и мъдра група — лондонската магистратура — ще бъде лишена от половината си забавления и задължения.

Посещение в Нюгейт*

[* Нюгейт — прочут лондонски затвор. До средата на XIX век пред него публично са обесвали осъдените. Бил е съборен през 1902 година.]

„Силата на навика“ е чест израз в устата на всеки и не е за пренебрегване фактът, че тези, които най-много го казват за другите, несъзнателно се опират на единични примери за влиянието, което навиците и привичките упражняват върху съзнанието на хората, като се замислят твърде малко върху неща, с които се сблъскват всеки ден. Ако Бедлъм (Бедлъм — болница за психичноболни. Названието „Бедлъм“ (от Бетлехем Дрийъл Хоспитал) е станало нарицателно за лудница изобщо.) можеше да се пренася като двореца на Аладин и да бъде поставен на мястото, на което сега се намира Нюгейт, едва ли ще има един на всеки сто души, чийто път за работа минава по Нюгейт Стрийт или край Олд Бейли (Олд Бейли — централният криминален съд в Лондон.), който, като стигне до тази сграда, не би хвърлил бърз поглед към малките ѝ прозорци с решетки и не би се замислил макар и за миг за положението на нещастниците, затворени в тъмните ѝ килии. И все пак същите тези хора минават край мрачното лондонско убежище на порока и страданието всеки ден, всеки час, в непрестанен поток — жив и буен, напълно безразлични към онези, които са затворени вътре; не, те дори не знаят или пък, ако знаят, не обръщат внимание на това, че когато завиват край някой ъгъл на дебелия стена с безгрижен смях или весело подсвиркване, те се намират само на един ярд (Ярд — мярка за дължина, равна на 91,4 см.) от някое човешко същество, оковано и безпомощно, чиито часове са преброени, чийто последен лъч надежда го е напуснал завинаги и чийто жизнен път ще завърши скоро с жестока и позорна смърт. Допирът със смъртта дори и най-безобидната му форма е студен и страшен. Колко по-ужасно е, когато се замислиш за нея близо до умиращите — хора, които пращат от здраве и енергия, в

зората на младостта или разцветата на живота, с мисли и усещания съзнателни и ясни като на всеки от нас — и въпреки това умиращи, безвъзвратно умиращи, с незаличимия отпечатък на смъртта върху тях, като че ли някаква смъртоносна болест е стопила телата им в сенки и вече е започнало разложението!

С такива и подобни мисли решихме преди няколко седмици да посетим Нюгейт — разбира се, като външно лице — и след като осъществихме намерението си, предлагаме на нашите читатели наблюденията си с надеждата — обоснована по-скоро от характера на обекта, отколкото от каквато и да било самонадеяна представа за описателните ни възможности, — че настоящият разказ няма да се окаже напълно безинтересен. Преди това желяем да съобщим, че нямаме за цел да отегчаваме читателя със статистически данни за затвора — такива могат да се намерят в изобилие в многобройните отчети на многото комисии и други също така важни организации. Ние не си водихме бележки, не си записвахме, не мерихме дворовете, не уточнихме до сантиметър размерите на нито една от килиите — не можем да дадем даже техния брой.

Видяхме затвора и затворниците и ще ви разкажем със свои думи за това, което видяхме и си помислихме.

Представихме документите на служителя, който след нашето почукване отвори вратата на комендантството и ни покани в „кабинета“ — малко помещение вдясно от входа, чиито прозорци гледаха към Олд Бейли; беше подредено като обикновена адвокатска или търговска кантора, съоръжено съответно с дървена преграда, една-две етажерки, бюро, два стола с двама чиновници на тях, с календар, плащ и няколко географски карти. Почакахме малко, докато извикат от затвора служителя, който трябваше да ни разведе — почтен на вид мъж на около петдесет и две-три години, с широкопола шапка и облечен целият в черно, който, ако не бяха ключовете, щеше да прилича много повече на чиновник, отколкото на тъмпичар. Бяхме разочаровани — дори нямаше високи ботуши. Като последвахме нашия водач през вратата

срещу тази, през която бяхме влезли, пристигнахме в малка стая, мебелирана само с едно бюро, на което беше поставена книга за посетителите и една полица, на която имаше няколко разделения за вестници и отливки на главите на двамата известни убийци — Бишъп и Уилямс (Бишъп и Уилямс — известни убийци, екзекутирани в Лондон през 1831 г.), първият от които имаше такава форма на черепа и такава физиономия, че само това би дало достатъчно морално основание за незабавното му обесване даже и без допълнителни обвинения. След като излязохме и от това помещение през отсрещната врата, ние се намерихме в постройката до входа на Олд Бейли, едната стена на която е богато украсена с ценна сбирка от тежки железни окови, включително и тези, които е носил страшният Джек Шепърд (автентични), и тези, които са били удостоени от яките крайници на не по-малко известния Дик Търпин (Джек Шепърд... Дик Търпин — известни разбойници от XVIII век. За тях били написани немалко балади, а Дик Търпин даже станал герой в романа на Уилям Ейнсуърт (1805–1882) „Рукуд“.) (по всяка вероятност — копие). Тежка дъбова врата, обкована с желязо и гвоздеи от същия материал и отново охранявана от тъмничар, доколкото си спомняме, извежда към няколко стъпала вдясно, от които тръгва тесен и мрачен каменен коридор, успореден на сградата на Олд Бейли и водещ към различните дворове през множество остри чупки и сложни разклонения, също охранявани с тежки врати и решетки, самият вид на които е достатъчен, за да угаси и най-плахата надежда за бягство, която новодошлият е таил в себе си, а самият спомен за тях, в случай че човек отново попадне там, ще го затвори в объркан лабиринт.

Тук е необходимо да поясним, че сградите на затвора, или с други думи — различните отделения, образуват четириъгълник, чиито страни граничат с Олд Бейли, бившия Медицински колеж (сега съставляващ част от Нюгейт Маркит), Сградата за съдебни заседания и Нюгейт Стрийт. Обграденото пространство е разделено на няколко двора, покрити с плочи, където затворниците се разхождат и дишат чист въздух дотолкова, доколкото това е възможно на подобно място. Тези

дворове, с изключение на определения за осъдените на смърт (който ще опишем по-подробно след малко), са успоредни на Нюгейт Стрийт и се простират съответно от Олд Бейли до Нюгейт Маркит. Женското отделение е в дясното крило на затвора, най-близо до Сградата за съдебни заседания. Тъй като първо бяхме въведени в тази част, ще приемем този ред и ще представим първо нея на нашите читатели.

След като завихме вляво по коридора, който описахме преди малко — няма да се спираме на вратите, защото, ако трябва да споменем всяка една, която отключваха, за да влезем, и след това отново заключваха, те ще се окажат повече от запетаите, — стигнахме до една, скована от дебели греди, през които се виждаше тесен коридор и двадесетина жени, които се разхождаха из него; повечето от тях, като усетиха присъствието на външни лица, се прибраха по килиите си. Единият ъгъл на това дворче беше обграден с решетки и представляваше нещо като желязна клетка, висока около пет фута и десет инча, с покрив отгоре, а отпред отделена с желязна преграда, през която затворничките разговаряха със своите близки. В единия край на тази неповторима по своя вид клетка стоеше бледа, мършава и немощна старица в парцалива дреха, която някога е била черна, и останки от стара сламена шапка с избеляла панделка в същия цвят и говореше развълнувано с едно младо момиче — разбира се, затворничка на около двадесет и две години. Човек не може да си представи по-бедно същество, нито пък създание с толкова изтерзани от крайни мъки и немотия душа и тяло като тази стара жена. Момичето беше хубаво и снажно, вятърът развяваше буйните му коси — то нямаше шапка, а на пищните му рамене беше наметната мъжка копринена кърпа. Старицата говореше с онзи приглушен глас, който недвусмислено издава душевната болка, и от време на време избухваше в неудържимо силен плач — най-ужасното нещо, което би могъл да чуе човек. Момичето беше напълно спокойно. Безнадеждно закоравяло, то покорно слушаше молбите на майка си и освен че я запита за някакъв Джем и жадно грабна няколкото монети, които нещастната жена му беше донесла, то не прояви по-голям интерес

от този на най-безразличен наблюдател. А бог е свидетел, че там имаше много такива — това бяха затворничките в двора, които бяха слепи и глухи за това, което ставаше около тях. И защо трябваше да обръщат внимание? Те толкова бяха свикнали с подобни сцени в затвора и вън от него, че единственото нещо, което бяха в състояние да покажат, беше присмех или презрение към чувствата, които отдавна бяха забравили.

Малко по-нататък една мръсна жена със стара грозна шапка и ръце, омотани в голям червен шал, чиито разръфани краища висяха почти до ръба на омацаната ѝ престилка, даваше някакви наставления на своята посетителка — очевидно нейна дъщеря. Момичето беше облечено леко и трепереше от студ. Те си казаха нещо за поздрав, когато жената приближи решетката, но в думите им нямаше ни капка надежда, жалост, разкаяние или обич. Майката даваше шепнешком наставленията си, а момичето слушаше с изпитото си от глад лице, на което беше изписана бдителна хитрост. Може би тя му разказваше как е намислила да се защити в съда; за миг по лицето на момичето премина зла усмивка на задоволство — не толкова поради вероятността за освобождението на майка му, колкото поради възможността тя „да се измъкне“ под носа на обвинителите си. Разговорът свърши бързо и със същото студено безразличие, с което се бяха срещнали, майката тръгна към вътрешната страна на двора, а момичето — към вратата, през която беше влязло.

Дъщерята принадлежеше към онова съсловие — за нещастие така многобройно, — чието наличие вече би трябвало да разкъсва човешките сърца. Тя беше на прага още на детската възраст; от пръв поглед ставаше ясно, че беше от онези деца, родени и израснали в нищета и пороци, които не знаят какво е детство; тях никой не ги е учил да обичат и да се радват на майчината усмивка или да се боят от бащината строгост. Не познават и детските ласки, нито детската радост и невинност. От самото начало те са навлезли в суровата реалност и жестокост на живота и впоследствие е почти безнадеждно да се трогнат от неща, които биха събудили макар и за миг топли чувства в душите на

обикновените хора, колкото и порочни да са. Безсмислено е да им говорите за майчините грижи, щастливите детски дни и веселите игри! Говорете им за глада и улиците, просията и камшиците, кръчмата, полицията, заложната къща — и те ще ви разберат.

Две-три жени стояха до решетката и разговаряха с посетителите, а голяма част от затворничките явно нямаха други близки освен онези свои стари познайници, заедно с които бяха попаднали в затвора. И така, преминахме бързо през двора, като спряхме само за малко вниманието си на вече описаните сцени, след което бяхме отведени по чиста и добре осветена стълба към една от килиите. В тази част на сградата те са няколко на брой, но описанието на една от тях е валидно за всички.

Помещението беше обширно, празно, с варосани стени, осветено, разбира се, от прозорците с изглед към вътрешната страна на затвора, но много по-светло и просторно от това, което човек би могъл да очакна в подобен случай. Имаше голяма камина с голяма чамома маса пред нея, около която бяха насядали на дървени пейки десет-дванадесет жени и се хранеха. Върху две от стените имаше полици, под тях на равни разстояния бяха забити големи куки, на които бяха закачени спалните дюшеци на затворничките, постелките и завивките бяха сгънати и вдигнати на полиците. Нощем дюшеците се свалят на пода — всеки един под куката, на която е окачен през деня, и по този начин помещението служи едновременно за дневна и спалня. Над камината висеше лист от дебел картон, а на него бяха залепени различни текстове от Светото писание, каквито имаше и по стените на стаята — по вид и формат приличаха на страници от школните книги. На масата имаше доволно количество телешка яхния и черен хляб; яденето беше в оловни чинии, излъскани до блясък, които, когато не се използват, се подреждат грижливо върху лавицата.

Когато влязохме, жените бързо станаха и отидоха до камината. Всички бяха чисто облечени, много от тях бяха спретнати и нямаше нищо необикновено нито във вида, нито в поведението им. Една-две се

захванаха отново с ръкоделието си, което по всяка вероятност бяха оставили, аа да се нахранят; други гледаха посетителите с равнодушно любопитство; трети се отдръпнаха в дъното на помещението, като че ли искаха да избягнат дори и случайните погледи на непознатите. Няколко възрастни ирландки от тази и от останалите килии, за които това не беше нещо ново, показаха пълно безразличие към присъствието ни и останаха прави до местата, от които току-що бяха станали — общото чувство сред жените обаче по време на краткия ни престой при тях беше на неудобство. Никоя от тях не пророни дума, в същност освен отговор-ничката, когато тъмничарят, който ни съпровождаше, ѝ задаваше въпроси. Във всяка килия на женското отделение има отговорничка, поставена да следи за реда; подобен отговорник има и при мъжете. Това са затворници, избрани за добро поведение. Единствено те се ползват с привилегията да спят на кровати и затова във всяко помещение има по един грубо скован нар. В двата края на сградата има по една тясна приемна, където докарват затворници и откъдето не ги пускат да излязат, преди да ги е прегледал лекарят на затвора. (След първото издание на нашия разказ правилата на затвора, отнасящи се до поведението на затворниците през деня, спането им през нощта, храненето им, както и други страни от затворническия правилник, бяха изменени — в повечето случаи към по-добро. Дори и самата сграда на затвора е променена. — Б. а.)

Върнахме се по мрачния коридор, по който бяхме дошли (и където впрочем има три-четири тъмни килии, в които настаняват непокорните затворници), за да ни заведат през едно тясно дворче в „училището“ — част от затвора, отредена за момчета под четиринадесетгодишна възраст. В една средна по големина стая, в която имаше принадлежности за писане и учебници, заварихме учителя с двама-трима ученици; останалите бяха доведени от съседното помещение, след което ги строиха в редица, за да ги разгледаме. Бяха всичко четиринадесет, някои с обувки, други боси; някои с престилки и без куртки, други с куртки и без престилки, а един почти без нищо. Всички

без изключение, струва ни се, бяха осъдени за джебчийство — никога дотогава не бяхме виждали четиринадесет подобни личица. В цялата гледка нямаше нищо положително — нито един честен поглед, нито едно изражение, което да не говори за бесилото или каторгата. А що се отнася до неща като срам или разкаяние, за тях и дума не можеше да става. Очевидно момчетата бяха доста поласкани от факта, че някой си е направил труда да ги види; по всяка вероятност си мислеха, че сме пристигнали в Нюгейт като на зрелище, в което те са незаменима част, и всяко едно от тях изглеждаше толкова доволно и важно от „ролята“ си, като че ли самото му пребиваване тук беше изключителна заслуга. Никога не бяхме попадали на по-грозна гледка, защото никога до този момент не бяхме виждали подобни четиринадесет безнадеждно загубени същества.

От двете страни на училищния двор се намират мъжките отделения, в едното от които — това откъм Нюгейт Стрийт — са затворниците с по-леки присъди. Няма да ви описваме подробно другото, тъй като те твърде много си приличат. И в тях има дюшеци и завивки както в женската част, които се прибират по същия начин през деня — единствената съществена разлика е пълното бездействие на мъжете, събрани накуп на две срещуположни пейки край камината, седят двадесетина мъже — момче в ливрея, мъж с дебел балтон и високи ботуши, по-нататък мъж с отчаян вид по риза, със стара шотландска барета на рошавата си глава, до него дългун с разбойнически вид и работна дреха, наблизко жалко създание с нещастен поглед, подпряло глава с ръце — всички те си приличат в едно отношение: седят и витаят. Ако случайно станат от мястото си до камината, най-много да прекосят стаята омърлушено, да се подпрат на прозореца или стената и да започнат да се поклащат несъзнателно назад-напред. С изключение на един-два случая, когато видяхме някои да четат стари вестници, положението беше едно и също във всички килии.

Единственият начин, по който мъжете могат да се виждат с

близките си, е през тесните процепи на две железни решетки, отделени на един ярд разстояние една от друга, така че е невъзможно нито да им бъде предадено нещо, нито да се докосват с посетителите. За женените има отделни решетки, където да се виждат с жените си, но и те са поставени по същия начин.

Църквата на затвора се намира на гърба на къщата на управителя, всички прозорци на която са с изглед към улицата. Дали заради асоциациите, които будеше у нас това място — знаехме, че в някои ужасни случаи тук погребалните служби се отреждат и за живи редом с мъртвите, — то ни изглеждаше още по-мрачно и страшно, не можем да кажем, но видът му е наистина поразяващ. В един тих и безлюден божи дом цари винаги особена атмосфера, в която има нещо тежко и величествено, но самото различие между този и всички останали, които сме свикнали да посещаваме, засилва това впечатление. Бедната подредба с пустия и гол амвон, хилавите боядисани колони от двете страни, женската галерия с дългата и тежка завеса, мъжката — с небоядисаните пейки и мръсна преграда, разклатената масичка пред олтара с десетте божи заповеди на стената над него, избелели и почти нечетливи от влагата и прахта — всичко това, което е така различно от кадифето и позлатата, мрамора и дървото на днешните църкви, е несвойствено и чуждо. Има и нещо друго, което привлича погледа и приковава вниманието и от което напразно ще се отвърщаме с ужас, защото споменът за него дълго време ще ни преследва наязе и насън. Непосредствено до аналоя, на централно място в църквата, е пейката на смъртниците, която се намира зад висока черна ограда — там поставят осъдените на смърт нещастници в неделята преди екзекуцията им, пред погледите на всички останали затворници, с голяма част от които са се разделили само преди седмица, и оттам те изслушват молитвите за душите си, произнасят словата на собствената си погребална служба и слушат проповедите, с които наставляват доскорошните им другари по съдба да вземат пример от тяхната участ, а тях самите призовават, докато все още не е прекалено късно — остават почти двадесет и четири

часа, — „да се спасят от гнева господен!“. Представете си какво чувствуват тези, които седят зад страшната ограда и от които след бесилото или брадвата не ще остане ни спомен, ни гроб! Помислете си за последния им безнадежден порив към живота, за дивото отчаяние, много по-мъчително от смъртоносния миг, с което слушат предупрежденията на свещеника, че смъртта ще ги отведе бързо на другия свят заедно с всичките им престъпления!

Преди време — и то не толкова отдавна — ковчезите на осъдените на смърт са били слагани до тях по време на службата. Може да изглежда невероятно, но е истина. Да се надяваме, че духът на цивилизацията и хуманизма, който премахна този страшен и унизителен обичай, ще се заеме и с други не по-малко варварски примери, които не могат да бъдат оправдани дори и с ползата от тях, тъй като с всяка година те се оказват все по-безсмислени.

Като излезете от църквата и тръгнете по коридора, който споменахме на няколко пъти, след което прекосите двора, който, както отбелязахме, е определен за затворниците с по-леки престъпления, ще стигнете до масивна желязна врата, внушителна с размерите и тежестта си. След като дежурният тъмничар ви пусне през нея и вие завиете веднага вляво, ще спрете пред друга врата, а когато преминете и през тази последна бариера, ще се озовете в най-страшната част на мрачната сграда — отделението за осъдените на смърт.

Тази част на затвора, добре известна на тези, които четат вестници, тъй като често бива споменавана във връзка с екзекуциите, се намира в единия му край непосредствено до дома на свещеника на Нюгейт Стрийт и се простира от улицата към центъра на затвора, успоредно на Нюгейт Маркит. Това е дълъг и тесен двор, единият край на който стига до стената откъм Нюгейт Стрийт, а другият — до вратата. В по-отдалечения край, вляво, тоест в този, който опира в стената на Нюгейт Стрийт, има пространство, пълно с вода, а в отсамния — двойни решетки, подобни на тези, които вече описахме и които съставляват част от вратата. На затворниците се разрешава да се виждат с близките

си през тези именно решетки, но по време на свиждането в междинното пространство се разхожда тъмничар. Веднага вдясно след входа има сграда, в която се намират специалната стая, общата дневна и килиите. Дворът е ограден от всички страни с високи стени с остри шипове на върха и се намира под постоянното наблюдение на зорки и опитни надзиратели.

В първата килия, в която ни въведоха — тя се намираше на горния етаж, точно над специалната стая, — имаше около двадесет и пет, тридесет затворници, всичките осъдени на смърт и очакващи последното нареждане; това бяха мъже на различна възраст и с различни лица — от стария престъпник с потъмняло лице и прошарена брада до миловидното момче, ненавършило още четиринадесет години и на вид още по-младо за възрастта си, осъдено за грабеж. Във външността на тези хора нямаше нищо особено за отбелязване. Един-двама спретнато облечени мъже седяха замислено до огъня, няколко групички от по двама-трима си говореха в другия край на килията, а останалите бяха наобиколили един младеж, който беше седнал до масата и учеше по-младите да пишат. Помещението беше голямо, просторно и чисто. Твърде малко тревога или душевни терзания бяха изписани по лицата на затворниците — вярно, че всички те бяха осъдени на смърт, но последното нареждане за изпълнение на присъдата още не беше дошло и едва ли имаше някой от тях, който да не вярва, че макар и осъден, това не означава, че ще умре. На масата имаше Евангелие, но по нищо не личеше някой да го е отварял.

В специалната стая на долния етаж имаше трима души, чиито престъпления бяха такива, че се налагаше да бъдат отделени дори и от другарите им по съдба. Това беше дълго и мрачно помещение с два прозореца в дебелия каменна стена и тук нещастниците прекарват оковани сутринта, преди да поемат към ешафода. Съдбата на единия от затворниците не беше сигурна — след делото бяха изникнали някакви смекчаващи вината обстоятелства и те бяха великодушно представени на съответните лица. Другите двама нямаше какво да очакват от

кралското милосърдие — съдбата им беше решена и нямаше сила, която да смекчи вината им, затова те знаеха много добре, че за тях няма надежда на този свят. „Тия двамата, по-ниските — прошепна тъмничарят, — можете да ги пишете мъртъвци.“

Този, за когото казахме, че таи надежди да се спаси, се беше облегал — възможно най-далеч от другарите си — на най-близкия прозорец до вратата. По всяка вероятност беше забелязал, че идваме, и беше заел поза не смело безразличие — нарочно беше обърнал глава навън и не помръдна, докато бяхме в килията. Другите двама бяха в другия край на помещението. Единият, който не се виждаше добре в мрака, стоеше с гръб към нас, приведен над огъня — беше се опрял на камината с дясната си ръка и бе отпуснал глава на нея. Другият се беше облегал на перваза на най-отдалечения прозорец. Светлината падаше върху него изцяло и поне от това разстояние придаваше на бледото му изпито лице и разрешена коса мъртвешки вид. Беше подпрял с длан бузата си и леко бе повдигнал лице, а очите му се взираха безумно отпреде му, като че ли несъзнателно си беше поставил за цел да преброи пукнатините върху отсрещната стена. По-късно се отбихме отново в тази килия. Първият затворник крачеше напред-назад с твърда военна стъпка — той беше служил в пехотата, — кривнал весело шапката си. Поклони се учтиво на нашия водач и той отвърна на поздрава му. Другите двама продължаваха да стоят както преди, неподвижни като статуи. (Тези двамата бяха екзекутирани скоро след това. Присъдата на третия беше отсрочена по волята на негово величество. — Б. а.)

Малко по-нататък, като продължение на сградата, в която се намират двете помещения, които току-що напуснахме, са килиите на смъртните. Влиза се по тясно мрачно стълбище, водещо към тъмен коридор, в който една печка с въглища хвърля зловеща светлина върху близките предмети и отделя нещо като топлина наоколо. Вратите на всички килии от етаж, през които единствено може да се влезе при тях, са от лявата страна на коридора. На трите етажа има три такива коридора с редици от килии, които по размер, вещи и вид са напълно

еднакви. Преди произнасянето на окончателното решение в пет часа следобед извеждат всички осъдени на смърт затворници от общата дневна и ги затварят в тези килии, където остават до седем на другата сутрин, като им отпускат по една свещ до десет часа. Когато пристигне съдебното постановление за екзекуцията на някого, го затварят в единична килия, която напуска едва когато тръгне за ешафода. Позволява му се да се разхожда из двора, но по време на разходката, както и докато е в килията си, до него стои тъмничар, който никога и за нищо не го напуска.

Влязохме в първата килия. Това беше каменно помещение, осем фута дълго и шест широко, със скамейка в единия край, където имаше груба завивка, Библия и молитвеник. На стената имаше железен свещник, а високо в дъното — малко прозорче, пропускащо оскъдно количество въздух и светлина, които едва се промъкваха през двойния ред дебели кръстосани решетки. Други в килията нямаше.

Представете си състоянието на човека, който прекарва тук последната нощ от живота си. Крепят го някакви смътни и неопределени надежди за помилване, без да знае защо, и безумни представи за бягство — но как? Така отлитат, със скорост, невероятна за всеки друг освен за този обречен човек, трите дни, които са му дадени да се приготви за смъртта. Той вече е измъчил близките си с молби, отегчил е тъмничарите с увещания, отхвърлил е в трескавото си състояние нееднократните напътствия на духовния си утешител и след като илюзиите му вече са се разрушили и пред него се е изправила вечността, а зад гърба му е останал грехът, в момент, когато ужасът му от смъртта преминава почти в лудост и го е обзело непреодолимото усещане за безпомощност и безнадеждност, той е изтръпнал и безчувствен и няма нито мисли, нито сили да призове всевишния, единствено от когото може да моли за милост и прошка и пред когото единствено има смисъл да се разкайва.

Минават часове, а той все така със скръстени ръце седи на каменната пейка, безчувствен за бързо изтичащото време и за

настоятелните молби на божия служител до него. Малко по малко свещта догаря, а мъртвешкият покой отвън и тропотът на някой преминаващ файтон, който единствено го нарушава и чието печално ехо заглъхва по улиците, му напомнят, че нощта лети. Камбаната на „Сейнт Пол“ гръмко отеква — един! Той чува; събужда се. Остават седем часа! Кръстосва с бързи крачки тясната килия, студени капки пот избиват на челото му от ужас и цялото му тяло започва да трепери в отчаяние. Седем часа! Свещеникът го отвежда с мъка да седне, той механично поема подадената Библия и се опитва да чете и слуша. Но не, мислите му не се подчиняват. Книгата е изпокъсана и мръсна от многото разлистване — като буквара, който е чел преди четиридесет години като ученик! Никога не се е сещал за него, след като го е захвърлил като дете, и въпреки това мястото, времето, стаята, дори момчетата, с които е играл, оживяват пред него, като че ли всичко е било вчера; някое забравено изречение или детска дума прозвучават в ушите му, като че ли ги е чул преди миг. Гласът на свещеника го връща към настоящето. Той чете строгите думи от Светото писание за опрощаване на каещите се и страшното проклятие над непреклонните. Осъденият пада на колене и събира длани за молитва. Шт! Какъв е този звук? Той скача на нозе. Не може да е вече два. Ето! Удари две четвърти, третата, четвъртата! Два е! Остават шест часа! Той не желае да слуша за покаяние. Шест часа покаяние за осем по шест години престъпления и грехове! Закрива с ръце лицето си и се хвърля на пейката.

Заспива изтощен от очакване и тревоги и в съня му го преследват същите накъсани мисли. От гърдите му е свален тежък товар, той се разхожда с жена си по красива поляна, над тях е ясното небе, наоколо е безкрайната зелена шир — всичко е толкова различно от каменните стени на Нюгейт! Тя не е такава, каквато я е видял за последен път в този ужасен затвор, а такава, каквато я е обичал — отдавна, много отдавна, преди нищетата и мъките да променят нейното лице, а злобата — неговия характер: тя се е облегла на ръката му и го гледа в очите с нежност и любов — сега той не посяга да я удари и не я отблъсква

грубо от себе си. О, колко е щастлив, че може да ѝ каже всичко, което е пропуснал при последната им среща, да падне на колене пред нея и горещо да моли прошка за всичките грубости и жестокости, с които е погубил здравето и разбил сърцето ѝ! Изведнъж всичко се и изменя. Той е отново пред съда: там са съдията, заседателите и свидетелите като преди. Колко е претъпкан съдът — море от глави — и бесило, и ешафод — и как всички тези хора са вперили поглед в него! Присъдата — виновен. Няма значение — той ще се спаси.

Нощта е тъмна и студена, вратите са отворени и в един миг той е на улицата — бяга от затвора със скоростта на вятъра. Преминава по улиците, излиза извън града, пред него се простира широкото поле. Той тича в мрака напред през храсти и долчинки, през кал и вода, като изминава разстоянията с бързина и лекота, невероятни и за самия него. Накрая спира: трябва вече да е в безопасност — ще полегне тук на тревата и ще спи до разсъмване.

Следва период на безсъзнание. Събужда се измръзнал и нещастен. Сивкавата светлина на утрото се прокрадва в килията и пада върху тялото на тъмничаря. Той става от неудобното легло и заблуден от съня си, за момент е объркан. Но само за момент. Всеки предмет в тясната килия е така ужасно реален, че изключва съмнение или грешка. Той е отново осъденият престъпник, виновен и отчаян, който след два часа ще бъде мъртъв.

Мисли за хората

Удивително е как човек може незабелязано да живее и умре в Лондон. Той не предизвиква съчувствие в ничие сърце и никой освен него самия не се интересува от съществуването му; не може да се каже, че го забравят, когато умре, защото никой не си е спомнял за него и приживе. В този огромен град има едно многочислено съсловие хора,

които сякаш нямат нито един близък и за които никой не го е грижа. Подтиквани първоначално от остра нужда, те отиват в Лондон, за да търсят работа и средства за препитание. Всички знаем колко е тежко да скъсаш връзките с роден дом и приятели и още по-тежко да заличиш хилядите спомени от щастливите дни и отминалото време, дето спят в душите ни с години и когато нахлуят в мислите ни, ни връщат към възпоминания, свързани с близките, които сме изоставили, местата, които сме гледали за сетен път, и надеждите, които сме хранили някога и които сме изгубили завинаги. Тези хора за щастие са забравили отдавна своите спомени. Старите приятели са измрели или са напуснали родния край, тези, от които някога са получавали писма, са потънали като тях в шумния водовъртеж и някой голям град и накрая са се превърнали в безразлични същества, примирени и свикнали да понасят всичко.

Миналия ден седяхме в парка Сейнт Джеймс и вниманието ни бе привлечено от един мъж, когото веднага определихме мислено като един от тези хора. Той беше висок, слаб и блед, с черно палто, евтини сиви панталони, къси стегнати гети и кафяви ръкавици от боброва кожа. В ръката си държеше чадър — не за да го ползува, защото денят беше слънчев, а явно защото винаги си го взима, когато тръгва сутрин на работа. Той се разхождаше на-горе-надолу край поляната със столовете под наем и като че ли не го правеше за развлечение или отмора, а по принуда, както когато сутрин тръгва на работа от крайните квартали на Излингтън. Беше понеделник, той беше избягал за двадесет и четири часа от робията зад бюрото и сега се разхождаше тук за раздвижване и удоволствие — може би за първи път в живота си. Помислихме си, че никога преди не е имал почивен ден и сега като че ли не знаеше какво да прави. На тревата играеха деца, наоколо се разхождаха хора на групички, като си говореха и се смееха, а мъжът упорито ходеше нагоре-надолу, без да забелязва другите и без него да го забелязват; слабото му и бледо лице, изглежда, изобщо не можеше да изразява любопитство или интерес.

Имаше нещо в държането и вида на този човек, което сякаш говореше за целия му ден или по-точно — за целия му живот, защото такива хора нямат различни дни. Пред очите ни сякаш изникна мръсната забутана канцелария, в която влиза всяка сутрин, слага шапката си навее същата закачалка и пъхва нозете си под все същото бюро, като първо сваля същото това черно палто, което носи през цялата година, и облича онова, което му е служило миналата година и което той държи в службата си, за да пази по-новото. Тук той остава до пет часа, като работи ритмично цял ден като часовника над камината, чието силно тиктакане е монотонно като самото му съществуване, и вдига глава само ако някой влезе в кантората или когато при някоя сложна сметка погледне към тавана, сякаш решението се крие зад прашното прозорче със зелено петно по средата на всяко стъкло. Около пет, пет и половина той бавно става от неизменния си стол и след като отново си сменя палтото, тръгва към обичайното си ресторантче, някъде близо до Бъклърсбъри. Келнерът го осведомява за менюто някак фамилиарно, защото той е редовен клиент. След като го запитва: „Какво е най-добро?“ и: „Какво е най-прясно?“, мъжът поръчва малък ростбиф със зелена салатата и половин пинта портър. Днес ще яде малък ростбиф, защото салатата е с едно пени по-скъпа от картофите и освен това предния ден си бе позволил допълнителното разхищение „едно сирене“. След уреждането на този важен въпрос той закача шапката си, която е свалил, когато е седнал, и се уговаря с джентълмена до себе си за вестника. Ако го получи, докато се храни, яде с по-голям апетит — подпират го на гарафата с вода и поглъща всяко парче месо с един-два реда от него. Точно пет минути преди определеното време вади един шилинг, плаща сметката, внимателно слага рестото в джоба на жилетката си (като първо отделя едно пени за келнера) и се връща в кантората, откъдето, ако не е следобедът, в който пристига пощата от чужбина, излиза отново след около половин час. После си тръгва с обичайната бързина пеш към къщи — към малката задна стаичка в Излингтън, където пие чай, а може би и едновременно се развлича в

разговор с момченцето на хазайката, на което понякога дава едно пени за успешно решените задачи по смятане. Понякога му се налага да занесе едно-две писма до дома на шефа си на Ръсел Скуеър и в такива случаи, като чуе гласа му, богатият бизнесмен се провиква от трапезарията: „Заповядайте, мистър Смит“, а мистър Смит, след като оставя шапката си до краката на един стол в антрето, влиза плахо и като го подканят снизходително да седне, внимателно прибира краката си под стола и сяда на значително разстояние от масата, като отпива от чашата си с шери, която най-голямото момче му налива. След като я изпие, той се изнизва заднишком от стаята в състояние на нервна възбуда, от което не може да се оправи напълно, докато не се намери отново на Излингтън Роуд. Хората като него са бедни и безобидни, доволни, но не и щастливи; с подтиснати дух и самочувствие, те може да не усещат болка, но и не знаят какво е радост.

Да ги сравним с една друга класа, които като тях нямат ни приятели, ни близки, но които сами са си избрали това положение в обществото. В повечето случаи те са на възраст, с побелели коси и румени лица, пристрастени към портвайна и високите ботуши и поради някакви причини, истински или измислени — по-скоро истински, най-главната от които е тази, че са богати, а роднините им бедни, — започват да се отнасят с подозрение към всички и се затварят като мизантропи в къщи, при което изпитват огромно удоволствие, като се мислят за нещастни, а в същност тровят живота на всеки, до когото се доближат. Такива хора може да видите навсякъде: в ресторантите ще ги познаете по недоволните им забележки и пищните обеда, в театрите — по това, че винаги седят на едни и същи места и оглеждат с присмех младите хора край тях, в църквата — по важността, с която влизат, и гръмкия глас, с който повтарят ответите по време на проповед, в компаниите — по това, че се нервират, докато играят вист, и не понасят музиката. Един стар господин от този тип ще обзаведе великолепно жилището си и ще трупа книги, сребро и картини не толкова за собствено удоволствие, колкото за да стои над тези, които имат

желание, но не и средства, за да му съперничат. Той посещава два или три клуба, където е обект на завистта, ласкателствата и омразата на всички членове. Ако някой беден роднина, например женен племенник, се обърне към него с молба за дребна услуга, тогава той се нахвърля с искрено възмущение върху непредвидливостта на младите семейства, иекадърността на съпругите, нахалството да се създава семейство, безсрамието да влизаш в дългове при годишен доход сто двадесет и пет лири и други непростиими грехове и завършва своята проповед със самодоволен обзор на собственото си поведение и тънък намек за помощ от енорията. Един ден след вечеря той умира от апоплексия и оставя имуществото си на някоя обществена организация, а тя му издига възпоменателна плоча, върху която изказва възхищението си от християнския му начин на живот на тоя свят, както и пълната увереност в блаженството му на отвъдния.

Но след нашите особено любими приятели — файтонджиите, кочияшите и шофьорите на омнибуси, на които се възхищаваме пропорционално на тяхното спокойно нахалство и абсолютно самообладание — няма друга социална група, която да ни забавлява понече от лондонските чираци. Те вече не са организирана маса, обединена от твърда решимост да всяват ужас сред поданиците на негово величество всякога, когато им хрумне да вземат някоя обида присърце и тояги в ръце. Единственото, което ги обвързва сега, са договорите им, а що се отнася до тяхната дързост, нея лесно я възпира всеобщият ужас от Новата полиция (_Новата полиция — така са наричали лондонската полиция веднага след реорганизацията ѝ през 1829 г. _), както и евентуалната перспектива за лежане на хладно в затвора, а сетне следствие и наказание. Те обаче си остават особена категория — много симпатична и преди всичко безопасна. Има ли някой, който да не ги е забелязвал по улиците в неделя? И кой друг може да ви покаже подобна безобидна игра на важност и величие като тези млади хора? Преди една-две седмици се разхождахме по Странд (_Странд — една от главните улици в централната част на Лондон,

букв. Крайбрежна — тогава е минавала успоредно на река Темза_.) след една такава групичка и се забавлявахме с нея през цялото време. Бяха се появили откъм Сити, беше между три и четири часа следобед, и отиваха към парка. Бяха четирима, хванати ръка за ръка, с ръкавици от бяла ярешка кожа като на младоженци, носеха светли панталони с невиджани кройки и връхни дрехи, за които в английския език все още няма дума — някакъв хибрид между балтон и сюртук, с яката на едното, полите на другото и джобове като на никое от тях.

Всеки един от джентълмените носеше дебел бастун с голям пискюл на горния край, който от време на време завърташе елегантно, и цялата четворка, за да изглеждат безгрижни и непосредствени, стъпваха важно като парализирани, което беше ужасно смешно. Единият от групата имаше часовник с размери и форма почти като едра ябълка, пъхнат в джоба на жилетката му и който той старателно сверяваше с часовниците на „Сейнт Клемънт“ и Новата църква, осветения часовник на Борсата и тези на „Сейнт Мартин“ и Сградата на конната гвардия. Когато най-сетне влязоха в парка Сейнт Джеймс, онзи, който беше с най-представителните ботуши, взе втори стол специално за краката си и се разположи върху този природен лукс за два пенса с вид, който срива всички различия между клубове като Брукс и Снукс и игрални домове като Крокфърдс и Багнидж Уелс (_ Клубове като Брукс и Снукс и игрални домове като Крокфърдс и Багнидж Уелс — Дикенс съпоставя модния клуб Брукс, намиращ се на Сейнт Джордж Стрийт, с евтиния и общодостъпен клуб Снукс и скъпия игрален дом Крокфърдс с евтиното увеселително заведение Багнидж Уелс, където играели на карти._).

Може да се смеем на такива хора, но те никога не ще предизвикат гнева ни. Те винаги са в добри отношения със самите себе си и, което следва напълно естествено, в добри отношения с всички около тях. Освен това са бледо отражение на големите светила и ако понякога в поведението им изпъква известна глупост, тя е далеч по-поносима от перченето на недозрелите контета от Куодрънт (_ Куодрънт — част от Риджънт Стрийт, където улицата прави завой_), бакенбардите на

франтовете по Риджънт Стрийт и Пал Мал или изкуфялата галантност където и да е другаде.

Мис Евънс и „орелът“

Мистър Самюъл Уилкинс беше дърводелец — дребен помощник-дърводелец, определено под средното ниво, даже може би близо до най-ниското. Имаше кръгло и лъскаво лице, а къдриците му бяха внимателно извити към външните ъгли на очите му, така че оформяха нещо подобно на онези чупки, известни с наименованието „лимби“. Неговите доходи напълно задоволяваха нуждите му и варираха от осемдесет шилинга до една лира и пет шилинга седмично; маниерите му бяха безупречни, неделните му жилетки — поразяващи. И нищо чудно, че Самюъл Уилкинс печелеше вниманието на другия пол с тези си качества, защото много жени изпадат в плен на къде по-незначителни атрибути. Но Самюъл беше неуязвим срещу техните любезности до мига, когато очите му срещнаха погледа на създание, което, както почувствува, му е определено по съдба за цял живот. Той отиде и победи, направи предложение и бе приет, обичаше и беше обичан. Мистър Уилкинс „ухажваше“ Джемайма Евънс.

Мис Евънс (или Ивинс, както произнасяха името ѝ нейните познати) от ранно детство беше усвоила полезния занаят да шие пантофки, към който впоследствие добави уменията да прави сламени шапки. Тя самата, майка ѝ и двете ѝ сестри живееха в хармоничен квартал в най-уединената част на Камдън Таун, където един понеделник следобед се появи мистър Самюъл Уилкинс в най-хубавите си дрехи, с още по-грейнало лице и още по-ярка жилетка от всеки друг път. Семейството, което се готвеше да пие чай, се зарадва много на посещението му. Направиха истинско малко пиршество — имаха две унции прясно сирене от по седем шилинга и шест пенса и четвърт фунт

от най-първокачественото масло, а мистър Уилкинс беше донесъл една пинта скариди, прилежно увити в чиста носна кърпа, с цел да придаде пикантност на трапезата и да предразположи мисис Ивинс. Джемайма се „оправяше“ горе, така че мистър Самюъл Уилкинс седна в салона и заговори на тема домакинство с майка ѝ, докато двете по-млади госпожици Ивинс пъхаха горящи парчета амбалажна хартия между решетките на камината, за да подгреят водата за чая.

— Мислех си — каза мистър Самюъл Уилкинс по време на една пауза в разговора, — мислех си дали тази вечер да не заведе Джемайма в „Орелът“.

— О, боже! — извика мисис Ивинс.

— Божичко! Колко хубаво! — каза най-младата госпожица Ивинс.

— Ах, чудесно! — добави средната дъщеря.

— Тили, кажи на Джемайма да облече бялата муселинова рокля — извика с майчинска загриженост мисис Ивинс и не след дълго се появи самата Джемайма в бялата рокля, здраво пристегната с телени копчета, с червено шалче, добре забодено с карфици, бяла сламена шапка, украсена с червени панделки, нежно колие, две масивни гривни, атлазени пантофки с бяла бродерия, ажурени чорапи, бели памучни ръкавици и батистена кърпичка, сгъната прилежно в ръка — всичко много изискано и както подобава на една дама. И мис Джемайма Ивинс с мистър Самюъл Уилкинс и официалното му бастунче с позлатена топка на върха се понесоха, изпроводени от удивлението и завистта на цялата улица и от безкрайната гордост на мисис Ивинс и двете ѝ по-малки дъщери. Още нестъпили на Панкрас Роуд, и с кого, мислите, благодарение на най-щастливата случайност на света се сблъска мис Джемайма Ивинс? С една млада дама, нейна приятелка, излязла със своя кавалер. Понякога нещата се подреждат така удивително — те също се бяха запътили към „Орелът“! Така че мистър Самюъл Уилкинс беше представен на кавалера на приятелката на мис Джемайма Ивинс и всички продължиха заедно, като разговаряха, шегуваха се и се смееха без прекъсване, а когато стигнаха до Пентънвил, кавалерът на

приятелката настоя дамите да влязат с тях в „Короната“ и да опитат рома с портокалов сок и след не малко изчервяване, кикотене и криене на лица в красиви носни кърпички те се съгласиха. След като го опитаха веднъж, не беше трудно да ги убедят да го опитат отново и така те продължиха да седят в градината, като отпиваха ром и гледаха омнибусите, докато настана време за „Орелът“ и те тръгнаха отново, като вървяха доста бързо от страх да не пропуснат концерта в Ротондата.

— Направо е божествено! — казаха в хор мис Джемайма Ивинс и нейната приятелка, когато прекрачиха прага и се озоваха в градината. Алеите бяха грижливо застлани с чакъл и опасани с цветни лехи, а будките за напитки бяха боядисани и украсени като кутийки за енфие; разноцветни лампи хвърляха снопове светлина върху главите на присъстващите, дансингът беше излъскан и готов за техните крака, в единия край свиреше негърски оркестър, а в другия — военен. Келнерите бързаха напред-назад с чаши вино, бренди с вода и бутилки ел и тъмно пиво; на едно място с шум се отваряха газирани питиета, а от друго се разнасяха гръмки смехове; пред вратата на Ротондата се тълпяха хора и изобщо всичко беше, както мис Джемайма Ивинс отбеляза — възбудена от новостите, рома, а може би и от двете, — „безумно весело“. А що се отнася до концертната зала, нейното великолепие беше несравнимо. Такава сцена — цялата в злато и огледални стъкла, и какъв орган! Кавалерът на приятелката на мис Джемайма Ивинс прошепна, че това струвало „четиристотин лири“, за което мистър Самюъл Уилкинс каза, че „изобщо не е скъпо“ — мнение, с което дамите бяха напълно съгласни. Част от зрителите се бяха настанили на високите пейки, наредени край стените, а другите се трупаха и заемаха останалата площ и всички пиеха и ядяха на воля. Малко преди започването на концерта мистър Самюъл Уилкинс поръча две чаши ром с топла вода, захар и две резенчета лимон за себе си и другия кавалер заедно с пинта шери за дамите и сладки бисквити с кимион и тъкмо да се отпуснат и да започнат да се веселят, когато

забелязаха, че един непознат джентълмен с огромни бакенбарди непрекъснато гледа мис Джемайма Ивинс, а друг, с карирана жилетка, постоянно намига на приятелката ѝ, при което нейният кавалер започна да показва признаци на раздразнение и да мърмори за „разни нахали и контета, дето само си търсят белята“, и намекна със заобикалки за намерението си да счупи нечия глава, което не повтори на висок глас само защото мис Джемайма Ивинс и приятелката ѝ заплашиха, че ще припаднат веднага, ако каже още нещо. Концертът започна с изпълнение на орган.

— Колко е тържествено! — възкликна мис Джемайма Ивинс и хвърли бегъл, може би несъзнателен поглед към джентълмена с бакенбардите.

Мистър Самюъл Уилкинс, който беше започнал да си мърмори тихо, като че ли провеждаше съкровен разговор с позлатената топка на официалния си бастун, вече дишаше тежко — може би се задушаваше от жажда за мъст, — но не каза нищо. Мис Някоя-си с рокля от бял атлаз изпълни „Умореният войник“.

— Бис! — извика приятелката на мис Джемайма Ивинс.

— Бис! — веднага след нея извика и джентълменът с карираната жилетка, като удари силно по масата с бутилка от тъмно пиво. Кавалерът на приятелката го изгледа от глава до пети и хвърли въпросителен поглед към мистър Самюъл Уилкинс, съдържащ презрението му към непознатия. Комична песен с акомпанимент на орган. Мис Джемайма Ивинс се преви от смях; мъжът с бакенбардите — също. Всичко, което правеха дамите, беше незабавно повтаряно от карираната жилетка и огромните бакенбарди, с което двамата изразяваха взаимност на чувствата и родство по душа, и мис Джемайма Ивинс и нейната приятелка се оживиха и разбъбраха, а мистър Самюъл Уилкинс и кавалерът на приятелката, обратно пропорционално, ставаха все по-мрачни и навъсени.

И ако нещата бяха спрели дотук, малката компания щеше скоро да си възвърне веселото настроение, но мистър Самюъл Уилкинс и

неговият познат започнаха да хвърлят предизвикателни погледи към жилетката и бакенбардите. А те самите, за да покажат колко малко ги интересува това, хвърляха още по-красноречиви погледи към мис Джемайма Ивинс и приятелката ѝ. Концертът и водевилът свършиха и четиримата тръгнаха да се разхождат из градината. Жилетката и бакенбардите — също, като постоянно правеха комплименти на висок глас относно глезените на двете дами. Накрая, сякаш всичките им безобразия не бяха достатъчни, те направо отидоха при мис Джемайма Ивинс и приятелката ѝ и ги поканиха да танцуват, и то без да удостоят с ни най-малко внимание мистър Самюъл Уилкинс и кавалера на приятелката — все едно, че изобщо не съществуваха!

— Какво искаш да кажеш с това, безобразник такъв! — извика мистър Самюъл Уилкинс и стисна здраво бастуна с позлатената топка в дясната си ръка.

— Какво има бе, дребен мошенико? — казаха в отговор бакенбардите.

— Как смееш да обиждаш мен и приятеля ми? — запита кавалерът на приятелката.

— Вървете по дяволите двамата с твоя приятел! — отговори жилетката.

— Ето ти един! — извика мистър Самюъл Уилкинс. Върхът на бастуна просветна за миг, след което полетя във въздуха, като отразяваше разноцветните светлини на лампите.

— Дай му да се разбере! — каза жилетката.

— Полиция! — закрещяха жените.

Любимият на мис Джемайма Ивинс и кавалерът на приятелката ѝ лежаха без дъх на земята, а от жилетката и бакенбардите нямаше и следа.

Тъй като двете приятелки съзнаваха, че голяма част от вината за този скандал беше тяхна, те веднага изпаднаха в истерия. Развикаха се, че по-унизени жени от тях няма, пищяха и нареждаха в несвързани изречения, че са били заподозрени — заподозрели са ги без основание

— о, да не бяха доживели този ден! — и така нататък и припадаха всеки път, щом отвореха очи и видеха горките си обожатели. Накрая ги откараха по домовете им с един файтон в състояние на безчувственост вследствие на рома, шерито и прекаленото вълнение.

Салонният оратор

Една вечер се разхождахме по Оксфърд Стрийт, Холбърн, Чийпсайд, Колман Стрийт, Финсбъри Скуеър и така нататък с намерението да се върнем в западната част по Пентънвил и Ню Роуд, когато усетихме жажда и решихме да си починем за пет-десет минути. Така че тръгнахме обратно към едно старо, тихо и прилично заведение, което бяхме отминали току-що (намираше се недалеч от Сити Роуд), с цел да се освежим с чаша ел. Заведението нямаше нищо общо с онези ярки дворци с гипсови отливки и лакирани мебели, а беше просто една скромна кръчма от старата школа, с малък стар тезгях и дребен на ръст собственик, който заедно със съпругата и дъщерята — също дребни, се беше разположил удобно зад вече споменатия тезгях — едно малко уютно кътче с весел огън в камината, заградено с висок параван, иззад който се подаде младата дама, щом ние се появихме с намерението да пием чаша ел.

— Ще заповядате ли вътре, сър? — попита тя съблазнително.

— Няма да е лошо да влезете, сър — каза дребният възрастен собственик, като подаде глава от едната страна на паравана, за да ни разгледа.

— Много хубаво ще сторите, ако влезете, сър — каза дребната възрастна дама, като подаде глава от другата страна на паравана.

Хвърлихме бегъл поглед наоколо, с който може би искахме да покажем, че така прехваленото заведение ни е непознато. Дребният стар собственик забеляза това, изскочи бързо иззад малкия тезгях и веднага

ни въведе в салона.

Това беше старо, мрачно на вид помещение с дъбова ламперия, висока камина и под, застлан с пясък. Стените бяха украсени с три-четири стари цветни гравюри в черни рамки и всяка от тях представляваше морско сражение с по два военни кораба, които се сражават най-ожесточено един срещу друг, докато един или два други избухват в далечината, а на преден план се виждаше хаос от пречупени мачти и крака в моряшки панталони, стърчащи над водата. От тавана в средата на стаята висяха газова лампа и дръжка на звънец, от двете страни имаше три-четири дълги и тесни маси, зад които бяха наредени нагъсто характерните за този вид заведения излъскани дървени съдове. Еднообразието на посипания с пясък дъсчен под се нарушаваше тук-там с някой и друг плювалник, а две пирамиди от тези полезни артикули украсяваха ъглите на другия край на салона.

На най-отдалечената маса, близо до камината и с лице към вратата, седеше набит мъж на около четиридесет с късо подстригани гъсти черни къдрици, които обграждаха широкото му и високо чело, както и лицето, което беше доста румено, и то не само по причина на водата и чистия въздух. Той пушеше пура, с поглед, вперен в тавана, и имаше онзи самоуверен оракулски вид, който го определяше като тартор в политиката, главен авторитет и първи разказвач на анекдоти в заведението. Очевидно току-що се бе произнесъл по нещо много важно, защото останалите пушеха лулите и пурите си в състояние на някаква сериозна отнесеност, като че ли бяха изцяло погълнати от значението на въпроса, който са разисквали.

От дясната му страна седеше възрастен джентълмен с побеляла коса, а от лявата — дългокос рус мъж с кафяв сюртук, стигащ почти до петите му, който след всяко дръпване от лулата си хвърляше възхитен поглед на румения мъж.

— Направо изключително! — каза светлокосият след петминутно мълчание. Останалите зашепнаха помежду си в знак на съгласие.

— Няма нищо изключително, нищо — каза червендалестият мъж,

като внезапно се събуди от съзерцанието си и се обърна към русия още щом той проговори. — Защо трябва да е изключително? Откъде накъде изключително? Докажете, че е изключително!

— Е, като се замисли човек... — каза светлокосият плахо.

— Да се замисли! — възкликна червендалестият. — Но ние сме длъжни да се замисляме. В днешно време ние се намираме на светлия връх на интелектуалните постижения, а не в тъмните дебри на умствената ограниченост. Доказателства искам аз, доказателства, а не твърдения в тези бурни времена. Всеки джентълмен, който ме познава, знае за съдържанието и резултата от моите забележки, когато Обществото за предлагане на представители от предградията разискваше кого да посочи като кандидат за онзи град в Корнуол — забравих как се казва.

„Мистър Сноби — каза мистър Уилсън — е човек, подходящ за представител на общината в Парламента.“

„Докажете го“ — казвам.

„Той е борец за премахване на националните дългове, непоклатим противник на пенсиите, неустрашим защитник на негрите; той е за ограничаване на синекурите и сесиите на Парламента и за увеличаване единствено на избирателите“ — обяснява мистър Уилсън.

„Докажете го!“ — казвам.

„Делата му го доказват“ — казва той.

„Докажете тях“ — казвам аз.

— Но не можа да ги докаже — рече червендалестият, като се огледа победоносно. — И общината не го избра, и ако се придържаме изцяло към този принцип, няма да има ни дългове, ни пенсии, ни синекури, ни негри, нищо. А като се има пред вид, че се намираме на върха на интелектуалните постижения и народното благосъстояние, можем да излезем насреща на другите народи и да вдигнем глава с гордото самочувствие за мъдрост и превъзходство. Това е моят принцип, това винаги е бил моят принцип, и ако бях член на Камарата на общините, още утре щях да ги накарам да се разтреперят.

И червендалестият мъж, след като удари силно с юмрук по масата, за да додаде тежест на словото си, запуши като комин.

— Да! — каза дългокосият мъж с много тънък и слаб гласец, като се обърна към присъстващите. — Винаги съм казвал, че сред всички джентълмени, с които имам удоволствието да се срещам в това заведение, няма друг, когото обичам да слушам така, както мистър Роджърс, и който да е по-полезен събеседник.

— Полезен събеседник! — съгласи се мистър Роджърс, защото изглежда, това беше името на румения мъж. — Може да се каже, че съм полезен събеседник, тъй като на всички ви съм донесъл полза в едно или друго отношение, но за словата ми — такива, каквито ги определи мистър Елис — не мога сам да отсъдя. Вие, господа, сте най-добрите съдници в този случай, но ето какво ще ви кажа: когато преди десет години дойдох в енорията и за първи път влязох в това заведение, сигурен съм, че в него нямаше нито един мъж, който да знае, че е роб, а сега всички го знаете и то ви измъчва. Напишете това на гроба ми, и аз ще почивам в мир.

— Е, ако е до написването на гроба ти — каза един дребен зарзаватчия с бузесто лице, — разбира се, че ще ти напишем всичко, за което си платиш, доколкото то се отнася за теб и делата ти, но когато говориш за роби и тям подобни обиди, по-добре си ги задръж за себе си, защото аз например не обичам да ме наричат какъв ли не всяка вечер.

— Ти си роб — каза руменият мъж, — и то най-окаяният от всички.

— Толкова по-зле, ако съм — прекъсна го зарзаватчията, — защото така и не разбрах нищо от двадесетте милиона, дето ги дадоха за освобождението. (Двадесетте милиона, дето ги дадоха за освобождението — през тридесетте години на деветнадесети век излизат закони за освобождаването на робите във всички английски колонии. На бившите робовладелци била изплатена компенсация в размер двадесет милиона лири стерлинги.)

— Доброволен роб — извика червендалестият, като се

зачервяваше още повече от красноречието си и противоречията, — който отказва законното право на собствените си деца, който е глух за светия зов на Свободата, която моли и апелира към най-нежните чувства в сърцата ви и сочи безпомощните ви рожби, но напразно.

— Докажи го! — каза зарзаватчията.

— Да го докажа ли? — изсмя се руменият мъж. — Какво!

Превиваш се под робството на бездушна и предателска олигархия, пречупен си от властта на жестоки закони, стенеш под тиранията и подтисничеството навсякъде, винаги, във всеки ъгъл. Докажи го! — Червендалестият прекъсна внезапно, усмихна се мелодраматично и скри лицето и възмущението си в халба бира.

— Уви, така е, мистър Роджърс — каза един як комисионер с широка жилетка, който не откъсваше очи от това светило през цялото време, докато то говореше. — Уви, точно така е — повтори той с въздишка, — в това е цялата работа.

— Разбира се, разбира се — намесиха се и други от присъстващите, които разбираха точно толкова от цялата работа, колкото и самият комисионер.

— По-добре не го закачай, Томи — посъветва той дребния зарзаватчия. — Той може да те купи и продаде, казвам ти. Тия ги разправяй на някой друг, на него не му минават, Томи.

— Какво е човекът? — продължи руменият представител на този род, като дръпна с възмущение шапката си от закачалката на стената. — Какво е англичанинът?

Трябва ли да го тъпче всеки тиранин? Трябва ли да го блъска всеки, който си пожелае? Какво е независимостта? Не е редовна армия. Какво е редовната армия? Не е независимост. Какво е всеобщото благополучие? Не е всемирна мизерия. Свободата не е такса за прозорци, нали?

И руменият мъж се впусна в едно гръмко излияние, в което пробляскваха думи като „подли“, „робски“, „жестоки“, „крвопролитни“. После нахлупи шапката си и излезе от заведението,

като тресна вратата зад гърба си.

— Прекрасен човек! — каза оня с дългия нос.

— Отличен оратор! — добави комисионерът.

— Велика сила! — казаха всички с изключение на зарзаватчията. И като изрекоха това, поклатиха глави замислено и напуснаха един по един, оставяйки ни сами в заведението.

Ако бяхме последвали установената традиция, щяхме незабавно да потънем в размисъл. Старинният вид на помещението, овехтялата ламперия на стените, почернелият от пушека и годините комин щяха да ни върнат най-малко сто години назад и ние щяхме да си мечтаем, докато оловното канче на масата или малкият съд на огъня оживеят и ни разкажат някоя дълга история от минали времена. Но по една или друга причина не бяхме в романтично настроение и макар че доста упорито се опитвахме да вдъхнем живот на обстановката, всичко остана абсолютно неподвижно, неумолимо и безгласно. И тъй като бяхме принудени по този начин да мислим за обикновени неща, мислите ни се върнаха към румения мъж и ораторските му способности.

Тези червендалести мъже са многочислена маса — няма салон, клуб, благотворително дружество или каквото и да било скромно събрание без съответното зачервено лице. Те са празни дърдорковци, които носят само вреда на делото, на което служат, колкото и добро да е то. Така че просто за да ви покажем един екземпляр от тях, та да можете да различавате по него и останалите, взехме този и го описахме тук. Това е и причината за написването на тази скица.

Сбъркалата модистка Приказка за амбициите

Мис Амилия Мартин беше бледа, височка и слаба тридесет и две годишна жена, която зловните езици биха нарекли грозна, а

полицейските досиета — интересна. Тя беше модистка на шапки и рокли и живееше от своя занаят, без да простира крака извън чергата си. Ако сте млада прислужница и търсите както много други мис Мартин, трябва просто някоя вечер да отидете до номер 47 на пресечката на Дръмонд Стрийт и Джордж Стрийт до площад Юстън и след като хвърлите поглед към месинговата табелка — широка един фут и десет инча (_ Един фут и десет инча — един фут е равен на 30,5 см, а един инч — на 2,54 см _.) и дълга фут и половина, с голям винт от същия метал на всеки от четирите ъгъла и надпис: „Мис Мартин — шапки и рокли всякакви модели“, трябва само да почукате силно на външната врата и самата тя ще се появи в рокля от мерино — последна дума на модата, обточена с черно кадифе според най-благородните изисквания, и с други елегантни дреболии с най-изтънчен вид.

Ако мис Мартин познава младата дама, която я търси, или ако тя е била препоръчана от някоя друга млада дама, която е позната на мис Мартин, тя веднага ще я покани в двойната приемна на втория етаж и ще започне да говори много весело и приятно, като че ли не става въпрос за бизнес — тя е изключително мила! След това мис Мартин ще разгледа фигурата и външния вид на младата прислужница с открито възхищение и ще каже, че би изглеждала прекрасно, тя е сигурна в това, в рокля с дълбоко деколте и къси ръкави, с много набрана пола, с четири бастички в долната част, на което прислужницата ще отговори в смисъл на пълно съгласие с идеята ѝ и благородното възмущение от „госпожата“, която не би позволила на едно младо момиче да носи следобед рокля с къс ръкав — не, нищо елегантно, да не говорим, че трябва все да крие лицето и косите си под тези ужасни шапки. Като изслуша тези жалби, мис Амилия Мартин ще направи тънък намек за мрачните си подозрения, че някои ревнуват заради собствените си дъщери и се чувствуват длъжни да крият чара на прислужниците си от страх да не би те да се омъжат преди дъщерите им, което не е рядък случай — тя поне познава две-три млади прислужници, които са се омъжили далеч по-сполучливо от господарките си, и то без да са били

чак толкова красиви, а клиентката ще съобщи под секрет на мис Мартин, че една от дъщерите на господарката ѝ е сгодена за един млад мъж и че госпожата е толкова горда, че не може да се трае, но в същност няма защо да си вири носа чак толкова, защото в края на краищата той е само един чиновник. И след като изразят съответното презрение към чиновниците изобщо и сгодения чиновник в частност и възможно най-високото мнение за самите себе си, както и една за друга, мис Мартин и младата прислужница ще си кажат приятелски, но същевременно и най-изискано „довиждане“ и едната ще си отиде в къщи, а другата в стаята си на втория етаж.

Не се знае колко дълго щеше да продължи мис Амилия този си начин на живот, доколко щяха да се разширят познанствата ѝ сред младите прислужнички и каква част от седмичните им заплати щеше да отива в нейния джоб, ако една поредица от непредвидени събития не беше насочила мислите ѝ към поле за действие, съвсем различно от шивачеството и шапкарството.

Една приятелка на мис Мартин, която отдавна се познаваше с един помощник-декоратор, най-после даде съгласието си (след като най-после беше запитана) да определи деня, в който ще ощастливи с ръката си гореупоменатия помощник-декоратор. За сватбеното тържество беше избран един понеделник, а между другите бе поканена да удостои обяда с присъствието си и мис Мартин. Очарователното тържество щеше да се състои в гостната на дома им в Съмърс Таун. Помощник-декораторът беше наел къща — не някакъв си там апартамент, а къща — четири хубави стаи и чудесна кухничка в дъното на коридора, което беше най-удобното нещо на света, защото шаферките можеха да седят в гостната и да посрещат гостите, като междуременно притичват до кухнята, за да видят какво става с пудинга и цвъртящото месо в тавите, и да се върнат обратно предоволни и щастливи. А гостната каква беше! Прекрасен кидърминстърски килим (Кидърминстърски килим — вид евтини английски килими, по името на град Кидърминстър, където били произвеждани), шест чисто нови боядисани стола с тръстикови

седалки, по три чаши за вино и една за уиски във всеки бюфет, на лавицата над камината — фермерка и фермер, момичето се спъва в една плоча, а момчето си плюе на ръцете и държи вила за сено, на прозорците — дълги бели завеси от димитено платно, и въобще — всичко беше възможно най-изискано.

Да преминем към обяда. На единия край на масата бе сервиран печен овнешки бут, на другия — варен овнешки бут; в средата — две кокошки и свински бут; в ъглите — чаши за портър; пипер, горчица и оцет в центъра; наоколо зеленчуци, пудинг със сливи, ябълков пай и безброй плодови тартлети, да не говорим за сиренето, целината, магданоза и другите неща от този род. А гостите! Самата мис Амилия Мартин заяви впоследствие, че макар да била слушала много за близките и познатите на помощник-декоратора, не си и представяла дори, че са от толкова благородни среди. Там беше баща му — много забавен възрастен джентълмен, майка му — много мила възрастна дама, сестра му — много очарователна госпожица, и брат му — много мъжествен младеж, и с какъв поглед! Но всички бяха почти нищо в сравнение с приятелите му музиканти мистър и мисис Дженингс Родолф от Уайт Кондит, с които помощник-декораторът имал щастието да се сближи, докато боядисвал концертната зала на това благородно заведение. Двамата пяха възхитително поотделно, но когато изкараха трагичния дует „Назад, разбойнико кръвожадни“, бяха просто, както отбеляза по-късно мис Мартин, „покъртителни“. И защо, според думите на мистър Дженингс Родолф, не ги ангажират в някой от професионалните театри? Единственият отговор, който би дал на заявлението, че гласовете им не са достатъчно мощни, за да изпълнят залата, е: той се обзалага на каквото и да е сума, че може да изпълни площад Ръсел — изказване, с което гостите, след като чуха дуета, се съгласиха напълно и казаха, че към тях са се отнесли недостойно. Съпрузите повториха „да, недостойно“, а самият мистър Дженингс Родолф изглеждаше много сериозен и заяви, че знае кои злословят по негов адрес, но те по-добре да внимават докъде ще стигнат, защото, ако

ги раздразнят прекалено, може да реши да постави въпроса пред Парламента — и всички се съгласиха, че „това ще са си го заслужили напълно и че е много, правилно такива хора да се наказват за назидание“. Ето защо мистър Дженингс Родолф каза, че ще си помисли по въпроса.

Когато предишният тон на разговора беше възстановен, мистър Дженингс Родолф пожела да се възползува от правото си да покани някоя дама и след като това право му бе дадено, той помоли мис Мартин да ощастливи гостите — идея, която срещна всеобщо одобрение; при което мис Мартин, след известни колебания и покашлювания, с едно-две предварителни задавяния и встъпителни заявления, че се страхува до смърт да прави опити пред такива големи професионалисти, започна някакви сопранови чирикания, съдържащи често името на някакъв млад джентълмен — Хе-ен-ри, а от време на време и намеци за лудост и разбити сърца. Мистър Дженингс Родолф прекъсваше често песента, като възклищаваше: „Чудесно!“, „Очарователно!“, „Прекрасно!“, „О, великолепно!“ и прочие, а на финала възхищението и на двамата съпрузи нямаше край.

— Чувала ли си някога по-красив глас, мила? — запита мистър Дженингс Родолф съпругата си.

— Никога, наистина никога, любими — отговори мисис Дженингс Родолф.

— Не мислиш ли, че с малко школуване мис Мартин ще пее като синьора Марра Бони, скъпа? — каза съпругът.

— Точно това си помислих и аз, любими — отговори мисис Дженингс Родолф.

Така мина времето — мистър Джеингс Родолф свири мелодийки на бастун, след това се скри зад вратата на салона и изпълни прословутите си имитации на актьори, сечива и животни, а мис Мартин изпя още няколко песни, и то с такъв успех, че дори и забавният възрастен джентълмен пропя. Песента му съдържаеше седем куплета, но тъй като не можа да се сети за повече от един, изкара него седем пъти,

очевидно преди всичко за свое удоволствие. След това всички гости изпяха националния химн с чувство за национална независимост — всеки за себе си и без да слуша останалите, и накрая се разделиха, като всички споделиха, че никога не са прекарвали така добре, а мис Мартин беше решила в себе си да приеме съвета на мистър Дженингс Родолф и незабавно „да се изяви“.

Обаче „изявяването“, независимо дали в актьорството, пеенето, обществото, шегите или нещо друго, е много хубаво и особено приятно за този, когото засяга главно ако той или тя съумеят да се изявят с шумен успех и след като са се изявили веднъж, да си останат изявени, а не да заглъхнат отново. За нещастие обаче, обикновено тези две неща не се постигат лесно, а трудностите да се изявиш, от една страна, и ако ги преодолееш, да си останеш изявен, от друга, са горе-долу еднакви и съвсем не малки, както много скоро се убеди мис Амилия Мартин. За отбелязване е фактът (след като в случая става дума за жени), че най-голямата слабост на мис Амилия Мартин беше суетата, а влечението към дрехите беше основна черта в характера на мисис Дженингс Родолф. От втория етаж на номер четиридесет и седем на Дръмонд Стрийт и Джордж Стрийт до площад Юстън започна да се носи тъжен вой — мис Мартин се упражняваше. Спокойното достойнство на оркестъра на Уайт Кондйт беше нарушено от приглушен шепот при откриването на сезона. Причината беше появата на мисис Дженингс Родолф във вечерния ѝ тоалет. Мис Мартин учеше непрекъснато, последица от което се явяваше виенето; а мисис Дженингс Родолф ѝ даваше от време на време по някой безплатен урок — резултатът бяха тоалетите.

Минаха седмици, сезонът на Уайт Кондйт започна, напредна и повечето от половината му мина. Шивачеството замря поради непрактикуване, а печалбите от него намаляха почти до нула. Доjde време за едно благотворително представление. Мистър Дженингс Родолф се огъна пред настоятелните молби на мис Амилия Мартин и я представи лично на един комик, който беше благотворителят. Той

сипеше усмивки и любезности: беше съчинил дует специално за случая и мис Мартин щеше да го изпълни с него. Настъпи вечерта и се оказа, че има налице огромна публика, както и деветдесет и седем джина с вода (по шест пенса), тридесет и две чаши бренди с вода, двадесет и четири бутилки бира и четиридесет и едно подсладени вина; помощник-декораторът заедно със съпругата си и избран кръг от познати се бяха настанили на една от страничните маси близо до оркестъра. Концертът започна. Изпълнение на лирична песен от млад светлокос джентълмен със синьо сако с големи лъскави копчета (ръкопляскания). Втора песен, плахо изпълнена от друг джентълмен пак със синьо сако, но с още по-ярки копчета (по-оживени ръкопляскания). Дует, мистър и мисис Дженингс Родолф (бурни ръкопляскания). Соло, мис Джулия Монтагю — единствено изпълнение за сезона — „Аз съм калугер“ (овации). Премиерно изпълнение на комичен дует — мистър. Х. Таплин (комикът), и мис Мартин — „Времената днешни“.

— Бра-аво! Бра-аво! — завикаха приятелите на помощник-декоратора, когато мис Мартин бе галантно изведена от своя партньор.

— Хайде, Хари! — извикаха близките на комика.

„Чук, чук, чук“ — почука диригентът с палката по пулта.

Оркестърът започна и скоро бе последван от някакви слаби вентрилоквистични звуци, които сякаш идваха от най-вътрешните дълбини на тялото на мис Амилия Мартин.

— Пусни си гласа! — извика един джентълмен с бяло палто.

— Пей с пълна пара, мойто момиче! — извика друг.

„С-с-с-с-с“ — казаха двадесет и петте бутилки бира.

— Тихо! Тихо! — протестираха помощник-декораторът и приятелите му.

„С-с-с-с-с“ — отново казаха бутилките бира, последвани от джина и голяма част от брендито.

— Изхвърлете тия гъски навън! — извикаха приятелите на помощник-декоратора силно възмутени.

— Пей силно! — прошепна мистър Дженингс Родолф.

- Това и правя — отвърна мис Амилия Мартин.
- Пей по-силно! — каза мисис Дженингс Родолф.
- Не мога — отговори мис Амилия Мартин.
- Стига, край! — се развика останалата публика.
- Бра-аво-о! — крещяха близките на помощник-декоратора.

Напразно — мис Амилия Мартин напусна сцената с далеч по-малко церемонии, отколкото при излизането, и понеже не можеше да пее силно, така и не се изяви. Доброто настроение не можа да се възстанови, макар че мистър Дженингс Родолф почервения цял след половинчасовото имитиране на разни четириноги и пак не направи кой знае какво впечатление. И до ден-дневен мисис Дженингс Родолф не получи новите си тоалети, а мис Амилия Мартин нито можа да възвърне доброто си самочувствие, нито пък гласовите си данни, за които мистър Дженингс Родолф заложи на карта професионалната си репутация, като твърдеше, че тя ги притежава.

Школата по танци

От всички школи по танци, които някога са съществували, едва ли има друга така известна в квартала си, както тази на синьор Билсмети от Кингс Тиътър. Не беше на някоя от улиците, които открай време се славят с намиращите се на тях хора на свободните професии, лечебни заведения и пансиони като например Спринг Гардънс, Ньюман Стрийт, Бърнърс Стрийт, Гауър Стрийт, Шарлот Стрийт или Пърси Стрийт; тя изобщо не беше в Уест Енд (_ Уест Енд — западната модерна част на Лондон_), а се намиреше по-близо до източната част на Лондон, в многолюдния и все още разрастващ се квартал около Грейс Ин Лейн. Школата по танци не беше скъпо заведение — четири шилинга и три пенса за тримесечие е в същност направо евтино. Тъй като беше достъпна само за избраници, броят на учениците не надвишаваше

седемдесет и пет, а предплатата за едно тримесечие беше задължително условие. Обучението биваше общо и индивидуално и се провеждаше в балната зала и салона. Семейството на синьор Билсмети беше включено в салонното обучение, а съответно и в цената, което ще рече, че на индивидуалните ученици се предоставяше възможността да се обучават в салона с членовете на семейството, а когато се обиграеха, ги пускаха да танцуват по двойки в балната зала.

Ето каква беше школата по танци на синьор Билсмети, когато мистър Огъстъс Купър от Фетър Лейн видя за първи път една подвижна реклама, която бавно шестува-ваше по Холбърн Хил и известяваше на света, че синьор Билсмети от Кингс Тиътър възнамерява да открие сезона с голям бал.

Самият Огъстъс Купър се занимаваше с продажба на масла и бои; той току-що беше навършил пълнолетие, имаше дребна сума пари, дребна търговия и една дребна майка, която беше направлявала работата на съпруга си и самия него през целия му живот, а след смъртта му се беше заела да ръководи сина си и делата му, така че по един или друг начин той прекарваше седмицата в тясната задна стаичка на магазина, а неделните дни — в малката кутийка без похлупак (наричана от любезност черковна пейка) и през всичките си години не беше видял от живота повече, отколкото едно невръстно дете, докато Уайт младши от газовите инсталации отсреща, по-млад от него с три години, живееше бурна младост — ходеше по театри, вечеряше в приятни компании, ядеше стриди с килограми и пиеше бира с бурета, дори не се прибираще по цели нощи и се завръщаше сутрин спокойно, като че ли нищо не се е случило. И тъй, мистър Огъстъс Купър реши, че няма да търпи повече това положение, и още същата сутрин заяви пред майка си твърдата си готовност да върви по дяволите, ако не си извади ключ от външната врата. После тръгна по Холбърн Хил, като си мислеше за всичко това и се чудеше как би могъл да влезе в изисканото общество, когато погледът му се спря на обявата на синьор Билсмети и той веднага разбра, че тя е точно това, от което имаше нужда, тъй като

не само му предоставяше възможността да си избере изискан кръг от познати измежду седемдесет и петте ученици срещу четири шилинга и шест пенса на тримесечие, а щеше и да се образова и да навлезе с танцова стъпка в обществото, с изключителна лекота за себе си и огромно наслаждение за приятелите си. Така че той спря подвижната реклама, която представляваше жив сандвич, съставен от момче между две дъски, и след като получи една картичка с адреса на синьора, веднага се запъти към дома му — и вървеше доста бързо, защото се страхуваше да не би списъкът от седемдесет и пет души да се запълни, преди да стигне дотам. Синьорът си беше в къщи и което беше още по-радостно — беше англичанин! Списъкът не беше попълнен — благодарение на някаква чиста случайност имаше едно-единствено място, което също щяло да бъде заето още сутринта, но синьор Билсмети не бил доволен от препоръката и понеже се опасявал, че дамата не е достатъчно изискана, отказал да я приеме.

— И така се радвам, мистър Купър — каза той, — че не я взех. Уверявам ви, мистър Купър — не го казвам, за да ви лаская, защото знам, че презирате тези неща, — безкрайно съм щастлив да приема джентълмен с маниери и външен вид като вашите, сър.

— Аз също много се радвам, сър — отвърна Огъстъс Купър.

— И освен това се надявам, че ще се опознаем по-отблизо, сър — додаде синьор Билсмети.

— И аз се надявам на същото, сър — отговори Огъстъс Купър.

Точно в този момент вратата се отвори и в стаята влезе млада дама с коси, прибрани на кок, и пантофки, вързани с панделка на глезените.

— Недей да бягаш, мила — каза синьор Билсмети, тъй като тя, когато влетя в стаята, не знаеше, че мистър Купър е вътре, и беше готова да изтича навън сконфузено, цялата потънала в срам. — Недей да бягаш, мила — повтори той, — това е мистър Купър, мистър Купър от Фетър Лейн. Мистър Купър, дъщеря ми, сър, която, надявам се, ще има удоволствието да танцува не един кадрил, менует, гавот, фанданго (_Фанданго — испански танц с кастанети за двама души_), селски и

моряшки танц с вас, сър. Тя ги танцува всичките, сър, както ще можете и вие, сър, преди да остарееете с три месеца, сър.

И синьор Билсмети потупа мистър Огъстъс Куиър по гърба — беше толкова дружелюбен! — а мистър Купър се поклони на младата дама, която направи реверанс, и мистър Билсмети каза, че по-хубава двойка от тях двамата не бил виждал, при което тя възкликна: „За бога, татко!“ и се изчерви не по-малко от мистър Купър — човек можеше да си помисли, че двамата бяха застанали под червената лампа на някоя аптека. Преди мистър Купър да си тръгне, беше решено още същата вечер той да посети семейството, да се запознае с тях просто така — никакви официалности и церемонии от подобен род — и да заучи фигурите, за да не губи време и да може да се включи в приближаващия бал.

И тъй, мистър Огъстъс Купър посети един от по-евтините магазини за обувки по поръчка в Холбърн, където мъжките бални обувки струваха по седем шилинга и шест пенса, а здравословното състояние на човешките нозе не чинеше пукната пара, и си купи един чифт на споменатата цена — островърхи, с градски фасон, — с които удиви ие само майка си, но и самия себе си, и пое към дома на синьор Билсмети. В салона имаше още четирима частни ученици — две дами и двама джентълмени. Толкова симпатични хора! Без всякаква надутост. Особено едната от дамите, която репетираше Коломбина, беше изключително дружелюбна и те двете с мис Билсмети проявиха голям интерес към мистър Огъстъс Купър — шегуваха се, смееха се и изглеждаха така пленителни, че той се почувствува като у дома си и за кратко време научи стъпките. След като упражненията свършиха, синьор Билсмети и мис Билсмети, мистър Билсмети младши и една госпожица, двете млади дами и двамата джентълмени танцуваха кадрил — не някакво си спъване и хлъзгане насам-натам, а истински танц от класа, с втурване към ъглите, лавиране между столовете и излитане през вратите — това се казва танцуване! Синьор Билсмети най-вече, независимо от това, че през цялото време трябваше да свири на цигулка,

излизаше на стълбите при всяка фигура, а когато всички останаха без дъх, мистър Билсмети младши танцува моряшки танц с бастун в ръка и чиния на глава, при което любителите изпаднаха във възторг. И тъй като всички бяха в изключително добро настроение, синьор Билсмети настоя да останат за вечеря и реши да изпрати сина си за бира и нещо по-силно, при което двамата джентълмени се заклеха, че „по-скоро ще идат по дяволите, отколкото да понесат това“, и тъкмо щяха да се скарат кой да плати, когато мистър Огъстъс Купър каза, че той ще стори това, стига те да бъдат така любезни да му позволят — и те се оказаха така любезни, след което мистър Билсмети младши донесе едно буре бира и една бутилка ром. Прекараха чудесна вечер; мис Билсмети стискаше ръката на мистър Огъстъс Купър под масата, а той й отвръщаше, и се върна някъде към шест часа сутринта, за да бъде положен насила в леглото, след като на няколко пъти изяви неудържимо желание да изхвърли през прозореца на втория етаж уважаемата си родителка и да удуши чирака със собствената му кърпа.

Изминаха седмици, обувките по поръчка за седем шилинга и шест пенса почти се скъсаха и дойде вечерта на големия тържествен бал, на който щяха да се срещнат за първи път през сезона всичките седемдесет и пет ученици, за да получат част от своите четири шилинга и шест пенса във вид на газ за осветление и музика. Мистър Огъстъс Купър си беше поръчал нов сюртук за случая срещу две лири и десет шилинга при Търнстайл. Това щеше да бъде първото му светско появяване и след величественя сицилиански танц с шалове, изпълнен от четирнадесет млади дами в съответните костюми, той щеше да открие кадрилите със самата мис Билсмети, с която доста се беше сближил след първата им среща. С една дума — истински бал! Всичко беше подготвено чудесно. Момчето-сандвич поемаше шапките на входната врата, а в задната стая един креват беше пригоден за маса и там мис Билсмети правеше чай и кафе за джентълмените, които желаят да си купят, както и за онези дами, които джентълмените решат да почерпят. Предлагаше се греяно вино с подправки и лимонада по осемнадесет пенса на човек и

благодарение на предишни сделки с отсрещния ресторант беше взето едно от момчетата, работещи там, за сервитьор. Накратко — подготовката беше ненадмината. Освен от гостите. Какви дами! Какви розови копринени чорапи! Какви изкуствени цветя! Колко много фйтони! Единият още нестоварил двойка дами, и ето че пристига друг и стоварва други две; и всички те се познаваха не само помежду си, а и с по-голямата част от джентълмените, благодарение на което всичко беше изключително приятно и весело. Синьор Билсмети, с тесни черни панталони и огромна синя панделка в бутониерата, представяше дамите на онази част от джентълмените, които бяха непознати, а дамите се разприказваха и разсмяха — бяха чудесна гледка.

Що се отнася до танца с шалове, той беше най-вълнуващото нещо на белия свят — неவிжданo въртене, махане на поли и ветрила, уплитане на дамите с изкуствените им цветя и после отново разплитане! А що се отнася до участието на мистър Огъстъс Купър в кадрила, то беше възхитително. От време на време се изгубваше от партньорката си и в такива случаи се оказваше, че или танцува със завидна упоритост в друга група, или пък се носи в далечината без определен партньор, но, общо взето, успяваха да го набутат във фигурата и той заемаше определеното си място. Мислете каквото си искате, но когато танцът свърши, много дами и джентълмени дойдоха да го поздравят и казаха, че никога не са виждали начинаещ да прави подобно нещо, а мистър Огъстъс Купър — напълно доволен от себе си, както и от всички останали — купи значителни количества ром, вино и коктейли за двадесетина-тридесет много близки приятели, избрани между елитните седемдесет и пет ученици.

Обаче дали защото напитките бяха много силни или дамите много красиви, или пък имаше нещо друго, стана така, че мистър Огъстъс Купър по-скоро насърчи, отколкото отхвърли особено любезните прояви на внимание от страна на една млада дама с кафяв воал върху бяло памучно имприме, която още от началото се показва силно завладяна от него; и след като насърчаванията продължиха известно

време, мис Билсмети издаде своята злоба и ревност, като я нарече „животно“, което накара дамата да ѝ отговори с няколко изречения, съдържащи подигравки относно заплащането на четири шилинга и шест пенса за три месеца, с което мистър Огъстъс Купър, тъй като в този момент беше в доста объркано състояние, изрази пълно съгласие. Мис Билсмети, отхвърлена по този начин, веднага закрепя с все сила и честота четиринадесет писъка в минута и понеже не успя да издере очите и лицето първо на дамата с воала, а после и на мистър Огъстъс Купър, обезумяла призова останалите седемдесет и трима ученици да ѝ донесат оксална киселина, за да я изпие тя самата, и тъй като никой не откликна на молбата ѝ, тя отново нападна мистър Купър, след което беше разкъсан корсетът ѝ, а тя беше отнесена в леглото. Понеже мистър Огъстъс Купър не се отличаваше с особена схватливост, не можа да разбере какво означава всичко това, докато синьор Билсмети не го изясни напълно, като заяви пред учениците, че той на няколко пъти и при различни случаи е правил предложения за женитба на дъщеря му, а сега подло я изоставя, при което всички се възмутиха единодушно и тъй като няколко галантни кавалери запитаха мистър Огъстъс Купър доста настоятелно дали не се нуждае от нещо, или с други думи — „не иска ли да си получи заслуженото“, той реши, че ще бъде най-благоразумно, ако се оттегли набързо. Крайният резултат от тази случка беше, че на другия ден пристигна писмо от съда, а на следващата седмица се започна дело. Мистър Огъстъс Купър, след като два пъти ходи до Серпантината (Серпантината — тясно изкуствено езеро в Хайд Парк.), за да се удави, и двата пъти се върна, без да го е сторил, се довери на майка си, която оправи нещата с двадесет лири от касата — тези пари заедно с четирите шилинга и шест пенса бяха платени на синьор Билсмети, без да смятаме парите за почерпките и пантофите. А мистър Огъстъс Купър се завърна при майка си, с която живее и до ден-днешен, и понеже беше загубил светските си амбиции и вече не излизаше сред обществото, никога няма да прочете нашия разказ за себе си, от което само ще загуби.

Благородните бедняци

Има определени видове хора, които, колкото и да е странно, принадлежат единствено на нашата столица. Тук човек ги среща по улиците всеки ден, но другаде — не; те като че ли виреят единствено на лондонска почва и са сякаш неизменна част от големия град, както димът и опушените сгради. Можем да подкрепим мисълта си с безброй примери, но в настоящия разказ ще се спрем само на един вид, който е известен с точното и изразително определение „благородни бедняци“.

Бедни хора има, бог е свидетел, навсякъде, а благородните не са по-рядко явление извън Лондон, отколкото в него, но тази комбинация от двата вида — бедност и благородство — е така определено местна, както статуята на Чъринг Крос (Статуята на Чъринг Крос — конна статуя на Чарлс I Стюарт в центъра на Лондон, издигната през 1674 г.) или помпата на Олдгейт. Освен това трябва да отбележим, че само мъжете могат да имат вид на благородни бедняци; една жена е или мръсна и окъсана в най-лошия случай, или чиста и спретната, колкото и беден да е външният ѝ вид. Един много беден мъж, който, както се казва, „е виждал и по-добри дни“, е мръсен и изпокъсан и същевременно прави отчаяни опити да изглежда добре.

Ще се опитаме да обясним какво разбираме, като казваме „благородни бедняци“. Ако видите някой, който се разхожда бавно по Друри Лейн или пък подпира гръб на някой стълб на Лонг Ейкър с ръце в джобовете на окъсания си панталон, целият в мазни петна и чиито крачоли, доста широки около ботушите, са украсени с по един кант отстрани, а също в палто с ярки копчета, което някога е било кафяво, и с шапка с прекалено извита периферия, килната над дясното му око — не го съжалявайте. Той не е благороден бедняк. Неговите любими занимания включват „дружните веселби“ в някоя четвърторазрядна

кръчма или пък седенето на задния ред в някой затънтен театър; той притежава вродена антипатия към всякакъв вид работа и се познава отблизо с няколко актьори-мимове от по-големите театри. Но ако срещнете на някоя задна уличка забързан човек, който се движи колкото се може по-близо до къщите, четиридесет-петдесетгодишен, облечен в изтърган, ръждивочерен стар костюм, който така се е излъскал от много употреба, че изглежда като намазан с восък, а крачолите му са опънати с ластици под стъпалата, отчасти от суета и отчасти за да придържат старите му обувки да не се изхлузват; ако освен това забележите, че жълтеникавобялата му кърпа е закопчана внимателно с игла, така че да скрива скъсаната му риза отдолу, и че на ръцете си има останки от стари ръкавици от боброва кожа — можете да го смятате за благороден бедняк. Един-единствен поглед към нещастното му лице и плахото му изражение, говорещо за осъзната бедност, ще накара сърцето ви да изтръпне от болка — разбира се, ако не сте философ или професор по политическа икономия.

По едно време ни преследваше един благороден бедняк — през деня беше телом и духом пред очите ни, а нощем — в съзнанието ни. Дори героят на сър Уолтър Скот от неговата „Демонология“ не е бил подложен на по-жестоко гонение от въображаемия си спътник в черно кадифе, както ние от нашия приятел, облечен със същия цвят дрехи. Той привлече вниманието ни за първи път с това, че седеше срещу нас в читалнята на Британския музей и което го отличаваше още повече, бяха неизменните две благородно-окъсани книги пред него — два овехтели тома, с подгънати страници и проядени от молци корици, които някога са били красиви. Всяка сутрин, когато часовникът удареше десет, той вече беше на стола си; следобед напускаше последен и когато си тръгваше, приличаше на човек, който няма представа къде другаде да потърси топлина и тишина. Седеше в читалнята по цял ден, колкото се може по-близо до масата, за да прикрие липсата на копчета на сюртука си, и грижливо оставяше шапката до краката си, където си мислеше, че е скрита от хорските погледи.

Около два часа започваше да дъвче френска кифличка или хлебче за едно пени, като не ги изваждаше решително, за да ги изяде наведнъж като човек, който съзнава, че просто закусва, а си отчупваше малки хапки, както бяха в джоба му, и ги поглъщаше крадешком. Той знаеше прекалено добре, че това в същност беше обядът му.

Когато видяхме този беден човек за първи път, мислехме, че е невъзможно външният му вид да се влоши повече. Даже стигнахме в представите си дотам, че размишлявахме върху възможността той да се появи в приличен костюм, закупен на старо. Още нищо не бяхме видели — с всеки изминал ден човекът се скъсваше все повече. Когато копчетата на жилетката му изпопадаха едно по едно, той започна да закопчава сюртука си, а когато едната страна на сюртука му стигна до същото положение, започна да го закопчава на другата му страна. Видът му беше малко по-бодър в началото на седмицата, отколкото в края, защото кърпата му, макар и пожълтяла, не беше чак толкова мръсна, но при цялата си беднотия той нито веднъж не се появи без ръкавици или ластици на панталона. В това състояние изкара още една-две седмици. Накрая едно от копчетата на гърба на сюртука падна, след което и самият мъж изчезна и ние си помислихме, че е умрял.

Една седмица след това седяхме на същата маса и когато спряхме поглед на празния му стол, несъзнателно се замислихме за това как ли е напуснал този свят. Чудехме се дали се е обесил, или се е хвърлил под някой мост — дали наистина беше мъртъв, или просто го бяха арестували, — когато самият той се появи и сложи край на догадките ни. Беше претърпял някаква странна метаморфоза и мина през средата на залата по начин, който показваше, че напълно съзнава добрата промяна във външния си вид. Беше необяснимо. Дрехите му имаха хубав, наситен черен цвят и въпреки всичко приличаха на старите, даже самите кръпки, които ни бяха така добре познати, си стояха на място. Шапката също — никой не беше в състояние да обърка формата на неговата шапка, която се разширяваше към върха. От дълга употреба тя беше придобила червеникавокафяв оттенък, но сега беше черна като

сюртука. Изведнъж истината блесна пред очите ни — те бяха „възобновени“. Измамна течност е този синьочерен възобновител, наблюдавали сме действието му върху мнозина благородни бедняци. Той подлъгва жертвите си да придобият за кратко време високо самочувствие, което ги подтиква да закупят нов чифт ръкавици, евтина вратовръзка или някоя друга незначителна дреболия. Може да повдигне духа им за една седмица, но накрая го подтиква повече и от преди. Така беше и в нашия случай — краткотрайното самочувствие на нещастния човечец се снижаваше пропорционално на изтъркването на „възобновителя“. Коленете на панталоните, лактите на палтото и всички шевове започнаха заплашително да избледняват. Шапката отново заема мястото си под масата, а собственикът ѝ започна както преди да се промъква тихо до мястото си.

Измина една седмица в непрекъснати мъгли и дъждове. Накрая „възобновителят“ напълно избледня и благородният бедняк повече не се опита да показва подобрене във външния си вид.

Трудно е да посочим определено място в града, където благородните бедняци се срещат най-често. Виждали сме ги около сградите на адвокатските сдружения. Срещат се и в района на Холбърн между осем и десет часа сутринта, а ако някой по-любопитен отиде в Съда за неплатежоспособни длъжници, ще открие доста много такива екземпляри както сред зрителите, така и сред действащите лица. Когато и да сме ходили на Борсата, винаги сме попадали на един или друг благороден бедняк и често сме се чудили каква работа могат да имат хора като тях на такова място. Те седят там с часове, като се подпират на големите си изпочупени и мръсни чадъри или пък дъвчат бисквити. Никой не ги заговаря и те не заговарят никого. Като се замислим, си спомняме, че веднъж на Борсата видяхме двама благородни бедняци да разговарят, но опитът ни дава право да твърдим, че това е било изключение, предизвикано от предложение за щипка енфие или друга любезност от този род.

Не по-малко трудно е да посочим къде точно живеят тези хора или

да се опитаме да изброим професиите им. Делови отношения сме имали само с един благороден бедняк, гравьор пияница, който живееше във влажна стаичка в новостроящата се част на Камдън Таун, на една полуулица-полутухларна, близо до канала. Благородният бедняк може да не работи нищо, но може да бъде търговски агент по зърнените храни или въглищата, търговец на вина, инкасатор на дългове, помощник-комисионер, разорен адвокат. Може да бъде и най-долнопробен чиновник или най-дребен дописник в някой вестник. Не знаем дали нашите читатели са срещали по улиците тези хора така често, както ние, но сме убедени, че окаяният бедняк — независимо дали за бедите му трябва да виним самия него или другите, който съзнава нищетата си и напразно се опитва да я прикрие, е едно от човешките същества, заслужаващи най-голямо съжаление. Ето такива хора, с някои изключения, са благородни бедняци.

Гуляй за цяла нощ

Дамон и Питий (Дамон и Питий — двамата са класически пример за вярно приятелство. Питий, осъден на смърт, защото се е борил против сиракузкия тиранин Дионисий I (около 406–367 г. пр.н.е.), получил разрешение за тридневна отсрочка при условие, че Дамон стане негов заложник. Дамон се съгласил, а Питий се явил точно навреме.) несъмнено си ги е бивало — първият с изключителната си готовност да стане заложник за приятеля, си, а вторият със способността си да се появи подобно на коз точно навреме, което не е от по-малко значение. Много техни черти обаче вече не се срещат. В сегашни дни, с тези затвори за длъжници, хич не е лесно да намериш някой Дамон (освен ако не е фиктивен, и то срещу половин کرونا), а що се отнася до Питий, малцината подобни нему, които са останали в днешното време на упадък и разврат, за нещастие са усвоили трика да офейкат, и то точно в

момента, когато появата им би била в тон с класиката. Но ако действията на тези герои днес нямат равни на себе си, то приятелството им има. От миналото ви представихме Дамон и Питий. От настоящето — Потър и Смидърс, и ако случайно техните имена не са стигнали до слуха на неосведомените ни читатели, не можем да направим нищо друго, освен да ги запознаем със самите тях.

И така, мистър Томас Потър беше чиновник в Сити; мистър Робърт Смидърс — също. Доходите им бяха ограничени, но приятелството им не познаваше граници. Те живееха на една и съща улица, всяка сутрин отиваха на работа в едно и също време, обядваха всеки ден в една и съща гостилничка и се наслаждаваха на взаимната си компания всяка вечер. Свързваха ги най-тесни другарски и приятелски отношения или, както с вълнение отбелязваше мистър Томас Потър, те бяха „едно цяло и нищо по-малко“. Мистър Смидърс имаше лека склонност към романтика, някаква поетична жилка, някаква трагична отсянка, усещане за нещо — какво точно, сам не знаеше, което го обземаше понякога — по какви причини, не му беше твърде ясно. Тези негови особености се открояваха ярко на фона на дързостта и прямотата на любител джебчия, характерни за мистър Потър.

Особеностите на техните натури се отразяваха и на облеклото им. Обикновено мистър Смидърс носеше сюртук и обувки, тясна черна вратовръзка и кафява шапка с твърде извита периферия — това точно не допадаше на мистър Потър, защото неговите предпочитания се простираха във фрапантния стил „а ла кочияш“ и той дори си позволи разноските за грубо синьо палто с дървени копчета като на пожарникар, с което, както и с шапката, чиято форма наподобяваше нещо средно между саксия и тенджера, произвеждаше голям фурор в „Албион“ на Литъл Ръсел Стрийт, а също и в други модерни заведения от сорта.

Мистър Потър и мистър Смидърс се бяха уговорили, че като получат заплатите си за трите месеца, „ще пропилят заедно една вечер“ — погрешен израз, тъй като про-пиляването се отнася, както всеки знае, не толкова до самата вечер, колкото до парите, които някой носи със

себе си в дадения момент. Освен това решиха през тази вечер да си устроят „гуляй за цяла нощ“ — фигуративен израз, който ще рече, че ще вземат няколко часа от следващото утро и ще ги прибавят към съответната вечер, за да се получи този целонощен гуляй.

Денят за заплатите най-сетне дойде — казваме „най-сетне“, защото тези дни са явления, странни като кометите: приближават се учудващо бързо, когато самият ти трябва да даваш много пари, и ужасно бавно, когато трябва да получиш нещо. Мистър Томас Потър и мистър Робърт Смидърс си уредиха среща, за да започнат с вечеря — и наистина започнаха с една хубава, вкусна и задушевна вечеря, която включваше поредица от четири пържоли и четири бърбечета, всяко едно от блюдата подкрепено с чаша наливно тъмно пиво и придружено от разни хлебчета и парченца сирене.

Когато келнерът махна покривката, мистър Томас Потър му нареди да донесе две чаши от най-доброто шотландско уиски, топла вода и захар, а също и две от „най-леките“ хавански пури и поръчката беше изпълнена. Мистър Томас Потър си направи грог и запали пурата, мистър Робърт Смидърс — също, след което първият вдигна весел тост за „премахването на всички служби“ (не синекуриите, а чиновническите), за което вторият веднага пи с голям ентузиазъм. Продължиха в този дух — пушеха пури и отпиваха уиски, докато изпиха това, което си бяха поръчали, но щом мистър Робърт Смидърс забеляза това, веднага поръча още две чаши от най-доброто шотландско уиски и две от най-леките хавански пури — така пресушаваха уискито и пушеха пура след пура, докато може би от пиенето, пушенето, дима, пепелта по масата или лоената мазнина по пурите, в един момент мистър Робърт Смидърс започна да се съмнява в лекотата на пурите и да се чувствава, като че ли е седнал във фойтон с гръб към конете.

Що се отнася до мистър Томас Потър, той все се смееше гръмка и бърбореше неразбираемо, че е „много добре“ и като доказателство за това неясно помоли джентълмена от съседната маса за вестника, но след като не успя да открие някаква новина в колоните, му, нито пък да се

убеди със сигурност, че в него изобщо има колони, бавно излезе навън, за да погледа луната, върна се доста блед от дългото гледане към небето и се опита да изрази смях с няколко конвулсивни хихикания, като завари мистър Робърт Смидърс заспал, след което положи глава върху ръката си и също потъна в сън. Когато се събудиха, и двамата се съгласиха, че е било много глупаво да ядат толкова много мариновани орехи с пържолите, защото всички знаят, че те карат хората да се чувствуват зле и да им се спи — и наистина, ако не бяха пурите и уискито, кой знае до каква степен щяха да им навредят. После пиха кафе и след като платиха сметката — дванадесет шилинга и два пенса за вечерята плюс неизменните десет пенса за келнера, което прави фаталните тринадесет шилинга, — се отправиха към своята цел да прекарат весело нощта.

Беше едва осем и половина, затова решиха, че ще е най-добре да отидат в Сити Тиътър, за да гледат представлението на половин цена от последните места, което и сториха. Мистър Робърт Смидърс, който след плащането на сметката беше настроен изключително поетично, оживи пътя им, като сподели с мистър Томас Потър, че има предчувствие за приближаващ крах, а впоследствие украси театъра, като заспа, елегантно провесил глава и ръце през преградата.

Такова беше тихото поведение на скромния Смидърс и такова — щастливото въздействие на шотландското уиски и хаванските пури върху този забележителен човек! Но мистър Томас Потър, чиято велика цел бе да го считат за „нещо по-така“, за свръхмодерен и тъй нататък, се държа много по-различно и започна да демонстрира наистина върха на нахалството, което публиката не можа да изтърпи. При влизането си той реши да се развика към джентълмените в галерията „да се повеселят“, като придружи искането си с втора идея „да се съюзят“ — и двата му призива срещнаха съответния за такива случаи отклик.

— Запушете устата на тоя! — извика един джентълмен, който беше по риза.

— Къде успя да сръбнеш половин пинта бира? — се чу втори.

— Шивач! — провикна се трети.

— Бръснар! — крещеше четвърти.

— Изхвърлете го! — ревна пети и мнозина други се присъединиха с искането да го пратят „в къщи при майка му“.

Мистър Томас Потър прие всички тези обиди с върховно презрение, като накрая накриви плоскодънната си шапка още повече, щом стана дума за външния му вид, и зае поза с ръце на кръста, с което по най-артистичен начин изрази пренебрежението си.

Увертюрата, която бе съпроводена от безброй възгласи от подобен род, завърши; започна втората част и мистър Томас Потър, окуражен от това, че действува безнаказано, продължи да се държи по нечувано скандален начин. В началото имитираше гласа на примадоната, след това освирка светлинните ефекти, после се престори на обхванат от ужасни конвулсии при вида на призрака и понеже непрестанно коментираше на висок глас диалога от сцената, накрая събуди и мистър Робърт Смидърс, който, като чу, че приятелят му вдига шум и понеже нямаше ясна представа къде се намира и какво трябва да прави, последва неговия пример и нададе най-нечовешкия, продължителен и ужасяващ вой, който публиката беше чувала някога. Това беше върхът.

— Изхвърлете ги! — ревнаха всички.

Чу се шум от влачене на нозе и блъскане на тела в страничната ламперия, както и следният забързан диалог:

— Излизай!

— Няма!

— Ще излезеш!

— Няма!

— Дайте си документите, сър!

— Вие сте негодник, сър!

Публиката показва съгласието си, като започна да ръкопляска, и мистър Робърт Смидърс и Томас Потър изхвърчаха с удивителна скорост на улицата, без да им се наложи да докоснат нито веднъж пода по време на бързото си изстрелване.

Мистър Робърт Смидърс, който по принцип си беше демоден и на когото се беше насъбрало достатъчно много от свръхмодерното им изхвърляне, за да му държи влага до следващото тримесечие, едва излязъл от Милтън Стрийт, започна да намеква издалеко за сладостите на съня, а също и за това, че ще е най-добре да си отидат в Из-лингтън, за да проверят дали с ключовете си ще могат да отключат вратите на собствените си домове. Мистър Томас Потър обаче беше неукротим, и не допускаше възражения. Бяха излезли да гуляят цяла нощ и ще гуляят цяла нощ. И така, мистър Робърт Смидърс, който беше три четвърти изтръпнал и една четвърт смазан, се съгласи отчаяно. Отидоха в една винарска изба да си набавят материал за продължението на нощта и там завариха тълпи от млади дами с разни възрастни джентълмени, както и безброй файтонджии и кочияши — всички те пиеха и разговаряха, а мистър Томас Потър и мистър Робърт Смидърс пиха бренди в малки чашки и сода в големи, докато започнаха да объркват или общите си понятия, или някои конкретни неща, а като свършиха с почерпката си, започнаха да черпят и всички наоколо и забавата продължи в бъркотия от глави и крака, синини и сини униформи, кал и газови лампи, тежки врати и улична настилка.

След което, както сполучливо се изразяват повечето писатели, „всичко потъна в мрак!“, а на сутринта мракът се изпълни с надпис „Полицейски участък“ и в този участък бяха мистър Томас Потър и мистър Робърт Смидърс, както и по-голямата част от познатите им от винарската изба със сравнително оскъдно облекло върху себе си. Освен това в полицията беше донесено, за голямо възмущение на правосъдието и удивление на любопитните зяпачи, че някой си Робърт Смидърс, подпомаган и подстрекаван от някой си Томас Потър, е повалил и пребил на различни улици петима мъже, четири деца и три жени; че гореупоменатият Томас Потър е присвоил пет мандала, две дръжки за звънци и една дамска шапка; че Робърт Смидърс, негов приятел, е произнесъл ругатни на стойност минимум четиридесет лири глоба, всяка една от по пет шилинга; всяка е ужас сред поданиците на

нейно величество по протежение на няколко улици с неистовите писъци „Пожар!“; разкъсал е униформите на петима полицаи и е извършил още ред други престъпления, прекалено многобройни, за да бъдат споменати. Съдията, след полагаемото мъмрене, глоби мистър Томас Потър и мистър Робърт Смидърс по пет шилинга за това, че са били, както грубо се изразява законът, пияни; и тридесет и четири лири за седемнадесет нападения, по четиринадесет шилинга на глава, с право на договаряне с ищците.

Мистър Потър и мистър Смидърс се договориха и живяха както могат три месеца на кредит и макар че ищците изявиха готовност да бъдат нападани по два пъти седмично, при същите условия, повече никога не се чу двамата да са си устройвали „гуляй за цяла нощ“.

Пансионът

ПЪРВА ГЛАВА

Несъмнено мисис Тибс беше най-спретнатото, най-пъргавото и най-стиснатото същество, което някога е дишало лондонската мъгла, а нейният дом беше със сигурност най-гиздавият на Грейт Коръм Стрийт. И тротоарът, и стъпалата, и външната врата, и стълбата, и месинговата дръжка, и мандалото, и полукръглото прозорче — всичко блестеше от чистота вследствие на неуморното белосване, жулене, търкане и лъскане. И е истинско чудо, че след всичкото това упорито триене табелката със забележителния надпис „Мисис Тибс“ още не се беше подпалила. Плътни жалузи, като на склад за хранителни припаси, закриваха прозорците на дневната, в гостната висяха синьо-златисти завеси, а в останалите стаи, „чак до тавана“, както мисис Тибс обичаше да повтаря с вътрешно задоволство, имаше щори с ролетки. Абажурът

на лампата в коридора беше прозрачен като сапунен мехур, а освен това човек винаги можеше да се огледа в повърхността на всяка маса или да залепне на прясната политура на кой да е от столовете. Перилата на стълбището бяха лакирани, а металните пръчки по пътеката блестяха така ослепително, че никой не можеше да ги гледа, без да примижава.

Мисис Тибс беше малко нисичка, а и мистър Тибс не беше някой едър мъж. В същност краката му бяха възкъси, но за сметка на това лицето му беше доста дълго. По отношение на жена си той представляваше това, което представлява нулата, когато се намира след някоя друга цифра, тоест имаше значение, когато беше редом до нея, а сам беше едно нищо. Мисис Тибс говореше непрекъснато. Мистър Тибс рядко отваряше уста, но притежаваше уменията да изтърква по нещо точно когато би било най-добре да си мълчи. Мисис Тибс ненавиждаше дългите истории, а мистър Тибс имаше една такава, края на която не бяха чували дори и най-близките му приятели. Той винаги я започваше с „Помня, когато бях доброволец през хиляда осемстотин и шеста...“, но тъй като имаше навика да говори бавно и тихо, а благоверната му съпруга — доста бързо и силно, нито веднъж не успя да каже нещо повече от встъпителните си думи. Като разказвач той беше печален случай. Подобно на скитника евреин не намираще покой, та да може да разкаже любимата си история.

Мистър Тибс се радваше на скромна държавна пенсия — около 43 лири 15 шилинга и десет пенса годишно. Баща му, майка му и останалите пет издънки на тази забележителна фамилия получаваха същата сума в знак на благодарност от родината, но за какви точно заслуги — не беше известно. Но тъй като гореупоменатият доход не беше напълно достатъчен, за да обезпечи двама души с всички блага на този свят, практичната женица на мистър Тибс реши, че най-доброто нещо, което би могла да стори с наследството си от 700 лири, е да наеме и обзаведе някоя прилична къща някъде из онези малко изследвани части на страната, намиращи се между Британския музей и едно отдалечено селце, наречено Съмърс Таун, и да я направи пансион.

Изборът ѝ падна на Грейт Коръм Стрийт. За целта къщата беше обзаведена, наети бяха две прислужници и едно момче, а в сутрешния вестник се появи обявление, което известяваше на света, че „шест души могат да разполагат с всички удобства на един уютен дом, принадлежащ на изискано музикално семейство, на десет минути пеш от“... всякъде. Получиха се невероятно много отговори, подписани с най-различни инициали; сякаш всички букви от азбуката бяха обзети от внезапното желание да живеят на пансион. Между мисис Тибс и кандидатите се водеше обширна преписка, при което се спазваше строга секретност. „На Е. не се хареса това“, „И. не е съгласен с онова“, „И. О. Ю. реши, че условията не му допадат“, а „Г. Р. не може да спи на кушетка“. Но в края на краищата трима джентълмени станаха наематели на мисис Тибс при условия, „приемливи за двете страни“. Обявлението беше публикувано отново и една дама с две дъщери изяви желание да увеличи членовете не на собственото си семейство, а на семейството на мисис Тибс.

— Тази мисис Мейпълсън е очарователна жена! — каза мисис Тибс една сутрин след закуска, докато тя и съпругът ѝ седяха край камината; наемателите бяха излезли, всеки по своя работа.

— Наистина очарователна — повтори мисис Тибс по-скоро на себе си, отколкото на някой друг, защото мнението на съпруга ѝ изобщо не я интересуваше. — А двете ѝ дъщери са много мили. Днес трябва да имаме риба — те ще обядват за първи път с нас.

Мистър Тибс постави ръжена и лопатката под прав ъгъл и се приготви да каже нещо, но се сети, че няма какво.

— Госпожиците — продължи мисис Тибс — бяха много любезни и доброволно предложиха да докарат своето пиано.

Тибс се сети за историята си като доброволец, но не посмя да я започне. Осени го една интересна идея.

— Може пък... — подхвана той.

— Много те моля да не облягаш главата си на тапетите — прекъсна го мисис Тибс — и не стъпвай върху стоманената решетка на

камината — това е още по-лошо.

Тибс отмести глава от тапета и нозе от решетката и продължи:

— Може пък някоя от младите госпожици да хвърли око на младия Симпсън и, нали разбираш, една сватба...

— Какво! — извика мисис Тибс.

Тибс плахо повтори своето предположение.

— Много те моля да не говориш за подобни неща — каза мисис Тибс. — Да, да, сватба! Та да остана без наематели. За нищо на света.

Тибс си каза наум, че това не е изключено, но тъй като никога не спореше с жена си, сложи точка на разговора, като заяви, че е време „да тръгва за работа“. Всеки ден излизаше в десет часа сутринта и се връщаше в пет часа следобед с изпоцапано лице и миришещ на пот. Никой не знаеше какво работи, нито къде ходи, но мисис Тибс обичаше да казва с изключителна важност, че е по работа в Сити.

Госпожиците Мейпълсън и изисканата им майка пристигнаха следобед с една наемна карета, придружени от невероятно количество багаж. Коридорът се изпълни със сандъци, кутии за шапки, маншони и чадъри, калъфи за китари, а също така и всевъзможни по форма пакети, обвити с кафява хартия и забодени с карфици. Впоследствие се започна такова търчене нагоре-надолу с багажа, такова тичане за топла вода, необходима за дамите да се измият, такъв хаос и бъркотия, такова разгорещаване на слугите и на машините за къдрене, каквото не беше виждано на Грейт Коръм Стрийт. Дребничката мисис Тибс беше в стихията си — тя се щуреше насам-натам, като говореше непрекъснато и раздаваше кърпи и сапуни, сякаш беше старша сестра в болница. Обичайната спокойна атмосфера на къщата беше възстановена чак когато дамите се затвориха в спалните си и се заеха с важната задача да се облекат за обяд.

— Бива ли ги момичетата? — обърна се мистър Симпсън към мистър Септимъс Хикс, друг един от наемателите, докато двамата убиваха времето преди обяда в дневната, като се излежаваха на диваните и съзерцаваха балните си обувки.

— Нямам представа — отвърна мистър Септимъс Хикс, доста висок млад мъж с бяло лице, очила и черна панделка около врата вместо вратовръзка — изключително интересна личност, студент по медицина и „много талантлив младеж“. Той имаше навика „да набутва“ в речта си всевъзможни цитати от „Дон Жуан“, без да се затруднява дотам, че да се замисля дали са подходящи за случая, в което се отличаваше със забележителна независимост.

Другият, мистър Симпсън, беше от онези млади хора, играещи в обществото ролята, която изпълняват статистите на сцената, с тази разлика, че са далеч по-бездарни и от най-долнопробните артисти. Главата му беше кука като голямата камбана на катедралата „Сейнт Пол“, винаги се обличаше според карикатурите в модните журнари и пишеше „обожавам“ с „у“.

— Когато се прибрах, видях в коридора ужасно много пакети — подсмихна се мистър Симпсън.

— Несъмнено тоалетни принадлежности — отвърна любителят на „Дон Жуан“:

Бельо, дантели, шапки, купища коприни,
чорапи, чехли, четки, гребени безчет —
с тях всички дами стават по хубост несравними
или пък в краен случай — спретнати наглед.

— Това от Милтън ли е? — попита мистър Симпсън.

— Не, от Байрон — отвърна мистър Хикс презрително. Беше напълно сигурен, защото не беше чел нищо друго.

— Шт! Госпожиците идват — добави той, при което и двамата заговориха на висок глас.

— Мисис Мейпълсън и госпожиците Мейпълсън, мистър Хикс. Мистър Хикс, мисис Мейпълсън и госпожици Мейпълсън — изрече мисис Тибс със силно зечервено лице, тъй като до този момент беше следила кухненските операции и имаше вид на восьчна кукла в слънчев

ден. — Мистър Симпсън, моля да бъда извинена. Мистър Симпсън, мисис Мейпълсън и госпожици Мейпълсън — и същото отзад напред.

Младите джентълмени веднага се засуетиха галантно наоколо, и то така, сякаш им се искаше да имат крака вместо ръце, защото не знаеха къде да ги дянат. Госпожиците се усмихнаха, направиха реверанс, плавно се отпуснаха в креслата и се занавеждаха за изпуснатите си кърпички; джентълмените се облегнаха край завесите; мисис Тибс изпълни чудесен пантомимен етюд с една прислужница, която беше дошла, за да се посъветва с нея относно соса за рибата, при което двете сестри се спогледаха, а всички останали сякаш откриха нещо особено красиво в решетката на камината.

— Джулия, скъпа — обърна се мисис Мейпълсън към по-малката си дъщеря с достатъчно силен глас, за да я чуят всички присъстващи. — Джулия!

— Да, мамо.

— Не се прегърбвай.

Тя каза това, за да привлече всеобщото внимание върху фигурата на мис Джулия, която беше безупречна. Съответно всички я погледнаха, след което отново настъпи тишина.

— Не можете да си представите какъв грубиян беше кочияшът, който ни докара днес — обърна се мисис Мейпълсън към мисис Тибс с доверителен тон.

— Боже мой! — отвърна хазайката и на лицето ѝ се изписа голямо съчувствие.

Тя не можа да каже нищо повече, защото на вратата отново се появи прислужницата и започна да ѝ прави тревожни знаци.

— Според мен всички кочияши по принцип са грубияни — изрече мистър Хикс с най-любезния тон, на който беше способен.

— Няма съмнение, че са такива — отвърна мисис Мейпълсън така, сякаш до този момент и през ум не ѝ беше минавала подобна мисъл.

— Както файтонджиите — каза мистър Симпсън. Тази забележка не постигна успех, защото никой не даде да се разбере нито с думи,

нито с жестове, че има и най-бегли впечатления от навиците и привичките на файтонджиите.

— Робинсън, какво има пак? — обърна се мисис Тибс към прислужницата, която в желанието си да привлече вниманието на своята господарка върху себе си от пет минути насам кашляше и подсмърчаше зад вратата.

— Извинете, мадам, господарят има нужда от чисто бельо — отвърна стреснатата по този начин прислужница.

Двамата млади джентълмени извърнаха глави към прозореца и прихнаха, при което издадоха звук, подобен на шума след отпушването на две бутилки бира; госпожиците скриха лица в носните си кърпички; дребничката мисис Тибс пък изхвърча от стаята, за да даде на прислужницата да се разбере, а на мъжа си — чисто бельо.

Скоро след това се появи мистър Калтън, последният наемател, който се оказа изненадващо забавен събеседник. Мистър Калтън беше фронт на преклонна възраст, стар ерген. Той обичаше да казва за себе си, че макар да не бил красив в строгия смисъл на това понятие, бил интересен. И наистина беше. Човек, щом го погледнеше в лицето, веднага се сещаше за мандало от външна врата с грубо изобразен полулъв-полумаймуна и това сравнение се отнасяше също така за неговия характер и за начина, по който разговаряше. Той стоеше като пън, когато всичко около него беше в движение. Сам никога не би завързал разговор, нито пък би изказал мнение, но подхванеше ли се някоя обща тема, или да продължим в духа на горното сравнение — щом някой го подбутнеше, той затракваше с невероятна бързина. От време на време получаваше нервни тикове и може да се каже, че те му действуваха като заглушител, защото не вдигаше чак толкова шум както обикновено, когато повтаряше едно и също нещо до безкрайност. Не се беше женил никога, но все още си търсеше богата съпруга. Имаше пожизнена рента от триста лири годишно и беше невероятно тщеславен и изключително себелюбив. Беше си създал име на олицетворение на самата вежливост и всеки ден се разхождаше из парка (Из парка —

става дума за Хайд Парк.) и по Риджънт Стрийт.

Този почтен господин си беше наумил да се държи изключително любезно с мисис Мейпълсън, но в същност желанието да се представят в най-добра светлина беше обхванало всички присъстващи, тъй като мисис Тибс беше решила, че не би било зле да приложи една малка хитрост, като уведоми джентълмените, че има определени основания да смята дамите за богати, а дамите — че всеки един от джентълмените е „изгодна партия“. Един малък флирт, мислеше си тя, би ѝ помогнал да задържи наемателите, без да доведе до някакви други последствия.

Мисис Мейпълсън беше около петдесетгодишна предприемчива вдовица — хитра, енергична и с приятен външен вид. Тя беше изпълнена с най-нежна загриженост за дъщерите си и като доказателство често казваше, че не би имала нищо против да се омъжи отново, стига това да е от полза за скъпите ѝ деца, но не би го направила под никакъв друг предлог. А „скъпите ѝ деца“ от своя страна съвсем не бяха безразлични към едно евентуално „добро подреждане в живота“. Едната от дъщерите беше двадесет и пет годишна, а другата — с три години по-млада. От четири години насам те посещаваха различни курорти с минерални бани, участваха в лотариите на много увеселителни домове, четяха книги по балконите, бяха продавачки на благотворителни сергии, танцуваха по балове, разговаряха за чувства — с две думи, правеха всичко онова, което би сторило всяко усърдно момиче, но до този момент — без каквото и да било резултат.

— Какъв прекрасен вкус към дрехите има мистър Симпсън! — прошепна Матилда Мейпълсън на сестра си Джулия.

— Великолепен! — отвърна по-малката. Джентълменът с прекрасния вкус, за когото ставаше дума, беше облечен в червеникавокафяв фрак с кадифена яка и маншети в същия цвят — костюм, подобен на този, който обикновено облича непознатият благородник от пантомимните спектакли на Ричардсън (Пантомимните спектакли на Ричардсън — популярният през тридесетте и четиридесетте години на миналия век скитащ „театър“ на Ричардсън

бил едно от най-леснодостъпните заведения. В него представяли мелодрами с убийства, актьори пеели песнички, играели се пантомими — и всичко това в едно представление), когато благоволява да се прави на конте.

— Какви бакенбарди! — промълви мис Джулия.

— Очарователни! — отвърна сестра ѝ. — И каква коса!

Косата му беше като перука и се отличаваше с пленителни лимби, нагласени по начина, по който подреждат лъскавите къдрици на ония шедьоври във фризьорското изкуство, с които са окичени Восъчните глави от витрината на Бартело на Риджънт Стрийт, а бакенбардите му се събираха под брадичката и приличаха на връзки, с които би могъл да си я прикрепя, ако природата не бе направила това излишно, като му беше дала съответните оригинални и невидими такива.

— С ваше позволение, обядът е сервиран, мадам — извести момчето-прислужник, което се появи за първи път, облечено с един пребоядисан в черно сюртук на господаря си.

— Ах! Мистър Калтън, бихте ли придружили мисис Мейпълсън? Благодаря ви.

Мистър Симпсън предложи ръка на мис Джулия, мистър Септимъс Хикс поведе прекрасната Матилда и цялата процесия се отправи към трапезарията. Мистър Тибс беше представен на дамите, при което започна да им се кланя като кукувичка от стенен часовник, в чието тяло е монтирана пъргава пружинка, а след това се шмугна бързо на мястото си в единия край на масата, доволен, че се е скрил зад супника, над който можеше спокойно да наднича. Наемателите насядаха, до всяка дама — кавалер, като парчета хляб и месо в чиния със сандвичи, и мисис Тибс нареди на Джеймс да открие блюдата. Имаше съомга, сос от омари, супа от пилешки дреболии заедно с обичайните за случая гарнитурни — картофи с вид на вкаменелости и изпържени хапки хляб с размери и форма на зарчета.

— Супа за мисис Мейпълсън, скъпи — каза енергичната мисис Тибс. Тя винаги наричаше съпруга си „скъпи“ пред чужди хора.

Тибс, който си похапваше от хляба и се мъчеше да прецени колко време още ще трябва да изчака, преди да се осмели да посегне към рибата, побърза да подаде супата, при което я разля върху покривката и сложи чашата си върху петното, за да не го забележи жена му.

— Мис Джулия, мога ли да ви предложа малко риба?

— Ако обичате... съвсем мъничко... О! Това е много. Благодаря ви. (В чинията ѝ беше поставено парченце с големина на орех.)

— Джулия яде необикновено малко — каза мисис Мейпълсън на мистър Калтън.

Мандалото тракна веднъж — беше погълнат от рибата, която просто изяждаше с очи, затова каза само едно: „О!“

— Скъпи — обърна се мисис Тибс към своя съпруг, след като всички бяха обслужени, — а на теб какво да ти сложа?

Въпросът беше зададен с изражение, което намекваше, че не трябва да казва „риба“, защото от нея беше останало съвсем малко. Тибс обаче помисли, че жена му се мръщи заради петното върху покривката, и отвърна съвсем спокойно:

— Ами... Според мен... Сложи ми от рибата.

— Риба ли каза, скъпи? (Повторно намръщване.)

— Да, скъпа — отвърна негодникът, а на лицето му беше изписан остър глад.

Мисис Тибс едва сдържа сълзите си, докато слагаше в чинията на „проклетия си мъж“, както го нарече в ума си, последното годно за ядене парче риба.

— Джеймс, занесете това на господаря си и му вземете ножа.

Това беше съзнателно отмъщение, понеже Тибс не можеше да яде риба без нож. Така че той беше принуден да гони късчетата съомга в кръг из чинията си с парче хляб и вилицата, при което на седемнадесет опита успяваше веднъж.

— Приберете блюдата, Джеймс — нареди мисис Тибс точно когато мъжът ѝ преглъщаше четвъртата си хапка, и чиниите изчезнаха със светкавична бързина.

— Подайте ми едно парче хляб, Джеймс — каза клетият „стопанин на дома“, гладен повече от всеки друг път.

— Не обръщайте внимание на господаря, Джеймс — каза мисис Тибс, — а се погрижете за печеното.

Последното беше произнесено с обичайния тон, с който всички господарки отправят забележки към прислугата в присъствие на странични хора, тоест тихо, но също като шепота на сцената поради особената си подчертаност то стигна до ушите на всички.

Настана мълчание преди второто зареждане на масата — кратка интермедия, през която мистър Симпсън, мистър Калтън и мистър Хикс извадиха по една бутилка — сотерн, португалско бяло вино и шери — и предложиха на всички да пийнат с тях освен на Тибс. За него не се и сетиха дори.

Паузата между рибата и обещаното филе се проточи.

Мистър Хикс не изпусна удобния случай. Той просто не можеше да не поднесе изключително подходящия цитат:

На тези острови говеждото е кът.

Месо от ярета, кози, овни
по цели бутове на шиш пекат
туземците във свети дни.

„Съвсем не подобава на един джентълмен да говори такива неща“ — помисли си дребничката мисис Тибс.

— А! — извика мистър Калтън и си напълни чашата. — Том Мор е моят любим поет.

— И моят — каза мисис Мейпълсън.

— И моят — добави мис Джулия.

— И моят — намеси се и мистър Симпсън.

— Да си припомним произведенията му — подхвана отново мандалото.

— Точно така — уверено каза Симпсън.

— Спомнете си „Дон Жуан“ — им каза мистър Септимъс Хикс.

— „Писмото на Джулия“ — вметна мис Матилда.

— Има ли нещо по-велико от „Поклонниците на огъня“? — запита мис Джулия.

— Точно така — каза Симпсън.

— Или пък от „Пери в рая“ — добави старият франт.

— Да, и от „Перът в рая“ — повтори след него Симпсън, който си въобразяваше, че се справя отлично.

— Всички те са много добри — отвърна мистър Септимъс Хикс, който, както вече казахме, освен „Дон Жун“ нищо друго не беше чел. — Но къде бихте могли да намерите нещо по-прекрасно от описанието на обсадата в началото на седма песен?

— Като казахте „обсада“ — подхвана Тибс с уста, пълни с хляб, — когато бях доброволец през хиляда осемстотин и шеста, командир ни беше сър Чарлс Рампърт; та един ден, както се упражнявахме на мястото, на което сега се намира Лондонският университет, той ми вика: „Тибс — вика ме той пред строя, — Тибс...“

— Джеймс, предайте на господаря си — прекъсна го мигне Тибс с ужасяващо отчетлив глас, — ако не желае да нареже пилетата, да ми ги подаде на мен.

Смутеният доброволец веднага хвана ножа и нарязва пилетата почти толкова чевръсто, колкото жена му, която през това време се справи с овнешкия бут. Дали завърши историята си — не се знаеше. Но и да беше я довършил — никой не го слушаше.

И така, ледът се беше пропукал, новите наематели започнаха да се чувствуват почти като у дома си и всички се поотпуснаха. Особено Тибс, който заспа веднага след като приключи обяда. Мистър Хикс и двете госпожици разговаряха надълго и нашироко за поезия, театри и писмата на лорд Честърфийлд (Писмата на лорд Честърфийлд — известен литературен паметник, представляващ сборник на житейските и морални норми на английската аристокрация от XVIII век. („Писма на лорд Честърфийлд до неговия син“)), а мистър Калтън не пропускаше

да изтрака по нещо след всяка тяхна реплика. Мисис Тибс одобряваше горещо всяко мнение, което изказваше мисис Мейпълсън, а мистър Симпсън, който седеше ухилен и повтаряше през три-четири минути „да“ и „разбира се“, несъмнено имаше ясна представа за какво става въпрос. Джентълмените се присъединиха към дамите в салона почти веднага щом те излязоха от трапезарията. Мисис Мейпълсън и мистър Калтън започнаха да играят крибедж (Крибедж — игра на карти, при която точките се отбелязват, като се забождат дървени клечки в дупките, издълбани за целта в специална дъска), а „младите“ се развличаха с музика и разговори. Госпожици Мейпълсън изпълниха прекрасни дуети, като си акомпанираха на китари, украсени с небесносини панделки. Мистър Симпсън си облече розова жилетка и заяви, че е възхитен, а мистър Хикс се намираше на седмото небе на поезията или, което означаваше все същото за него, в седмата песен на „Дон Жуан“. Мисис Тибс беше направо очарована от новите си пансионери, а мистър Тибс прекара вечерта както обикновено — заспа, събуди се, отново заспа и се събуди за вечеря.

Ние нямаме намерение да се възползуваме от привилегията на романистите и да оставим „да минат години“, по все пак ще си позволим да помолим нашия читател да си представи, че от описания обяд са изтекли шест месеца, през които наемателите на мисис Тибс са пели, танцували и посещавали театри и изложби заедно, както правят всички дами и джентълмени във всички пансионери. Ще го помолим също, след като е изминало това време, да си представи как мистър Септимъс Хикс получава в спалнята си (предна мансарда откъм улицата) рано една сутрин бележка от мистър Калтън, с която той го моли да го посети при първа възможност в неговата (на мистър Калтън) тоалетна стая, намираща се на втория етаж откъм двора.

— Предайте на мистър Калтън, че ще сляза веднага — каза мистър Септимъс Хикс на момчето. — Почакайте. Болен ли е мистър Калтън? — с вълнение запита студентът медик, докато си обличаше халата от

плат, подобен на кувертюра за легло.

— Доколкото ми е известно — не, сър — отвърна момчето. — Но с ваше позволение, сър, струва ми се, че видът му е малко особен.

— А! Това не означава, че е болен — несъзнателно отвърна Хикс. — Е добре, слизам веднага.

Момчето хукна надолу по стълбите с отговора и едва успя да го предаде, когато след него хукна развълнуван и самият мистър Хикс.

„Чук, чук.“

— Влезте.

Вратата се отваря и разкрива мистър Калтън, който седи в едно кресло. Размяна на ръкостискания и кимане с глава към мистър Септимъс Хикс да седне. Кратка пауза. Мистър Хикс се покашля, а мистър Калтън смръкна щипка енфие. Срещата им беше от онези, при които нито една от страните не знае как да започне разговора. Мистър Септимъс Хикс наруши мълчанието.

— Получих една бележка — каза той с треперлив глас, също като настинал Пънч (Пънч — кукла с гърбица и дълъг крив нос от куклената комедия „Пънч и Джуди“).

— Да — отвърна другият, — получили сте.

— Именно.

— Да.

Въпреки че може би този диалог ги удовлетвори, двамата джентълмени чувствуваха, че най-важното още не е казано, и направиха това, което повечето мъже правят в подобни ситуации — решително забиха погледи в масата. Разговорът обаче беше подет и мистър Калтън реши да го продължи с оглушително хлопане. Речта му винаги беше изключително надута.

— Хикс — започна той, — изпратих да ви извикат пред вид на някои приготовления, предстоящи да бъдат извършени в този дом във връзка с една бъдеща сватба.

— Със сватба! — ахна Хикс, а лицето на Хамлет, когато вижда призрака на баща си, в сравнение с неговото би могло да се нарече

спокойно и приятно.

— Със сватба — отвърна мандалото. — Извиках ви, за да оправдаете високото доверие, което ви гласувам.

— И ще ме издадете ли? — нетърпеливо запита Хикс, който в уплахата си дори забрави да цитира.

— Аз да издам вас! Няма ли вие да ме издадете?

— Никога! Докато съм жив, никой няма да узнае, че сте имали пръст в тази работа — развълнувано отвърна Хикс с пламнало лице и настръхнали коси, като че ли беше седнал върху електрически генератор, работещ на пълни обороти.

— Така или иначе, може би до една година всички ще разберат — каза мистър Калтън с неописуемо задоволство, — защото ние може да имаме деца.

— Вие! Но какво общо имате вие?

— Имам, и още как!

— Не! Как е възможно? — смаяно попита Хикс.

Калтън беше погълнат прекалено много с размисли за собственото си щастие, за да усети недоразумението, което възникна между него и Хикс. Той се облегна назад в креслото си.

— О, Матилда! — прочувствено въздъхна престарелият франт, като сложи дясната си длан малко по-наляво, на нивото на четвъртото копче отдолу нагоре на жилетката си. — О, Матилда!

— Каква Матилда? — извика Хикс и скочи от мястото си.

— Матилда Мейпълсън — отвърна другият и стори същото.

— Аз ще се женя за нея утре сутринта — каза Хикс.

— Не е вярно — възрази събеседникът му. — Аз ще се женя за нея!

— Вие ще се жените за нея?

— Да, аз ще се женя за нея!

— Вие ще се жените за Матилда Мейпълсън?

— Да, за Матилда Мейпълсън.

— Мис Мейпълсън ще се омъжи за вас?

— Мис Мейпълсън! Не, мисис Мейпълсън.

— Боже господи! — каза Хикс и се свлече на стола. — Вие ще се жените за майката, а аз за дъщерята!

— Какво странно съвпадение! — отвърна мистър Калтън. — И едновременно с това доста неприятно, защото, тъй като Матилда не желае дъщерите ѝ да научат за нейното намерение, преди да е извършено бракосъчетанието, не иска да се обръща към никого от своите близки, да не би да я издадат, а аз самият не желая точно сега да разгласявам за женитбата пред познатите си и следователно реших да ви извикам, за да узная дали ще ми направите тази услуга да се явите в ролята на баща.

— Бих бил особено щастлив, уверявам ви — каза Хикс със съболезнователен тон, — но, както разбрахте, аз ще се явявам в ролята на младоженец. Много често едното е следствие на другото, но по едно и също време двете не са възможни. А Симпсън? Уверен съм, че той ще ви помогне.

— Не искам да го моля за това — отвърна Калтън, — той е такъв глупак.

Мистър Септимъс Хикс погледна тавана, погледна пода и най-накрая се сети.

— Защо хазаинът на дома да не бъде баща? — предложи той, след което издекламира следния цитат — особено подходящ както за Тибс, така и за младоженците:

О боже! На баща ѝ взора черен
в тях двамата е право вперен.

— Тази идея вече ми е идвала наум — каза мистър Калтън, — но, виждате ли, Матилда по неизвестни за мен причини, държи Тибс да не научи нищо по въпроса, преди да е приключило всичко. В края на краищата, нали разбирате — деликатно положение.

— Той е най-добродушният човечец на този свят, стига да знаеш как да се отнасяш с него — каза мистър Септимъс Хикс. — Кажете му да не споменава за това пред жена си, като го уверите, че тя няма да има

нищо против, и той ще ви послуша. Аз ще се женя тайно заради майката и заради моя баща, затова трябва да му наредим да мълчи.

В този миг откъм външната врата се разнесоха две плахи почуквания, равняващи се на едно предизвикателно. Това беше Тибс, не можеше да бъде никой друг, защото никой друг не бършеше обувките си цели пет минути. Беше излязъл, за да плати сметката на хлебаря.

— Мистър Тибс! — извика мистър Калтън с изключително любезен глас, надвесен над перилата.

— Да, сър? — отвърна оня с мръсното лице,

— Ще бъдете ли така добър да се качите при мен за малко?

— Разбира се, сър — каза Тибс, радостен, че му обръщат внимание.

Вратата на стаята беше затворена внимателно и Тибс, след като постави шапката си на пода (както правят всички стеснителни хорица) и седна на предложението му стол, погледна така смаяно, като че ли беше призован на съд пред Инквизицията.

— Мистър Тибс, едно особено неприятно събитие — със зловещ тон подхвана Калтън — ме накара да се посъветвам с вас и да ви помоля да не съобщавате на жена си това, което ще ви кажа.

Тибс мълчаливо се съгласи, като вътрешно се чудеше какво ли, по дяволите, е сторил той и си мислеше, че най-малкото е изпочупил най-хубавите гарафи.

Мистър Калтън продължи:

— Мистър Тибс, аз съм поставен в изключително неприятно положение.

Тибс погледна мистър Септимъс Хикс, като че ли фактът, че той се намира редом до своя съквартирант, можете да обясни кое е неприятното в неговото положение, но тъй като не знаеше какво да каже, само издаде краткото възклицание: „Боже мой!“

— И така — продължи да трака мандалото, — разрешете ми да ви помоля да се въздържите от всякакви прояви на изненада, които могат да бъдат чути от прислугата, когато ви съобщя — овладейте

изумлението си, — че двама души от живеееателно, а се разнесоха две пла-щитев този дом ще встъпят в брак утре сутринта.

И той дръпна креслото си няколко фута назад, за да види ефекта от неочакваното си съобщение.

Ако Тибс беше изхвърчал от стаята, а след това беше тръгнал, олюлявайки се, по стълбите и бе припаднал в коридора или ако в ужасната си изненада се беше хвърлил от прозореца в конюшните зад къщата, поведението му би било значително по-лесно обяснимо за мистър Калтън, отколкото когато той сложи ръце в джобовете на панталоните си и почти ухилен каза:

— Това ли било?

— Нима не сте учуден, мистър Тибс?

— Разбира се, че не съм, сър — отвърна Тибс, — в края на краищата това е напълно естествено. Щом двама млади се срещнат, нали разбирате...

— Разбира се, разбира се — каза Калтън с неописуемо самодоволство.

— Значи, вие изобщо не намирате нищо необичайно в това? — запита мистър Септимъс Хикс, който през цялото време наблюдаваше с безмълвно учудване лицето на Тибс.

— Не, сър — отвърна Тибс. — На неговите години и аз бях същият. — И той се засмя съвсем открито.

„Сигурно изглеждам доста млад за годините си!“ — помисли си старият франт със задоволство, понеже знаеше, че е най-малко с десет години по-възрастен от Тибс.

— В такъв случай да преминем направо на въпроса — продължи той. — Бих искал да ви запитам дали ще имате нещо против да изпълните ролята на баща по време на церемонията.

— Разбира се, че няма да имам — отвърна Тибс отново без ни най-малко учудване.

— Наистина ли нямате нищо против?

— Определено не — повтори Тибс, като продължаваше да е

спокоен като бира, чиято пяна е спаднала.

Мистър Калтън стисна ръката на мъжа под чехъл и му се закле във вечно приятелство от този миг нататък. Хикс, който беше преизпълнен от възторг и удивление, стори същото.

— А сега си признайте — обърна се мистър Калтън към Тибс, когато той си взе шапката от пода, — не се ли изненадахте поне малко?

— Но аз ви вярвам! — отвърна този знаменит човек и даже махна с ръка. — Повярвах ви още когато го чух за първи път.

— Така неочаквано — каза мистър Септимъс Хикс. — Учудва ме само това, че се обръщате точно към мене — призна си Тибс.

— Общо взето, е доста необикновено! — каза престарелият любовник, при което и тримата се засмяха.

— Да ви кажа — подхвана Тибс, като отново затвори вратата, която току-що беше отворил, и даде пълна воля на смеха, който беше подтискал до този момент, — това, което ме тревожи, е — какво ще каже неговият баща?

Мистър Септимъс Хикс погледна мистър Калтън.

— Да, обаче най-забавното в тази история е — каза мистър Калтън, който се разсмя на свой ред, — че аз нямам баща. Хи, хи, хи!

— Вие нямате баща. Обаче той има — каза Тибс.

— Кой има? — попита мистър Септимъс Хикс.

— Как кой — той.

— Кой той? Но вие знаете ли тайната ми? За мен ли става дума?

— За вас? Не, вие знаете за кого става дума — отвърна Тибс и намигна многозначително.

— За бога, за кого става дума? — попита мистър Калтън, който също като Септимъс Хикс беше загубил ума и дума в тази странна бъркотия.

— Ама разбира се, за мистър Симпсън — отвърна Тибс. — За кого друго може да става дума?

— Ясно — каза обожателят на Байрон, — Симпсън ще се жени за Джулия Мейпълсън утре сутринта!

— Точно така — отвърна Тибс, напълно доволен, — разбира се, че ще се жени.

Ще ни трябва моливът на Хогарт, за да изобразим — нашето слабо перо не е способно да опише — изражението, което се появи върху лицата на мистър Калтън и мистър Септимъс Хикс при тази неочаквана вест. Еднакво невъзможно е да опишем и — макар че може би за нашите читателки не ще бъде трудно да си го представят — какви хитрини е трябвало да приложи всяка една от трите дами, за да оплете до такава степен своя кавалер. Каквито и да бяха тези хитрини обаче, те постигнаха необходимия резултат. Майката много добре знаеше, че дъщерите ѝ ще се омъжват, а и младите госпожици бяха не по-зле осведомени за намеренията на уважаваната си родителка. За по-голямо благоприличие обаче те се уговориха всяка една да се преструва, че не знае за годежа на останалите, освен това решиха, че ще бъде най-добре всички да се венчаят в един и същи ден, за да не би разкриването на едната от тайните връзки да попречи на останалите две. Оттук и загадъчността на мистър Калтън и мистър Септимъс Хикс, както и предварителното ангажиране на непредпазливия Тибс.

На следващата сутрин мистър Септимъс Хикс встъпи в брак с мис Матилда Мейпълсън, мистър Симпсън пък се свърза в „свят съюз“ с мис Джулия, а мистър Тибс изигра ролята на баща, което беше „първата му поява в този образ“. Мистър Калтън, който не изгаряше чак толкова от нетърпение както двамата млади джентълмени, беше направо поразен от двойното разкритие и тъй като се сблъска с известни трудности при изнамирането на лице, от което да получи ръката на годеницата си, му хрумна идеята, че най-добрият начин за разрешаването на този проблем е изобщо да не я взима. Дамата му обаче, както по-късно се изказа нейният адвокат на делото „Мейпълсън срещу Калтън“, заведено за неизпълнено обещание за женитба, „се обърна с разбито сърце към потъпканите закони на страната си“. Тя получи обезщетение на сума хиляда лири, които клетото мандало беше принудено да ѝ изплати. Мистър Септимъс Хикс, след като сложи край на следването си, реши

да сложи край и на брачния си живот. Оскърбената му съпруга понастоящем живее с майка си в Булон. Мистър Симпсън, който има нещастieto да загуби жена си шест месеца след сватбата (тя избяга с един офицер, докато съпругът ѝ се намираше в затвора Флийт, където беше попаднал поради неспособност да плати дребните ѝ сметки за модистката) и след като баща му, починал наскоро, го лиши от наследство, успя да си намери постоянна работа в един моден фризьорски салон, тъй като правенето на прически беше наука, към която отдавна проявяваше интерес. Практикувайки тази професия, той естествено имаше добрата възможност да опознае привичките и особеностите на мисленето на избрани кръгове от английската аристокрация. На това щастливо обстоятелство дължим появата на такива блестящи творби на неговия гений, каквито са романите му, които, докато все още съществува добрият вкус, неопетняван от преувеличения, жаргонна реч и шарлатанщина, не ще престанат да направляват и развличат мислещата част на обществото.

Остава само да добавим, че това сложно объркване лиши мисис Тибс от всички обитатели на нейния пансион с изключение на един, без когото тя спокойно можеше да мине — съпруга ѝ. В деня на венчавката този нещастник се завърна в къщи леко пийнал и под въздействието на виното, възбудата и отчаянието взе, че се осмели да предизвика гнева на жена си. От този фатален час той вече се храни в кухнята, в чиито граници занапред ще се прострат и проявите му на остроумие, тъй като мисис Тибс издаде нареждане за по-голямо негово удобство да му бъде поставено там едно сгъваемо легло. Твърде вероятно е в това свое усамотение той да успее да доразкаже историята си като доброволец.

Обявлението отново се появи в сутрешните вестници. За резултатите от него ще ви разкажем в следващата глава.

ВТОРА ГЛАВА

„И тъй — си каза дребничката мисис Тибс една сутрин, докато

седеше в предната дневна на дома си на Грейт Коръм Стрийт и кърпеше едно килимче от долната площадка на стълбището, — нещата в края на краищата не са чак толкова зле и ако се получат благоприятни отзиви на обявлението, скоро всички стаи ще бъдат заети отново.“

Мисис Тибс продължи да замрежва с камгарен конец килимчето и едновременно с това се ослушваше за пощальона, чиято такса беше два пенса, който приближавате по улицата, като чукаше по вратите и взимаше по пени за всяко почукване. В къщата цареше пълна тишина, нарушавана единствено от един слаб шум — това беше нещастният Тибс, който чистеше обувките на джентълмените в задната кухня и си мрънкаше нещо, представляващо жалка пародия на някаква песен.

Пощальонът наближи къщата. Спря, мисис Тибс — също. Почукване, втурване, писмо, плащане на такса.

„Т. И. поднася своите почитания на И. Т. и желае да съобщи, че прочетох обявлението и ще има удоволствието да Ви посети 12 часа утре на обед.

Т. И. се извинява на И. Т. за краткото писмо, но аз се надявам, че това няма да Ви затрудни.

С най-сърдечни поздрави
Сряда вечер“

Дребничката мисис Тибс препречете писмото няколко пъти и колкото повече го четеше, толкова повече се объркваше от смесването на първо и трето лице, едновременната употреба на „аз“ и „Т. И.“ и преминаването от „И. Т.“ към „Ви“. Почеркът приличаше на заплетени конци от раздърпано чиле, а листът беше сгънат изкусно на идеален квадрат, в чийто горен десен ъгъл, като че ли се срамуваше от себе си, беше сбутан адресът. На обратната страна посланието беше украсено с огромна червена лепенка и заедно с няколкото мастилени петна по нея тя ужасно приличаше на смачкана хлебарка. На обърканата мисис Тибс обаче ѝ стана ясно едно — в дванадесет часа щеше да дойде някой.

Веднага прахта в дневната беше избърсана за трети път тази сутрин, местата на три-четири стола бяха сменени и няколко книги разхвърляни, за да бъде придадена известна непринуденост на обстановката. Килимчето, което споменахме преди малко, отново зае мястото си, а мисис Тибс се втурна нагоре по стълбите, „за да се пооправи“.

Часовникът на Новата църква „Сейнт Панкрас“ удари дванадесет, а този на Сиропиталището с похвална вежливост му отвърна десет минути по-късно със същото. Някакъв друг светия възвести и четвърт, когато се появи една дама, съвсем сама, и почука силно на вратата; беше облечена в кожено палто с цвят, наподобяващ пълнежа на пай с джанки, на главата ѝ имаше шапка в същия тон с цяла оранжерия изкуствени цветя и бял воал, а в ръка носеше зелен слънчобран с бордюр от фина дантела.

Гостенката (изключително дебела и червендалеста) беше въведена в дневната, мисис Тибс ѝ се представи и преговорите започнаха.

— Идвам във връзка с едно обявление — каза непознатата с такъв глас, като че ли две седмици без прекъсване беше надувала свирката на Питър Пан (Питър Пан — герой от едноименната пиеса на Джеймс Бари, който никога не става възрастен. Той отвежда със себе си момиченцето Уенди заедно с братята ѝ в приказната страна Никога-Никога. _).

— Да? — каза мисис Тибс, като потриваше бавно ръце и гледаше кандидатката право в лицето — две неща, които в подобни случаи винаги правеше.

— Парите нямат никакво значение за мен — каза дамата, — стига да мога да получа необходимото спокойствие и внимание.

Мисис Тибс, разбира се, беше напълно съгласна с това съвсем естествено желание.

— Аз се намирам под постоянно лекарско наблюдение — продължи дамата с коженото палто. — Известно време бях крайна унитариянка — след смъртта на мистър Блос в същност нямам никакъв

покой.

Мисис Тибс погледна вдовицата на покойния Блос и си помисли, че той самият едва ли е имал покой приживе. Тя, разбира се, не можеше да ѝ го каже и затова ѝ отправи поглед, изпълнен със съчувствие.

— Ще ви причинявам доста грижи — каза мисис Блос, — но съм готова да платя за това. Аз преминавам един курс на лечение, който изисква изключително внимание. Всяка сутрин в осем и половина изяждам в леглото един овнешки котлет, а в десет часа — още един.

Мисис Тибс, както му е редът, изрази съжалението си към всеки, който се намира в такова окаяно състояние, а месоядната мисис Блос продължи да поставя предварителните си условия със завидна експедитивност.

— И имайте предвид — каза тази дама, след като всичко беше договорено, — че за своя спалня желая стаята откъм улицата на втория етаж.

— Добре, мадам.

— И ще се погрижите за стая и за моята прислужница Агнес?

— О! Разбира се!

— И ще мога да разполагам с едно помещение в мазето ви за бутилирания ми портър?

— С най-голямо удоволствие. Джеймс ще ви го приготви до събота.

— В събота сутринта ще закуся заедно с всички обитатели — каза мисис Блос. — Ще стана специално заради това.

— Чудесно — отвърна мисис Тибс с най-любезния си глас, тъй като „разменената“ изчерпателна информация потвърди, че новата наемателка е много богата.

— Необикновеното в случая е това — продължи мисис Тибс, като положи всички усилия да се усмихне най-очарователно, — че точно сега у нас живее един джентълмен, чието здраве е в изключително деликатно състояние, казва се мистър Гоблър. Той заема задната дневна.

— Съседната стая? — запита мисис Блос.

— Съседната стая — повтори хазайката.

— Ах, каква безредица! — възкликна вдовицата.

— Той почти не става от леглото — прошепна мисис Тибс.

— Боже! — учудено каза мисис Блос, също шепнешком.

— А когато стане — продължи мисис Тибс, — изобщо не сме в състояние да го убедим да си легне отново.

— Боже господи! — изрече в почуда мисис Блос и придърпа стола си по-близо до мисис Тибс. — От какво страда той?

— Ами в същност — подхвана мисис Тибс с нескрита охота — той няма никакъв стомах.

— Какво няма? — попита мисис Блос, чието лице изразяваше неописуем ужас.

— Няма стомах — повтори мисис Тибс и поклати глава отрицателно.

— Господи помилуй! Какво необикновено заболяване! — смаяно промълви мисис Блос, която беше приела думите ѝ в техния буквален смисъл и се чудеше защо на един джентълмен без стомах ще му трябва да се храни на пансион.

— Когато казвам, че няма стомах — поясни бързивата мисис Тибс, — това значи, че е толкова зле с храносмилането и вътрешностите му са в толкова лошо състояние, че от стомаха му няма никаква полза, по-скоро даже има вреда.

— Никога не бях чувала за подобно нещо! — възкликна мисис Блос. — Но той е по-зле и от мен.

— О, да! — отвърна мисис Тибс. — Разбира се.

Каза го с пълна увереност, тъй като ширината на палтото с цвят на джанка несъмнено подсказваше, че вдовицата не страда от заболяването на мистър Гоблър.

— Вие доста разпалихте любопитството ми — каза мисис Блос и стана да си ходи. — Как ми се иска да го видя!

— Той обикновено слиза в трапезарията веднъж седмично — отвърна мисис Тибс. — Мисля, че ще можете да го видите в неделя.

Мисис Блос трябваше да се задоволи с това утешително обещание. Тя бавно пое надолу по стълбите, като не преставаше да описва болестите си, а мисис Тибс я следваше и на всяко стъпало възклищаваше съчувствено. Джеймс (който беше целият в пясък, тъй като чистеше ножовете) се втурна откъм кухненското стълбище, за да отвори външната врата, и след взаимни сбогувания между двете дами мисис Блос се понесе по сенчестата страна на улицата.

Едва ли е необходимо да казваме, че дамата, която току-що изпратихме до външната врата (и която двете прислужници разглеждат в момента през прозорците на горния етаж), беше изключително проста, необразована и себелюбива. Покойният ѝ съпруг бил голяма фигура в производството на коркови тапи, вследствие на което успял да натрупа солидно богатство. Няма никакви роднини с изключение на един племенник и никакви приятели освен собствената си готвачка. Един ден първият имал нахалството да му поиска петнадесет лири назаем и като отплата за услугата на втория ден се оженил за втората. Веднага след това той си написал завещанието, в което излял справедливия си гняв върху своя племенник (който заедно с двете си сестри живеел от сто лири годишно), като оставил цялото си имущество на жена си. Непосредствено след закуската се почувствувал зле, а след обяда издъхнал. В църквата на енорията му има плоча като цяла лавица на камина, която изтъква неговите добродетели и оплаква загубата от смъртта му. През живота си той не е пресрочвал нито една полица, нито пък е подарил някому и половин пени.

Вдовицата и единствена наследница на този благороден по душа човек съчетаваше в себе си по доста необичаен начин хитростта с тъпотата и щедростта със скъперничеството. Според разбиранията си тя не признаваше никакъв друг начин на живеене освен на пансион и понеже нямаше никаква работа и никакви особени желаниа, съвсем естествено си въобразяваше, че е сериозно болна — идея, доста усърдно втъпявана в главата ѝ от нейния лекар, доктор Уоски, и от прислужницата ѝ Агнес, които имаха добри причини да насърчават

всички нейни приумици.

След катастрофата, описана в предишната глава, мисис Тибс напълно избягваше да дава стаи под наем на млади дами. Настоящите ѝ наематели до един бяха мъже и когато всички се събраха около масата на обед, тя се възползува от случая да им съобщи за предстоящото пристигане на мисис Блос. Джентълмените приеха новината със стоическо равнодушие, а мисис Тибс посвети всичките си сили на подготовката за посрещане на страдащата. Подът на стаята откъм улицата на втория етаж претърпя такова жулене, миене и търкане с парцал, че таванът на дневната протече. Сиежнобели юргани, завеси и кърпи, кристалночисти гарафи за вода, кани от синьо стъкло и мебели от махагон — всичко това придаваше лукс и увеличаваше комфорта на помещението. Грейката влезе в постоянна употреба, а огънят в камината се палеше всеки ден. Движимото имущество на мисис Блос дойде на части. Първи пристигнаха една огромна кошница с тъмно пиво и един чадър, сетне — поредица от сандъци, след тях — чифт обувки с дървени подметки и една кутия за шапки, после — кресло с надувна възглавница, след това — куп пакети с подозрителен външен вид и накрая — „последни поред, но не и по значение“ — мисис Блос и Агнес, последната с вишневочервена рокля от мерино, ажурени чорапи и леки пантофки — като същинска Коломбина.

Въвеждането на Уелингтънския херцог в длъжността ректор на Оксфордския университет по своя шум и суматоха е нищо в сравнение с настаняването на мисис Блос в новата ѝ квартира. Вярно е, че нямаше учен доктор по гражданско право, който да изнесе класическа реч специално за случая, но затова пък имаше няколко стари жени, които говориха, и то не по-малко, по въпроса и се разбраха не по-зле. Месомядката беше така изтощена от пренасянето, че отказа да излиза от стаята си до другата сутрин, та се наложи да ѝ отнесат горе овнешкия котлет заедно с малко туршия, някакво хапче, една бутилка тъмно пиво и други лекарства.

— Ах, знаете ли какво, мадам — обърна се любопитната Агнес

към своята господарка около три часа след пристигането им в пансиона. — Знаете ли какво, мадам — стопанката на дома е омъжена.

— Омъжена! — възкликна мисис Блос и прекара хапчето с глътка „Гинес“ („Гинес“ — вид силно тъмно пиво). — Омъжена! Не може да бъде!

— Наистина, мадам — отвърна Коломбината, — а пък мъжът й, мадам, живее... хи, хи, хи... прислужницата каза, че се появявал в дневната само в неделя и че мисис Тибс го карала да чисти обувката на джентълмените и че понякога миел и прозорците, а рано една сутрин, както бил на балкона и миел прозорците на дневната, се провикнал към един джентълмен, който минавал по отсрещната страна на улицата и който преди бил живял тук: „Ей, мистър Калтън, как сте?“ — На това място Агнес започна така да се смее, че мисис Блос се изплаши не на шега да не би да припадне от смях.

— Ама наистина ли?

— Да. И моля ви се, мадам, прислужниците понякога му давали джин с вода и тогава той се разплаквал и казвал, че мрази жена си и наемателите и че иска да ги гъделичка.

— Да гъделичка наемателите! — извика мисис Блос доста разтревожена.

— Не, мадам, не наемателите, а прислужничките.

— А-а, това ли било! — каза мисис Блос, напълно доволна.

— Опита се да ме целуне ей сега, като се качвах по стълбите от кухнята — възмути се Агнес, — но аз му дадох да се разбере, нещастник такъв!

Уви, сведенията й бяха верни. Непрекъснатите унижения да прекарва сам дните си в кухнята, а нощите — върху сгъваемото легло, бяха сломили и малкото боен дух, останал в клетия доброволец. Той нямаше на кого да изплаче мъката си освен на прислужниците и затова по неволя им се доверяваше. И нищо странно, че дребните слабости, които бе възприел по всяка вероятност в армията, се бяха разраснали с намаляването на удобствата около него. Той беше нещо като донжуан

от сутерена.

На следващата сутрин, тъй като беше неделя, закуската бе сервирана в предната гостна в десет часа. Обикновено закусуваха в девет, но в неделните дни винаги се хранеха с един час по-късно. Тибс си облече официалния костюм — черно сако, възкъси протрити панталони, доста широка бяла жилетка, бяла вратовръзка, бели чорапи, обувки „половинки“ — и се качи в упоменатата гостна. Не беше слязъл още никой и той с удоволствие се зае да пресушава каната с мляко с помощта на една чаена лъжичка.

По стълбите се зачу шум от нечии пантофи. Тибс се втурна към един от столовете, а в гостната влезе сериозен на вид мъж, около петдесетгодишен, с оскъдно количество коса на главата и неделния вестник в ръка.

— Добро утро, мистър Евънсън — изключително смирено каза Тибс, като едновременно с това направи нещо средно между кимване и поклон.

— Как сте, мистър Тибс? — рече в отговор джентълменът с пантофите, след което седна и без да казва нито дума повече, се зачете във вестника.

— Не знаете ли случайно, сър, дали мистър Уисботъл е тук в града? — запита Тибс просто за да каже нещо.

— Струва ми се, че е тук — отвърна сериозният джентълмен. — В пет часа тази сутрин го чух от спалнята си да си подсвирква „Леката китара“ („Леката китара“ — популярна песен по музика на Бернет) от съседната стая.

— Той много обича да свири с уста — каза Тибс, като се подсмихна едва.

— Той — да, но аз — не — последва лаконичният отговор.

Мистър Джон Евънсън разполагаше със собствен доход, идващ главно от наемите за къщите му, които се намираха из различните предградия. По нрав беше изключително студен и недоволен, а по убеждения — краен радикал. Непрекъснато ходеше по обществени

събрания само за да критикува всичко, което се предлагаше на тях. Мистър Уисботъл от своя страна беше краен консерватор. Работеше като чиновник в Министерството на горите и считаше, че това е особено аристократична професия; знаеше книгата на благородниците наизуст и можеше да ви каже, без да се замисли, адреса на всяка известна личност. Имаше хубави зъби и превъзходен шивач. Мистър Евънсън гледаше на тези негови достойнства с дълбоко презрение и в резултат на това двамата непрекъснато спореха, при което просветляваха и останалите наематели. Необходимо е да добавим, че освен дете обичаше да свири с уста, мистър Уисботъл поддържаше високо мнение и за своите певчески способности. Ако не смятаме джентълмена от задната стая, имаше още двама наематели — мистър Алфред Томкинс и мистър Фредерик О'Блеяри. Мистър Томкинс, чиновник в една винарна, беше голям познавач на изобразителното изкуство и имаше изключителен усет за красивото. Мистър О'Блеяри беше пряко импортиран ирландец, намираще се в напълно диво състояние и беше дошъл в Англия, за да стане аптекар, служител в някое висше учреждение, актьор, репортер или изобщо каквото му се удаде — засега нямаше конкретна идея. Беше в близки отношения с двама ирландци — дребни членове на Парламента, и снабдяваше всичките си съквартиранти с гратиси за разни представления. Той беше напълно убеден, че вътрешните му достойнства непременно ще му донесат велико бъдеще. Ходеше с карирани панталони и имаше навика да наднича под шапката на всяка дама, която срещнеше на улицата. По маниери и външен вид напомняше Орсон (Орсон — герой от стар френски роман, отгледан в гората от мечка).

— Ето го и мистър Уисботъл — каза Тибс и в същия миг се появи мистър Уисботъл със сини пантофи и свободен халат, подсвирквайки си „Di riacer“ (известна ария из операта „Крадливата сврака“ от Росини).

— Добро утро, сър — обади се отново Тибс. Това май беше единственото нещо, което казваше на всички.

— Как сте, мистър Тибс? — снизходително го запитва музикантът,

след което отиде до прозореца и засвири още но-силно.

— Чудесна ария, няма що! — изръмжа Евънсън, без да вдига очи от вестника.

— Драго ми е, че ви харесва — отвърна Уисботъл с безкрайно задоволство.

— Не мислите ли, че би звучала още по-добре, ако я свирите по-силно? — запита песът.

— Не, не мисля — отвърна нищо неподозиращият Уисботъл.

— Вижте какво ще ви кажа, Уисботъл — каза Евънсън, който от няколко часа едва сдържаше гнева си, — следващия път, когато ви се прииска да си свирите „Леката китара“ в пет часа сутринта, ще ви помоля да си покажете главата навън през прозореца. В противен случай ще се науча да свиря на цимбал, ще го сторя, да го вземат...

Влизането на мисис Тибс (с ключовете в една малка кошничка) прекъсна заплахата и предотврати пълното ѝ изказване.

Мисис Тибс се извини за закъснението си, удариха звънчето, Джеймс донесе чайника и получи нареждане за неограничени количества препечени филийки и бекон. Тибс седна в единия край на масата и започна да нагъва зелена салата като един Навуходonosор (... и започна да нагъва зелена салата като един Навуходonosор — Според библейските предания вавилонският цар Навуходonosор (604–561 г. пр.н.е.) за греховете си „бил отлъчен от хората и ядял трева като вол“). Появиха се мистър О'Блеяри и мистър Алфред Томкинс. Докато си размениха сутрешните поздравии, чайт беше готов.

— Боже мой! — извика Томкинс, който се беше загледал през прозореца. — Уисботъл, елате... много ви моля, елате насам... побързайте.

Мистър Уисботъл скочи от масата, а всички останали вдигнаха глави.

— Забелязвате ли — каза познавачът, като нагласяше Уисботъл в правилно положение, — малко по-насам, точно така, — забелязвате ли по какъв великолепен начин пада светлината върху лявата страна на

онзи счупен комин на дом номер 48?

— Господи! Наистина! — отвърна Уисботъл, изпълнен с възхищение.

— Никога досега не бях виждал предмет да се откроява така красиво на фона на чистото небе! — възкликна Алфред.

Всички (с изключение на Джон Евънсън) споделиха неговия възторг, тъй като мистър Томкинс се ползуваше със славата на велик откривател на красоти, незабелязани от никой друг, и тази негова слава беше напълно заслужена.

— Няколко пъти съм виждал един комин на Грийн Коледж в Дъблин, при който този ефект е много по-силен — каза патриотът О'Блеяри, който никога не допускаше Ирландия да бъде превъзхождана в нещо.

Това твърдение бе посрещнато с нескрити съмнения, защото мистър Томкинс заяви, че никой друг комни в Обединеното кралство, бил той счупен или здрав, не може да се сравни с красотата на този на дом номер 48.

Неочаквано вратата се разтвори и в стаята се появи Агнес, а зад нея — мисис Блос, облечена в муселинова рокля с цвят на мушката и накичена с огромен златен часовник, който висеше на съответна на неговите размери верижка, и с богат избор от пръстени със скъпоценни камъни. Всички се втурнаха да ѝ предлагат стол, след което ѝ бяха представени. Мистър Джон Евънс кимна леко с глава, мистър Фредерик О'Блеяри, мистър Алфред Томкинс и мистър Уисботъл се поклониха като китайски мандарини-играчки, а мистър Тибс потри ръце и започна да се върти на едно място. Някой бил забелязал как той си затворил едното око, а с другото описал кръг подобно на часовниковата стрелка и това било сметено за намигване, чийто обект била Агнес. Ние ненавиждаме клеветата и се противопоставяме на това твърдение.

Мисис Тибс тихо заразително мисис Блос за здравето ѝ. Последната, с върховно неуважение към паметта на Линдли Мърей (Линдли Мърей (1745–1826) — по рождение американец, преселил се в Англия. Автор

на много учебници по английска граматика_), отвърна най-обстоятелствено на всички нейни въпроси; последва пауза, по време на която храната бе пометена с ужасна бързина.

— Мистър О'Блеяри, сигурно видът на дамите, които отиваха на дворцовия прием оня ден, ви е доставил голямо удоволствие — каза мисис Тибс с надеждата да подхване разговор.

— Да — отвърна Орсон с пълна уста.

— Предполагам, че досега не сте виждали подобно нещо — подхвана Уисботъл.

— Не съм, с изключение на вицекраля на Ирландия — отвърна О'Блеяри.

— Нима те биха могли да се сравнят с нашите приеми?

— О, те са много по-величествени!

— Ей богу, не може да бъде! — каза аристократът Уисботъл. — Вдовствуващата маркиза Пъбликеш беше облечена в неповторими по своя разкош дрехи, барон Слапънбахенхаузен — също.

— А той по какъв случай се представи в двореца? — попита Евънсън.

— По случай пристигането си в Англия.

— Така си и мислех — изръмжа радикалът. — Досега не се е чувало някой от тия да се е представил в двореца по случай това, че отново напуска страната. Не са чак толкова глупави.

— Освен ако не ги уредят с някоя службица — с отпаднал глас се намеси в разговора мисис Блос.

— Въпреки всичко — опита се да промени темата Уисботъл — това е едно великолепно зрелище.

— А никога ли не ви е идвало наум — запитва радикалът, който никога не можеше да се сдържи, — никога ли не ви е идвало наум, че за тези скъпоценни украшения на обществото плащате самите вие?

— Разбира се, че ми е идвало наум — отвърна Уисботъл, който реши, че по този начин ще му запуши устата, — разбира се, че ми е идвало наум, и освен това съм съгласен да плащам за тях.

— На мен също ми е идвало наум — каза Джон Евънсън, — но аз не желая да плащам за тях. И защо трябва аз да плащам? Питам ви, защо аз? — продължи политикът, като остави вестника и удари с юмрук по масата. — Съществуват два основни принципа — търсене...

— Бихте ли ми дали чаша чай, скъпа? — прекъсна го Тибс.

— И предлагане...

— Мога ли да ви помоля да подадете чая на мистър Тибс? — каза мисис Тибс, с което едновременно прекъсна доказателството му и без да иска, го онагледа.

Нишката на ораторската мисъл бе прекъсната. Той допи чая си и се зачете отново във вестника.

— Ако времето е хубаво — обърна се към всички мистър Алфред Томкинс, — днес ще отида до Ричмънд и ще се върна с парахода. Светлините и сенките върху Темза възпроизвеждат великолепни ефекти, а контрастът между небесната синева и жълтите води много често е неповторимо красив.

Мистър Уисботъл си затананика „Текат надолу води блестящи“.

— У нас в Ирландия има прекрасни параходи — намеси се О'Блеяри.

— О, да — каза мисис Блос, доволна от новата насока на разговора, защото и тя можеше да се включи в него.

— Изключително комфортни — продължи О'Блеяри.

— Вярно, че са изключителни — отвърна мисис Блос. — Докато мистър Блос беше още жив, от време на време работата му налагаше да ходи до Ирландия. Аз го придружавах и наистина — на дамите и джентълмените там предлагат направо неправдоподобни каюти.

Тибс, който следеше разговора, се опули и явно много му се искаше да попита нещо, но жена му го сряза с поглед. Мистър Уисботъл се изсмя и каза, че Томкинс е разказал нещо смешно. Томкинс също се изсмя, но заяви, че не е казвал нищо.

Останалата част от закуската премина по обичайния ред. Разговорите замряха, а хората започнаха да си играят с лъжичките за

чай. Джентълмените се загледаха през прозореца, после започнаха да се разхождат из стаята и когато стигаха до вратата, се измъкваха един по един. По нареждане на жена си Тибс се оттегли в задната стая, за да провери седмичната сметка на зарзаватчията, и най-после мисис Тибс и мисис Блос останаха сами.

— Ох, божке! — започна втората. — Чувствувам ужасна слабост. Това е направо необичайно. (И наистина беше необичайно, като се има пред вид, че само твърдата храна, погълната от нея тази сутрин, тежеше четири фунта.)

— Между другото — продължи мисис Блос, — все още не съм видяла мистър... как му беше името?

— Мистър Гоблър? — подсказа ѝ мисис Тибс.

— Да.

— О! — каза мисис Тибс. — Той е възможно най-странният човек. Обикновено се храни горе в стаята си и понякога не излиза оттам цели седмици.

— Все още нито съм го виждала, нито съм го чувала — повтори мисис Блос.

— Предполагам, че ще го чуете тази нощ — отвърна мисис Тибс. — Обикновено в неделя вечерта той стене доста много.

— Никога през живота си не съм се интересувала толкова от някого! — възкликна мисис Блос.

Разговорът им бе прекъснат от едно тихо почукване — съобщиха за пристигането на доктор Уоски, който бе въведен в стаята както подобава. Той беше дребен на ръст и с червендалесто лице, облечен, разбира се, в черно и с бяла колосана кърпичка на врата. Имаше широка частна практика и доста пари, натрупани благодарение на неизменното му съгласяване с най-ужасните измишльотини на жените от всички семейства, в които попадеше. Мисис Тибс предложи да се оттегли, но я помолиха да остане.

— Е, скъпа госпожо, как сме? — запита доктор Уоски с успокоителен тон.

— Много зле, докторе, много зле — едва чуто отвърна мисис Блос.

— Но ние трябва да се грижим за здравето си, нали така? — каза раболепният Уоски, докато мереше пулса на забележителната си пациентка. — Как сте с апетита?

Мисис Блос поклати глава отрицателно.

— Нашата приятелка има нужда от изключителни грижи — обърна се Уоски към мисис Тибс, която, разбира се, се съгласи с него. — Надявам се обаче, че с божия помощ тя отново ще заякне.

Мисис Тибс мислено се почуди как ли ще изглежда пациентката, когато заякне отново.

— Ще трябва да взимаме стимуланти — каза хитрият Уоски, — обилна храна и най-важното — да пазим нервите си. В никакъв случай не бива да се поддаваме на нашата чувствителност. Трябва да взимаме всичко, което можем — заключи докторът, докато прибираше хонорара си, — и да запазваме спокойствие.

— Мил човек! — възкликна мис Блос, когато той се качваше в каретата си.

— Прекрасно същество, истински кавалер! — каза мисис Тибс, а доктор Уоски препусна напред, за да баламосва други страдащи дами и да получава нови хонорари.

Тъй като в предишната глава имахме възможност да опишем един от обедите в дома на мисис Тибс и понеже всички те доста си приличат, няма да преуморяваме нашите читатели с повече подробни сведения за домакинството на пансиона. Ето защо ще преминем към някои други събития, като предварително съобщим, че тайнственият наемател от задната дневна беше един мързелив и егоистичен ипохондрик, който вечно се оплакваше, без изобщо да е болен. И тъй като двамата с мисис Блос имаха немалко сходни черти на характера, между тях възникнаха топли приятелски отношения. Той беше висок, слаб и блед, непрекъснато си въобразяваше, че усеща остри болки на едно или друго място, а изпитото му лице беше вечно намръщено — в същност имаше вид на човек, който пряко волята си е стъпил в леген, пълен с вряла

вода.

В продължение на два-три месеца след появата на мисис Блос на Грейт Коръм Стрийт, както всички забелязаха, Джон Евънсън ставаше все по-язвителен и злобен с всеки изминал ден, а освен това в поведението му се долавяше още по-голяма надутост, с което явно искаше да каже, че е забелязал нещо и само чака удобен случай да го разкрие. Такъв случай най-после се появи.

Една вечер всички обитатели на пансиона се бяха събрали в гостната, всеки зает по своему. Мистър Гоблър и мисис Блос се бяха настанили пред една масичка за игра на карти близо до средния прозорец и играеха крибедж; мистър Уисботъл, седнал на столчето пред пианото, се въртеше в полукръг, разлистваше ноти и си тананикаше най-сладкогласно; Алфред Томкинс седеше до кръглата маса и разперил лакти, правеше скица с молив на нечия глава, значително по-едра от неговата; О'Блеяри четеше Хораций и си даваше вид, че разбира всичко, а Джон Евънсън беше приближил стола си до седналата пред своята масичка за ръкоделие мисис Тибс и ѝ говореше нещо със сериозен и тих глас.

— Уверявам ви, мисис Тибс — казваше радикалът, поставил показалеца си върху муселина, който тя бродираше. — Уверявам ви, мисис Тибс, че нищо друго освен загрижеността ми за вашето добро ме кара да ви уведомя за това. Повтарям ви: опасявам се, че Уисботъл се опитва да спечели сърцето на онова момиче Агнес и че те се срещат в килера на първия етаж. Миналата нощ, както бях в спалнята си, долових ясно гласове, идващи оттам. Отворих веднага вратата си и стъпвайки внимателно, излязох на площадката, където заварих мистър Тибс — изглежда, и той ги беше чул. Божичко, мисис Тибс, вие цяла почервеняхте!

— Не, не, няма нищо — бързо отвърна мисис Тибс, — това е от топлината в стаята.

— Червени! — провикна се мисис Блос откъм масичката за карти. — Четири от една боя.

— Ако разбере, че е мистър Уисботъл — каза мисис Тибс след кратко мълчание, — веднага ще го изгоня от дома си...

— Хайде! — отново се обади мисис Блос.

— А ако стане ясно — продължи домакинята с най-заплашителния си тон, — ако стане ясно, че мистър Тибс му е помагал...

— Ударете валето! — извика Гоблър.

— О — изрече с успокояващ глас Евънсън (той обичаше да забърква каши), — струва ми се, че мистър Тибс изобщо не е замесен. Според мен той е съвсем безобиден.

— И аз винаги съм го мислила за такъв — изхлипа бедната мисис Тибс и от очите ѝ закапаха сълзи като от лейка.

— Тихо, тихо! Умолявам ви, мисис Тибс, съвземете се, ще ни забележат, умолявам ви, недейте! — говореше ѝ Джон Евънсън, който се страхуваше да не се провали планът му. — Ще оправим нещата най-внимателно, самият аз ще бъда особено щастлив да ви помогна.

Мисис Тибс измърмори някакви благодарности.

— Тази вечер, щом се убедите, че всички са си легнали — важно заговори Евънсън, — елате без свещ до вратата на стаята ми, точно до стълбищния прозорец, и, струва ми се, ще можем да открием кои са онези двамата наистина, а впоследствие вие ще можете да действувате, както намерите за добре.

Не му беше много трудно да убеди мисис Тибс, тъй като всичко това беше събудило любопитството и разпалило ревността ѝ, и двамата се уговориха. Играта на крибедж приключи и всички отново подхванаха разговор.

— И тъй, мистър О'Блеяри — каза свирещият пумпал, като се завъртя около оста си и се обърна с лице към всички, — как ви се стори Воксхол (_Воксхол — Воксхол Гардънс, увеселителен парк в Лондон, закрит през 1859 г_) миналата вечер?

— О, доста добре — отвърна Орсон, който в същност беше изпаднал във възторг от цялото изложение.

— Не сте виждали друг път подобно нещо като изложбата на

капитан Рос (Капитан Рос — известен арктически мореплавател, завърнал се в Англия през 1833 г., след като в продължение на четири години бил търсил северозападния път за Тихия океан), нали?

— Не съм — съгласи се патриотът, но с обичайната си уговорка, — освен в Дъблин.

— Във Воксхол Гардънс видях граф де Канки и капитан Фицтомсън — каза Уисботъл. — Бяха възхитени.

— Тогава несъмнено е било възхитително — изръмжа Евънсън.

— На мене най ми се харесаха белите мечки — подхвана мисис Блос. — С раздърпаните си бели кожуси са досущ полярни мечки, не мислите ли и вие тъй, мистър Евънсън?

— Според мен те по-скоро приличаха на кондуктори в омнибуси на четири крака — отвърна мърморкото.

— В същност онази вечер можеше и да ми хареса — със задъхване изрече Гоблър, — ако не бях настинал ужасно, което страшно засили болките ми. Трябваше да взема няколко душа, за да мога да напусна стаята си.

— Душовете са нещо превъзходно! — възкликна Уисботъл.

— Отлично! — каза Томкинс.

— Възхитително! — обади се и О'Блеяри. (Веднъж беше виждал подобно нещо пред една тенекеджийница.)

— Отвратителни машинарии! — каза Евънсън, чието отрицателно отношение се разпростираше едва ли не върху всички предмети, били те от мъжки, женски или среден род.

— Отвратителни ли, мистър Евънсън? — каза Гоблър, силно възмутен. — Отвратителни! Помислете си каква полза има от тях, не забравяйте колко хора спасяват от смърт, като предизвикват изпотяване.

— Хм, като предизвикват изпотяване — изръмжа Джон Евънсън и спря да се разхожда по едрите квадрати на килима. — Преди известно време се показах достатъчно глупав, за да се оставя да ме убедят да инсталират един в спалнята ми. Боже мой, един-единствен път влязох под него и това веднага ме излекува, защото само споменът за вида му

ме караше да се обливам в пот цели шест месеца след това.

Това негово изявление беше последвано от хихикане и преди то да заглъхне, Джеймс внесе „подноса“, съдържащ остатъците от агнешкия бут, който беше направил своя дебют на обед, хляб, сирене, парченца масло сред шубраци от магданоз, едно цяло мариновано орехче, една трета от друго и тям подобни. Момчето излезе и се върна с втори поднос, върху който имаше чаши и кани с гореща и студена вода. Джентълмените си донесоха бутилките с алкохол, прислужницата постави взетите от спалните посребрени свещници под масичката за игра на карти и прислугата се оттегли да почива.

Всички придърпаха столовете си към масата и разговорите потекоха по обичайному. Джон Евънсън, който никога не вечеряше, се изтегна на канапето и се забавляваше, като противоречеше на всекиго. О'Блеяри яде толкова, колкото можа да побере стомахът му, от което вътрешно мисис Тибс се възмути ужасно, мистър Гоблър и мисис Блос провеждаха задушевен разговор на тема лекарства и други невинни забавления, а Томкинс и Уисботъл „подеха спор“, което ще рече, че и двамата говореха силно и въодушевено, като всеки изтъкваше някакви свои предимства и нито един не беше съвсем наясно за какво в същност става дума. Измина час или два и наемателите, всеки със своя свещник, се отправиха към съответните си спални. Джон Евънсън си събу обувките и заключи вратата си с намерението да изчака мистър Гоблър да се прибере в своята стая. Той винаги оставаше в гостната около един час след като всички останали излязат, през което време пиеше лекарства и пъшкаше.

Грейт Коръм Стрийт тънеше в дълбока тишина — приближаваше два часът. От време на време изгромоляваше някой и друг файтон или пък закъснял съдебен чиновник, прибиращ се в Съмърс Таун, закачаше с подкования си ток някоя от решетките на мазетата и звукът, който се разнасяше, приличаше на потракване от въртящ се грил. Някакво приглушено монотонно бълбукане допълваше мрачната романтика на сцената — това беше водата, която се лееше в дом номер единадесет.

„Трябва вече да е заспал“ — си каза Джон Евънсън, след като беше изчакал с похвално търпение да мине един час от излизането на мистър Гоблър от гостната. Той се ослуша — в цялата къща цареше мъртва тишина. Угаси свещта и отвори вратата на спалнята си. На стълбите беше толкова тъмно, че не се виждаше абсолютно нищо.

— Шшшт! — прошепна интригантът, подобно огнено колело от фойерверк, което дава първи признаци, че може би ще се запали.

— Тихо! — чу се още един шепот.

— Вие ли сте, мисис Тибс?

— Да, сър.

— Къде сте?

— Тук. — И на фона на стълбищния прозорец се очерта размазаният силует на мисис Тибс също като призрака на кралица Ан в последното действие на „Ричард III“.

— Насам, мисис Тибс — прошепна изгарящият от радост сплетник, — подайте ми ръката си, ето така! Които и да са онези двамата, те вече са в килера. Наблюдавах ги през прозореца си и видях как, без да искат, си загасиха свещта, затова сега стоят на тъмно. Събули сте си обувките, нали?

— Да — едва успя да изрече разтрепераната мисис Тибс.

— Аз също съм без обувки, така че можем да слезем близо до вратата на килера и да подслушваме, надвесени над перилата.

Двамата се запускаха по стълбите, чиито дъски скърцаха като преса за изцеждане на пране в съботен ден.

— Кълна се, че това е Уисботъл с някого! — шепнешком възкликна радикалът, след като те се ослушваха известно време.

— Тихо, моля ви, нека да чуем какво си говорят! — почти извика мисис Тибс, забравила всичко останало пред копнежа да задоволи любопитството си.

— О! Ако можех да ви вярвам — чу се кокетлив женски глас, — това значи, че ще оправя господарката си за цял живот.

— Какво казва? — запита мистър Евънсън, чиято позиция бе по-

неизгодна от тази на неговата спътница.

— Казва, че щяла да се справи с господарката си — отвърна мисис Тибс. — Проклетница! Те замислят убийство.

— Знам, че имате нужда от пари — продължи гласът, принадлежащ на Агнес, — и ако ми подсигурите онези петстотин лири, обещавам ви, че набързо ще я запала.

— Какво беше това? — отново попита Евънсън. Онова, което успяваше да долови, само подклаждаше в него желанието да чуе повече.

— Май каза, че щяла да подпали къщата — уплашено прошепна мисис Тибс. — Но, слава богу, аз имам застраховка във „Феникс“!

— Щом се справиш с господарката си, моето момиче — прозвуча мъжки глас със силен ирландски акцент, — можеш да смяташ, че парите са твои.

— Боже господи, това е мистър О'Блеяри! — изрече настрани мисис Тибс.

— Негодник! — възмути се мистър Евънсън.

— Най-напред — продължи ирландецът — ще трябва да отклониш вниманието на мистър Гоблър.

— Да, разбира се — отвърна Агнес.

— Какво казаха? — отново попита Евънсън, който го задушаваше от любопитство и шептене.

— Каза, че щяла да отстрани мистър Гоблър — отвърна мисис Тибс, поразена от мисълта за човешки жертви.

— А що се отнася до мисис Тибс... — продължи О'Блеяри. Мисис Тибс потрепера.

— Тихо! — в ужас извика Агнес точно когато мисис Тибс беше пред припадък. — Тихо!

— Тихо! — едновременно с нея извика Евънсън на мисис Тибс.

— Някой се качва по стълбите — каза Агнес на О'Блеяри.

— Някой слиза по стълбите — прошепна Евънсън на мисис Тибс.

— Влезте в дневната, сър — каза Агнес на своя съдружник. — Ще стигнете дотам, преди оня да е изкачил кухненската стълба.

— В гостната, мисис Тибс! — прошепна изумен Евънсън на не по-малко изумената си хазайка и те заедно се втурнаха към гостната, като ясно чуваха стъпките на двама души, единият — слизащ, а другият — качващ се по стълбите.

— Какво става? — възкликна мисис Тибс. — Всичко е като насън. За нищо на света не бива да ме заварят в подобно положение!

— Мене също — отвърна Евънсън, който не понасяше шегите за своя сметка. — Шшт, те са пред вратата.

— Ама че майтап! — прошепна единият от новопристигналите. Беше Уисботъл.

— Голям майтап! — отвърна другият също така тихо. Беше Алфред Томкинс. — Кой би могъл да си помисли подобно нещо?

— Нали ви казах — зашепна многозначително Уисботъл. — Боже господи, та той от два месеца вече се върти около нея. Тази вечер ги наблюдавах, докато седях пред пианото.

— Хм, видите ли, аз пък нищо не забелязах — прекъсна го Томкинс.

— Не сте забелязали! — продължи Уисботъл. — Боже господи, той й говореше шепнешком, а тя плачеше. След това кълна се, че го чух да казва нещо за тази нощ, когато всички си легнат.

— Говорят за нас! — възкликна ужасена мисис Тибс, като разбра в какво я подозират и в миг осъзна положението, в което се намираше.

— Зная, зная — повтаряше отчаяно Евънсън, осъзнал, че няма никаква надежда за спасение.

— Какво ще правим? Не можем да останем двамата тук! — възкликна мисис Тибс, почти изпаднала в умопомрачение.

— Ще се покатеря през комина — отвърна Евънсън и наистина мислеше да го стори.

— Няма да можете — каза отчаяно мисис Тибс. — Няма да можете — коминът има решетка.

— Шшт! — каза Джон Евънсън.

— Шт, шт! — чу се долу откъм стълбите.

— Какво е това шъткане, по дяволите! — обади се Алфред Томкинс, който съвсем се обърка.

— Това са те! — възкликна проникателният Уисботъл, когато откъм килера се зачу някакво шумолене.

— Слушайте! — прошепнаха младите мъже.

— Слушайте! — повториха след тях мисис Тибс и Евънсън.

— Пуснете ме, сър! — разнесе се женски глас откъм килера.

— О, Агнес! — извика някой друг, който явно беше Тибс, защото никой друг нямаше глас като неговия. — О, Агнес, сладко създание!

— Тихо, сър! (Блъсване.)

— Аг...

— Тихо, сър. Не ви ли е срам? Помислете за жена си, мистър Тибс. Престанете, сър!

— Жена ми ли? — извика храбрият Тибс, който явно се намираше под въздействието на джина и несподелената любов. — Мразя я! О, Агнес! Когато бях доброволец в хиляда осемстотин и...

— Казвам ви, че ще викам. Сър, чувате ли, престанете! (Отново блъсване и боричкане.)

— Какво беше това? — стреснато извика Тибс.

— Кое какво беше? — попита Агнес и притихна.

— Това, кое!

— А! Добре се наредихме, сър! — изхлипа изплашената Агнес, когато откъм вратата за спалнята на мисис Тибс се разнесе чукане, което напълно можеше да заглуши една дузина кълвачи.

— Мисис Тибс! Мисис Тибс! — крещеше мисис Блос. — Мисис Тибс, за бога, събудете се! (Тук имитирането на кълвачите бе подхванато с десеторно по-голям замах.)

— Боже мой, боже мой! — въздишаше клетата съпруга на развратния Тибс. — Тя чука на вратата ми. Няма начин да не ни открият! Какво ще си помислят?

— Мисис Тибс! Мисис Тибс! — отново закрещя кълвачът.

— Какво има? — провикна се Гоблър, който изскочи от стаята си

подобно на дракона в цирка на Астли.

— О, мистър Гоблър! — почти истерично извика мисис Блос. — Сигурно къщата се е подпалила или пък е нападната от крадци. Чуват се най-ужасни шумове!

— По дяволите! — отново ревна Гоблър, като се втурна обратно в стаята си съвсем като гореупоменатия дракон и веднага се върна със запалена свещ. — Но какво става тук? Уисботъл! Томкинс! О'Блеяри! Агнес! Какво има, по дяволите! Всички облечени и на крак!

— Удивително! — каза мисис Блос, която изтича надолу по стълбите и хвана мистър Гоблър за ръката.

— Някой веднага да извика мисис Тибс — каза Гоблър и влезе в гостната. — Какво? Мисис Тибс и мистър Евънсън!

— Мисис Тибс и мистър Евънсън! — заповтаряха всички, като видяха нещастната двойка — мисис Тибс седеше в едно кресло край камината, а мистър Евънсън стърчеше до нея.

Ще оставим сцената, която последва, на въображението на читателите. Бихме могли да разкажем как мисис Тибс начаса припадна и как се наложи мистър Уисботъл и мистър Алфред Томкинс да я подкрепят с взаимни усилия, за да не се свлече от мястото си; как мистър Евънсън обясняваше и как никой не повярва ни най-малко на обясненията му; как Агнес отхвърли обвиненията на мисис Тибс, като доказа, че се е уговаряла с мистър О'Блеяри да повлияе на чувствата на господарката си в негова полза; как мистър Гоблър обля със студен душ надеждите на мистър О'Блеяри, като заяви, че той (Гоблър) вече е предложил женитба на мисис Блос и тя я е приела; как Агнес беше освободена от длъжност от господарката си; как мистър О'Блеяри освободи стаята си в пансиона на мисис Тибс, като пропусна дребната формалност да се заплати преди това, и как този разочарован млад мъж проклина англичаните и Англия и се кълне, че добродетелността и благородството вече не съществуват на този свят „освен в Ирландия“. Повтаряме, че бихме могли да разкажем за всичко това, но обичаме себеотрицанието и затова предпочитаме да го оставим на читателското

въображение.

Дамата, която описахме тук като мисис Блос, вече не съществува. Съществува мисис Гоблър — мисис Блос ни напусна завинаги. В едно усамотено кътче на Нюингтън Бътс, далеч от шумните брожения на големия пансион, от света, блаженият Гоблър и любезната му съпруга се радват на уединението си — щастливи със своите оплаквания, трапези и лекарства и подкрепяни от благодарствените молитви на всички доставчици на месо в диаметър от три мили наоколо.

Имаме най-доброто желание да спрем дотук, ако не беше едно задължение, което тежи на съвестта ни. Мистър и мисис Тибс се разделиха по взаимно съгласие, при което за мисис Тибс остана една втора от онези четиридесет и три лири, петнадесет шилинга и десет цента, която сума, както споменахме в началото, представляваше годишната пенсия на съпруга ѝ; другата половина остана за мистър Тибс. В есента на своя живот той се оттегли от деловите си задължения и живее от своята малка, но почтена пенсия. Премести се сред кореняците на Уолуърт и доколкото разбрахме от неопровержим източник, историята за доброволците е била разказана от начало до край н една малка кръчма на този почтен квартал.

Клетата мисис Тибс реши да се отърве от всички свои мебели чрез публична разпродажба и да напусне дома, донесъл ѝ толкова много страдания. Тя се обърна към мистър Робинс (_ Мистър Робинс — Джордж Робинс, известен аукционер (организатор на продажби на търг) _) с молба да проведе разпродажбата и джентълмените литератори, свързани с неговото предприятие, със своите ненадминати способности сега имат за задача да съчинят предварителната обява, която ще включва освен другите гениални творения седемдесет и осем думи, написани с главни букви, и шест цитата в кавички.

Чувство

Сестрите Кръмптън, или както гласеше табелката на градинската врата на „Минерва Хаус“, Хамърсмит — „Госпожици Кръмптън“, бяха две необикновено високи, изключително слаби и доста кокалести особи с изправени стойки и жълт цвят на лицата. Мис Амилия Кръмптън казваше, че е на тридесет и осем, а мис Марая Кръмптън си признаваше, че е на четиридесет — признание, което се оказваше напълно безсмислено поради очевидния факт, че беше най-малко на петдесет. Обличаха се много оригинално — като близначки! — и изглеждаха свежи и миловидни като две прецъфтели невенчета. Те бяха много педантични, съблюдаваха най-стриктно нормите на поведение, носеха перуки и винаги ухаеха силно на лавандула.

„Минерва Хаус“, под ръководството на двете сестри, представляваше „пансион за благородни девици“, където двадесетина момичета на възраст между тринадесет и деветнадесет години включително получаваха повърхностни впечатления за всичко и солидни знания за нищо — учеха френски и италиански, имаха два часа седмично уроци по танци, както и други жизнено необходими занимания. Сградата беше бяла, малко отдалечена от улицата и заобиколена с непроницаема ограда. Прозорците на спалните стояха винаги леко откренати, за да могат тези, които минават оттам, да съгледат редиците легла с памучни кувертюри и да останат поразени от лукса на заведението, а освен това имаше и приемна, окичена с лъскави географски карти, които изобщо никой не поглеждаше, и натъпкана с книги, които никой не четеше, но тя беше подредена така изключително за посрещане на родителите, които още с влизането си не можеше да не се впечатлят от сериозния вид на пансиона.

— Мила Амилия — каза мис Марая Кръмптън една сутрин, когато влезе в класната стая с перука, навита на хартийки — тя редовно правеше това, за да убеди младите госпожици, че носи истинска коса. — Мила Амилия, току-що получих едно изключително приятно писмо. Би ли го прочела на глас?

След тази молба мис Амилия прочете много тържествено следната бележка:

„Мистър Корнилиъс Брук Дингуол, ескуайър, член на Парламента, поднася своите почитания на мис Кръмптън и съобщава, че ще му бъде изключително приятно, ако тя има възможността да го посети утре в един часа, тъй като мистър Корнилиъс Брук Дингуол, ескуайър, член на Парламента, желае да разговаря с нея във връзка с намерението си да предостави мис Брук Дингуол на нейните грижи.

Понеделник сутрин Аделфи“

— Дъщеря на член на Парламента! — извика ликуващо мис Амилия.

— Дъщеря на член на Парламента! — повтори мис Марая с доволна усмивка, която предизвика весело хихикане сред младите госпожици.

— Това е просто великолепно! — каза мис Амилия, а госпожиците отново се разбъбраха радостно. Придворните синове и дъщери също могат да бъдат ученици.

Великата новина веднага омаловажи дневната програма. В чест на голямото събитие денят беше обявен за празник, сестрите Кръмптън се оттеглиха в стаите си, за да обмислят всичко, по-малките момичета разговаряха за това как би се държала една дъщеря на член на Парламента, а осемнадесетгодишните се питаха дали е сгодена, хубава ли е, дали носи рокли с богат турнюр и още много други все важни неща.

На следващия ден в определеното време сестрите Кръмптън се отправиха към Аделфи, облечени, разбира се, в най-хубавите си рокли и с възможно най-приятелския си външен вид — което между другото не значеше кой знае колко много. След като предадоха визитните си картички па червендалестия лакей с ослепителна ливрея, те бяха въведени при величествения Дингуол.

Мистър Корнилиъс Брук Дингуол, ескуайър, член на Парламента, имаше изключително високомерен, строг и важен вид. Съвсем естествено лицето му създаваше впечатление за човек, страдащ от припадъци, което в не малка степен се дължеше и на прекалено стегнатата врато-връзка. Той беше неимоверно горд от званието член на Парламента, което беше прикрепено към името му, и никога не пропускаше случай да напомни на другите за своето величие. Имаше високо мнение за способностите си, което сигурно му носеше пълно удоволствие, защото никой друг освен него не го споделяше, а в дипломатията от умален мащаб относно семейните въпроси се смятате за недостижим. Той беше областен съдия и изпълняваше съдебните си задължения с подобаваща справедливост и безпристрастност, като често пращаше в затвора браконьерите и нерядко поставяше самия себе си в недобра светлина. Мис Брук Дингуол принадлежеше към онази многочислена категория млади момичета, която подобно на наречията отговарят на най-простите въпроси и не вършат никаква друга работа.

В настоящия момент този изключително способен мъж седеше в тясната си библиотека пред маса, отрупана с документи, и не вършеше нищо, но се правеше на много зает. Пред него бяха изложени на показ парламентарни актове и писма, адресирани до мистър Корнилиъс Брук Дингуол, ескуайър, член на Парламента, а малко по-пастрани седеше мисис Брук Дингуол, заета със своето ръкоделие. Една от социалните злини — разглезено дете — играеше из стаята; беше облечено по последна мода със синя туника, опасана с черен колан, широк четвърт ярд и закопчан с огромна тока, и в този си вид приличате на разбойник от мелодрама, гледан през умалително стъкло.

След една малка шега от страна на милото момченце, което реши да се позабавлява, като взе стола на мис Марая Кръмптън в момента, в който ѝ го подадоха, гостенките седнаха и мистър Корнилиъс Брук Дингуол започна разговора.

Бил повикал мис Кръмптън, каза той, вследствие на високата оценка, която неговият приятел сър Алфред Мъгс дал на заведението ѝ.

Мис Кръмптън промърмори някаква благодарност — към Мъгс — и Корнилиъс продължи:

— Една от главните ми подбуди, мис Кръмптън, да се разделя с дъщеря си е, че в последно време са я обхванали някакви сантиментални настроения, които е най-добре да бъдат изтръгнати от още младото ѝ съзнание. (В този миг невинното детенце, което вече описахме, падна с трясък от едно кресло.)

— Вироглаво момче! — извика майка му, изненадана по-скоро от факта, че то си беше позволило да падне, отколкото от нещо друго. — Ще позвъня на Джеймс да го изведе оттук.

— Не го укорявай, мила — каза „дипломатът“, който едва успя да надвика нечовешкия вой, последвал падането и заплахите. — Всичко идва от изключителната му жизнерадостност. — Последното изречение бе отправено към мис Кръмптън.

— Разбира се, сър — отвърна старомодната Марая, на която не ѝ беше съвсем ясно каква е връзката между изключителната жизнерадостност и падането от креслото.

Когато отново настъпи тишина, членът на Парламента продължи:

— В случая, мис Кръмптън, няма нищо по-подходящо от това, тя да се намира постоянно сред девойки на нейната възраст и понеже съм убеден, че тези, с които ще живее във вашето заведение, едва ли биха опорочили младото ѝ съзнание, реших да я пратя при вас.

По-младата мис Кръмптън изрази благодарност за думите, казани за тяхното заведение. Марая беше онемяла от болка. Невръстното дете, възвърнало своята жизнерадостност, беше настъпило мазола ѝ, защото искаше да покаже лицето си (наподобяващо главно „О“ от червен надпис на театрален афиш) над масата.

— Разбира се, Лавиния ще живее при вас — продължи образцовият родител, — но има едно условие, за което искам моите нареждания да се спазват стриктно. Работата е там, че причината за сегашното ѝ душевно състояние се крие в една нейна абсурдна сантиментална връзка с личност с много по-ниско социално положение.

Разбира се, сега, когато е под ваше наблюдение, тя не бива да се среща с този човек, но аз не се противопоставям, даже бих желал тя да се среща с хора, които вие намерите за подходящи.

Това важно заявление отново беше прекъснато от малкото жизнерадостно създание, което в прекаленото си веселие счупи стъклото на прозореца и едва не падна вън. Позвъниха за Джеймс, последва голяма бъркотия и врява, два детски крака в сини панталонки заритаха ожесточено във въздуха, когато лакеят тръгна да излиза, и момчето вече го нямаше.

— Мистър Брук Дингуол желае мис Брук Дингуол да изучи всичко — каза мисис Брук Дингуол, която изобщо рядко проговаряше.

— Да, разбира се — казаха едновременно сестрите Кръмптън.

— Не се съмнявам, мис Кръмптън, че моят план ще успее да отклони дъщеря ми от нелепите ѝ идеи — продължи законодателят, — и се надявам, че ще бъдете така добри за в бъдеще да съблюдавате точно моите изисквания.

Разбира се, обещанието беше дадено и след продължителни разисквания, водени от страна на семейство Дингуол с изключителна дипломатическа тържественост, а от страна на сестрите Кръмптън с дълбок респект, накрая бе решено, че мис Лавиния ще пристигне в Хамърсмит след два дни и в нейна чест ще се проведе училищният бал, който обикновено се прави на всяко полугодие. Той би могъл да разсее тъгата на горкото момиче. А освен това беше и още един пример за дипломация.

Мис Лавиния беше представена на бъдещите си възпитателки и двете сестри веднага заявиха, че тя е „изключително очарователно момиче“ — мнение, което само по една случайност изказваха за всяка нова ученичка.

Последва размяна на любезности, изказване на благодарности, демонстрации на снизхождение и разговорът приключи.

В „Минерва Хаус“ беше подхваната неспирна подготовка, „в неподозирани до този момент мащаби“, както се изразяват в

театралните среди, с цел организирането на бала. Най-големият салон на сградата беше умело разкрасен със сини рози от басма, лалета от кариран плат и други изкуствени цветя с не по-малко естествен вид — дело на младите госпожици. Килимът беше навит на руло, сгъваемите врати — разтворени, мебелите — изнесени, а на тяхно място бяха внесени столове. Собствениците на галантерийни магазини в Хамърсмит останаха удивени от внезапно нарасналото търсене на сини копринени панделки и дълги бели ръкавици. Бяха закупени огромни количества мушката за букети и беше уговорена доставката на една арфа и две цигулки от града, в допълнение към рояла, собственост на пансиона. Младите госпожици, които бяха избрани да изпълнят по нещо за чест и слава на заведението, репетираха по цял ден за голяма собствена наслада и не малък тормоз за куция старец от отсрещната страна на улицата, а сестрите Кръмптън водеха неспирна кореспонденция със сладкаря на Хамърсмит. Настъпи вечерта и започна такова стягане на корсети, връзване на сандали и гласене на прически, което създаде неповторима бъркотия и можеше да се види само в пансион. Малките постоянно се пречкаха, за което все ги гонеха, а големите се обличаха, окончаваха, правеха си комплименти и си завиждаха така искрено и чистосърдечно, като че ли това беше наистина светски бал.

— Как изглеждам, мила? — обърна се мис Емили Смидърс, красавицата на заведението, към мис Каролайн Уилсън, която беше най-близката ѝ приятелка, защото беше най-грозната в Хамърсмит и извън него.

— О! Очарователно, скъпа. А аз?

— Прекрасно! Никога не си изглеждала по-добре — отвърна красавицата, като оправяше собствената си рокля и дори не поглеждаше клетата си дружка.

— Надявам се, че младият Хилтън ще пристигне рано — каза друга една госпожица на мис Не-знам-си-коя, която беше изпаднала в състояние на трескаво очакване.

— Ако знаеше как го очакват тук! — каза другата, която правеше танцови стъпки из стаята.

— Толкова е красив! — възкликна първата.

— Има такъв чар! — добави втората.

— И толкова изискани маниери! — каза трета.

— Ах! Знаете ли какво! — възкликна една госпожица, която се втурна в стаята. — Мис Кръмптън каза, че е поканила своя братовчед.

— Нима! Тиодосиъс Бътлър? — извикаха радостно всички.

— Красив ли е? — запита една.

— Не, не особено — отговориха повечето, — но за сметка на това е толкова умен!

Мистър Тиодосиъс Бътлър бе един от онези безсмъртни гении, които се срещат почти навсякъде — обикновени говорят с много дълбоки и монотонни гласове. Винаги се мислят за изключителни личности, които са много нещастни, без да знаят в същност защо трябва да е така. Те са доста самодоволни, макар че мнението им по всички въпроси все остава неясно, но пред възторжените госпожици и поглупавите младежи минават за недостижими. Въпросният мистър Тиодосиъс Бътлър беше издал някаква брошура, пълна с дълбокомислени идеи за необходимостта да се направи това или онова, и понеже във всяко изречение имаше по няколко дълги думи, неговите почитатели решиха, че произведението му е от голяма значимост.

— Може би това е той! — извикаха няколко госпожици, когато някой дръпна звънеца така, че едва не го изтръгна.

Настъпи тягостно очакване. Внесоха няколко кутии, а след тях се появи една млада дама — мис Брук Дингуол, в пълен официален тоалет, с масивна златна верижна около врата; долният край на полата ѝ беше леко повдигнат с една забодена роза, в ръката си държеше ветрило от слонова кост, а на лицето ѝ беше изписано отчаяние, което я правеше още по-загадъчна.

Сестрите Кръмптън започнаха да я разпитват със затрогващо възмущение за здравето на всички в къщи, а след това представиха най-

тържествено мис Брук Дингуол на бъдещите ѝ другарки. Госпожиците Кръмптън разговаряха с всички възпитанички изключително нежно, за да може мис Брук Дингуол веднага да разбере колко са добри.

Второ позвъняване. Мистър Дадсън, учителят по краснопис, с жена си. Съпругата — със зелена рокля и обувки и украшения на шапката в подходящи тонове; учителят — с бяла жилетка, черни панталони до коленете и копринени чорапи в същия цвят на краката, които бяха толкова масивни, че стигаха за двама учители по краснопис. Госпожиците зашепнаха помежду си, а двамата съпрузи се впуснаха да правят комплименти на сестрите Кръмптън, които се бяха облекли с рокли в кехлибарен цвят, препасани с дълги колани, досущ като кукли.

Нови позвънявания, запристигаха толкова много гости, че е невъзможно да се опишат поотделно — бащи и майки, лели и чичовци, покровители и наставници на възпитаничките; учителят по пеене, синьор Лобскини, с черна перука; пианистът, цигуларите и арфистът, последният в пиано състояние, а също и двадесетина младежи, които стояха до вратата и разговаряха помежду си, като от време на време избухваха в смях. Шум от много гласове. Поднасяне на кафе, голяма част от което поеа майките, дебели като онези актьори от пантомимните спектакли, които излизат на сцената само за да ги повалят на земята.

Пристигна и всеобщият мистър Хилтън; и тъй като той, по молба на госпожиците Кръмптън, пое задълженията на церемониалмайстор, всички радостно се впуснаха да танцуват кадрил. Младежите край вратата постепенно стигнаха до средата на залата и скоро се освободиха от притеснителността си дотолкова, че склониха да бъдат представени на своите партньорки. Учителят по краснопис не пропускаше нито една фигура и танцуваше със заплашителна енергичност, а жена му играеше на карти в най-отдалечената стая — малко помещение с пет рафта книги и гръмкото име библиотека. Нейните занимания с виста бяха стратегия, прилагана два пъти годишно от госпожиците Кръмптън, които желяеха да я отделят настрана, тъй като тя имаше ужасен характер.

Загадъчната Лавиния Брук Дингуол единствена от младите госпожици оставаше безучастна към всичко, което ставаше наоколо. Напразни бяха поканите за танц, напразно всички показваха уважението си към нея като дъщеря на член на Парламента. Не предизвика интерес у нея нито възхитителният тенор на неповторимия Лобскини, нито прекрасният глас на мис Летиция Парсънс, чието изпълнение на „Спомени за Ирландия“ беше единодушно поставено на нивото на Мошелес (_ Мошелес — Игнац Мошелес (1794–1870), пианист и композитор_). Дори и съобщението за появата на мистър Тиодосиъс Бътлър не можа да я накара да напусне ъгъла в задната гостна, където се беше свила.

— А сега, Тиодосиъс — каза мис Марая Кръмптън, след като гениалният творец мина през шпалира от млади хора, — трябва да те представя на новата ни ученичка.

Тиодосиъс придоби вид на човек, за когото нищо земно не представлява интерес.

— Тя е дъщеря на член на Парламента — добави Марая.

Тиодосиъс потрепна.

— И се казва?... — запита той.

— Мис Брук Дингуол.

— О, небеса! — тихо изпусна това поетично възклицание

Тиодосиъс.

Мис Кръмптън се зае да ги представи един на друг и Брук Дингуол бавно вдигна глава.

— Едуард! — почти извика тя, щом съгледа познатите ѝ жълти панталони.

За щастие мис Марая Кръмптън не беше надарена с особена проницателност и тъй като дипломатическите уговорки включваха и изискването да не обръща голямо внимание на възклицанията на мис Лавиния, тя изобщо не забеляза вълнението и на двамата и понеже видя, че предложението за следващия кадрил бе прието, остави ги заедно.

— О, Едуард! — възкликна най-романтичната от всички

романтични госпожици. — О, Едуард, нима това сте вие?

Мистър Тиодосиъс убеди милото същество най-пламенно, че доколкото му е известно, това е самият той и никой друг.

— Тогава защо, защо с това име? О! Едуард Макневил Уолтър, какво ли не изтърпях заради вас!

— Лавиния, чуйте! — отвърна героят с най-поетичния си тон. — Не ме осъждайте, преди да ме изслушате. Ако нещо, което произлиза от душата на такъв нещастник като мен, живее още в паметта ви, ако някой, който с толкова лош, може да заслужи вашето внимание, вие може би ще си спомните, че веднъж публикувах една брошура (и заплатих за издаването ѝ), озаглавена „Размисли по въпроса за премахване на митото върху пчелния восък“.

— Да, помня, помня! — изхълца Лавиния.

— Този проблем — продължи нейният възлюблен — беше погълнал изцяло и баща ви.

— Да, така беше! Така беше! — заповтаря романтичното създание.

— Аз знаех това — продължи с трагичен тон Тиодосиъс, — знаех го и му изпратих един екземпляр. Той пожела да се запознае с мен. Можех ли да му разкрия истинското си име? Никога! Аз се назовах с името, което вие толкова често произнасяхте с нежност. Като Макневил Уолтър се посветих на восъчната кауза, като Макневил Уолтър спечелих сърцето ви, под същото име лакеите на баща ви ме изхвърлиха от вашия дом и оттогава не съм имал възможността да ви видя нито под това, нито под някое друго име. Сега, когато се срещнахме отново, аз с гордост заявявам, че съм Тиодосиъс Бътлър.

Тази полемична изповед задоволи напълно младата госпожица и тя обърна взор, изпълнен с най-пламенни чувства, към безсмъртния поборник за пчелен восък.

— Мога ли да се надявам — каза той, — че обещанието, което беше нарушено вследствие оказаното от баща ви насилие, ще бъде подновено?

— Да танцуваме кадрил — отвърна кокетливо Лавиния, защото и

деветнадесетгодишните са способни на кокетство.

— Не! — извика притежателят на жълтите панталони. — Няма да мръдна оттук и ще продължа да се терзая в мъчително неведение. Мога ли, мога ли да се надявам?

— Да.

— Подновявате ли обещанието си?

— Да.

— Давате ли ми вашата дума?

— Давам я.

— Завинаги?

— Вие го знаете — отвърна поруменялата Лавиния. Чертите на забележителното лице на Бътлър се изкривиха в гримаса, която изразяваше неговия възторг.

Бихме могли да опишем подробно какво се случи след това. Как мистър Тиодосиъс и мис Лавиния танцуваха, разговаряха и въздишаха през цялата вечер и колко доволни бяха от това госпожиците Кръмптън. Как учителят по краснопис продължи да танцува с енергия, равностойна на една конска сила, как жена му, обзета от някакъв каприз, напусна играта на вист в задната стая и настоя да покаже зелените украси в косите си в центъра на салона. Как вечерята, която беше поднесена, се състоеше от малки триъгълни сандвичи и тук-там по някой друг сладкиш за разнообразие и как гостите пиха топла вода, подправена с лимон и индийско орехче, която трябваше да мине за сладко вино. Ще отминем тези и още много други любопитни подробности, за да се спрем на една още по-любопитна сцена.

Две седмици след бала мистър Корнилиъс Брук Дингуол, ескуайър, член на Парламента, седеше пред същата маса и същата библиотека, която вече ви описахме. Беше сам и лицето му изразяваше изключителна вгълбеност и строго величие — съчиняваше законопроект за най-правилно чествуване на втория ден от великденските празници.

Законодателят се сепна от почукване на вратата — влезе лакеят и

обяви пристигането на мис Кръмптън. Беше дадено позволение тя да стъпи в светилището, мис Марая влезе плахо и след като най-сетне седна след дълги превземки, лакеят излезе и възпитателката остана насаме с члена на Парламента. О, как копнееше тя за присъствието на трето лице! Даже и с малкия палавник би било по-добре.

Мис Кръмптън подхвана дуета. Тя се надява, че мисис Брук Дингуол и прекрасното им момченце се радват на добро здраве.

Да, те са добре. Мисис Брук Дингуол и малкият Фредерик в момента са в Брайтън.

— Много съм ви задължен, мис Кръмптън — каза Корнилиъс с най-величествения си тон, — за вниманието от ваша страна да се отбиете тази сутрин. Трябваше да дойда до Хамърсмит, за да видя Лавиния, но тъй като думите ви са напълно достатъчни, а освен това съм и изключително зает в Парламента, реших да отложам идването си с една седмица. Как е тя?

— Много е добре, сър — отвърна Марая, защото се страхуваше да му съобщи, че дъщеря му е избягала.

— А! Знаех си, че планът, който бях намислил, ще подействува.

Сега беше удобният момент да му каже, че нещо друго ѝ е подействувало, но това не беше по силите на клетата възпитателка.

— Следвахте ли стриктно указанията, които ви дадох, мис Кръмптън?

— Стриктно, сър.

— Бяхте ми писали, че настроението ѝ се е подобрило?

— Значително се подобри, сър.

— Разбира се. Бях убеден, че ще стане така.

— Страхувам се, сър — каза мис Кръмптън явно развълнувана, — страхувам се, че планът не доведе точно до това, което желяехме.

— Как! — извика прорицателят. — Боже мой! Мис Кръмптън, вие сте разтревожена. Какво се е случило?

— Мис Брук Дингуол, сър...

— Да, мадам?

— Изчезна, сър — изрече Марая и показа определено намерение да припада.

— Изчезнала!

— Избяга, сър.

— Избяга! С кого? Кога? Къде? Как? — почти изкрещя разтревоженият дипломат.

Естествено жълтият тен на клетата Марая се смени с всички цветове на дъгата, докато тя оставяше един малък пакет на масата на члена на Парламента.

Той го отвори бързо. Писмо от дъщеря му и друго от Тиодосиъс. Хвърли поглед върху написаното — „Преди да получите това, много далеч... призоваваме бащинските чувства... безумна любов... пчелен восък... робство...“ и т.н. и т.н. Той плесна с длан челото си и тръгна с огромни крачки из стаята за безкраен ужас на изпълнителната Марая.

— А сега слушайте: от днес нататък — каза мистър Брук Дингуол, като спря внезапно пред масата и заудря с ръка по нея, — от днес нататък никога и в никакъв случай не ще позволя на никой писач на брошури да влезе в друго помещение на този дом освен в кухнята. Ще дам на дъщеря си и съпруга ѝ сто и петдесет лири на година, но не желая да ги виждам повече. И да ме вземат дяволите, ако не дам официално предложение за премахването на пансионите за благородни девици.

Мина известно време след тази пламенна декларация. Мистър и мисис Бътлър живеят сред природата в малка къщичка край Болс Понд, красиво разположена недалеч от една тухларна. Те нямат деца. Мистър Теодосиъс се държи много важно и непрекъснато пише, но вследствие на някакъв низък заговор от страна на издателите нито едно от произведенията му не вижда бял свят. Младата му съпруга започва да мисли, че идеалното нещастие е за предпочитане пред реалното и че бракът, който се сключва прибързано, а след това се оплаква на спокойствие, може да причини много повече мъки, отколкото някога си е представляла.

След като се успокои и размисли, мистър Корнилиъс Брук Дингуол, ескуайър, член на Парламента, беше принуден да се съгласи, че за обратния резултат от изключителния му план не бяха виновни госпожиците Кръмптън, а собствената му дипломатическа тактика. Той все пак се утеши, както правят и други дребни дипломати, като доказа умело, че ако планът му не беше успял, значи, така е трябвало да стане. „Минерва Хаус“ запази своето статукво, а госпожиците Кръмптън се радват мирно и безпрепятствено на всички блага, които им носи техният пансион за благородни девици.

Семейство Тъгс в Рамсгейт

Имаше едно време един мистър Джоузеф Тъгс, който живееше на тясна уличка на южния бряг на Темза, на три минути път пеш от Лъндън Бридж (_ Лъндън Бридж — Лондонският мост; до 1749 г. бил единственият мост над Темза в Лондон _). Той беше нисък и мургав, с мазна коса, живи очички, къси крака и тяло доста масивно, особено в онази част, която се намира между средното копче на жилетката му отпред и декоративните копчета на сюртука му отзад. Фигурата на любезната му съпруга, ако не изключително съразмерна, беше поне солидна, а тази на единствената им дъщеря, прекрасната мис Шарлот Тъгс, зрееше бързо и обещаваше да достигне онази пищност на формите, която беше очаровала очите и пленила сърцето на мистър Джоузеф Тъгс на млади години. Мистър Саймън Тъгс, единствен негов син и брат на мис Шарлот Тъгс, беше толкова различен по телосложение, колкото и по характер от останалите членове на семейството. Замисленото му лице притежаваше онази издълженост, а забележителните му крака — онези признаци за слабост, които говорят така убедително за велик ум и романтичен нрав. За онези, които обичат да размишляват, дори и най-незначителните черти от характера на

подобна личност представляват немалък интерес. В обществото се появяваше обикновено с огромни обувки, черни копринени чорапи и беше известен с предпочитанието си към черните лъскави вратовръзки без всякакви панделки или каквито и да било украшения.

Едва ли има професия, колкото и полезна да е тя, или занимание, колкото и велико да е то, които да са избягнали дребнавите нападки от страна на по-простите хора. Мистър Джоузеф Тъгс беше бакалин. Може би си мислите, че един бакалин стои извън периметъра на злите езици, но уви — съседите го наричаха бюфетчия, а отровните гласове на завистта твърдяха, че продава на дребно: чая, кафето и захарта — на унции (_ Унция — мярка за тежест, равна на 28,3 г _), сиренето — на парченца, тютюна — на щипки, а маслото — на бучки. Но семейство Тъгс не обръщаше внимание на подобни обиди. Мистър Тъгс се занимаваше с бакалския щанд, мисис Тъгс — с продажбата на сирене, а мис Тъгс — с образованието си. Мистър Саймън Тъгс водеше търговските книги на баща си и пазеше в тайна каквото знаеше. Един прекрасен пролетен следобед същият този джентълмен седеше върху едно буре с дорсетско сирене зад малкото червено бюро с дървена оградка, което се намираше до тезгяха, когато някакъв непознат мъж слезе от един файтон и бързо влезе в магазина. Беше облечен в черно и носеше зелен чадър и синя чанта.

— Мистър Тъгс? — запита непознатият.

— Аз съм мистър Тъгс — отговори Саймън.

— Търся другия мистър Тъгс — каза непознатият и се загледа към остъклената врата, водеща към стаята зад магазина, от вътрешната страна на която ясно се очертаваше кръглото лице на мистър Тъгс старши, който надничаше над пердето.

Мистър Саймън направи грациозен жест с писалката, сякаш искаше да каже на баща си да излезе. Мистър Джоузеф Тъгс веднага махна лицето си от пердето и се появи пред непознатия.

— Идвам от Темпъл (_... от Темпъл — тоест от района на адвокатските кантори _) — каза мъжът с чантата.

— От Темпъл! — извика мисис Тъгс, отваряйки вратата на стаята, зад която се видя в перспектива мис Тъгс.

— От Темпъл! — изрекоха в един глас братът и сестрата.

— От Темпъл! — промълви мистър Джоузеф Тъгс и пожълтя като холандско сирене.

— От Темпъл — повтори мъжът с чантата, — от адвокатската кантора на мистър Кауър. Мистър Тъгс, моите поздравления, сър. Уважаеми дами, желая ви щастие с новото богатство! Ние спечелихме делото. — И мъжът с чантата бавно остави чадъра и свали ръкавицата си, за да стисне ръката на мистър Джоузеф Тъгс.

В момента, в който непознатият изрече думите „ние спечелихме делото“, мистър Саймън Тъгс стана от бурето с дорсетско сирене, разтвори широко очи, задъха се, описа с писалка в ръка няколко осмици във въздуха, повали се в ръцете на обезпокоената си майка и изпадна в несвяст без ни най-малката видима причина или престореност.

— Вода! — изпищя мисис Тъгс.

— Съвземи се, момчето ми! — извика мистър Тъгс.

— Саймън, скъпи Саймън! — заплака мис Тъгс.

— Вече съм по-добре — каза мистър Саймън Тъгс. „Какво! Спечелихме!“ — след което, като потвърждение на изказването, че се чувства по-добре, припадна отново и беше отнесен в стаята с колективните усилия на останалите членове на семейството и мъжа с чантата.

За страничните наблюдатели или за тези, които не са в течение на проблемите на семейството, този припадък би бил необясним. Онези, които са разбрали мисията на мъжа с чантата и са малко или много запознати със слабите нерви на мистър Саймън Тъгс, изобщо няма да се учудят. След дълги процедури делото по едно спорно завещание беше приключено и мистър Джоузеф Тъгс ставаше наследник на двадесет хиляди лири.

Същата вечер бе проведено обширно разискване в задната стая — разискване, на което се решаваше по-нататъшната съдба на всички от

семејство Тъгс. Затворија магазина като никога многу рано и немалко ритници сполетяха заключената врата, причинени от клиенти, молеци на четвѐрт захар, половин хляб или пипер за едно пени, които бяха оставени за последният момент и на които не бе съдено да бѐдат закупени от мистѐр Тъгс.

— Разбира се, ще трябва да се откажем от трѐговията — каза мис Тъгс.

— Естествено! — каза мисис Тъгс.

— Саймън ще стане адвокат — реши мистѐр Джоузеф Тъгс.

— И за в бѐдеще ще се наричам Симон — каза синът.

— А аз — Шарлота — добави мис Тъгс.

— А нас ще наричат мама и папа — заяви мисис Тъгс.

— А папа ще трябва да се отучи от всичките си просташки привички — допълни мис Тъгс.

— За това нямайте грижа — обади се мистѐр Джоузеф Тъгс, който в този момент поднасяше към устата си парче маринована съомга, набучено на джобното му ножче.

— Още утре заминаваме на курорт! — каза мистѐр Саймън Тъгс.

Всички се съгласиха, че това е нешто неотменно в живота на благородническото съсловие. След което възникна въпросът къде да отидат.

— Грейвсенд? — предложи плахо мистѐр Джоузеф Тъгс.

Предложението му беше отхвърлено единодушно. Грейвсенд не беше за изискани личности.

— Маргейт? — вметна мисис Тъгс. Още по-лошо — там ходят само трѐговци.

— Брайтън? — Мистѐр Симон Тъгс го отрече по начин, нетѐрпящ възражения. В последните три седмици там няма фэйтон, който да не се е обѐрнал, и при всички нещастни случаи има по две жертви и шестима ранени, а вестниците неизменно тѐврдят, че за това кочияшите нямали никаква вина.

— Рамсгейт! — извика сред кратък размисъл мистѐр Симон.

Разбира се, как не се сетиха по-рано! Именно в Рамсгейт отиват изисканите хора.

Два месеца след този разговор параходът от Лондон за Рамсгейт се носеше весело по Темза. Флагът се вееше, оркестърът свиреше, пътниците разговаряха — всичко беше слънчево и приятно. И нищо чудно — с него пътуваше семейство Тъгс.

— Бива си го, а? — каза мистър Джоузеф Тъгс, облечен в бутилковозелено палто с кадифена яка в същия цвят и синя шапка за път със златиста панделка.

— Възхитително — отвърна мистър Симон Тъгс, който вече следваше право. — Възхитително!

— Прекрасно утро, сър! — каза един джентълмен, на вид военен, с тъмносин сюртук и бели панталони, изпънати с ластици под подметките на ботушите му.

Мистър Симон Тъгс реши, че той трябва да откликне на забележката.

— Божествено! — отвърна той.

— Вие сте възторжен почитател на природните красоти, така ли, сър? — запита военният.

— Да, сър — отговори мистър Симон Тъгс.

— Много ли пътувате, сър? — запита отново той.

— Не особено — каза мистър Симон Тъгс.

— Но, разбира се, сте ходили на континента? — попита военният.

— Не съвсем — отговори мистър Симон Тъгс многозначително, сякаш искаше да каже, че е стигнал до средата на пътя и се е върнал обратно.

— Навярно възнамерявате да изпратите сина си на обиколката из континента за разширяване на умствения кръгзор — обърна се непознатият към мистър Джоузеф Тъгс.

И понеже на мистър Джоузеф Тъгс не му стана много ясно какво точно означава тази обиколка и как се провежда, отговори само с едно „разбира се“. В момента, в който той изрече това, една млада дама с

наметка от червеникавокафява коприна и обувки в същия цвят скочи от стола си до кърмата на парахода и пъргаво се приближи. Имаше дълги тъмни къдрици и огромни черни очи, а роклята ѝ беше достатъчно къса, за да се виждат прелестните ѝ глезени.

— Уолтър, скъпи — каза младата дама на военния мъж.

— Да, скъпа Белинда? — обърна се той към чернооката дама.

— Защо ме остави сама толкова дълго? Младите мъже ме оглеждат толкова нахално, че аз съм ужасно притеснена.

— Какво! Кой те оглежда? — извика военният толкова силно, че мистър Симон Тъгс веднага свали погледа си от лицето на младата дама. — Кои млади мъже? Къде? — И военният сви юмрук и изгледа заплашително пушачите на пури наоколо.

— Успокой се, Уолтър, умолявам те — каза младата дама.

Няма да се успокоя — отвърна джентълменът.

— Успокойте се, сър — намеси се мистър Симон Тъгс. — Те не заслужават вниманието ви.

— Да, да, наистина не заслужават — увещаваше го младата дама.

— Добре, ще се успокоя — каза военният. — Вие казвате истината, сър. Благодаря ви за навременната намеса, която може би ми попречи да извърша убийство.

Като поуталожи яростта си, джентълменът стисна яко ръката на мистър Симон Тъгс.

— Сестра ми, сър! — каза той, като видя възхитения поглед на военния, отправен към мис Шарлота.

— Съпругата ми, мадам, мисис капитан Уотърс — каза джентълменът, като представи чернооката дама.

— Майка ми, мадам, мисис Тъгс — каза мистър Симон.

Капитанът и съпругата му се впуснаха в любезности, а членовете на семейство Тъгс се опитваха с всички сили да изглеждат непринудено.

— Уолтър, скъпи — каза чернооката дама, след като беше минал половин час в приятен разговор помежду им.

— Да, скъпа? — каза капитанът.

— Не намираш ли, че джентълменът — тя кимна с глава към мистър Симон Тъгс — изключително прилича на маркиз Каривини?

— Боже мой, изключително! — отвърна капитанът.

— Забелязах това още в момента, когато го видях — каза младата дама, като не откъсваше настоящия си и тъжен взор от пламналото лице на мистър Симон Тъгс. Той погледна към всекиго и след като забеляза, че всички очи са отправени към него, вече не знаеше накъде да гледа.

— Все едно, че е самият маркиз — каза капитанът.

— Колко странно! — въздъхна съпругата му.

— Познавате ли маркиза, сър? — запита джентълменът.

Мистър Симон смънка някакъв отрицателен отговор.

— Ако го познавахте — продължи капитан Уолтър Уотърс, — щяхте да разберете колко много причини имате да се гордеете с приликата. Много елегантен джентълмен с възхитителна външност.

— О, да! Наистина! — възкликна бурно Белинда Уотърс. В момента, в който погледът ѝ срещна погледа на мистър Симон Тъгс, тя свенливо и развълнувано сведе глава.

Всичко това предизвикваше радост в семейството и когато накрая се оказа, че мис Шарлота Тъгс е копие на една от роднините на мисис Белинда Уотърс с благороднически произход, а мисис Тъгс е като втора херцогиня Добълтън, богата вдовица, задоволството им от новите познати, които се оказаха толкова изискани и дружелюбни, нямаше граници. Дори с цялото си величие капитан Уолтър Уотърс прояви снизхождение и си позволи да бъде убеден от мистър Джоузеф Тъгс да приеме от него парче пай с месо от гълъби и чаша шери на палубата, след което те подхванаха безкрайно любезен разговор, подпомогнат от тези приятни стимуланти, и не се разделиха, докато параходът не наближи пристанището на Рамсгейт.

— Довиждане, мила! — каза мисис Уотърс на мис Шарлота Тъгс минути преди да започне блъсканицата около слизането. — Ще се видим утре на плажа и понеже съм сигурна, че дотогава ще сме си

намерили квартира, надявам се, че ще можем да бъдем заедно през всички останали седмици.

— О, и аз се надявам! — каза развълнувано мис Шарлота Тъгс.

— Билетите, дами и господа — извика един служител, застанал до водното колело.

— Носач, сър? — питаха десетина мъже по ризи от платно.

— Хайде, скъпа — каза капитан Уотърс.

— Довиждане! — промълви мисис капитан Уотърс. — Довиждане, мистър Симон! — И като стисна нежно ръката му, което изкара от строя нервите на този чувствителен младеж, младата дама изчезна сред навалищата. Две червенокафяви обувки се мярнаха нагоре по стълбата, развя се бяла кърпичка, блеснаха две черни очи. Семейство Уотърс изчезна и мистър Симон Тъгс остана сам в огромния безсърдечен свят.

Прекалено сантименталният младеж тръгна безмълвен и умислен след уважаваните си родители и върволицата от платнени ризи и колички по пристана, но накрая блъсканицата наоколо го накара да се посъвземе. Слънцето грееше ярко, морето се плискаше весело, вълните танцуваха по своята музика, тълпи от хора се разхождаха нагоре-надолу, младите госпожици се смееха, възрастните дами разговаряха, гвернантките се надпреварваха да показват прелестите си, а малките им питомци тичаха напред-назад, нагоре-надолу, навън и навътре и се завираха в краката на хората от навалищата, палави и щастливи. Беше пълно с възрастни джентълмени, които се опитваха да съзрат с телескопи определени обекти, и млади джентълмени, които сами представляваха обекти на хорското внимание с разтворените яки на ризите си, и жени, които разнасяха сгъваеми столове, и сгъваеми столове, които разнасяха инвалиди, и групи, чакащи на пристана други, които пристигаха с парахода, и изобщо отвсякъде се носеха шумна глъчка, смях, приветствия и веселие.

— Файтон, сър? — отекна хор от четиринадесет мъже и шест момчета в момента, в който мистър Джоузеф Тъгс, начело на семейното шествие, стъпи на улицата.

— Ето го най-после моя човек! — каза един и свали шапка с престорена вежливост. — Драго ми е да ви видя, сър — от шест седмици вас чакам. Хайде, моля, скачайте вътре, сър!

— Хубав лек файтон и бързоного конче, сър! — извика втори. — Четиринайсет мили в час и наоколо нищо се не види от голямата скорост!

— Един голям файтон за багажа ви, сър! — крещеше четвърти. — Страшен файтон, сър — голяма работа!

— Файтон специално за вас, сър! — припираше друг, който се възкачи на своята колесница и принуди старата сива кранта да се впусне в някакъв патрав галоп. — Погледнете само, сър — кротък е като агне, а развива скорост на парна машина!

Като устоя на изкушението да използва услугите дори и на това безценно четириногло, мистър Джоузеф Тъгс кимна на собственика на едно превозно средство в мръсно-зеленикав цвят, тапицирано с басма на райета, и след като семейството с багажа се намести вътре, впрегнатото животно се въртя в кръг около четвърт час, преди да склони да се отправи в търсене на квартири.

— Колко стаи имате? — извика от файтона мисис Тъгс към жената, която отвори вратата на първата къща с обява, гласяща, че се дават апартаменти под наем.

— Колко ще желаете, мадам? — беше, разбира се, отговорът.

— Три.

— Ще заповядате ли, мадам?

Мисис Тъгс слезе. Останалите бяха доволни. Прекрасен изглед към морето от предните прозорци — очарователно! Кратка пауза. Мисис Тъгс се появи отново — една стая само и един дюшек.

— Защо, по дяволите, не ни го каза още в началото? — запита доста раздражено мистър Джоузеф Тъгс.

— Не знам — отвърна мисис Тъгс.

— Мошеници! — възкликна нервно Симон. Отново обява — отново спиране. Същият въпрос, същият отговор, същият резултат.

— Какво им става на всички? — запита мистър Джоузеф Тъгс, изцяло вбесен.

— Не зная — отвърна спокойната мисис Тъгс.

— Тука е винаги тъй, сър — каза кочияшът, с което се опита да даде изчерпателно обяснение на положението, и те пак се понесоха, за да разпитват отново и отново да остават разочаровани.

Вече се смрачаваше, когато файтонът, чиято скорост никак не съответствуваше на името му (Игра на думи — на английски „fly“ означава едновременно „файтон“ и „летя“), след като обиколи четирипет стръмни хълма, спря пред вратата на една прашна къща с еркереи прозорец, през който човек можеше да съзре едно ъгълче от морето при условие, че с цяло тяло се покаже навън и не го е страх, че може да падне. Мисис Тъгс слезе. Една приземна гостна и три килийки с легла на втория етаж. Къща-близнак. Хазаите живееха в другата половина. Петима малчугани пиеха чай с мляко в дневната, а шестият, когото бяха изгонили за непослушно държане, пицеше и се търкаляше в коридора.

— Колко е наемът? — запита мисис Тъгс.

Хазайката, която размисляше дали да не увеличи цената с една гвинея, се закашля и се престори, че не е чула въпроса.

— Колко е наемът? — запита по-силно мисис Тъгс.

— Пет гвинеи на седмица с услугите, мадам — отвърна хазайката. (Под услуги се разбираше, че на наемателите се разрешава да дърпат звънеца колкото си искат.)

— Доста скъпо — каза мисис Тъгс.

— Боже мой, съвсем не е скъпо, мадам — отвърна стопанката на къщата и изрази с блага усмивка съжаление към пълното неведение относно маниери и обичаи, което издаваха тези думи. — Много е евтино!

Подобно мнение е необоримо. Мисис Тъгс предплати за една седмица и нае квартирата за един месец. След един час семейството вече пиеше чай в своя нов дом.

— Отлични кариди! — каза мистър Джоузеф Тъгс.

Мистър Симон изгледа баща си намръщено и каза отчетливо:

— Скариди.

— Добре де, скариди — каза мистър Джоузеф Тъгс. — Кариди или скариди — все едно.

Върху лицето на мистър Симон Тъгс беше изписано съжаление и яд, когато отвърна:

— Все едно, татко! А какво ще каже капитан Уотърс, ако чуе подобни просташини?

— А какво ще си помисли очарователната мисис капитан Уотърс — добави Шарлота, — ако види как мама — искам да кажа мама — ги яде цели с главите и опашките!

— Страх ме е да си представя дори! — възкликна мистър Симон и потръпна. „Каква разлика в сравнение с херцогиня Добълтън!“ — помисли той.

— Мисис капитан Уотърс е изключително красива, нали, Симон? — запита мис Шарлота.

Мистър Симон Тъгс пламна от вълнение и отвърна:

— Красива е като ангел!

— Ей! — извика мистър Джоузеф Тъгс. — Ей, Симон, внимавай, момчето ми. Тя си има мъж! — Той намигна многозначително с едно око,

— Защо? — възкликна Симон и скочи съвсем неочаквано, пламнал от ярост. — Защо трябва да ми напомняте за това, което пречи на моето щастие и убива надеждите ми? Защо трябва да ми напомняте за мъките, които се стовариха върху мен? Не е ли достатъчно, че... че... че... — И ораторът млъкна, дали защото не му достигаха думи или пък въздух — не се разбра.

Речта беше произнесена толкова сериозно и прочувствено, а накрая романтичният Симон дръпна звънеца и пожела да му донесат свещ по такъв начин, че никой не посмя да му възрази. Той се запъти съкрушен към стаята си, а половин час след него тръгнаха да си лягат и останалите в пълна почуда и недоумение.

Ако пристанището представляваше сцена на оживление и суматоха за семейство Тъгс при тяхното пристигане в Рамсгейт, това беше почти нищо в сравнение с плажа на другата сутрин. Денят беше слънчев и ясен, а откъм морето подухваше слаб ветрец. Там бяха същите мъже и жени, същите деца, същите гувернантки, същите телескопи, същите сгъваеми столове. Жените бродираха, плетяха шнурчета за часовници или четяха книги, мъжете бяха разтворили вестници и списания, децата копаеха с дървени лопатки дупки в пясъка и ги пълнеха с вода, гувернантките с невръстните си питомци на ръце тичаха навътре сред вълните, а после бягаха от тях на пясъка и от време на време някоя платноходка или отплуваше, натоварена с шумни и весели пътници, или връщаше други, които бяха доста мълчаливи и омърлушени.

— Божичко! — възкликна мисис Тъгс, когато заедно с мистър Джоузеф Тъгс, мис Шарлота и мистър Симон стъпиха на плажа с осем крака, обути в съответния брой жълти обувки, и се отпуснаха на четири тръстикови стола, които веднага потънаха два фута и половина в пясъка. — Ама че работа!

Мистър Симон, след като се напъна яката, ги измъкна и ги премести по-назад.

— Да ме вземат дяволите, ако онези жени там не се канят да се окъпят — извика мистър Джоузеф Тъгс, безкрайно изненадан.

— За бога, папа! — възкликна мис Шарлота.

— Ей ги, видя ли ги, моето момиче — каза мистър Джоузеф Тъгс. И наистина, четири млади момичета, всяко едно с хавлия, припнаха нагоре по стъпалата на подвижната кабина (_Подвижната кабина — през миналия век къпещите се в морето били откарвани във водата с подвижна кабина, в която били впрегнати коне_). Конят влезе в морето и започна да гази из водата, кабината зави, кочияшът седна и след малко гореспоменатите момичета скочиха и плеснаха сред вълните.

— Ей, биваше си го туй! — възкликна мистър Джоузеф Тъгс след неловко мълчание. Мистър Симон се закашля леко.

— А! Там пък някакви мъже се канят да влизат в морето! — извика

с ужас мисис Тъгс.

Три кабинни, три коня, три нагазвания, три завоя, три плясъка — и тримата мъже зацапаха игриво като делфини из водата.

— Ама и туй си го биваше! — каза пак мистър Джоузеф Тъгс.

Този път се закашля мис Шарлота и отново настъпи мълчание, което беше нарушено по много приятен начин.

— Как сте, мила моя? Цяла сутрин ви търсим. — Мис Шарлота Тъгс чу някакъв глас. Това бе гласът на мисис капитан Уотърс.

— Здравейте! — поздрави най-ласкаво капитан Уолтър Уотърс. След което започна размяна на приветствия и любезности.

— Белинда, скъпа! — възкликна капитанът, като вдигна лорнета си и погледна през него към морето.

— Да, скъпи — отвърна мисис капитан Уотърс.

— Виж, Хари Томсън!

— Къде? — запита Белинда и погледна през лорнета си.

— Къпе се.

— Боже, наистина! Той не ни вижда, нали?

— Не, струва ми се, че не ни вижда — отвърна капитанът. — Боже мой, каква изненада! — Какво?

— Виждам и Мери Голдинг.

— Не думай! Къде? — Тя отново вдигна лорнета.

— Ето там! — каза капитанът и посочи едно от младите момичета, които отбелязахме преди малко. Банският ѝ костюм имаше вид на лъскава мушама с оскъдни размери.

— Да, наистина, тя е! — възкликна мисис капитан Уотърс. — Колко странно, че и двамата са тук!

— Много любопитно — каза капитанът напълно равнодушно.

— Ето, тук това е съвсем естествено — прошепна мистър Симон Тъгс на баща си.

— Виждам — отвърна шепнешком мистър Джоузеф Тъгс, — ама все пак е чудно, нали?

Мистър Симон Тъгс кимна в съгласие.

— Какво мислите да правите днес? — запита капитанът. — Искате ли да обядваме заедно в „Пегуел“?

— С най-голямо удоволствие — побърза да се съгласи мисис Тъгс. Тя никога не беше чувала за „Пегуел“, но след като чу, че става дума за ядене, предложението ѝ хареса.

— С какво ще стигнем дотам? — запита капитанът. — Прекалено горещо е да ходим пеш.

— Да наемем една фиакра — предложи мистър Джоузеф Тъгс.

— Фиакър — прошепна мистър Симон.

— Мисля, че ще се поберем в една — каза мистър Джоузеф Тъгс, без да обръща внимание на забележката. — Ако искате, може и две.

— Много бих искала да поюздя магаре — каза Белинда.

— О! И аз също! — откликна Шарлота Тъгс.

— Добре, тогава ние може да наемем фийтон — предложи капитанът, — а за вас ще поръчаме две магарета.

Появи се ново затруднение. Мисис капитан Уотърс заяви, че е доста неприлично две дами да яздат сами. Разрешението се оказа лесно. Може би мистър Тъгс младши ще прояви кавалерство и ще ги придружи?

Мистър Симон се изчерви, усмихна се разсеяно и плахо отказа, тъй като не умеел да язди. Доводът му беше отхвърлен безпрекословно. Веднага намериха фийтон и три магарета, за които собственикът им най-тържествено даде честната си дума, че са „три четвърти расова кръв и една четвърт овес“.

— Дий! — извика едното от момчетата, които вървяха след магаретата, щом Белинда Уотърс и Шарлота Тъгс след дълго дърпане, повдигане и подпомагане най-после се качиха на седлата.

— Хи-хи-хи! — смееше се другото момче зад мистър Симон Тъгс. Магарето се понесе напред, при което краката на Симон се повлякоха по земята, а стремената се заудряха о обувките му.

— Ей, ей, е-е-е-й! — викаше той колкото му глас държи и се тръскаше на седлото.

— Не карайте в галоп! — пищеше мисис капитан Уотърс зад него.

— Моето магаре иска да влезе в кръчмата! — крещеше мис Тъгс най-отзад.

— Ха-ха-ха! — смееха се и двете момчета, а магаретата препускаха и нищо не можеше да ги спре.

Всичко обаче си има край, та дори и устремът на едно магаре. Животното, което беше яхнал мистър Симон Тъгс, усещаше, че му дърпат юздите във всевъзможни посоки, и понеже не можеше да разбере какво точно целят с товна, спря рязко и плътно до една стена и изрази недоволството си, като притисна крака на ездача си о грубата мазилка. Магарето на мисис капитан Уотърс, което беше обзето явно от някакво игриво настроение, се втурна стремглаво в един жив плет и не пожела да излезе оттам, а четириногото на мис Тъгс изрази радостта си от тези смешни номера, като заби предните си крака в земята и започна да подрипва пъргаво, но доста обезпокояващо със задните.

Това внезапно убиване на голямата скорост естествено причини известна паника. Двете дами не спряха да пицят с цяло гърло няколко минути, а мистър Симон Тъгс, който, освен че трябваше да понася телесната болка, изпитваше и душевни терзания, тъй като виждаше бедата, в която се намираха дамите, но нямаше физическата възможност да им помогне, понеже кракът му беше приклещен здраво между животното и стената. С помощта на момчетата обаче и благодарение на гениалната им идея да издърпат силно опашката на най-упоритото от магаретата, спокойствието беше възстановено, и то много по-бързо, отколкото изглеждаше възможно, и малката група продължи бавно по пътя си.

— Оставете ги просто да вървят — каза мистър Симон Тъгс. — Жестоко е да ги пресилвате.

— Добре, сър — отвърна едното от момчетата и се ухили на приятеля си, защото му се струваше, че джентълменът в същност искаше да каже, че жестокостта се отнася не толкова до магаретата, колкото до ездачите им.

— Какъв прекрасен ден, мила! — каза Шарлота.

— Очарователен! Възхитителен, скъпа! — отвърна мисис капитан Уотърс. — Каква красива гледка, мистър Тъгс.

Симон, който не откъсваше очи от лицето на Белинда, отвърна:
— Много красива!

Дамата сведе поглед и принуди магарето си да изостане малко.
Симон Тъгс инстинктивно стори същото.

Настъпи кратко мълчание, което той наруши с една въздишка.

— Мистър Симон — промълви изведнъж дамата. — Мистър Симон, аз принадлежа на друг.

Мистър Симон изрази пълното си съгласие с този необорим факт.

— Ако не бях... — продължи Белинда, но спря дотук.

— Кажете, кажете! — настоя мистър Симон развълнувано. — Не ме измъчвайте. Какво щяхте да кажете?

— Ако не бях... — продължи мисис капитан Уотърс — ако преди години ми беше съдено да ме срещне и обикне толкова благороден младеж, с такова пламенно сърце, с толкова сродна душа, който е способен да обича и разбира чувствата, който...

— Небеса! Какво чувам аз? — възкликна мистър Симон Тъгс. — Възможно ли е това? Как да повярвам на... Хайде! — Последната, лишена от лиричност забележка се отнасяше за магарето, което беше забило глава между предните си крака и, изглежда, проявяваше жив интерес към обувките му.

— Хи-хи-хи! — отново се разсмяха момчетата отзад.

— Хайде! — подкани го пак мистър Симон Тъгс.

— Ха-ха-ха! — продължаваха да се смеят момчетата.

И дали защото магарето се възмути от тона, с който го изкомандува мистър Тъгс, или се уплаши от бързите стъпки на преките си началници, които тичаха към него, или пък в него пламна състезателна страст и то реши да надбяга другите две магарета, но едно е сигурно — в момента, в който чу това второ „Ха-ха-ха!“, се втурна напред със скорост, която веднага отхвърли шапката на ездача му и го

отведе пред хотел „Пегуел Бей“ за нула време, където го стовари, без да му създава затруднението да слиза, като ловко го праметна през главата си пред самия вход на ресторанта.

Голямо беше объркването на мистър Симон Тъгс, като видя, че двама келнери го изправят на крака, голяма беше и уплахата на мисис Тъгс за сина ѝ, а мисис капитан Уотърс се терзаеше вътрешно от това, което се случи. Изясни се обаче, че бедата не е чак толкова голяма — той беше малко раздърпан, а магарето си подръпваше кротко трева, пък и всичко беше толкова забавно!

Мистър и мисис Тъгс заедно с капитана бяха поръчали обяда в градинката на ресторанта — огромни скариди в малки чинийки, масло, хрускави хлебчета и ел в бутилки. На небето нямаше нито едно облаче, пред тях бяха наредени сандъчета с цветя и зеленина, под самата скала морето се простираше, докдето поглед стигаше, а по него се носеха лодки с бели платна като спретнато сгънати батистени кърпички. Скаридите се оказаха чудесни, пивото — още повече, а капитанът беше изключително любезен. След обяда мисис капитан Уотърс изпадна в много весело настроение — първо подгони капитана из градината, след него мистър Симон Тъгс, а накрая мис Тъгс и през цялото време се смееше звънко и силно. Но капитанът каза, че тук това няма значение — кой ги познава? Всички в ресторанта си мислят, че са обикновени хора. На което мистър Джоузеф Тъгс отвърна: „Разбира се!“ След това всички слязоха по дървените стъпала до подножието на скалата и се наслаждаваха на раците, водораслите и рибите, докато настъпи време да се връщат обратно в Рамсгейт. Накрая мистър Симон Тъгс тръгна по стълбите последен, а мисис капитан Уотърс — предпоследна и той забеляза, че крачето и глезенчето ѝ бяха още по-съвършени, отколкото му се беше сторило в началото.

Да върнеш едно магаре, откъдето си го взел, е нещо съвсем различно и представлява много по-лека задача, отколкото да го караш в неизвестна за него посока. Във втория случай от човек се иска голямо проникновение и съсредоточеност, за да може навреме да разбере

накъде му е хрумнало да свие; докато в първия е необходимо единствено да се въоръжи с търпение и да има сляпо доверие в животното. Мистър Симон Тъгс предприе тази тактика за обратния път, благодарение на което по време на ездата нервите му пострадаха почти незначително, защото той много ясно разбра, че вечерта всички ще се срещнат в увеселителния дом.

Увеселителният дом беше претъпкан. Там бяха същите жени и мъже, които бяха сутринта на плажа и предишния ден на пристанището. Жени в кафеникавочервени рокли с гарнитури от черно кадифе продаваха модни дреболии в сергии и ръководеха хазартни игри в концертната зала. Дъщери за женене и майки, които ги сватосваха, залагаха, разхождаха се, танцуваха под звуците на музиката и флиртуваха. Имаше красавци с романтични бакенбарди и други с мустаци на злодеи. Мисис Тъгс беше в тоалет в кехлибарен цвят, мис Тъгс — в небесносиньо, а мисис капитан Уотърс — в розово. Капитан Уотърс беше в униформа с ширити и еполети, мистър Симон Тъгс — с бални обувки и златиста жилетка, а мистър Джоузеф Тъгс — с тъмносин сюртук и риза с жабо.

— Номера три, осем и единадесет! — извика една от младите дами с кафеникавочервените рокли.

— Номера три, осем и единадесет! — повтори друга една дама със същото облекло.

— Номер три е взет — каза първата. — Номера осем и единадесет!

— Номера осем и единадесет! — повтори втората. — Номер осем е взет, Мери-Ан — каза първата.

— Номер единадесет! — извика втората.

— Всички номера са взети. Уважаеми дами, заповядайте! — каза първата.

Притежателните на номера три, осем и единадесет, както и на всички останали, наобиколиха масата.

— Ще хвърлите ли, мадам? — попита богинята на игрите, като предложи кутията със зарове на най-голямата от четирите дъщери на

една обемиста майка.

Всички затаиха дъх.

— Хайде, мила Джейн, хвърляй — каза дебелият дама.

Последва любопитна сцена на свенливост — леко изчервяване, прикрито зад батистена кърпичка, и прошепване на ухото на по-малката сестра.

— Мила Амилия, хвърли заради сестра си — каза дебелият дама и се обърна към стоящия до нея джентълмен, който беше жива реклама на помадата за коса „Роуландс“, с думите: — Джейн е толкова срамежлива и свита, но не бих могла да ѝ се сърдя за това. Едно естествено и непредвзето момиче е толкова мило, че понякога си мечтая и Амилия да е като нея.

Джентълменът с бакенбардите изрази шепнешком съгласието си.

— Хайде, мила моя! — каза отново дамата.

Мис Амилия хвърли осем за сестра си и десет за себе си.

— Хубава фигурка има Амилия — прошепна дебелият дама на един слабичък младеж от другата ѝ страна.

— Прелестна!

— И каква игривост! В това отношение съм като вас. Не мога да не се възхищавам на такава живост и енергичност. Ах! (Въздишка.) Как бих искала горката Джейн да прилича поне малко на скъпата ми Амилия!

Младият джентълмен беше искрено съгласен с нейните чувства. И той, и първият джентълмен останаха много доволни.

— Коя е тази? — обърна се мистър Симон Тъгс към мисис капитан Уотърс, когато една дребна дама със синя кадифена шапка, украсена с пера, излезе на сцената, придружена от пълен джентълмен с тесни черни панталони.

— Мисис Типин, артистка от лондонските театри — отвърна Белинда, след като погледна концертната програма.

Талантливата Типин, след като прие снизходително ръкоплясканията и виковете „Браво!“, с които публиката посрещна

появата ѝ, запя известната каватина „Поговори с мен“, акомпанирана на пианото от мистър Типин; после мистър Типин изпя комична песен, акомпаниран от мисис Типин — аплодисментите, които последваха изпълненията, прераснаха във възторжени овации след вариациите за китара, изпълнени от мисис Типин под акомпанимент от мистър Типин младши.

Така мина вечерта; така минаваха дните и вечерите на семейство Тъгс и семейство Уотърс в продължение на шест седмици. Сутрин — плаж, по обед — магарета, следобед — пристанището, вечер — увеселителният дом, и навсякъде все същите хора.

Последната вечер от шестата седмица луната светеше ярко над притихналото море, което се плискаше в подножието на високите и стръмни скали точно толкова шумно, колкото да приспи старите риби и да не смущава младите — две млади фигури се забелязваха (или щяха да се забележат, ако някой специално се огледаше за тях) седнали на една от дървените пейки, разположени близо до ръба на западната скала. Луната, която изгря, когато двамата дойдоха на това място, вече от два часа плуваше по небето, а те седяха все така неподвижно. Навалицата от хора, които се разхождаха, проредя и се разпръсна, постепенно заглъхнаха мелодиите на странстващите музиканти, една по една светнаха лампите на къщите в далечината, един след друг преминаха войниците от пограничната охрана на път за своите постове, а двете фигури не помръдваха от местата си. Те почти изцяло бяха скрити в сянката, но луната ярко осветяваше една червеникавокафява обувка и една лъскава вратовръзка. На пейката седяха мистър Симон Тъгс и мисис капитан Уотърс. Те не разговаряха, а мълчаливо гледаха към морето.

— Уолтър се връща утре — каза мисис капитан Уотърс, като наруши мълчанието с печалната вест.

Въздишката на мистър Симон Тъгс беше като порив на вятър в храсталак от цариградско грозде.

— Уви! Така е — каза той.

— О, Симон — продължи Белинда, — невинните радости, безоблачното щастие на една седмица платонична любов са прекалено много за мен!

Симон искаше да каже, че за него са прекалено малко, но се отказа и промърмори нещо неразбрано.

— А като си помисля, че дори и този щастлив лъч, макар и съвсем невинен — възкликна Белинда, — ще изчезне завинаги!

— О! Не казвайте „завинаги“, Белинда — извика чувствителният Симон и две едри сълзи се търколиха по бледото му лице — и се търкаляха доста време, защото дължината му не беше малка. — Не казвайте „завинаги“!

— Трябва — пророни Белинда.

— Защо? — настояваше Симон. — О, защо? Платоничната ни връзка е толкова безобидна, че съпругът ви също не би се противил.

— Съпругът ми! — възкликна Белинда. — Вие не го познавате. Ревнив и отмъстителен — в отмъщението си е безпощаден, а в ревността си е луд! Съгласен ли сте да бъдете убит пред очите ми?

С приглушен от ужас глас мистър Симон Тъгс изрази възраженията си относно идеята да бъде убиван пред очите на когото и да било.

— Тогава ме оставете—каза мисис капитан Уотърс. — Нека тази вечер се разделим завинаги. Късно е — време е да се връщаме.

Мистър Симон Тъгс ѝ предложи печално ръката си и я придружи до квартирата. На вратата се спря, усетил платонично притискане на ръката си.

— Приятна вечер — каза той, като се колебаеше.

— Приятна вечер — изхълца тя.

Мистър Симон Тъгс се спря отново.

— Ще заповядате ли вътре, сър? — запита прислужницата.

Мистър Тъгс се поколеба. О, това негово колебание! Накрая обаче влезе.

— Добър вечер — поздрави отново той, когато двамата влязоха в

гостната.

— Добър вечер — отвърна Белинда. — И ако някога в моя живот... Шшт! — Тя млъкна и впери поглед в тебеширенобялото лице на мистър Симон Тъгс. На външната врата се почука два пъти.

— Мъжът ми! — каза Белинда, когато отвън се чу гласът на капитана.

— И нашите! — допълни Симон Тъгс, тъй като гласовете на близките му вече се носеха откъм стълбата.

— Зад завесата! Зад завесата! — изрече задавено мисис капитан Уотърс, като сочеше прозореца, който беше плътно закрит с кретонени завеси.

— Но аз не съм сторил нищо лошо! — протестираше и отново се колебаеше Симон.

— Зад завесата! — повтаряше обезумялата дама. — Ще ви убие! Последният аргумент прекъсна колебанията му. Обърканият Симон се шмугна зад завесата с бързината на актьор от пантомима.

Капитанът, Джоузеф Тъгс, мисис Тъгс и Шарлота влязоха.

— Скъпа — каза капитанът, — това е лейтенант Слотър (Слотър — думата на английски означава „убивам“).

Мистър Симон Тъгс чу стъпки от два подковани ботуша и дрезгав глас, който благодари за оказаната чест. Сабята на лейтенанта издрънча о пода, когато той седна до масата.

— Донеси бренди, скъпа! — каза капитанът.

Какво положение! Те се готвеха да прекарат нощта в гуляй, а мистър Симон стърчеше зад завесите и не смееше да диша!

— Слотър — каза капитанът, — една пура?

Работата беше там, че мистър Симон Тъгс, когато и да се беше опитвал да пуши, веднага неизменно започваше да се чувства като болен, а щом подушеше тютюнев дим, не можеше да се сдържи да не се изкашля. Донесоха пурите; капитанът беше закоравял пушач, лейтенантът и мистър Джоузеф Тъгс — също. Стаята беше малка, вратата — затворена, а димът — гъст; той се понесе на облаци из

дневната и накрая се промъкна зад завесите. Мистър Симон Тъгс запуши уста и нос и се опитваше да не диша, но нищо не помогна. Кашлицата му надделя.

— Господи! — възкликна капитанът. — Извинете, мис Тъгс, не понасяте ли пушенето?

— О, не! Нямам нищо против — каза Шарлота.

— Но то ви кара да кашляте.

— О, не!

— Но вие току-що кашляхте.

— Аз ли, капитан Уотърс! Господи, защо мислите така?

— Някой кашляше — каза капитанът.

— И на мен ми се стори така — каза Слотър.

Не, всички отричаха такова нещо.

— Сторило ми се е — каза капитанът.

— Сигурно — съгласи се Слотър. Продължиха да пушат, димът стана още по-тежък

и се чу още едно закашляне — приглушено, но силно.

— Дяволска работа! — каза капитанът и се заоглежда.

— Ама че история! — възкликна нищо неподозиращият мистър Джоузеф Тъгс.

Лейтенант Слотър изгледа всички подред многозначително, след което остави пурата си, приближи се на пръсти до прозореца и посочи с десен палец над рамото си към завесите.

— Слотър! — извика капитанът и стана от масата. — Какво искате да кажете?

В отговор лейтенантът дръпна завесите и откри стоящия зад тях мистър Симон Тъгс — пребледнял от страх и посинял от напъните на кашлицата.

— Аха! — извика побеснял капитанът. — Какво виждат очите ми? Слотър, подайте ми сабята си!

— Симон! — писнаха близките му.

— Милост! — викна Белинда.

— Платонически! — промълви Симон.

— Сабята! — ревеше капитанът. — Слотър... Пуснете ме... Смърт за злодея!

— Убийство! — разпищя се семейство Тъгс.

— Дръжте го здраво, сър! — с последен дъх промълви Симон.

— Вода! — извика Джоузеф Тъгс, след което мистър Симон Тъгс и всички дами припаднаха и образуваха една жива картина.

Имаме голямото желание да премълчим ужасния край на това шестседмично приятелство. Според досадното правило и установените традиции обаче всеки разказ, щом има увод, трябва да има и заключение, поради което нямаме друг избор. Лейтенант Слотър донесе известие, че капитанът е завел дело. Мистър Джоузеф Тъгс се намеси и започна преговори с лейтенанта. Когато мистър Симон Тъгс се съвзе след нервната криза, до която го бяха довели неудачната му любов и емоционалните сътресения, той откри, че семейството му е загубило своите любезни познати и че баща му има хиляда и петстотин лири по-малко, а капитанът — точно толкова повече. Парите бяха дадени, за да се потули тази история, но въпреки това всичко се разчу, а не липсваха и такива, които твърдяха, че някои мошеници не са попадали на трима по-лековерни глупаци, какъвто късмет са имали капитан Уотърс, мисис Уотърс и лейтенант Слотър със семейство Тъгс в Рамсгейт.

Хорейшо Спаркинс

— Наистина, скъпи, миналата вечер на бала той прояви изключително внимание към Тереза — каза мисис Молдъртън на съпруга си, който след изморителния ден в Сити седеше с копринена носна кърпа на главата си, подпрял нозе на решетката пред камината, и пиеше портвайн, — изключително внимание, и ще повторя пак, необходимо е да го насърчаваме колкото е възможно повече.

Непременно трябва да го поканим на обяд.

— Кого да поканим? — запита мистър Молдъртън.

— Е, знаеш кого имам пред вид, скъпи — младия джентълмен с черните бакенбарди и бялата вратовръзка, който се появи за първи път на бала и за когото говорят всички момичета. Младия — божичко, как се казваше? Мариан, как се казва той? — обърна се мисис Молдъртън към по-малката си дъщеря, която плетеше чантичка и беше изпаднала в сантиментално настроение.

— Мистър Хорейшо Спаркинс, маме — отговори мис Мариан с въздишка.

— О, да, точно така — Хорейшо Спаркинс — повтори мисис Молдъртън. — По-истински млад джентълмен определено не съм виждала. Убедена съм, че с този отлично ушит жакет, с който се появи миналата вечер, прилича на... на...

— На принц Леополд, маме — толкова е благороден и романтичен! — подсказа ѝ Мариан с глас, преливащ от безкрайно възхищение.

— Ще ти напомня, скъпи — продължи мисис Молдъртън, — че Тереза навърши двадесет и осем и ние наистина трябва да предприемем нещо сериозно.

Мис Тереза Молдъртън беше дребничка и доста пълна, с алени бузи и весел нрав, но все още нямаше годеник, макар че, трябва да ѝ признаем това, нещастията ѝ не се дължеше на липсата на усърдие от нейна страна. Десет години флиртуване се оказаха безрезултатни, а мистър и мисис Молдъртън напразно завързваха познанства сред подходящите за брак млади мъже от Камбъруел и дори чак от Уондзуорт и Брикстън, да не говорим за онези от Лондон, които просто „се отбиваха“ у тях. Мис Молдъртън беше почти толкова известна, колкото лъвът на Нортъмбърланд Хаус, и за нея имаше същата вероятност „да се задоми“, колкото за него.

— Сигурна съм, че ще го харесаш — продължи мисис Молдъртън. — Той е такъв джентълмен!

— Толкова е умен! — каза мис Мариан.

— И говори така хубаво! — добави мис Тереза.

— Той много те уважава, скъпи — каза мисис Молдъртън на съпруга си.

Мистър Молдъртън се изкашля и погледна към огъня.

— О, на него много му харесва да бъде в компания с татко — каза мис Мариан.

— Без съмнение — добави мис Тереза.

— Сподели го с мен — отбеляза мисис Молдъртън.

— Е, добре — отвърна поласкан мистър Молдъртън. — Ако го видя утре на бала, може и да го поканя. Надявам се, знае, че живеем в Оук Лодж, Камбъруел, скъпа?

— Разбира се, както и че поддържаш екипаж и кон.

— Ще видим — каза мистър Молдъртън, като се приготвяше да подремне. — Ще видим какво ще направя.

Мистър Молдъртън беше човек, чиито светски представи се ограничаваха със застрахователното дружество „Лойд“, Борсата, Индия Хаус (Индия Хаус — сграда в Лондон, в която се помещавало министерството по въпросите, свързани с Индия. От 1947 г. там се намира дипломатическото представителство на Република Индия) и Банката. Няколко успешни спекулации го бяха извели от състоянието на неизвестност и относителна бедност до положение на охолство. Както става често в подобни случаи, с нарастването на богатството им такива хора стигат неимоверни висоти в представата за себе си и семействата си — по отношение на мода, вкус и други подобни глупости те подражават на хората над тях и определено изпитват характерния за случая ужас от всичко, което би могло да се вземе за н е и з и с к а н о. Мистър Молдъртън беше гостоприемен заради самата показност, тесногръд поради ограниченост и страдащ от предразсъдъци поради самомнение. Желанието му да се изтъква го принуждаваше да поддържа прекрасна кухня, посредствеността и любовта към хубавите неща в живота му осигуряваха много гости. Обичаше да има около масата си умни мъже или поне такива, които той определяше за умни, защото това

беше чудесна тема за разговор, но не понасяше онези, които наричаше „остроумни“. Може би не ги обичаше от солидарност към двамата си сина, които едва ли биха могли да го дразнят с притежанието на такова качество. Семейството имаше амбицията да завърже познанства и връзки с обществените среди над тези, в които самите те се движеха, и едно от неизбежните последствия от аспирациите им, като прибавим и пълното им невежество за света извън техния тесен кръг, беше, че всеки, който кажеше, че познава някой с висок ранг или титла, можеше да разчита на сигурна покана за трапезата на Оук Лодж, Камбъруел.

Появата на мистър Хорейшо Спаркинс на бала предизвика голям интерес и събуди любопитството на честите посетители. Кой беше той? Виждаше се, че е сериозен и склонен към меланхолия. Да не е духовно лице? Не, танцуваше прекалено добре. Адвокат? Спомена, че не е завършил право. Употребяваше много изискани думи и говореше безспир. Да не би да е изтъкнат чужденец, който е дошъл в Англия, за да опише страната, нейните обичаи и забележителности и ходи на балове и обеда с цел да се запознае с висшето общество, изискания етикет и английската изтънченост? Не, нямаше чужд акцент. Да не би да е лекар, журналист, писател на модерни романи или художник? Не, за всяко от тези предположения имаше солидно отрицание. „Тогава — казаха всички — той трябва да е някой.“

„Положително трябва да е някой — си рече мистър Молдъртън, — щом вижда, че стоим над другите и ни отделя толкова голямо внимание.“

Вечерта след разговора, който ви предадохме, имаше бал. Беше наредено кабриолетът да е готов пред вратата на Оук Лодж точно в девет часа. Госпожиците Молдъртън бяха облекли небесносини атлазени рокли, украсени с изкуствени цветя, а мисис Молдъртън, която беше ниска и пълна и беше със същия тоалет, приличаше на двойния образ на голямата си дъщеря. Мистър Фредерик Молдъртън, по-големият син, беше във вечерен костюм и наподобяваше идеала за елегантен келнер, а мистър Томас Молдъртън, по-младият, с широката

си бяла вратовръзка, синьо сако с ярки копчета и червената панделка на часовника силно напомняше портрета на онзи интересен, но неблагоприятен джентълмен — Джордж Барнуел (Джордж Барнуел — герой на Джордж Лило („Лондонският търговец, или историята на Джордж Барнуел“, 1731)). Всеки член от семейството си беше наумил да задълбочи познанството си с мистър Хорейшо Спаркинс. Мис Тереза, разбира се, щеше да бъде мила и занимателна като всяка двадесет и осем годишна девойка, която си търси съпруг. Мисис Молдъртън щеше да сияе от усмивки и любезности. Мис Мариан беше решила да го помоли да напише няколко стихчета в албума ѝ. Мистър Молдъртън възнамеряваше да изяви покровителството си, като покани великия непознат на обяд. Том искаше да се осведоми за задълбочеността на познанията му по интересните въпроси относно енфието и пурите. Дори самият Фредерик Молдъртън, семейният авторитет на тема вкус, облекло и модни тенденции, който разполагаше с апартамент в града и свободен достъп до Ковънт Гардън Тиътър, който винаги се обличаше според модата за месеца, два пъти седмично ходеше да гребе по Темза по време на сезона и имаше близък приятел, който веднъж се запознал с някакъв мъж, дето бил живял в Олбъни (Олбъни — модерни обзаведени апартаменти на Пикадили (една от централните улици на Лондон). Наемането на апартамент в Олбъни означавало, че наемателят принадлежи към „светското общество“) — дори и той реши, че мистър Хорейшо Спаркинс е страшно хубав човек и че ще му окаже честта да го покани на партия билиард.

Първото нещо, на което всички от семейството спряха изпълнен с надежди жаден взор, когато влязоха в балната зала, беше интересният Хорейшо с отметната назад коса и очи, вперени в тавана, който седеше в съзерцателна поза на едно канапе.

— Ето го там, скъпи — прошепна мисис Молдъртън на съпруга си.

— Колко прилича на лорд Байрон! — пророни мис Тереза.

— И на Монтгомъри (Монтгомъри Джек — популярен поет от началото на XIX век, автор на поемата „Вселената до потопа“ и др.)!

— намеси се и мис Мариан.

— И на портрета на капитан Кук! — изказа мнение Том.

— Том, не бъди глупак! — каза баща му, който го скастрияше за всяко нещо, което той кажеше, вероятно с цел да му попречи да „остроумничи“, което беше напълно излишно.

Еlegantният Спаркинс заемаше най-различни театрални пози, докато семейството прекоси залата, след което скочи с най-непринудена радост и изненада, пристъпи към мисис Молдъртън с безкрайно уважение, поздрави младите госпожици най-очарователно, поклони се и стисна ръката на мистър Молдъртън с учтивост, стигаща почти до благоговение, и отвърна на поздравите на двамата сина отчасти поласкан, отчасти покровителствено, което ги убеди напълно, че той е някоя важна и същевременно много снизходителна особа.

— Мис Молдъртън — каза Хорейшо след съответните реверанси и ниски поклони, — мога ли да си позволя да се надявам за вашето съгласие да ми доставите удоволствието...

— Струва ми се, че не съм ангажирана — изрече мис Тереза, като всячески се преструваше на равнодушна, — но в същност, толкова много...

Хорейшо придоби очарователно изражение на опечален.

— Ще ми бъде особено приятно — каза най-сетне с предвзета усмивка интересната Тереза.

Лицето на Хорейшо светна като стара шапка след дъжд.

— Наистина много изискан младеж! — каза благодарният мистър Молдъртън, когато покорният Спаркинс и партньорката му се присъединиха към започващия кадрил.

— И има изключително изтънчени обноски — добави мистър Фредерик.

— Да, той е направо чудесен — намеси се и Том, който не можеше да не развали нещата. — Говори като аукционер.

— Том! — каза строго баща му. — Мисля, че вече ти казах да не се държиш като глупак.

Том посърна като петел в дъждовно утро.

— Колко е хубаво! — каза забележителният Хорейшо на партньорката си, докато се разхождаха из салона след танца. — Колко щастлив и обновен се чувства човек, когато се оттегли от бурите, превратностите и житейските грижи макар само за няколко кратки мига и преживее тези мигове, колкото и скоропребодни да са те, в очарователната и животворна компания на определена личност, която ако се намръщи, това ще бъде смърт за него, нейната студенина би била лудост, неверността ѝ ще значи гибел, предаността ѝ ще е блаженство, а притежанието на нейното сърце би било най-светлата и най-високата награда, която Небето може да даде на един мъж!

„Какви чувства! Каква душа!“ — си мислеше мис Тереза и се облягаше все повече на ръката на партньора си.

— Но стига, стига! — продължи елегантният Спаркинс с театрален жест. — Какво говоря аз? Как мога да се надявам на такива чувства? Мис Молдъртън — той внезапно се закова на място, — мога ли да се надявам, че ще приемете скромното ми предложение...

— О, мистър Спаркинс! — отвърна развълнуваната Тереза, като се изчерви от смущение и удоволствие. — Трябва да попитате татко. Без негово разрешение аз никога не бих могла да...

— Но той едва ли би имал нещо против...

— О, вие съвсем не го познавате! — прекъсна го мис Тереза, която отлично знаеше, че няма от какво да се бои, но желаше разговорът им да бъде в духа на сцените от романтичните книги.

— Той едва ли ще има нещо против да ви поръчам чаша сладко вино — отвърна учудено очарователният Спаркинс.

„Това ли било всичко? — помисли си разочарованата Тереза. — Какъв шум за едно нищо!“

— Ще ми бъде особено приятно, сър, ако приемете поканата да присъствувате на обяд у нас в Оук Лодж, Камбъруел, в пет часа следващата неделя, стига да сте свободен от други ангажименти — каза мистър Молдъртън в края на вечерта, когато той и синовете му

разговаряха с мистър Хорейшо Спаркинс.

Хорейшо се поклони с благодарност и прие любезната покана.

— Трябва да ви призная — продължи бащата, като предложи кутията си с енфие на новия си познат, — че на тези балове съвсем не се чувствам така добре, както сред уютата — да не казвам лукса — на Оук Лодж. Тук няма нищо, което да привлича един възрастен човек.

— А в края на краищата, сър, какво представлява човек? — вметна метафизичният Спаркинс. — Какво е човекът, питам аз.

— Да, много правилно — каза мистър Молдъртън. — Много правилно.

— Ние знаем, че живеем и дишаме — продължи Хорейшо, — че имаме желаня, аспирации, амбиции и апетити.

— Точно така! — каза мистър Фредерик Молдъртън със задълбочен вид.

— И така, ние знаем, че съществуваме — повтори Хорейшо, като повиши глас, — но стигаме дотук, тук е границата на нашите знания, това е пределът на нашите постижения, това е краят на нашите идеи. Какво повече знаем?

— Нищо — отговори мистър Фредерик Молдъртън, който повече от всеки друг имаше основание за този отговор. Том се канеше да каже нещо, но спаси репутацията си, защото улови погледа на баща си и подвигна опашка като кутре, обвинено в дребна кражба.

— Честна дума — каза мистър Молдъртън старши в кабриолета на път за в къщи, — мистър Спаркинс е един прекрасен млад джентълмен. Такива удивителни познания, такъв изключителен ум и такова умение да се изразява!

— Мисля, че трябва да е някой, който се представя за друг — каза мис Мариан. — Ужасно романтично!

— Той говори високо и хубаво — плахо отбеляза Том, — но не мога съвсем да разбера всичко, което казва.

— Започвам да се отчайвам от това, че ти нищо не разбираш, Том — каза баща му, който, разбира се, се чувствуваше изключително

просветен след разговора с мистър Хорейшо Спаркинс.

— Направи ми впечатление, Том — каза мис Тереза, — че тази вечер ти се държа доста глупаво.

— Несъмнено! — извикаха всички, а на клетия Том му идеше да се завре в миша дупка.

Тази нощ мистър и мисис Молдъртън разговаряха дълго за възможностите на дъщеря им и нейното бъдеще. Когато си легна, мис Тереза се размисли дали ако се омъжи за човек с титла, трябва да насърчава и допуска до себе си настоящите си познати и цяла нощ сънува преоблечени благородници, големи празненства, щраусови пера, брачни ласки и Хорейшо Спаркинс.

В неделя сутринта семейството започна да се чуди с какво ще пристигне очакваният с такова нетърпение Хорейшо. Дали поддържаше кабриолет? Дали нямаше да дойде на кон? Или ще предпочете да използва дилижанса? Тези и още някои други предположения занимаваха съзнанието на мисис Молдъртън и дъщерите ѝ през цялата сутрин, след като се върнаха от църква.

— Честна дума, скъпа, толкова е неприятно, че този твой прост брат се самопокани днес на обяд у нас — каза мистър Молдъртън на жена си. — Като имах пред вид, че мистър Спаркинс ще дойде, нарочно се въздържах да поканя някой друг освен Фламуел. А като си помисля за брат ти, който е търговец — направо е непоносимо! Заклевам се, че няма да му позволя да говори за магазина си пред новия ни гост, не, за нищо на света! Нямаше да имам нищо против, ако беше достатъчно разумен, за да скрива какво петно е за фамилията, но той е дотолкова заплепен от отвратителната си работа, че винаги държи да съобщи на всички какъв е.

Мистър Джейкъб Бартън, за когото ставаше дума, беше крупен бакалин — толкова прост и до такава степен лишен от чувство за всякаква деликатност, та въобще не се притесняваше да твърди, че не се срамува от работата си — тя му била донесла парите и той нямал нищо против всеки да го знае.

— О! Фламуел, скъпи приятелю, как сте? — каза мистър Молдъртън на едно дребно живо човече със зелени очила, което влезе в стаята. — Получихте ли бележката ми?

— Да, получих я и затова пристигам.

— Не сте ли чували за някой джентълмен, който да се казва мистър Спаркинс? Вие познавате всички!

Мистър Фламуел беше една от онези изключително добре осведомени личности, често срещани в обществото, които се хвалят, че познават всички, но в същност не познават никого. В семейство Молдъртън, където всяка новина за известните личности се поглъщаше с жаден интерес, той минаваше за любимец и понеже си знаеше с какви хора има работа, развихряше до безкрайност страстите си в измишльотини за всекиго. Негов стил беше да пуска най-големите си лъжи така, между другото, с известно чувство за скромност, сякаш се притесняваше да не го вземат за човек, който обича да се изтъква.

— О, не, под това име не ми е известен — отговори Фламуел тихо и с изключително важен вид. — Не се съмнявам обаче, че го познавам. Висок ли е?

— Среден на ръст — каза мис Тереза.

— С черна коса? — запита наслуки мистър Фламуел.

— Да — отговори бързо мис Тереза.

— С малко чип нос?

— Не — каза разочарована мис Тереза, — носът му е римски.

— Не казах ли римски нос? — попита Фламуел. — Той е елегантен млад джентълмен?

— О, да!

— С изключително изтънчени обноски?

— О, да! — извика цялото семейство. — Не може да не го познавате.

— Да, така си и мислех, че ще го познавате, ако е известна личност! — възкликна тържествуващо мистър Молдъртън. — Кой мислите, че е той?

— Ако се съди по описанието ви — каза замислено Фламуел и като снижи глас, почти зашепна, — много ми прилича на виконт Огъстъс Фитц-Едуард Фитц-Джон Фитц-Осбърн. Много способен млад мъж, само че е малко странен. Твърде е вероятно да си е променил името временно с някаква цел.

Сърцето на Тереза силно заби. Възможно ли е той да е виконт Огъстъс Фитц-Едуард Фитц-Джон Фитц-Осбърн! Колко елегантно би стояло това име на две гланцирани картички, привързани заедно с бяла атлазена панделка! „Виконтеса Огъстъс Фитц-Едуард Фитц-Джон Фитц-сбърн!“ Главозамайваща мисъл!

— Часът е пет без пет — каза мистър Молдъртън, като погледна часовника си. — Надявам се, че няма да ни разочарова.

— Ето го! — извика мис Тереза, когато се разнесе силно почукване на вратата. Всички се престориха — както обикновено става, когато хората чакат специално някого, че дори и не подозират, че някой може да дойде.

Вратата на стаята се отвори. „Мистър Бартън!“ — обяви слугата.

— Да го вземат дяволите! — измърмори мистър Молдъртън. — А! Драги мой, как сте? Нещо ново?

— Няма нищо — отвърна бакалинът по обичайния си груб начин. — Нищо особено, поне аз нищо ново не знам. Здравейте, момчета и момичета! Мистър Фламуел, сър, драго ми е да ви видя.

— Ето и мистър Спаркинс! — каза Том, който гледаше през прозореца. — И на какъв кон!

И наистина, това беше Хорейшо, който изпълняваше такива курбети и скокове с един едър черен кон, сякаш беше звезда от цирка на Астли. След немалко дърпане и теглене на юздите, придружено от пръхтене, изправяне на задните крака и ритане, животното склони да спре на около стотина ярда от вратата, където мистър Спаркинс слезе от него и го предостави на грижите на коняря на мистър Молдъртън. Церемонията около представянето премина както се следва. Мистър Фламуел наблюдаваше Хорейшо иззад зелените си очила с тайнствена

многозначителност, а галантният Хорейшо каза с поглед неописуеми неща на Тереза.

— Това ли е виконт Огъстъс — как му беше името? — прошепна мисис Молдъртън на Фламуел, който я придружи до трапезарията.

— Не, не е точно той — отвърна големият авторитет, — не е точно той.

— Кой е тогава?

— Шт! — промълви Фламуел, като поклати много сериозно глава, с което искаше да покаже, че го познава много добре, но поради причини от държавно значение не може да разкрие важната тайна. — Може да е някой от министрите, който иска да се запознае с възгледите на хората.

— Мистър Спаркинс — каза мисис Молдъртън, изпълнена с радост, — моля, седнете между дамите. Джон, сложи стол за джентълмена между мис Тереза и мис Мариан.

Последното се отнасяше до човека, който обикновено изпълняваше задълженията на коняр и градинар едновременно, но тъй като сега трябваше да направят впечатление на мистър Спаркинс, го бяха нагласили с вратовръзка и обуца, бяха го пригладили и сресали, за да наподобява втори лакей.

Обедът беше чудесен; Хорейшо проявяваше изключително внимание към мис Тереза и всички бяха в прекрасно настроение освен мистър Молдъртън, който, като знаеше нрава на шурей си, мистър Бартън, изпитваше мъчение, подобно на онова, за което вестниците ни съобщават, че живеещите близо до кръчмата преживяват, когато някой от прислужниците в нея се обеси в плевника, и което чувство „е по-лесно да си го представи човек, отколкото да го опише“.

— Виждали ли сте вашия приятел, сър Томас Ноланд, в последно време, Фламуел? — запита мистър Молдъртън, като хвърли кос поглед на Хорейшо, за да види какъв ще бъде ефектът при споменаването на такава важна личност.

— Не, напоследък не съм. Но оня ден видях лорд Гъбълтън.

— О! Надявам се, негова светлост се чувствава добре — каза Молдъртън с голяма загриженост. Едва ли е необходимо да добавим, че до този момент той не беше и подозирал дори за съществуването на подобна личност.

— О, да, добре е, много е добре. Изключителен човек. Видяхме се в Сити и си побъбрахме нашироко. Аз в същност съм доста близък с него. Нямах възможност да си поговоря с него толкова, колкото ми се искаше, защото бях тръгнал към един банкер, много богат мъж, член на Парламента, с когото също съм доста, даже мога да кажа — изключително близък.

— Зная кого имате пред вид — каза важно домакинът, а в същност знаеше точно толкова, колкото и самият Фламуел. — Занимава се с голям бизнес.

С това навлизаха в опасна тема.

— Като стана дума за бизнес — намеси се мистър Бартън от средата на масата, — един човек, когото ти познаваше много добре, Молдъртън, преди да проведеш първата си успешна спекулация, се отби онзи ден в магазина ми и...

— Бартън, бихте ли ми подали едно картофче? — прекъсна го нещастният домакин, с което се надяваше да спре разказа още в зародиш.

— Разбира се — отвърна бакалинът, без изобщо да осъзнае намека на зет си, — та той ми разправи направо...

— От синкавите, ако обичате — отново го прекъсна мистър Молдъртън, който се страхуваше от края на анекдота и не искаше да чува повторно думата „магазин“.

— Та той, знаете ли, ми казва — продължи престъпникът, след като подаде картофчето, — пита ме тоест как върви търговията. А аз му отвърщам на майтап, нали ме знаете, та му разправам: аз никога не страня от работата си и се надявам, че и тя няма да страни никога от мен. Ха-ха!

— Мистър Спаркинс — каза домакинът, като се опитваше да

прикрие смущението си, — чаша вино?

— С най-голямо удоволствие, сър.

— За ваше здраве.

— Благодаря.

— Онази вечер говорехме — подхвана домакинът, като се обърна към Хорейшо отчасти за да разкрие ораторските способности на новия си познат и отчасти за да възпре анекдотите на бакалина, — онази вечер говорехме за това, какво представлява човек. Това, което вие казахте, ми направи много силно впечатление.

— И на мене — каза мистър Фредерик.

Хорейшо любезно кимна с глава.

— Бихте ли ни казали какво мислите за жената, мистър Спаркинс?
— запита мисис Молдъртън.

Младите дами се усмигнаха престорено.

— Мъжът — подхвана Хорейшо, — мъжът, който се намира в светлите, лъчезарни и цветущи градини на един нов рай или пък обитава пустите, неплодни и така да се каже — прозаични места, с които ние сме принудени да се примиряваме в днешно време; мъжът при всички условия и навсякъде — дали ще мръзне сред убийствените студове на арктическите зони, или ще изгаря под вертикалните лъчи на слънцето, — мъжът без жената ще бъде сам.

— Много ми е драго, че имате такова достойно мнение, мистър Спаркинс — каза мисис Молдъртън.

— И на мен — добави мис Тереза.

Хорейшо я погледна изпълнен с радост и младата дама се изчерви.

— Да, мнението ми... — започна мистър Бартън.

— Знам какво ще кажете — прекъсна го Молдъртън, решил да не дава повече възможности на своя родственик — и не съм съгласен с вас.

— Как така! — запита смаяният бакалин.

— Съжалявам, че мнението ми по въпроса не съвпада с вашето — каза домакинът така уверено, сякаш наистина се противопоставяше на някакво становище, което другият е изказал, — но не мога да се съглася

с нещо, което според мене е чудовищно със своята неуместност.

— Но аз щях да кажа...

— Не можете да ме убедите — каза Молдъртън с упорита непреклонност. — Никога.

— Аз също — каза мистър Фредерик, който последва атаката на баща си — не мога да се съглася напълно с мнението на мистър Спаркинс.

— Как! — възкликна Хорейшо, който ставаше все по-метафизичен и все повече се разпалваше, като забеляза, че женската страна на семейството го слуша с възторжено изумление. — Как! Следствието резултат ли е от причината и причината предшественик ли е на следствието?

— Там е работата — каза Фламуел.

— Разбира се — съгласи се мистър Молдъртън.

— Защото, ако следствието е резултат от причината и причината наистина предхожда следствието, според мен вие грешите — добави Хорейшо.

— Определено — каза ласкателят Фламуел.

— Поне доколкото аз разбирам, това трябва да е правилното и логическо заключение? — каза Спаркинс с въпросителен тон.

— Без съмнение — припя отново Фламуел. — Това решава въпроса.

— Да, може би е така — съгласи се мистър Фредерик. — Преди не ми беше ясно.

„На мене и сега не ми е ясно — помисли си бакалинът, — но може би така трябва да бъде.“

— Какъв изумителен ум има той! — прошепна на дъщерите си мисис Молдъртън, когато тръгнаха към гостната.

— О, той е просто очарователен! — казаха едновременно двете госпожици. — Говори като оракул. Той трябва добре да е запознат с живота.

Когато мъжете останаха сами, настъпи мълчание, по време на

което всички имаха много задълбочен вид, сякаш бяха погълнати от сериозността на предишния разговор. Фламуел, който си беше наумил да разбере кой и какъв е този мистър Хорейшо Спаркинс, в края на краищата наруши пръв тишината.

— Извинете, сър — каза този изтъкнат човек, — ако не се лъжа, вие следвате право? И аз самият някога мислех да предприема това, в същност доста съм близък с някои от светилата в тази изключителна професия.

— Н-не — каза Хорейшо с известно колебание, — не съвсем!

— Но отдавна се движите сред копринените тоги, или греша? — запита почтително Фламуел.

— Почти през целия си живот — отвърна Спаркинс.

По този начин мистър Фламуел изясни за себе си въпроса. Той беше млад джентълмен, който се готвеше да стане адвокат.

— Не бих желал да ставам юрист — проговори за първи път Том и изгледа всички на масата, за да види дали някой ще обърне внимание на думите му.

Никой не му отговори.

— Не желая да нося перука. — Том се претраши да отбележи още нещо.

— Том, много те моля да не ставаш смешен — каза баща му. — Ако обичаш, внимавай и се поучавай от това, което другите казват, и престани да правиш постоянно тези нелепи изказвания.

— Добре, татко — отвърна клетият Том, който, откакто беше помолил за още едно парче говеждо в пет часа и петнадесет минути, не беше проронвал и дума, а сега беше вече осем.

— Ей, Том — каза добродушният му вуйчо, — не се измъчвай! Аз съм съгласен с теб. И аз не бих искал да нося перука, по-скоро ще си сложа престилка.

Мистър Молдъртън се закашля жестоко. Мистър Барнън продължи:

— Защото, ако човек се срамува от работата си...

Кашлицата се усили още повече и не спря, докато разтревоженият ѝ причинител не изгуби нишката на мисълта си.

— Мистър Спаркинс — поде отново атаката Фламуел, — познавате ли се случайно с мистър Делафонтен от Бедфорд Скуеър?

— Разменяли сме си картички, а след това съм имал възможност да му оказвам някои услуги — отвърна Хорейшо, като леко поруменя, несъмнено защото го бяха поставили в положение да направи подобно признание.

— Голямо щастие е, че ви се е удала възможност да направите услуга на такъв велик човек — каза Фламуел с дълбоко уважение.

— Не зная кой е — прошепна доверително той в ухото на мистър Молдъртън, докато следваха Хорейшо на път за гостната. — Твърде добре се вижда обаче, че е от юридическите среди и че е някой много важен и с изключително големи връзки.

— Без съмнение, без съмнение — отвърна приятелят му.

Останалата част на вечерта премина много мило. Мистър Молдъртън, освободен от страховете си, понеже мистър Бартън потъна в дълбок сън, беше неимоверно любезен и снизходителен. Мис Тереза изсвири „Падението на Париж“, и то изключително професионално, както отбеляза мистър Спаркинс, и те двамата, подпомогнати от мистър Фредерик, изпълниха немалко дуети, тъй като бяха направили приятното откритие, че гласовете им хармонират съвършено добре. В същност всички пееха първата партия, а Хорейшо, който малко страдаше от липса на музикален слух, не познаваше дори и една нота, но въпреки всичко се забавляваха много добре и вече минаваше полунощ, когато мистър Спаркинс изяви желание да оседлаят и доведат жребеца му, с което всички се съгласиха при единственото условие, че той ще повтори визитата си на следващата неделя.

— А може би мистър Спаркинс ще дойде с нас утре вечер? — предложи мисис Молдъртън. — Мистър Молдъртън възнамерява да заведе момичетата на пантомима.

Мистър Спаркинс се поклони и обеща да ги посети в ложа 48 по

време на представлението.

— ... За сутринта ще ви освободим — каза палаво мис Тереза, — защото мама ще ни води по магазините. Зная, че мъжете не могат да понасят такова нещо.

Мистър Спаркинс се поклони още веднъж и каза, че това би му доставило удоволствие, но сутринта щял да бъде зает с важна делова работа. Фламуел погледна многозначително Молдъртън и прошепна:

— Съдебната сесия!

В дванадесет часа на другия ден „екипажът“ чакаше готов пред вратата на Оук Лодж, за да откара мисис Молдъртън и дъщерите ѝ на заплануваната експедиция. Щяха да обядват и да се преоблекат за театъра у едни свои познати. Те първо оставиха там багажите си, след което се отправиха да пазаруват в „Джоунс“, „Спръгинс“ и „Смитс“ на Тотнъм Корт Роуд, а после и в „Редмейнс“ на Бонд Стрийт, откъдето се понесоха към най-затъntenите магазинчета. Младите госпожици разсейваха досадата си от пътуването, като превъзнасяха мистър Хорейшо Спаркинс, упрекваха майка си, че ги кара да бият толкова път само за да спестят някакъв си шилинг, и се питаха дали изобщо някога ще стигнат до целта си. Накрая спряха пред едно мръсно на вид магазинче за платове, чиято витрина беше отрупана с всевъзможни стоки и реклами. Имаше раздути като от воднянка седмици с микроскопични три фартинга в ъгъла, „почти незабележими с невъоръжено око“; триста и петдесет хиляди дамски боа по шилинг и половин пени парчето; оригинални френски обувки от ярешка кожа по два шилинга и девет пенса чифтът, зелени чадърчета, също толкова евтини, и „всякакъв вид стоки — според думите на собственика, а той сигурно знаеше най-добре — с петдесет процента намаление“.

— Божичко! Мамо, къде ни доведе! — каза мис Тереза. — Какво би казал мистър Спаркинс, ако ни види!

— Да, наистина! — каза мис Мариан, ужасена от тази мисъл.

— Моля, заповядайте. Какво ще желаете най-напред? — запита раболепният церемониалмайстор на заведението, който с огромния си

нагръдник и официална вратовръзка приличаше на лош „портрет на джентълмен“ от тези в Съмърсет Хаус (_ Съмърсет Хаус — огромна сграда с множество правителствени учреждения, В Съмърсет Хаус са служили бащата и чичото на Дикенс _).

— Бих искала да разгледам коприните — отговори мисис Молдъртън.

— Веднага, мадам. Мистър Смит! Къде е мистър Смит?

— Ето ме, сър — обади се един глас от вътрешността на магазина.

— Побързайте, ако обичате, мистър Смит — каза церемониалмайсторът. — Вас все ви няма, когато сте нужен, сър.

Мистър Смит, призован по този начин да покаже цялата си експедитивност, изскочи пред тезгяха особено чевръсто и застана пред новопристигналите клиенти. Мисис Молдъртън нададе слаб вик, а мис Тереза, която се беше навела към сестра си и ѝ говореше, вдигна поглед и съзря — Хорейшо Спаркинс!

„Ще спуснем завеса“ — както се казва в романите — над сцената, която последва. Загадъчният философ, романтик и метафизик Спаркинс — този, който за интересната Тереза беше въплъщение на представите ѝ за млади херцози и контета с поетични души, халати от синя коприна и пантофи в същия цвят, за които беше чела и мечтала, но никога не се беше и надявала да срещне — внезапно се преобрази в мистър Самюъл Смит, продавач в „магазин за стоки с намалени цени“ и младши сътрудник в някаква съмнителна фирма с триседмична история. Ефектът от достойното изчезване на героя от Оук Лодж при това неочаквано разкритие би могъл да се сравни единствено с офейкването на котка с тенекия на опашката. Съдбата на всички надежди на семейство Молдъртън беше да се разтопят мигновено като лимоновия сладолед по банкетите на Източноиндийската компания, залите на Олмак (_ Олмак — известен лондонски клуб _) оставаха все така далечни за тях като Северния полюс, а вероятността мис Тереза да си намери съпруг беше равностепенна на тази капитан Рос да открие Северозападния проход.

Изминаха няколко години след събитието от този ужасен ден. Маргаритките цъфтяха три пъти в градините на Камбъруел, врабчетата три пъти изчирикаха пролетните си песни в гората на Камбъруел, а госпожиците Молдъртън все още нямаха годеници. Положението на мис Тереза е повече от всякога отчайващо, но репутацията на мистър Фламуел е в своя зенит, а семейството продължава да се стреми към аристократични личности и да изпитва все по-голямо отвращение към всичко, което е неизискано.

Черното було

През една от последните зимни вечери на 1800 година, а може би година-две преди или след това, един млад доктор, току-що започнал своята практика, седеше в малката си дневна пред веселия огън в камината и се вслушваше във вятъра, който блъскаше дъждовните капки в прозореца и тъжно виеше в комина. Вечерта беше влажна и студена; той беше газил цял ден в калта и дъжда, а сега си почиваше по халат и чехли, по-скоро полузаспал, отколкото полубуден, и прехвърляше наум хиляди неща. Първо си помисли колко силно духаше вятърът и как студеният дъжд щеше да го шиба в лицето, ако не беше се прибрал на топло в къщи. После мислите му полетяха към родния край и близките, които щеше да посети отново както всяка година на Коледа; той си представи радостта им, когато го видят, и колко щастлива щеше да бъде Роуз, ако само можеше да ѝ каже, че най-после си има свой пациент и скоро ще има повече и след няколко месеца ще дойде пак, ще се ожени за нея и ще я отведе със себе си, за да сгрее самотния му дом и да го окриля за нови дела. После започна да се чуди кога ли ще се появи този първи пациент и дали провидението не е решило да го остави завинаги без пациенти; след това мислите му отново се върнаха към Роуз и той се унесе; сънува я — в ушите му звучеше сладкият ѝ и нежен

глас, а на рамото си усещаше нейната малка и нежна длан.

Той наистина усети една ръка на рамото си, но тя не беше нежна; това беше ръката на едно дебело момче с кръгла глава, което беше назначено от енорията да разнося лекарства и съобщения срещу сумата от един шилинг на седмица и храна. И след като нямаше на кого да носи лекарства и от кого съобщения, обикновено прекарваше свободните си часове — средно по четиринадесет на ден, — като пиеше скришом ментолови капки в конски дози, и лягаше да спи.

— Една дама... една дама ви търси, сър! — прошепна момчето и разтърси господаря си, за да го събуди.

— Каква дама? — извика нашият приятел и скочи, като все още недоумяваше дали всичко е било само сън и се надяваше това да е Роуз. — Каква дама? Къде?

— Ето там, сър! — отвърна момчето и посочи остъклената врата на лекарския кабинет с уплаха, причинена може би от призрачния вид на пациентката.

Докторът погледна натам и също се стресна за миг, като видя как изглежда неочакваната му посетителка.

Жената беше изключително висока, изцяло в траурно облекло и стоеше толкова близо до вратата, че лицето ѝ почти докосваше стъклото. Горната част от тялото ѝ беше старателно увита с черен шал, сякаш тя не искаше да я познаят, а лицето ѝ беше покрито с плътен черен воал. Стоеше напълно изправена, от което изглеждаше още по-висока, и макар че докторът усещаше върху себе си невидимите ѝ очи, тя остана абсолютно неподвижна и не отвърна дори с един жест на това, че той се беше обърнал към нея.

— За преглед ли сте дошли при мен? — запита с известно колебание той, когато отвори вратата. Тя се отваряше навътре и движението ѝ не промени положението на непознатата, която остана неподвижна на мястото си.

Жената леко кимна в знак на съгласие.

— Влезте, моля — каза докторът.

Непознатата направи една стъпка напред, след което се обърна към момчето — за голям негов ужас — и като че ли се поколеба.

— Излез от стаята, Том — каза младият мъж на момчето, чиито големи кръгли очи се разтвориха до краен предел по време на този кратък разговор. — Дръпни завесата и затвори вратата.

Момчето дръпна една зелена завеса пред стъклото, влезе в кабинета, затвори вратата зад себе си и веднага залепи огромното си око о ключалката от другата страна.

Докторът приближи един стол до огъня и направи знак на пациентката да седне. Непознатата тръгна бавно към него. В момента, в който светлината попадна на черната ѝ рокля, докторът забеляза, че долната част на полата ѝ е подгизнала и кална.

— Вие сте съвсем мокра — каза той.

— Да — отвърна тя тихо.

— И сте болна — добави съчувствено докторът, защото това беше глас на страдащ човек.

— Да — каза тя, — много съм болна, но болката ми не е телесна, а душевна. Не за себе си, нито заради себе си дойдох при вас — продължи тя. — Ако страдах физически, едва ли щях да изляза сама в този час и в такова време, а ако се бях разболяла, бог ми е свидетел, че двадесет и четири часа след това щях да легна и щях с радост да се моля да умра. Сър, аз съм дошла при вас да търся помощ за друг. Трябва да съм луда да идвам за помощ, сигурно е така, но нощ след нощ, през дългите и тягостни часове, когато не спях и плачех, мислех само за това и макар самата аз да зная, че никой на този свят не може да ми помогне, мисълта, че трябва да го погребя, без да съм направила нещо, кара кръвта да изстива в жилите ми!

Начинът, по който говорещата се разтрепера, показва — докторът много добре разбра това, — че тя не се преструва.

Отчаяната искреност в думите на жената трогна сърцето на младия мъж. Той беше още в началото на своята практика и не познаваше достатъчно нещастията, които неговата професия открива всеки ден

сред хората, за да успее да свикне с човешкото страдание.

— Ако човекът, за когото говорите — каза той, като стана бързо от мястото си, — е наистина в такова безнадеждно състояние, в каквото го описахте, не трябва да губим нито миг. Ще дойда веднага с вас. Защо не се обърнахте за лекарски съвет по-рано?

— Защото преди това би било безполезно... защото дори сега ще е безполезно — отвърна жената и закърши отчаяно ръце.

За момент докторът впери поглед в черния воал, като че ли за да види как изглежда лицето под него, но поради гъстотата на материята това беше невъзможно.

— Вие наистина сте болна — меко каза той, — макар че не го осъзнавате. Треската, която, без самата вие да го усетите, ви е помогнала да се преборите с умората, сега ви изгаря. Изпийте това — продължи той и й даде чаша вода, — отпуснете се за малко и ми опишете колкото се може по-спокойно каква е болестта на пациента и от колко време продължава. Щом разбере всичко, което ми е необходимо, за да мога да му помогна, когато го посетя, ще бъда готов да ви придружа.

Непознатата поднесе чашата с вода към устата си, без да вдига воала, след което я остави настрана, без да отпие, и избухна в плач.

— Зная — силно изхлипа тя, — зная, че това, което ще кажа, ще ви прилича на трескаво бълнуване. Вече са ми го казвали, и то много по-грубо от вас. Не съм млада, а хората твърдят, че когато човек се приближава към края на своя живот, последните години, които му остават, колкото и безсмислени да са в очите на другите, за него са по-скъпи от всички предишни; независимо че с миналото го свързват спомените за старите приятели, които са отдавна в гроба, а може би и за децата, които са го напуснали и са го забравили напълно, тъй че все едно и те са мъртви за него. На мене не ми остават много години и точно затова животът ми може би трябва да ми е скъп, но аз бих се лишила от него, без изобщо да съжалявам — даже с готовност, с радост, — ако това, което ви кажа, е лъжа или измислица. Утре сутринта този,

за когото дойдох при вас, ще бъде — аз знам това, макар че бих искала да не е така — в състояние, в което никой на този свят не би могъл да му помогне. И въпреки това тази нощ, макар че той се намира в смъртна опасност, вие не бива да го виждате и не бихте могли да му окажете помощ.

— Не искам да увеличавам мъката ви — каза докторът след кратко мълчание — и затова няма да споря с вас, нито пък ще разпитвам за това, което вие така ревностно криете, но все пак в думите ви има много странно несъответствие. Тази нощ умира човек, но аз не бива да го виждам, след като моята помощ може би ще му бъде полезна; утре, както смятате, всичко ще бъде безполезно и въпреки това настоявате, че трябва да го видя тогава! Ако той наистина ви е така скъп, както изглежда от думите и поведението ви, защо да не се опитаме да спасим живота му, преди да е станало прекалено късно или преди болестта му да е напреднала дотолкова, че нищо повече да не може да се направи?

— Господ да ми е на помощ! — извика жената и горчиво заплака. — Как мога да се надявам, че чуждите хора ще повярват на това, което дори и за самата мен е невероятно? В такъв случай, вие отказвате да го видите, така ли, сър? — добави тя и стана внезапно от стола.

— Не съм казал, че няма да го видя — отвърна докторът, — но ви предупреждавам, че ако настоявате за това странно отлагане до утре и ако той умре, върху вас ще падне тежка отговорност.

— Все някой трябва да я поеме — отвърна тъжно непознатата. — Аз ще я понеса и ще отговарям за всичко, вината за което падне върху мен.

— Тъй като, в случай че отстъпя на молбата ви, аз не нося отговорност — продължи докторът, — ще го посетя утре сутринта, ако ми оставите адреса. В колко часа трябва да бъда там?

— В девет — отговори тя.

— Извинете, че ви задавам този въпрос — каза той, — но вие ли се грижите сега за него?

— Не — отвърна тя.

— В такъв случай, ако ви дам напътствия за тази нощ, вие не бихте могли да ги изпълните?

Жената заплака горчиво и отвърна:

— Не бих могла.

Като разбра, че колкото и да разговаря с нея, едва ли ще научи нещо повече и понеже не искаше да увеличава мъката ѝ, която тя в началото прикриваше с неимоверни усилия, но вече не можеше да съдържа и по този начин измъчваше и него, докторът повтори обещанието си на другия ден да отиде на адреса в определеното време.

Непознатата, след като му обясни как да стигне до някакво затънтено място в Уолуърт, напусна дома му по същия странен начин, по който беше и дошла.

Не е нужно да казваме, че това необичайно посещение порази младия доктор и той доста дълго умува върху случая, но въпреки всичко не можа да си го обясни. Както повечето хора, той беше слушал или чел за случаи на предчувствие за смъртта с точност до деня, даже минутата, в която ще настъпи тя. Отначало беше склонен да приеме, че може би и тук има нещо подобно, но после се сети, че всички истории, които беше чувал, се отнасяха за хора, които са имали предчувствия за собствената си смърт. А жената говореше за друг — някакъв мъж, освен това едва ли някой неин сън или въображението ѝ можеха да бъдат единствената причина тя да говори с такова отчаяние и сигурност за приближаващата му смърт. Изглеждаше невероятно и предположението, че мъжът трябва да бъде убит на сутринта, а жената, която в началото е била съгласна със заговора и се е била заклела да мълчи, се е разколебала и понеже не може да предотврати нападението върху жертвата, е решила да не допусне той да умре, доколкото това е възможно, като осигури навременна медицинска помощ. Но мисълта, че такива неща могат да стават на две мили от Лондон, беше напълно недопустима и невероятна и докторът я отхвърли веднага. После той се върна отново на първоначалната си идея, че жената е душевноболна, и понеже това беше най-задоволителното решение на загадката, упорито реши, че тя е луда.

Още тогава обаче в мислите му се прокрадваха известни съмнения. Те не го напуснаха и по-късно, през дългата безсънна нощ, когато напразно се опитваше да прогони черното було от изтощеното си съзнание.

Предградието Уолуърт в най-отдалечените си части дори и днес е доста неугледно и окаяно, но преди тридесет и пет години то в по-голямата си част представляваше една мрачна пустош, оскъдно населена с разни съмнителни личности, които поради изключителната си бедност нямаха възможност да отидат в по-добър квартал или пък чийто начин на живот им налагаше да обитават уединени и затънтени места. Голяма част от сегашните къщи са построени след това време, а повечето от онези, които съществуваха тогава, разпръснати на значително разстояние една от друга, имат изключително примитивен и окаян вид.

Районът, в който навлезе младият лекар, не беше в състояние да подобри настроението му, нито пък да облекчи душата му от онази тревога и подтиснатост, които бяха предизвикани от необичайния характер на предстоящото посещение. Като се отклони от главния път, той премина през една блатиста местност и тръгна по криви улички, тук-там с по някоя изоставена къща, която всеки момент можеше да се разпадне. На места пътят, по който се движеше, заобикаляше някой дънер или огромна локва със застояла вода, размътена от силния дъжд през нощта, или минаваше край жалка градинка, сред която се мъдреше къщурка, скована от няколко прогнили дъски и чиято ограда бе подпряна някак си с два-три кола, откраднати по всяка вероятност от съседните плетове. Всичко това свидетелствуваше за нищетата, в която живееха тукашните хора, и за лекотата, с която те присвояваха чуждата собственост за свои нужди. От време на време на вратата на някоя от потъналите в нечистотии къщи се появяваше мръсна жена, за да изхвърли съдържанието на някой кухненски съд на улицата или да се развика по невръстното и окъсано момиче, което си е позволило да се отдалечи на няколко крачки от прага и преплита нозе под тежестта на дете с осьъчнобледо лице, почти на неговата възраст; но в общи линии

наоколо беше безлюдно и както и да се взираше човек, доколкото това беше възможно поради гъстата и студена мъгла, която се стелеше, гледката и по-нататък продължаваше да бъде все така мрачна и унила.

След изтощително газене в кал и вода и многократни запитвания за адреса, към който беше тръгнал, като получаваше най-различни и противоположни упътвания, младият мъж накрая стигна до къщата, която трябваше да посети. Тя беше малка и ниска, на два етажа, и изглеждаше дори още по-запустяла и мрачна от всички други. Прозорецът на втория етаж беше закрит със старо пожълтяло перде, а капациите на долното помещение бяха затворени, но не и залостени. Къщата беше отдалечена от останалите и понеже се намираше зад завоя на една тясна уличка, наоколо не се виждаха никакви други сгради.

Когато кажем, че докторът се поколеба и подмина мястото с няколко крачки, преди да се реши да почука на вратата, това не означава, че по-безстрашният читател трябва да се подсмивва. По онова време лондонската полиция беше нещо съвсем различно, а и още не беше започнала треската за застрояване, благоустрояване и присъединяване на предградията към централната част на града, така че отдалечеността на много от тях (и особено на това) ги правеше удобни свърталища на най-долни и страшни престъпници. Тогава дори най-главните улици на Лондон бяха зле осветени, а места като описваното бяха оставени изцяло на произвола на луната и звездите. Така че вероятността някои престъпници да бъдат открити и проследени до убежищата им беше много малка, а техните престъпления ставаха все по-ужасни, защото с всеки изминал ден опитът им подсказваше, че са почти в безопасност. Към всичко това прибавете и факта, че младият мъж беше прекарал известен период в лондонските обществени болници и макар че по това време нито Бърк, нито Бишъп бяха спечелили мрачната си слава, благодарение на наблюденията си върху пациентите той бе имал възможността да се убеди в жестокостта на престъпленията, свързани по-късно с името на първия от двамата. Каквито и да бяха причините за неговата несигурност, докторът

наистина се поколеба, но понеже беше изключително смел и решителен, това продължи само един миг; той веднага се върна обратно и почука леко на вратата.

Отвътре се разнесе слаб шепот, като че ли някой, който се намираще в дъното на коридора, разговаряше с друг на горния край на стълбите. Последва шум от стъпки на тежки обувки по голия под. Веригата на вратата беше откачена внимателно, вратата се отвори и на прага застана висок, неприятен на вид мъж с черна коса, а лицето му, както често докторът го описваше след това, беше бледо и изпито като лицето на мъртвец.

— Заповядайте, сър — тихо каза той.

Докторът влезе и непознатият, след като отново постави веригата на вратата, го поведе към една малка стая в другия край на коридора.

— Навреме ли пристигам?

— Твърде рано! — отвърна мъжът. Докторът се обърна рязко, при което не успя да прикрие изненадата си, примесена с известен страх.

— Ако влезете тук, сър — каза непознатият, който явно беше забелязал реакцията му, — ако влезете за малко тук, сър, уверявам ви, че няма да се наложи да чакате повече от пет минути.

Докторът влезе бързо. Мъжът затвори вратата зад себе си и го остави сам.

Стаята беше малка и студена, единствените мебели в нея бяха два чамови стола и маса от същия материал. В огнището, неоградено с решетка, горяха шепа въглени, единственият ефект от които беше, че влагата бе избила по стените и се стичаше надолу, като образуваше следи, подобни на тези, които оставят охлювите. Счупеният прозорец със скрепени едно за друго парчета стъкло гледаше към някакво вътрешно дворче, почти изцяло потънало във вода. Никакъв звук не се чуваше нито отвън, нито отвътре. Младият доктор седна до огъня и зачака да види как ще протече първото му посещение на болен.

Не бяха минали повече от няколко минути, когато слухът му долови нарастващия шум на някакво превозно средство. То спря,

входната врата се отвори, последва приглушен разговор, примесен с шум от влачене на нозе по коридора и стълбите, като че ли двама или трима души носеха някакъв тежък товар към стаята на горния етаж. Скърцането на стълбите след няколко секунди показва, че новодошлите са изпълнили задачата си, каквато и да беше тя, и сега си тръгваха. Вратата пак се затвори и отново настъпи тишина.

Минаха още пет минути и докторът реши да обиколи къщата с цел да открие някой, на когото да каже, че е тук и чака, когато вратата на стаята се отвори и неговата вчерашна посетителка, облечена по същия начин и отново с черен воал пред лицето, му направи знак да стане. Като прибави към необикновената ѝ височина и факта, че тя не говореше, той за миг си помисли, че това може би е мъж в женски дрехи. Но неудържимото хълцане, което идеше изпод воала, и начинът, по който цялото тяло се тресеше от мъка, опровергаха тази абсурдна мисъл и докторът бързо последва непознатата.

Жената го поведе по стълбите към стаята на горния етаж и спря пред вратата, за да влезе първи той. Помещението беше подредено оскъдно с един стар чамов сандък, няколко стола и легло без завеси, покрито с юрган, съшит от разноцветни парчета плат. Слабата светлина, промъкваща се през пердето, което докторът забеляза още отвън, не позволяваше предметите да се видят ясно и всичко така се сливаше в мрака, че отначало той не можа да различи какво точно беше онова, към което се насочи погледът му, когато жената се впусна обезумяла покрай него и се хвърли на колене пред леглото.

На него лежеше неподвижно човешко тяло, плътно обвито с ленено платно и покрито с одеяла. Виждаше се главата и лицето на мъж и превръзка, която минава под брадата. Очите му бяха затворени. Лявата му ръка беше протегната безжизнено на леглото и жената се вкопчи в нея.

Докторът внимателно отмести непознатата встрани и сам хвана ръката.

— Боже мой! — извика той, като несъзнателно пусна ръката. — Та

той е мъртъв!

Жената скочи на крака и закърши ръце.

— О, не казвайте това, сър! — извика разгорещено като обезумяла тя. — О! Не казвайте това! Не мога да го понеса! Има случаи, когато хора са връщани към живота, след като неопитни лекари са се отказвали от тях, защото са мислили, че са загубени, и други, в които хора са умирали, а е можело да бъдат спасени, ако им е била оказана навременна помощ. Не го оставяйте да лежи така, сър, без да направите нито един опит да го спасите! Точно в този миг може би животът го напуска. Направете нещо, сър, в името на бога — направете нещо! — И както говореше, тя започна да разтрива бързо първо челото, после гърдите на безчувственото тяло, след което диво закърши изстиналите ръце, но щом ги пусна, те паднаха тежко на леглото.

— Няма смисъл, клета госпожо — каза меко докторът, като дръпна ръката си от гърдите на мъртвеца. — Стойте! Дръпнете пердето!

— Защо? — извика жената и скочи.

— Дръпнете пердето! — повтори той развълнувано.

— Но аз не искам да влиза светлина в стаята — кача жената и се хвърли пред него, когато той се запъти към прозореца. — О, сър! Имайте милост към мен! Ако наистина няма смисъл и той е мъртъв, нека никои освен мен да не го вижда!

— Този човек е умрял от неестествена и насилствена смърт — каза докторът. — Аз трябва да видя тялото!

И той се отмести така внезапно, че жената не осъзна как се измъкна от ръцете ѝ; дръпна рязко пердето, при което дневната светлина нахлу в стаята, и се върна при леглото.

— Тук е имало насилие! — каза той и посочи тялото, като се взря в лицето ѝ, което видя за първи път без черното було.

Във вълнението си жената беше хвърлила шапката с покривалото и сега стоеше с приковани в него очи. Чертите ѝ показваха, че е около петдесет годишна и че някога с била красива. Мъката и сълзите бяха оставили следи, които в никакъв случай не се дължаха само на

годините, лицето ѝ беше мъртвешки бледо, устните ѝ бяха разкривени в нервна гримаса, очите ѝ горяха неестествено и всичко това явно показваше, че физическите и душевните ѝ сили се бяха огънали под бремето на трагедията.

— Тук е имало насилие — повтори докторът, като продължи да я гледа изпитателно.

— Да, така е! — отвърна жената.

— Този човек е убит.

— Бог е свидетел — каза развълнувано тя, — че са го убили по най-жесток и нечовешки начин!

— Кой го е убил? — запита докторът и хвана ръката на жената.

— Вижте грозните следи от убийците и тогава ме питайте! — отвърна тя.

Докторът се обърна към леглото и се наведе над тялото, което се виждаше добре на светлината от прозореца. Морав белег опасваше подутата шия. Изведнъж цялата истина проблесна в съзнанието му.

— Това е един от онези, които обесиха тази сутрин! — извика той и потръпна.

— Да — отвърна жената с празен и студен поглед.

— Кой беше той? — запита докторът.

— Моят син — отговори тя и се свлече безчувствена в нозете му.

Това беше истина. Съучастникът му, не по-малко виновен от самия него, бил помилван поради липса на доказателства, а него осъдили на смърт и го екзекутирали. След толкова време не е нужно да уточняваме подробностите около случая, още повече, че с това може да нараним чувствата на някои хора, които са все още живи. Историята беше съвсем обикновена. Майката — вдовица без средства и близки, се лишавала от най-необходимото, за да отгледа осиротялото си дете. Момчето, за което майчините молитви не означавали много, забравило страданията, които тя понасяла заради него — непрекъснатите тревоги, глада и лишенията, и потънало в света на пороците и престъпленията. И ето как свършила историята — със смърт на бесилото за него, а за майката —

позор и неизлечимо безумие.

Много други хора, след като се издигнат и забогатеят, биха забравили за съществуването на едно толкова окаяно създание, но младият доктор години наред посещаваше ежедневно клетата луда жена, като не само се опитваше да я успокои със своето присъствие и мило отношение, и облекчаваше неволята, в която тя се намираше, като щедро я подпомагаше с парични средства. Преди своята смърт самотната жена си възвърна за кратко паметта и съзнанието и молитвата, която изрече за закрила и благоденствие на доктора, беше най-горещото послание, което някой някога е отправял към небето. Бог чу молбата ѝ. Добрините, които младият мъж беше сторил, му бяха възвърнати стократно, но сред всички почести и богат-ства, които той заслужено спечели, нищо не му беше така скъпо, както споменът за черното було.

Екскурзия с параход

Мистър Пърси Ноукс беше студент по право и живееше в апартамент на четвъртия етаж в една от онези сгради около площад Грейс Ин, които имат просторен изглед към парка с неизменните му атрибути — наперени гувернантки и градски деца с криви крака. Мистър Пърси Ноукс беше, както се казва, „дяволски добър човек“. Той имаше широк кръг познати и рядко обядваше за своя сметка. Разговаряше за политика с татковците, ласкаеше суетността на мамичките, държеше се мило с дъщерите, уреждаше приятни забавления със синовете и лудуваше с най-малолетните издънки на фамилиите. Както онези идеали за съвършенство от препоръките на бившите икономисти, той „можеше да бъде полезен във всичко“. Ако някоя възрастна жена, чийто син беше в Индия, даваше бал, мистър Пърси Ноукс беше церемониал майстор; ако някоя госпожица желаше

да сключи таен брак, той се явяваше като свидетел; ако млада съпруга дареше съпруга си с прелестно херувимче, мистър Пърси Ноукс беше първи или втори кръстник, а ако се споминеше някой член от приятелско семейство, той просто не можеше да не се появи с втората карета на опечалените с бяла кърпичка на очите и леещ сълзи — според неговото точно и изразително описание — „на поразия“!

Лесно можеше да се предположи, че развиването на такава активна дейност не може да не попречи на следването на мистър Пърси Ноукс. Самият той го съзнаваше добре и затова след един зрял размисъл реши изобщо да не учи — похвално намерение, което той осъществяваше най-достойно. Дневната му представляваше невъобразим хаос от официални и боксови ръкавици, карикатури, албуми, визитни картички, шпаги, бухалки за крикет, рисунки върху картон, разни лепила и десетки още други джунджурии, разхвърляни най-безразборно наоколо. Той вечно правеше нещо за някого или планираше някое приятно забавление, в което се криеше най-голямата му сила. Говореше с удивителна бързина, ходеше елегантно издокаран по последна мода и беше двадесет и осем годишен.

— Дявол да го вземе, чудесна идея! — си каза мистър Пърси Ноукс по време на сутрешното кафе, като размишляваше върху предложението, подхвърлено му от една дама, в чийто дом бе прекарал предишната вечер. — Великолепна идея!... Мисис Стъбс!

— Да, сър — обади се една мръсна старица, която се появи от спалнята с кофа, пълна с боклук и пепел. Това беше чистачката. — Викахте ли ме, сър?

— Мисис Стъбс, аз излизам. Ако она шивач ме потърси пак, кажете му... кажете му, че отсъствам от града и че няма да ме има две седмици, а ако дойде обущарят, кажете, че съм загубил адреса, иначе отдавна щях да му пратя онази дребна сума. Помолете го да го остави отново. А ако мистър Харди ме потърси — познавате ли мистър Харди?

— Смешния джентълмен ли, сър?

— Ха, смешния джентълмен. Ако мистър Харди ме потърси,

кажете му, че съм отишъл у мисис Тонтън относно разходката по реката.

— Да, сър.

— Ако дойде някой и каже, че идва във връзка с парахода, кажете му да бъде тук в пет часа днес следобед, мисис Стъбс.

— Добре, сър.

Мистър Пърси Ноукс изчетка шапката си, бръсна трохите от панталона си с една копринена кърпичка, оформи с показалец съкрушителни къдрици в косите си и се отправи към мисис Тонтън на Грейт Марлборо Стрийт, където тя заедно с дъщерите си живееше в една къща на втория етаж.

Мисис Тонтън беше симпатична на вид петдесетгодишна вдовица с телосложение на гигант и ум на дете. Търсенето на развлечения и начини за убиване на времето беше единствената цел на нейното съществуване. Тя трепереше над дъщерите си, които не бяха по-малко лекомислени от нея.

Появата на мистър Пърси Ноукс беше посрещната с всеобщи възклицания на задоволство и той, след като отвърна на поздравите, се разположи на един стол близо до работната маса на дамите с непринудеността на вече утвърден приятел на семейството. Мисис Тонтън усърдно пришиваше огромни ярки фльонги където завари на една гладка шапчица, мис Емили Тонтън плетеше шнурче за часовник, а мис Софая разучаваше нова песен на пианото — по стихове на млад офицер или полицай, или митничар, или някой друг интересен аматьор.

— Ах, вие сте чудесен! — каза мисис Тонтън, като се обърна към галантния Пърси. — Вие сте наистина душа човек! Доколкото ми е известно, идвате във връзка с разходката по реката.

— Именно точно за нея — отвърна мистър Пърси Ноукс възторжено. — Приближете се насам, госпожици, за да ви разкажа всичко.

Мис Емили и мис Софая се приближиха до масата.

— Така — започна мистър Пърси Ноукс, — аз смятам, че ще бъде

най-добре да съставим комитет от десет души, който да организира всичко и да ръководи цялото начинание. Освен това предлагам той да поеме и разноските.

— Отлично, точно така! — каза мисис Тонтън, която оцени високо особено тази страна на подготовката.

— След това предлагам всеки от тези десетима да има право да покани още петима души. Ще бъде необходимо да проведем заседание на комитета у дома, за да уговорим подготовката, след което ще уточним имената на поканените. Членовете ще подложат на гласуване всяко едно от предложенията за допълнителните участници и ако има и един глас против, съответното предложение ще бъде отхвърлено. Смятам, че това ще ни осигури приятна компания.

— Какъв организатор сте! — отново го прекъсна мисис Тонтън.

— Очарователно! — каза прелестната Емили.

— Не си и представях дори! — възкликна Софая.

— Да, мисля, че ще се получи — отвърна мистър Пърси Ноукс, който вече беше навлязъл в стихията си. — Струва ми се, че ще стане. Ще се разходим до Нор и обратно, в каюткомпанията ще ни бъде сервиран официален студен обяд още преди тръгването, за да бъде всичко в ред и да няма объркване, а закуската ще бъде поднесена на палубата в тези... дето приличат на беседки и се намират близо до водните колела — забравих как се казват. Освен това ще наемем парахода специално за екскурзията, с оркестър, ще накараме да лъснат палубата и ще танцуваме кадрил цял ден, а освен това онези от компанията, които са музикални, ще доставят удоволствие на всички, като изпълнят нещо, и общо взето имам реални причини да се надявам, че ще прекараме един незабравим ден.

Съобщението за подготовката беше прието с всеобщ ентузиазъм. Мисис Тонтън, Емили и Софая се надпреварваха във възхвалите си.

— Но, Пърси — каза мисис Тонтън, — кажете ни кои ще бъдат десетимата джентълмени.

— О, познавам много хора, които с радост ще участвуват —

отвърна мистър Пърси Ноукс. — Разбира се, включим и...

— Мистър Харди! — прекъсна го слугата, който обяви госта.

Мис Софая и мис Емили бързо застанаха в най-вълнуващите пози, които можеха да се заемат за толкова кратко време.

— Здравейте! — каза един едър четиридесетинагодишен джентълмен, който се спря до вратата и зае стойка на несръчен клоун. Това беше мистър Харди, когото вече описахме по думите на мисис Стъбс като „смешния господин“. Той беше майстор на всякакви циркови номера, изтъркани остроумия и груби шеги, което му носеше изключителна популярност сред омъжените жени и младите мъже. Вечно участвуваше в една или друга екскурзия, където с голямо удоволствие вкарваше в беда някого. Умееше да пее комични песни, да имитира файтонджии и домашни птици, да свири по особен начин с долната си устна и да изпълнява цели концерти на гребен. Поглъщаше огромни количества ядене и пиене и беше близък приятел на мистър Пърси Ноукс. Лицето му беше червендалесто, гласът му — дрезгав, а смехът — оглушителен.

— Как сте? — изрече тази знаменитост през смях, сякаш на света нямаше по-голяма шега от сутрешното посещение, и се ръкуваше с младите госпожици с такава сила, като че ли ръцете им бяха дръжки на помпи.

— Вие сте точно човекът, от когото имах нужда — каза мистър Пърси Ноукс и продължи с обяснения защо му е трябвал.

— Ха-ха-ха! — разсмя се гръмко мистър Харди, като чу какви са били причините и подробностите относно замислената екскурзия. — О, великолепно! Чудесно! Какъв ден ще изкараме! Какво удоволствие!... Само че кога ще се заемете с подготовката?

— Няма по-хубав момент от настоящия — ако желаете, веднага.

— О! Очарователно! — завикаха дамите. — За бога, започвайте!

Пред мистър Пърси Ноукс бяха положени листи и писалка и членовете на комитета бяха уточнени, но след такива спорове между него и мистър Харди, сякаш от решението им зависеше съдбата на

света. Накрая се споразумяха идущата сряда в осем часа вечерта да свикат събрание в дома на мистър Ноукс.

Сряда вечер настъпи, стана осем часът и осем от членовете на комитета дойдоха навреме. Мистър Логинс, адвокат от Бозуел Корт, изпрати писмено извинение, а мистър Самюъл Бригс, адвокат във Фърнивалс Ин, изпрати брат си — за голяма негова (на брат му) радост и немалко неприятности на мистър Пърси Ноукс. Между семействата Бригс и Тонтън съществуваше такава нестихваща омраза, каквато историята не познаваше. Враждата между Монтеки и Капулети е била нищо в сравнение с тази, която свързваше тези две знатни фамилии. Мисис Бригс беше вдовица с три дъщери и двама сина; мистър Самюъл, по-големият, беше адвокат, а мистър Александър, по-малкият, усвояваше същата професия под наставничеството на брат си. Домът им се намираше на Портланд Стрийт и Оксфърд Стрийт и те се движеха в същите социални среди, както и семейство Тонтън, откъдето произтичаше и взаимната им ненавист. Ако госпожиците Бригс се появяха с шикозни капели, госпожиците Тонтън ги затъмняваха с още по-елегантни. Ако мисис Тонтън излезеше с шапка във всички цветове на дъгата, мисис Бригс веднага си слагаше боне с разцветки на клейдоскоп. Ако мис Софая Тонтън научеше нова песен, две от госпожиците Бригс ѝ излизаха насреща с дует. Веднъж семейство Тонтън спечелиха временно надмощие с помощта на една арфа, но семейство Бригс изкараха на бойното поле три китари и разгромиха напълно врага. Съперничеството им нямаше свършване.

Като се има пред вид това, че мистър Самюъл Бригс беше просто една машина, нещо като автоматичен юридически бастун, и понеже идеята за предстоящото увеселение беше дошла от мисис Тонтън, женската страна на семейство Бригс уреди на събранието да се яви брат му, мистър Александър, който беше известен, и не без основание, с твърдото упорство, присъщо на един адвокат по банкрутни дела, примесено с ината на онова полезно животно, което се прехранва с бодили, така че той не се нуждаеше от много наставления. Беше му

наредено изрично да се противопоставя на всички решения и най-вече при всеки удобен случай да гласува против семейство Тонтън.

Събранието беше открито от мистър Пърси Ноукс. След като прикани всички да си направят грог от бренди и вода, той изложи накратко целта на тяхното събиране и завърши с мнението, че най-напред трябва да си изберат председател, който ще има някои допълнителни права, без това да означава, че ще се престъпят конституционните граници, и на когото ще възложат одобрената от комитета подготовка за излета. Един блед млад джентълмен с широка зелена вратовръзка и очила в същия цвят, член на благородните среди на Инър Темпъл, скочи и предложи мистър Пърси Ноукс. Познавал го отдавна и можел да каже, че на света никога не е съществувал по-достоеен, по-почтен и по-добросърдечен човек. (Точно така! Правилно!) Младият джентълмен, който беше член на дискуссионен клуб, използва възможността да направи преглед на британското законодателство от времето на Вилхелм Завоевателя до днешни дни — той се спря накратко върху кодекса, създаден от древните друиди, хвърли бегъл поглед върху принципите, положени от атинските законодатели, и завърши с пламенна възхвала на пикниците и конституционните права.

Мистър Алегзандър Бригс се противопостави на предложението. Той високо оцени мистър Пърси Ноукс като личност, но смятал, че не бива да му се дава голяма власт. (Виж ти!) Той изказа мнение, че мистър Пърси Ноукс не притежавал достатъчно честност, безпристрастност и необходимото благородство за дадената длъжност, след което се обърна с молба към всички да не разбират погрешно думите му като израз на някакво лично отношение към него. Мистър Харди защити достойния си приятел, макар че не разбра съвсем какво точно каза поради обзелото го вълнение, а може би и от брендито. Предложението беше подложено на гласуване и тъй като имаше само един глас против, мистър Пърси Ноукс беше избран по законите на конституцията и с право зае председателското място.

Оттук нататък работата на събранието продължи бързо.

Председателят съобщи на колко възлизат разходите по екскурзията според неговите изчисления и всеки даде своя дял. Постави се въпросът да наемат „Индевър“, при което мистър Алегзандър Бригс предложи да го заменят с „Флай“, но след известни дебати се съгласи да оттегли предложението си. След това пристъпиха към главния въпрос — гласуването за участниците. На масата в един мрачен ъгъл на стаята беше поставена кутийка за чай, а всеки от членовете получи по един бял и един черен пул от табла.

След това председателят тържествено прочете следния списък на гостите, които той предлагаше: мисис Тонтън с двете ѝ дъщери, мистър Уизъл, мистър Симсън. Те бяха подложени на гласуване и се оказа, че мисис Тонтън и дъщерите ѝ отпадат. Мистър Пърси Ноукс и мистър Харди се спогледаха.

— Готов ли сте с вашия списък, мистър Бригс? — запита председателят.

— Готов съм — отговори Алегзандър и прочете следното: мисис Бригс с три дъщери, мистър Самюъл Бригс.

Церемонията беше повторена, при което се оказа, че мисис Бригс и трите ѝ дъщери отпадат. Мистър Алегзандър Бригс изглеждаше доста глупаво, а останалите от присъстващите останаха немалко изумени от мистериозността на това, което ставаше.

Гласуването продължи, но мистър Пърси Ноукс не беше предвидил една малка подробност, която попречи програмата му да премине така, както той я беше замислил. Всички бяха отхвърлени. Мистър Алегзандър Бригс на свой ред започна да гласува против всяко предложение и накрая се оказа, че след като бяха убили три часа в усилено гласуване, са утвърдили само трима души. Как можеше да се разреши тази дилема? Или трябваше да се провали целият план, или да се направи компромис. За предпочитане беше втората възможност и мистър Пърси Ноукс предложи да се откажат от гласуването и всеки просто да заяви кого ще доведе. Предложението бе прието, семействата Тонтън и Бригс бяха реабилитирани и списъкът беше утвърден.

За великото събитие беше определена следващата сряда и всички единодушно решиха, че тогава всеки член на комитета ще носи на левия си ръкав лента от синя коприна. Според думите на мистър Пърси Ноукс параходът принадлежеше на Главната параходна компания и се намираше близо до митницата. Освен това той предложи храната и виното да бъдат осигурени от някой известен доставчик. Решиха мистър Пърси Ноукс да бъде на кораба в седем часа, за да следи за подготовката, а останалите членове на комитета заедно с гостите трябваше да дойдат в девет. Всички си наляха още грог, присъстващите студенти по право изнесоха няколко речи, към председателя бяха отправени благодарности и събранието беше закрито.

До този момент времето беше прекрасно и продължи да бъде такова. Мина неделята и мистър Пърси Ноукс започна да не го свърта на едно място — той непрекъснато сновеше до пристанището и обратно за голямо удивление на чиновниците и оборот на холборнските файтонджии. Дойде вторник и вълнението на мистър Пърси Ноукс надхвърли всички граници. Той тичаше всяка минута до прозореца, за да види дали не са излезли облаци, а мистър Харди слиса целия квартал около дома на председателя с упражненията си над новата комична песен.

Мистър Пърси Ноукс спа неспокойно тази нощ — той се въртеше в леглото и сънуваше объркани сънища за отплуващи параходи, огромни часовници със стрелки, които сочат девет и петнадесет, и грозното лице на мистър Александър Бригс, което надничаше от палубата и се хилеше подигравателно на безрезултатните му опити да се помръдне. Той направи върховно усилие да се качи на борда и се събуди. Спалнята беше залята от ярко слънце и мистър Пърси Ноукс скочи към часовника си с ужасното предчувствие, че са се сбъднали най-лошите му сънища.

Беше точно пет часът. Той пресметна времето, с което разполагаше. Трябваше му около половин час, за да се облече, и тъй като утрото беше хубаво и по това време започваше отливът, реши да се разходи по Странд, а после да наеме лодка до митницата.

Облече се, хапна надве-натри и излезе. Улиците изглеждаха така пусти и безлюдни, като че ли предната вечер са били оживени с хора за последен път. Тук-таме подранил човек със сънливи очи сваляше капациите на някой магазин, полицай или млекарка преминаваха бавно по улицата, но слугините не бяха започнали още да метат пред вратите, нито бяха запалили огъня в кухните и Лондон изглеждаше необитаем. На една пресечка близо по Темпъл Бар (Темпъл Бар — каменна врата, издигната през 1672 г., на мястото, където свършва Странд и започва Флийт Стрийт. В миналото върху вратата излагали набучени главите на екзекутираните) имаше подвижна закусвалня. Предлагаха кафе, което варяха направо върху горящи въглени, и огромни филии с масло, скупчени една върху друга като дъски в склад за дървен материал. Клиентите седяха на пейка, подпряна за сигурност и удобство на близката стена. Двама млади мъже, чието шумно веселие и раздърпано облекло говореха за снощния гуляй, черпеха три жени и един ирландски работник. Някакво момче-метач стоеше наблизко и хвърляше лакоми погледи към съблазнителните деликатеси, а от другата страна на улицата наблюдаваше всичко това един полицай. Видът на мъжете и крещящите труфила на леко облечените жени изглеждаха така необичайни на ярката дневна светлина, както и пресиленото им веселие с гръмкия смях на двамата млади мъже, които от време на време разнообразяваха забавлението си, като смачкваха шапката на главата на собственика на подвижното заведение.

Мистър Пърси Ноукс отмина бързо и когато стъпи на Странд и реката блесна пред очите му, си даде сметка, че никога досега не е имал такова самочувствие и настроение.

— Лодка, сър? — провикна се единият от тримата лодкари, които изгребваха водата от лодките си и си подсвиркваха с уста. — Лодка, сър?

— Не! — отвърна доста рязко мистър Пърси Ноукс, тъй като начинът, по който беше зададен въпросът, изобщо не съответствуваше на личното му величие.

— Ще пожелаете ли моя катер, сър? — запита друг за голяма чест на черупката си.

В отговор мистър Пърси Ноукс го изгледа презрително.

— До някой параход ли желаете да ви откараме, сър? — доверително запита един лодкар с вид на пожарникар. Беше облечен с избелял червен костюм, като цвета на корица на стар дворецов пътеводител.

— Да, по-бързо, „Индевър“, до митницата.

— „Индевър“! — извика оня, който беше възхвалил черупката си. — Ама аз видях как „Индевър“ потегли преди половин час.

— И аз — каза друг. — Даже може вече да е потънал, както беше претъпкан с дами и господа.

Мистър Пърси Ноукс се престори, че не обръща внимание на думите им, и влезе в лодката, която старият човек — къде с влачене, къде с бутане и дърпане — успя да прекара до него.

— Тръгвай! — извика той и лодката се плъзна по реката. Мистър Пърси Ноукс седна на току-що избърсаната седалка, а лодкарите на брега се обзаложиха, че той до митницата няма да стигне, ако ще и чудо да стане.

— Ето го, слава богу! — извика радостно Пърси, когато се приближиха до „Индевър“.

— Стой! — извика стюардът от палубата и мистър Пърси Ноукс скочи на борда.

— Надявам се, че ще заварите всичко така, както бихте желали да бъде, сър. Параходът никога не е изглеждал толкова добре.

— Така е, наистина! — отвърна председателят на комитета с неописуем възторг.

Палубата и местата за сядане бяха лъснати, имаше пейки за оркестъра, дансинг, цял куп походни столчета и сенник. Мистър Пърси Ноукс хукна надолу към кают-компанията, където сладкарите и жената на стюарда сервираха обяда на две дълги маси. Мистър Пърси Ноукс съблече палтото си и се втурна да тича назад-напред, като в същност

нищо не вършеше, но беше напълно убеден, че помага на всички, в резултат на което на жената на стюарда ѝ потекоха сълзи от смях, а мистър Пърси Ноукс изплези език от умора. Камбаната на пристанището при Лъндън Бридж би и един параход за Маргейт и един за Грейвсенд се приготвиха да отплуват: крещяха хора, носачите тичаха по стълбичките, натоварени с багаж, който би сломил всеки, но не и един носач; после между лодките и параходите поставиха наклонени дъски със заковани по тях летви и пътниците се втурнаха по тях като ято кокошки, пуснати на свобода — неповторима сцена на суетене и бъркотия, после камбаната спря да бие, махнаха дъските и параходите потеглиха.

Времето минаваше, стана осем и половина, сладкарите слязоха на брега, защото обядът беше напълно сервиран, а мистър Пърси Ноукс заключи каюткомпанията и прибра ключа в джоба си, за да я отвори, когато всички се съберат, и да я представи с цялото ѝ великолепие на смаяните гости. Оркестърът се появи на борда, а след него и виното.

В девет без десет пристигна вкупом комитетът. Тук беше мистър Харди със синьо сако и жилетка, бели панталони, копринени чорапи и леки обувки — пълен морски костюм; на главата си носеше сламена шапка, а под мишницата — огромен телескоп. Тук беше и джентълменът със зелените очила — с жълтеникави панталони и жилетка в същия цвят с ярки копчета; приличаше на портрет на Пол (Пол... Виржиния — герои от едноименния роман на френския писател Бернарден дьо Сен Пиер (1737–1814)) — не светията, а славният възлюблен на Виржиния. Останалата част от комитета с белите си шапки, светли сака, жилетки и панталони наподобяваха нещо средно между келнери и антилски плантатори.

Удари десет и гостите запристигаха на тълпи. Мистър Самюъл Бригс, мисис Бригс и госпожиците Бригс се появиха отделно с една елегантна ладия. Зад тях бяха подредени трите китари в трите си зелени калъфа и две дебели папки с толкова много ноти, че и цяла седмица да свирят без прекъсване, пак нямаше да могат да изпълнят всичко. В

същия момент пристигна и семейство Тонтън с още ноти и един лъв — някакъв джентълмен с басов глас и наболи рижи мустаци. Тонтън бяха в розово, а Бригс — в светлосиньо. Тонтън имаха изкуствени цветя на шапките си; тук Бригс спечелиха немалък брой точки в аванс — бяха си сложили пера.

— Как сте, скъпа? — обърна се всяка от госпожиците Бригс към госпожици Тонтън. (Думата „скъпа“ сред девойките често означава „нищожество“.)

— Благодаря, добре, скъпа — отговориха госпожиците Тонтън, след което последваха такива целувки, любезности и ръкостискания, та човек можеше да се излъже и да си помисли, че на света няма по-близки приятелки от тях, а не че всяко семейство иска да хвърли другото зад борда, както беше в действителност.

Мистър Пърси Ноукс посрещна гостите и се поклони па непознатия джентълмен по начин, който показваше, че желае да научи кой е той. Точно това искаше мисис Тонтън. Ето възможност да смае семейство Бригс.

— О! Извинете — каза небрежно главнокомандуващата на семейство Тонтън. — Капитан Хелвс — мистър Пърси Ноукс; мисис Бригс — капитан Хелвс.

Мистър Пърси Ноукс се поклони ниско, галантният капитан — също, с подобаващ размах, и семейство Бригс бяха напълно сразени.

— Тъй като за съжаление нашият приятел мистър Уизъл е възпрепятствуван — продължи мисис Тонтън, — имах удоволствието да поканя капитана, като се надявам, че с музикалния си талант той ще достави голямо удоволствие на всички.

— Трябва да ви благодаря от името на комитета и да ви кажа добре дошли, сър — каза Пърси. (Тук поклоните бяха подновени.) Но, моля, заповядайте — бихте ли ме последвали? Капитане, бихте ли съпроводили мис Тонтън? Мис Бригс, ще ми позволите ли?

— Откъде го измъкнаха тоя военен? — запита мисис Бригс дъщеря си мис Кейт, когато тръгнаха след малката групичка.

— Нямам представа — отвърна мис Кейт, която щеше да се пръсне от яд, защото свирепият начин, по който този безстрашен капитан изгледа гостите, ѝ беше подсказал, че трябва да е много важен.

Лодките с гостите пристигаха една след друга. Поканите бяха предвидени чудесно — мистър Пърси Ноукс беше съобразил, че е еднакво важно броят на младите мъже да съвпада с този на младите дами, както количеството ножове, които се намират на борда, да съответствува идеално на вилниците.

— А сега всички ли са вече тук? — запита той. Членовете на комитета (пристегнали ръцете си със сини ленти, като че ли щяха да им пускат кръв) се втурнаха да проверят и докладваха, че могат спокойно да тръгват.

— Пълен напред! — извика капитанът на парахода, който се беше покачил върху кожуха на едно от водните колела.

— Пълен напред! — повтори юнгата, застанал до люка за машинното, за да предава нарежданията към машиниста, и корабът се понесе с онзи шум, който е характерен за всички параходи и представлява приятна смесица от скърцане, пляскане, дрънчене и пърпорене.

— Еее... хе...е... е... ей! — извикаха пет-шест гласа от една лодка на четвърт миля от парахода.

— Намали ход! — извика капитанът. — Тези хора от нашите ли са, сър?

— Ноукс — извика Харди, който непрекъснато разглеждаше всички предмети, и близки, и далечни, през огромния телескоп, — това са семействата Флиитуд и Уейкфийлд, с две деца, боже мой!

— Какво безобразие, да вземат и деца! — казаха всички — Каква несъобразителност!

— Слушайте, ще стане голям майтап, ако се престорим, че не ги забелязваме! — предложи мистър Харди за голяма радост на всички присъстващи.

Свикаха спешно военен съвет, на който решиха да приемат

новопристигналите, при което мистър Харди тайно се зарече да дразни децата през целия ден.

— Стоп машини! — извика капитанът.

— Стоп машини! — повтори юнгата. Парата засвистя и всички млади дами се разпищяха в хор като по команда. Те се успокоиха едва тогава, когато храбрият Хелвс ги увери, че изпускането на пара вследствие спирането на морски съд рядко довежда до голям брой човешки жертви.

Двама моряци се втурнаха към ръба на парахода и след известно викане, псуване и опити да уловят лодката с една кука мистър и мисис Флиитуд с мистър Флиитуд младши и мистър и мисис Уейкфийлд с мис Уейкфийлд бяха изтеглени благополучно на борда. Момичето беше шестгодишно, момчето — на около четири години. Първото беше облечено в бяла рокличка с розов пояс и изпомачкано жакетче, а на главата имаше сламена шапка със зелен воал (шест на три и половина инча); второто беше издокарано за случая с палтенце от нанкин, изпод което се подаваха нашарените му с петна и белези крака, обути в къси карирани чорапи. На главата си имаше светлосиньо таке със златиста лента и пискюл, а в ръката си държеше парче джинджифилова кифла, с която си беше поизплескало физиономията.

Параходът потегли отново, оркестърът засвири „Отплуване“, по-голямата част от гостите разговаряха весело на групички, а възрастните джентълмени се разхождаха по двойки нагоре-надолу по палубата така задълбочено и упорито, сякаш всеки се беше обзаложил срещу цяло състояние, че ще издържи по-дълго. Параходът се носеше бързо надолу по реката, мъжете показваха на дамите пристанището, полицията и други красиви обществени сгради, а те се правеха на ужасени при вида на подемните машини за въглища и крановете. Мистър Харди разказваше анекдоти на омъжените жени, а те се задушаваша от смях в кърпичките си и го наричаха „палавник“, „немирник“ и така нататък, като го перваха през пръстите с ветрилата си, а капитан Хелвс правеше кратки описания на битки и дуели с най-кръвожаден вид, с което

спечели възхищението на жените и завистта на мъжете. Започнаха кадрилите. Капитан Хелвс танцува първо с мис Емили Тонтън, а след това с мис Софая. Мисис Тонтън беше на върха на щастието. Победата щеше да бъде пълна, но уви! Тази мъжка непостоянност! Като изпълни по този начин своя дълг, той отиде при мис Джулия Бригс, с която танцува не по-малко от три пъти едно след друго и от която явно нямаше намерение са се отделя до края на деня.

След като мистър Харди изпълни две-три възхитителни фантазии на гребен и на няколко пъти приложи изключително забавната си шега да начертае скришом с тебешир кръст на гърба на някой от членовете на комитета, мистър Пърси Ноукс изрази надежда, че любителите музиканти ще доставят удоволствие на всички със своя талант.

— Може би — подкани той — капитан Хелвс ще бъде така добър?

Лицето на мисис Тонтън светна, защото капитанът пееше само дуети и не можеше да ги изпълни с никой друг освен с някоя от дъщерите ѝ.

— Наистина — започна храбрият воин, — това би било особено щастие за мен, но...

— О! Моля ви! — се развикаха всички госпожици.

— Мис Емили, ще имате ли нещо против да изпълним един дует?

— О, ни най-малко — отвърна младата дама с тон, който недвусмислено показваше, че е изцяло против.

— Искате ли да ви акомпанирам, скъпа? — запита една от госпожиците Бригс с милото намерение да развали всичко.

— Много сме ви задължени, мис Бригс — отвърна рязко мисис Тонтън, която разбра хода ѝ, — но моите дъщери пеят винаги без акомпанимент.

— И без глас — изхихика тихичко мисис Бригс.

— Може би — каза мисис Тонтън, като се изчерви, защото, въпреки че не чу ясно думите, схвана смисъла на репликата, — може би нямаше да е зле, ако някой хора не чуваха толкова добре гласовете на други хора.

— А може би, ако мъжете, които са вербувани да ухажват нечии дъщери, имаха достатъчно собствен вкус, за да проявят интерес към дъщерите на други — отвърна мисис Бригс, — определени особи нямаше така бързо да показват злия си нрав, който, слава богу, ги отличава от някои други.

— Особи! — възкликна мисис Тонтън.

— Особи — повтори мисис Бригс.

— Нахалница!

— Животно!

— Тихо, тихо! — намеси се мистър Пърси Ноукс, който беше един от малцината, дочули този диалог. — Шшт! За бога, тишина за дуета.

След известно подготвително покашлюване и тананикане капитанът запя един дует от операта „Пол и Виржиния“, като започна в ниска гама като певците, които, като заслизат надолу, един бог знае докъде ще стигнат и дали изобщо ще се издигнат пак. В музикалните кръгове това се нарича „басово пеене“.

Виж (запя той) как над океана
изплува светъл ден
и в близката дъбрава...

На това място певецът беше прекъснат от ужасни писъци, които идваха откъм дясното веслено колело.

— Детето ми! — извика мисис Флийтуд. — Детето ми! Това е неговият глас, познах го.

Мистър Флийтуд заедно с няколко мъже се спусна веднага към задната част, откъдето идваха писъците, а гостите се развикаха ужасени — всички помислиха, че невинното създание или е попаднало с главата надолу във водата, или с краката напред във витлото.

— Какво ти е? — извика примрял бащата, който се върна с детето на ръце.

— О-о! О-о! О-о! — зарева отново невръстният мъченик.

— Какво има, момчето ми? — запита отново бащата и бързо съблече палтенцето от нанкин, за да провери дали му е останала поне една здрава кост.

— О-о! О-о! Толкова се изплаших!

— От какво, момчето ми, от какво? — попита майката, като успокояваше сладурчето си.

— О! Той ми правеше такива страшни муцуни! — извика момчето и се разтрепера от ужасния спомен.

— Той! Кой? — запитаха всички и го наобиколиха.

— О! Той! — отвърна детето и посочи Харди, който се преструваше на най-загрижен от цялата компания.

Всички с изключение на семействата Флийтуд и Уейкфийлд веднага разбраха цялата работа. Веселякът Харди, в изпълнение на обещанието си, беше забелязал, че детето се запътва към другия край на парахода и изведнъж се появил пред него с възможно най-безобразно изкривено лице, с което предизвикал този пристъп на ужас. Разбира се, на него му стана ясно, че въобще не е необходимо да отрича обвинението, а горката невръстна жертва беше заведена в каютата, където получи по един шамар от родителите си, защото си позволява да говори такива неща.

След като приключи този незначителен инцидент, капитанът поднови пеенето и мис Емили се присъедини, както му беше редът. Дуетът беше аплодиран гръмко — разбира се, идеалната самостоятелност на партиите заслужаваше тази похвала. Мис Емили изпълняваше своята част, без ни най-малко да се съобразява с капитана, а той самият пееше така силно, че нямаше дори и понятие какво прави партньорката му. След като изкара последните осемнадесет или деветнадесет такта сам, той прие аплодисментите на публиката с онази скромност, която излъчват хората, когато са убедени, че са сторили нещо, с което са взели ума на другите.

— А сега — каза мистър Пърси Ноукс, връщайки се от предната каюта, където беше отишъл, за да разлее виното — ще бъдем особено

щастливи, ако госпожици Бригс ни доставят удоволствие с нещо преди обяда.

Предложението бе последвано от онзи одобрителен шум, който човек често чува на обществени места, когато никой няма ни най-малката представа с какво точно се съгласява. Трите госпожици Бригс погледнаха скромно майка си, която им отправи насърчаващ поглед, а мисис Тонтън ги изгледа всичките с презрение. Госпожиците помолиха да им подадат китарите и няколко мъже едва не изпочупиха калъфите им в желанието си да им услужат. Последва любопитно изваждане на три малки ключета и мелодраматична сцена на ужас при вида на една скъсана струна, след което се започна едно безконечно завъртане, затягане, навиване и нагласяне, а през това време мисис Бригс подробно разясни на околните изключителната сложност да се свири на китара и намекна за майсторството на дъщерите ѝ в това мистично изкуство. Мисис Тонтън пошепна на съседа си, че това е „ужасно отвратително“, а дъщерите ѝ се държаха така, сякаш самите те можеха да свирят, но смятаха, че това е под тяхното достойнство.

Най-после госпожици Бригс започнаха. Изпълниха съвременна испанска композиция за три гласа и три китари. Ефектът беше поразителен. Всички обърнаха очи към капитана, за когото бяха чули, че е бил в Испания със своята част и който вероятно добре познаваше националната музика на страната. Той беше възхитен. Това беше достатъчно — триото бе извикано на бис, аплодисментите бяха всеобщи, а семейство Тонтън преживя незапомнено поражение.

— Браво! Браво! — викаше капитанът. — Браво!

— Чудесно, нали, сър? — запита мистър Самюъл Бригс с вид на самодоволен циркаджия. Между другото това бяха първите думи, които той изрече от миналата вечер насам, след като напусна Бозуел Корт.

— Пре-възходно! — отвърна капитанът с елегантен военен жест.
— Пре-възходно!

— Прекрасен инструмент! — каза един възрастен джентълмен с гола глава, който цяла сутрин се опитваше да гледа през телескопа, на

чието стъкло мистър Харди беше поставил черна лепенка.

— Чували ли сте португалска тамбурина? — запита нашият веселяк.

— А вие чували ли сте там-там, сър? — запита строго капитанът, който не изпускаше случай да се похвали със странствованията си — истински или измислени.

— Какво? — запита доста изумен мистър Харди.

— Там-там.

— Никога!

— Нито гам-гам?

— Какво е гам-гам? — запитаха любопитно няколко госпожици.

— Когато бях в Индия — започна капитанът (ето нещо ново — той е бил и в Индия!), — когато бях в Индия, веднъж отидох на няколко хиляди мили навътре в страната на гости у мой близък приятел, Рам Чоудар Дос Азуф Ал Боулар — ужасно добър човек. Една вечер, както си пушихме наргилето на прохладната му веранда, внезапно се стреснахме от появата на тридесет и четири от неговите кит-ма-гари (защото той разполагаше с голяма охрана) заедно със същия брой консу-мари, които идваха заплашително към къщата му и биеха там-та-ма. Рам скочи...

— Кой? — запита плешивият джентълмен, който беше силно заинтригуван.

— Рам — Рам Чоудар.

— О! — каза възрастният човек. — Извинете; моля, продължавайте.

— Скочи и извади оръжието си. „Хелвс — той, — момчето ми. (Винаги ме наричаше «момчето ми».) Хелвс — каза той, — чуваш ли този там-там?“ — „Чувам го“ — казах аз. Лицето му, което преди беше бледо, придоби ужасен израз; цялата му физиономии се изкриви, а тялото му се разтреса от страхотно вълнение. „Виждаш ли този гам-гам?“ — каза той. „Не“ — отвърнах аз, като се огледах наоколо. „Не го виждаш!“ — повтори той. „Не, да ме вземат дяволите, ако го виждам

— казах, — освен това не знам какво е гам-гам“ — додадох аз. Стори ми се, че Рам ще припадне. Той ме дръпна настрани и с мъка, която никога не ще забравя, ми прошепна...

— Уважаеми дами, обедът е сервиран — прекъсна го жената на стюарда.

— Ще позволите ли? — запита капитанът и веднага изпълни молбата си, като поведе мис Джулия Бригс към каютата така непринудено, сякаш беше свършил разказа си.

— Какво необикновено приключение! — възкликна възрастният джентълмен, който все още чакаше да чуе нещо повече.

— Какъв пътешественик! — казаха младите дами.

— Какво странно име! — казаха мъжете, които бяха пообъркани от съдържанието на историята.

— Жалко, че не довърши разказа си — обади се една възрастна дама. — Интересно, какво ли е гам-гам?

— По дяволите! — извика Харди, който до този момент мълчеше в почуда. — Нямам представа какво може да значи в Индия, но в Англия гам-гам има горе-долу същото значение като „дрън-дрън“.

— Каква ограниченост! Какво завистничество! — развикаха се всички и се запътиха към каютата, изпълнени с искрена вяра в изумителните приключения на капитана. През останалата част от деня Хелвс беше единственият лъв — нахалството и чудесата са доста сигурен пропуск за всяко общество.

По това време параходът беше стигнал до крайната точка на маршрута и вече се връщаше обратно. Вятърът, който до този момент беше попътен, започна да духа в лицата на хората, времето ставаше все по-облачно, а небе, вода и бряг придобиха оня сив, мрачен, униформено оловен цвят, с който бояджиите замазват градинските врати, преди да ги освежат. От половин час вече припръскваше, а скоро започна да се лее като из ведро. Вятърът бързо се усилваше и морякът на руля нееднократно спомена, че ще има буря. От страна на парахода се забелязваха леки намеци, сякаш искаше да предупреди, че ако задуха

много силно, ще започне да се премята из вълните много зле, и целият му корпус взе да скърца като панер, претъпкан с дрехи. Морската болест между другото е като вярата в духове — всеки питае определен страх към нея, но малцина си го признават. Затова мнозинството от гостите се стараеха да изглеждат в прекрасно настроение, а в същност се чувствуваха крайно отвратително.

— Да не би да вали? — запита същият възрастен джентълмен, когато след известен шум и бъркотия всички се насъбраха плътно около масата.

— Струва ми се, че ръми леко — отвърна мистър Пърси Ноукс, който едва чуваше собствения си глас от дъжда, дето плющеше по палубата.

— Духа ли? — запита друг.

— Струва ми се, не — отговори Харди, който искрено желаше да увери и себе си в това, тъй като седеше близо до вратата и вятърът почти го вдигаше от стола му.

— Скоро ще се проясни — каза мистър Пърси Ноукс весело.

— О, разбира се! — извика целият комитет.

— Без съмнение! — казаха гостите, чието внимание в този момент беше изцяло заето със сериозното занимание да поглъщат храна, да режат месо, да пият вино и прочие.

Пулсирането на моторите обаче започна да се усеща ясно. Един огромен, тежък варен овнешки бут в дъното на масата се затресе като желе, първоначално стегнатото говеждо филе сякаш беше обзето от парализа, а езиците, които бяха сервирани в по-големи от необходимото чинии, започнаха да се държат много странно — мятаха се от единия край до другия като мухи под захлупена чаша. После сладкишите се разтрепераха до такава степен, че отчаяни, всички се отказаха от намерението си да ги усмиряват, а гълъбовият пай изглеждаше така, сякаш птиците, чиито крака стърчаха навън, забодени отстрани, се опитваха да си ги приберат вътре. Масата вибрираше и скачаше като пулса на болен от треска, а краката ѝ имаха конвулсии — изобщо

всичко оживя и се раздвижи. Изглежда, таванските греди в каютата бяха поставени с едничката цел да причиняват главоболие у хората, вследствие на което няколко възрастни джентълмени изпаднаха в лошо настроение. В момента, в който стюардът изправеше ръжените, те падаха на пода и колкото и да се стараеха всички дами и джентълмени да останат седнали на столовете си, те просто им се изплъзваха. На няколко пъти се чуваха обезкуражаващи молби за чашка бренди, лицата на гостите претърпяха най-странни промени, един джентълмен без всякакви видими причини изведнъж скочи от масата и хукна нагоре по стъпалата с невероятна бързина, като се сблъска със стюарда, който в този момент слизаше.

Махнаха покривката, сервираха десерта и напълниха чашите. Клатушкането на парахода се засили; няколко от гостите започнаха да усещат световъртеж и придобиха вид на току-що станали от сън. Младият джентълмен с очилата, който от известно време беше в променливо състояние — в един миг ведър, в следващия мрачен, като въртящия се фар на брега, — внезапно изяви желание да вдигне тост. След няколко неуспешни опита да запази вертикално положение, той успя да се хване с лявата си ръка за масата и изрече следното:

— Дами и господа! Сред нас се намира един джентълмен — бих казал, непознат (тук сякаш ораторът беше нападнат от мъчителна мисъл; той млъкна и придоби странен израз), — чиито способности, чиито пътешествия, чието дружелюбие...

— Извинете, Едкинс — внезапно го прекъсна мистър Пърси Ноукс, — Харди, какво ви е?

— Нищо — отвърна „смешният джентълмен“, комуто едва бяха останали сили за тези две срички.

— Искате ли чаша бренди?

— Не! — отговори Харди с тон, пълен с възмущение, и вид, ведър като Темпъл Бар в шотландска мъгла. — Защо трябва да искам бренди?

— Извинете, Едкинс — каза вежливият Пърси. — Стори ми се, че на нашия приятел не му е добре. Моля, продължавайте...

Тишина.

— Моля, продължавайте.

— Мистър Едкинс го няма — извика някой.

— Извинете, сър — каза стюардът, като изтича към мистър Пърси Ноукс, — извинете, сър, но джентълменът, който току-що излезе на палубата — този със зелените очила, — струва ми се, е много зле, а младият джентълмен, който свиреше на цигулката, каза, че ако не му дам малко бренди, нямало да отговаря за последствията. Вика, че имал жена и две деца и не знаел какво ще стане с тях, ако хвърли топа, и май е готов да я свърши тая работа всеки момент. Онзи с флажолета, и той беше доста зле, ама се пооправи, само дето е вир-вода от пот.

Вече всички преструвки бяха безпредметни — гостите се довлякоха до палубата; мъжете все гледаха нагоре към облаците, а жените, загърнати коя с каквото намери, се бяха проснали по и под столовете в най-окаяно състояние. Никоя весела компания не е преживявала такъв вятър, дъжд, премятане и подхвърляне. По адрес на мистър Флийтуд младши се чуха няколко протестни вопъла, но те си останаха безпоследствени, понеже родителското тяло не беше на себе си. Това забавно дете пищя с всички сили, докато остана без глас, след което го смени малката мис Уейкфийлд и продължи до края на пътуването.

Няколко часа по-късно мистър Харди беше забелязан в поза, която накара приятелите му да предположат, че се е заел да съзерцава най-внимателно водните дълбини; само го съжалиха, задето любовта му към красотите на природата го заставя да стои толкова дълго в положение, опасно при всички случаи, но особено за човек като него, който е предразположен към високо кръвно.

Успяха да стигнат до митницата чак в два часа сутринта в четвъртък, унили и изнемощели. Семейство Тонтън се чувствуваха прекалено зле, за да дразнят семейство Бригс, а последните бяха прекалено изтощени, за да се заяждат с Тонтън. Единият от калъфите с китарата беше изчезнал някъде по пътя с файтона и мисис Бригс не се

поколеба да заяви, че Тонтън са подкупили някого от носачите, за да го изхвърли. Мистър Александър Бригс е вече против тайното гласуване и каза, че от личен опит се е убедил в неговата несъстоятелност, а когато запитваха мистър Самюъл Бригс за неговото становище по въпроса, той отговаряше, че няма мнение нито по този, нито по който и да е друг въпрос.

Мистър Едкинс — младият джентълмен със зелените очила — продължава да произнася речи при всеки появил се случай и те са все така недостижими по дължина и красноречие. И ако вече не е станал съдия, по всяка вероятност работи като адвокат в Новия централен криминален съд.

Капитан Хелвс продължи да ухажва мис Джулия Бригс, за която може би щеше и да се ожени, ако за нещастие не се наложи мистър Самюъл да го арестува служебно по нареждане на господата Скрогинс и Пейн, тъй като безстрашният капитан беше благоволил да събере дълговете на фирмата им, но с характерната за военните умове разсеяност бе пропуснал да води сметка за сумите с онази досадна прецизност, която случаят е изисквал.

Мисис Тонтън се оплаква, че се е излъгала в него. След като е бил представен на семейството именно на борда на пощенския параход за Грейвсенд, той е трябвало да се окаже достоен за уважение.

Мистър Пърси Ноукс си е все така весел и безгрижен.

Мисис Джоузеф Портър

В Роуз Вила на Клапам Райз, където живееше мистър Гатълтън (доста заможен борсов посредник), кипяха приготовления, а вълненията на неговото забележително семейство растяха с приближаването на деня, определен за представлението на домашния театър, което „се готвеше от няколко месеца“. Манията за театрална самодейност беше обхванала

цялото семейство. Техният дом, до този момент винаги чист и подреден, сега беше, както сполучливо отбеляза мистър Гатълтън, „обърнат с краката нагоре“; голямата трапезария, от която бяха изнесени всички мебели, представляваше странна бъркотия от кулиси, завеси, фенери, мостове, облаци, гръмотевици, светкавици, гирлянди, цветя, ками, шпаги и какви ли още не джунджурии, наричани на театрален жаргон със събирателното име „реквизит“. Спалните бяха претъпкани с декори, а в кухнята се бяха нанесли дърводелците. В дневната се провеждаха репетиции през вечер и почти всички дивани вече бяха съсипани благодарение на упоритостта и вдъхновението, с които мистър Семпрониъс Гатълтън и мис Лусиния упражняваха сцената с удушването в „Отело“ — беше решено, че в първата част на вечеринката ще представят тази трагедия.

— Ако се постареем още съвсем мъничко, мисля, че ще се получи чудесно — обърна се мистър Семпрониъс към своя драмсъстав в края на сто и петдесетата репетиция. Той си беше направил труда да поеме всички разноси по пиесата и затова, както се полага, беше единодушно избран за режисьор. — Евънс — продължи мистър Гатълтън младши, като се обърна към един висок, слаб и блед младеж с буйни бакенбарди. — Евънс, вие играете Родриго великолепно.

— Великолепно — повториха госпожиците Гатълтън, тъй като всички дами, които го познаваха, го считаха за „голям сладур“. Той изглеждаше толкова интересен и имаше такива прекрасни бакенбарди, да не споменаваме умението му да пише стихчета в албумите и да свири на флейта! Родриго се ухили глупаво и се поклони.

— Но, струва ми се — добави режисьорът, — не сте съвсем добре в... падането... в онази сцена, при боя с шпаги, където вие... нали разбирате?

— Много е трудно — каза мистър Евънс замислено; — в последно време упражнявам доста усилено в кантората, но намирам, че е много болезнено. Когато човек пада назад, си натъртва ужасно главата.

— Но трябва да внимавате да не съборите кулисите — намеси се

мистър Гатълтън старши, който беше назначен за суфльор и чийто интерес към пиесата не беше по-малък от този на най-младия от състава. — Сцената ни е много тясна.

— О! Не се безпокойте — изрече мистър Евънс с доста самодоволен вид. — Когато падам, ще си наведе главата силно напред, така че няма да направя никаква беля.

— Ей богу — каза режисьорът и потри ръце, — с „Мазаниело“ („Мазаниело“ — опера от Карафа по драмата на Моро, Мазаниело е вожд на въстаналите през 1647 г. неаполитански рибари. На същата тема е и операта „Нямата от Портичи“ на френския композитор Обер) със сигурност ще постигнем голям успех. Харли пее ариите възхитително.

Всички единодушно изразиха възхищението си. Мистър Харли се усмихна и придоби вид на глупак — нещо обикновено за него. После запя „Виж светло утро как изгрява“ и лицето му стана червено като рибарската шапка, която мереше през това време.

— Значи така — продължи режисьорът, като започна да брои на пръсти, — ще танцуват три селянки освен Фенела (Фенела — героиня от гореспоменатите опери) и четирима рибари. Освен това можем да прибавим нашия Том; ще облече един от моите дочени панталони и някоя от карираните ризи на Боб, ще си сложи червена шапка и ще може да мине за рибар — станаха пет. При хоровите изпълнения, разбира се, ще пеем зад кулисите, а в сцената на пазара ще ходим напред-назад, облечени с пелерини или нещо там. В сцената с бунта Том ще тича от единия край на сцената до другия и обратно колкото се може по-бързо с кирка в ръка. Ще има светкавичен ефект — ще се получи илюзия за огромни маси народ. А при изригването на вулкана ще направим фойерверки, ще хвърляме подноси и изобщо ще вдигаме всевъзможен шум — сигурен съм, че ще се получи.

— Разбира се! Разбира се! — завикаха в хор всички участници, а мистър Семпрониъс Гатълтън хукна да измие саждите от лицето си и да следи поставянето на декорите, които, макар и дело на аматьори, бяха

просто ненагледни.

Мисис Гатълтън беше мило, простодушно и благо същество, което обичаше безумно своя съпруг и дъщерите си и мразеше само три неща. Първо — тя питаеше вродена антипатия към чуждите неомъжени дъщери; второ изпитваше органичен страх от всичко, което можеше да се окаже присмех, и трето, което се явява като неизбежно следствие на второто — изпитваше безкраен ужас от мисис Джоузеф Портър, която живееше отсреща. Трябва да отбележим обаче, че жителите на Клапам и околността се отнасяха с върховно страхопочитание към сплетните и присмеха и затова проявяваха изключително внимание и грижи към мисис Джоузеф Портър, като я ласкаеха и я канеха в къщи горе-долу по същите причини, по които бедният писател, който няма пукнат грош в джоба си, се държи изключително любезно с пощальона, чиято такса е два пенса.

— Няма значение, мамо — обърна се Ема Портър към уважаваната си родителка, като се опитваше да си даде безразличен вид. — Дори да ме бяха поканили, нито ти, нито татко бихте позволили да се излагам в подобно посмешище.

— Знаех си, че ще проявиш своите изтънчени представи за приличие — отвърна майката. — Радвам се, Ема, че правилно оценяваш представлението.

Между другото само преди седмица мис Портър се „изложи“, като стоя цели четири часа зад една благотворителна сергия пред очите на всеки един от поданиците на нейно величество, който беше склонен да плати един шилинг за удоволствието да види как петдесетина госпожици флиртуват с непознати мъже и си играят на продавачки.

— Виж! — каза мисис Портър, като погледна през прозореца. — Внасят филетата и шунките, сигурно са за сандвичи. А Томас сладкарят казва, че са поръчали дванадесет дюзини плодови сладкиши освен кремове и желетата. Боже мой — представи си само госпожиците Гатълтън с бални рокли!

— Можеш да умреш от смях! — истерично извика мис Портър.

— Ще взема да им понатрия носовете обаче — каза мисис Джоузеф Портър и се втурна да изпълни благотворителната си задача.

— Е, скъпа мисис Гатълтън — каза мисис Джоузеф Портър, след като си беше поговорила насаме с нея, като през цялото време я беше подпитвала неуморно, благодарение на което научи всичко за представлението. — Е, скъпа моя, хората може да си приказват каквото си искат, това го знаем много добре; просто някои са ужасно зли. О, скъпа мис Лусина, как сте? Току-що казвах на майка ви, че бях чула да се говори, че...

— Какво?

— Мисис Портър има пред вид представлението, мила моя — каза мисис Гатълтън. — Тя току-що ми разказваше, за съжаление, как...

— О, моля ви, забравете това — прекъсна я мисис Портър, — толкова е глупаво — то е точно толкова глупаво, колкото и онова, което каза младият — как му беше името... било му чудно как така мис Карълайн, с нейния крак и глезен, си въобразява, че може да играе Фенела.

— Който и да го е казал, това е ужасно нагло — рече мисис Гатълтън и се наежи.

— Разбира се, скъпа — припя мисис Портър доволна, — несъмнено е така! Защото, както му и казах, дори ако мис Карълайн наистина бъде Фенела, от това не следва, разбира се, че тя си въобразява, че има хубави крака. Пък и младите джентълмени са такива нахални кутрета — позволяват си да казват, че...

Не се знаеше докъде щеше да стигне дружелюбната мисис Портър с милите си намерения, ако не беше влязъл мистър Томас Болдърстън, брат на мисис Гатълтън, наричан в семейството фамилиарно „чичо Том“, който промени темата на разговора и й даде чудесен план за действие по време на представлението.

Чичо Том беше много богат и имаше голяма слабост към своите племенници, благодарение на което, разбира се, той се ползуваше с изключително внимание сред своите роднини. Той беше един от най-

добросърдечните хора на света — винаги се намираше в чудесно настроение и все говореше. Хвалеше се с това, че при всички случаи носи само високи ботуши и никога не слага черна копринена вратовръзка, и се гордееше, че знае наизуст всички известни пиеси на Шекспир от началото до края — което беше вярно. В резултат на това един вид папагалско достойнство той не само цитираше непрекъснато, но и в случай че някой цитираше погрешно Лебеда от Ейвън (_ Лебедът от Ейвън — Шекспир, по името на река Ейвън, на която се намира неговият роден град Страдфърд_), той не можеше да не го поправи. Освен това беше и малко нещо шегаджия — никога не изпускаше случай да каже нещо, което сам смята за остроумно, и винаги се смееше до сълзи на всичко, което според него се окажеше забавно или смешно.

— Е, момичета! — каза чичо Том, след като приключи предварителната церемония от целувки и поздравления. — Как я карате? Знаете ли си ролите, а? Лусина, моето момиче — второ действие, първа сцена; ти си вляво, предната реплика е: „Съдба неясна“! Какво следва, а?... Продължавай: „Небето...“

— А, да! — извика мис Лусина. — Спомних си:

Небето

да ни дари дано със нежност и любов,
които с времето растат!

— Прави тук-там по някоя и друга пауза — отбеляза възрастният джентълмен, който беше голям критик, — „да ни дари дано със нежност и любов“ — слагаш ударението на последната сричка „бов“; после високо: „които“ — едно, две, три, четири; отново високо: „с времето растат“; слагаш ударение на „времето“. Така трябва, моето момиче; имай вяра в чичо си за ударенията. О! Сем, момчето ми, как си?

— Много добре, чичо, благодаря — отвърна мистър Семпрониъс, който току-що се появи и който с кръговете около очите си — следствие от честото мазане със сажди — приличаше на гривяк. — Разбира се, в

четвъртък ще дойдете.

— Разбира се, непременно, моето момче.

— Колко жалко, че вашият племенник не се е сетил да ви вземе за суфльор, мистър Болдърстън! — прошепна мисис Джоузеф Портър. — Щяхте да бъдете незаменим.

— Е, смея да мисля, че бих свършил доста добра работа — отвърна чичо Том.

— Бих искала за представлението да си запазя съседния до вашия стол — продължи мисис Портър. — Така, ако някой от скъпите ни млади приятели случайно сбърка, вие ще можете да ми кажете кои са точните думи в текста. Ще ми бъде много интересно.

— Ще ми бъде изключително приятно да ви услужа според възможностите си.

— Значи, се уговорихме.

— Разбира се.

— Не знам какво точно има — каза мисис Гатълтън на дъщерите си, когато седяха край камината и препрочитаха ролите си, — но много бих искала мисис Джоузеф Портър да не дойде в четвъртък. Сигурна съм, че замисля нещо.

— Точно нас обаче не може да ни направи за смях — отбеляза надменно мистър Семпрониъс Гатълтън.

Дългоочакваният четвъртък настъпи своевременно и както философски се изрази мистър Семпрониъс Гатълтън старши, „не донесе никакви разочарования за отбелязване“. Е, вярно, че все още беше съмнително дали Касио ще успее да влезе в дрехите, които му бяха донесени от един склад за маскарadni костюми. Също толкова неясно беше дали примадоната се е оправила напълно от грипа, за да може да се появи на сцената; мистър Харли, в ролята на Мазаниело, беше прегракнал и се чувствуваше не много добре в резултат на огромното количество лимони и небетшекер, което беше погълнал, за да има по-красив глас, а две от флейтите и едно виолончело заявиха, че са настинали жестоко. Но какво от това? Нали публиката дойде. Всеки

знаеше ролята си; костюмите бяха обсипани със сърма и пайети; белите пера бяха прекрасни; мистър Евънс беше репетираше падането толкова много, че от главата до петите беше в синини, но затова пък беше постигнал съвършенство; а Яго беше сигурен, че в сцената с пробождането ще постигне „голям успех“. Един самоук глух джентълмен, който беше предложил най-любезно да дойде с флейтата си, щеше да бъде изключително ценно допълнение към оркестъра; изпълненията на мис Дженкинс на пиано бяха прекалено добре известни на всички, за да може някой да се усъмни в таланта ѝ макар и за миг; мистър Кейп ѝ беше акомпанирал доста често на цигулка; а мистър Браун, който преди няколко часа обеща да дойде с виолончелото си, несъмнено щеше да се справи изключително добре.

Стана седем часът и публиката започна да пристига — отбраното общество на Клапам и околностите бързо изпълваше театъра. Тук бяха семействата Смит, Гъбинс, Никсън, Диксън, Хиксън; членовете на най-различни фамилии; двама членове на градския съвет, един бъдещ шериф, сър Томас Глампър (получил титлата си при предишния монарх за това, че изнесъл слово за избавлението на някой си неизвестно от какво); и последни поред, но не и по значение — мисис Джоузеф Портър с чичо Том, заели средните места на третия ред от сцената; тя го забавляваше, като му разказваше разни историйки, а той забавляваше всички останали с необуздания си смях.

„Тин, тин, тин!“ — точно в осем часа прозвуча звънчето на суфльора, и оркестърът гръмна с увертюрата на „Хората на Прометей“ („Хората на Прометей“ — единственият балет на Бетховен, поставен през 1801 г., по-късно преименуван „Прометей“ .). Пианистката удряше върху клавишите с похвална упоритост, а виолончелото, което се обаждаше от време на време, „в същност се справяше доста добре“. Клетият джентълмен обаче, който се беше наел да свири на флейта „по зрение“, откри благодарение на собствения си горчив опит колко вярна е старата пословица „далеч от очите — далеч от ума“, тъй като беше доста късоглед и понеже го бяха поставили да седне далеч от

партитурите, той едва съумяваше от време на време да изсвири по някоя и друга нота, и то не на място, с което пречеше на останалите музиканти. Между другото не можем да не му отдадем необходимото признание — изпълнението на мистър Браун беше възхитително. Увертюрата в същност приличаше на надбягване между различните инструменти: първо прозвуча с няколко такта пианото, след него виолончелото, с доста голяма преднина пред клетата флейта, тъй като глухият джентълмен, който тутукаше безспирно, изобщо не забеляза, че напълно се е объркал, и едва накрая му стана ясно по аплодисментите на публиката, че изпълнението е свършило. След това иззад завесата се разнесе шум от влачене на нозе по сцената, на някаква блъсканица и шепот: „Ама че работа! Какво ще правим сега?“ и така нататък. Публиката заръкопляска отново, за да насърчи актьорите, след което мистър Семпрониъс на висок глас нареди на суфльора „да освободи сцената и да бие последен звънец“.

„Тин, тин, тин!“ — се чу отново звънецът. Всички заеха местата си, завесата се размърда, издигна се достатъчно високо, за да открие няколко чифта жълти обувки, които крачеха по сцената, и замръзна на това място.

„Тин, тин, тин!“ — още веднъж прозвуча звънецът. Завесата се сгърчи яростно, но не се вдигна по-високо; публиката се разсмя; мисис Портър погледна чичо Том, а той изгледа всички, като потри ръце и се заля от смях. След продължително звънене, не по-кратко от това на кифладжията, когато преминава по някоя дълга улица, и немалко шушукане, коване, провикване за пирони и въжета най-накрая завесата се вдигна и откри мистър Семпрониъс Гатълтън, сам, маскиран като Отело. След трикратни ръкопляскания, по време на които той се кланяше, поставил дясна ръка върху лявата половина на гърдите си, както подобава, режисьорът пристъпи напред и каза:

— Дами и господа, уверявам ви, с искрено съжаление съжалявам, че съм принуден да ви съобщя, че Яго, който трябваше да изпълни ролята на мистър Уилсън — извинете, дами и господа, естествено е да

съм малко развълнуван... (Ръкопляскания.) Искам да кажа, мистър Уилсън, който трябваше да играе Яго, бил... тоест е или с други думи, дами и господа, истината е, че току-що получих бележка, с която ми съобщават, че тази вечер Яго е задържан неотложно в пощата. При това положение смятам... представлението е любителско... някой друг джентълмен да се наеме да чете ролята. Умоляваме за малко снизхождение... позволяваме си да се позовем на любезността и търпението на британската публика.

Бурни ръкопляскания. Мистър Семпрониъс излиза и завесата пада.

Зрителите, разбира се, бяха изключително благоразположени — нали всичко беше за забавление, затова чакаха най-търпеливо цял час, като междувременно се подкрепяха със сладкиши и лимонада. Оказа се, както след това обясни мистър Семпрониъс, че забавянето не би било толкова дълго, ако, тъкмо когато заместникът на Яго вече се бил облякъл и пиесата щяла да започне, най-неочаквано не се появил истинският Яго. Така че първият бил принуден да съблече, а вторият да облече костюма за ролята, но понеже му било доста трудно да влезе в дрехите, загубили немалко време. Най-послед трагедията наистина започна. До трета сцена на първо действие, където Отело се обръща към Сената, всичко вървеше сравнително добре, само дето Яго не можа да вмъкне краката си в нито един чифт от обувките към костюмите, понеже краката му бяха отекли ужасно от горещината и собственото му възмущение, и затова не му оставаше нищо друго, освен да играе с високи ботуши, които доста странно контрастираха с богато избродираните му панталони. Когато Отело започна своята реч пред Сената (чието величие се представляваше от Херцога, един дърводелец, двама души, приети по препоръка на градинаря, и едно момче), мисис Портър попадна на случай, какъвто беше чакала с голямо нетърпение.

Мистър Семпрониъс казваше:

Всевластни, уважаеми сеньори,
сенатори и господари мои,

че взел съм дъщерята на тоз ваш
почтен събрат — е вярно.

В речта си аз съм грапав...*

[* Превод — Валери Петров]

— Правилно ли е това? — пошушна мисис Портър на чичо Том.

— Не.

— Тогава му кажете.

— Ще му кажа. Сем! — извика чичо Том. — Тук не е така,
момчето ми.

— Кое не е така, чичо? — запита Отело, съвсем забравил високото
положение, което заема в случая.

— Пропусна нещо. „И е вярно, че се венчах за нея.“

— А, да! — каза мистър Семпрониъс, като се опитваше да скрие
смущението си, което беше толкова неуспешно, колкото и неуспешни
бяха усилията на зрителите да подтиснат смеха си, като кашлят с
изключително ожесточение.

И е вярно,

че се венчах за нея. Но в това

се заключава целият обхват

на моята постъпка. Друго няма.*

[* Превод — Валери Петров]

(Настрани.) Защо не суфлирате, татко?

— Не зная къде съм си сложил очилата — отвърна клетият мистър
Гатълтън, примрял от жега и притеснение.

— Хайде, сега следва: „В речта си аз съм грапав“ — подсказа чичо
Том.

— Да, зная — отвърна нещастният режисьор и продължи ролята
си.

Ще бъде безсмислено и досадно да цитираме всеки един случай,

когато чичо Том, навлязъл в стихията си и подстрекаван от зловредната мисис Портър, поправяше грешките на актьорите; достатъчно е да кажем, че след като веднъж се беше впуснал в своята любима страст, нищо не можеше да го спре, така че до края на пиесата той изпълняваше нещо като непрекъснат съпровод, като мърмореше полугласно заедно с всеки един от актьорите съответните реплики. Това достави изключителна забава на зрителите и удоволствие на мисис Портър, а актьорите бяха засрамени. Чичо Том не помнеше да е бил по-доволен от себе си през целия си живот, а неговите племенници, макар несъмнени наследници на огромното му богатство, никога не бяха желали толкова силно да го няма на този свят, както през тази паметна вечер.

Още няколко обстоятелства допринесоха да се изпари ентузиазмът на „действащите лица“. Никой от актьорите не можеше да ходи спокойно с панталоните си или да движи свободно ръцете си; костюмите бяха прекалено тесни, обувките — прекалено големи, а сабите — най-различни по вид и размер. Мистър Евънс, който и без това беше доста висок за сцената, носеше шапка от черно кадифе с огромни бели пера, чиято красота се губеше сред горните кулиси. Шапката имаше и още едно неудобство: той едва я надяваше на главата си, а сложеше ли я веднъж, свалянето беше крайно трудно. Освен това, независимо от многото репетиции, когато падна, той проби с глава и рамене един от страничните декори не по-малко чевръсто от някой клоун на коледна пантомима. Пианистката, която се беше изтощила от горещината в салона, припадна още в началото и остави музикалния съпровод към „Мазаниело“ на флейтата и виолончелото. Оркестрантите се оплакваха, че мистър Харли ги заглушавал, а той заяви, че не са му дали възможност да изпее и един такт. Рибарите, които бяха наети за случая, се разбунтуваха съвсем наистина и категорично отказаха да играят, ако не им увеличат дажбата от алкохол, а когато исканията им бяха задоволени, в сцената с изригването на вулкана се напиха съвсем истински. Фойерверките, които бяха запалени в края на второто действие, не само че едва не задушиха публиката, а почти предизвикаха

пожар, така че останалата част от представлението премина в гъста мъгла.

С две думи, цялата вечеринка беше, както ликуващо разказваше навсякъде мисис Джоузеф Портър, „пълн провал“. Зрителите се прибраха по домовете си в четири часа сутринта, изтощени от смях, със силно главоболие и вмирисани на сяра и барут. Мистър Гатълтън младши и мистър Гатълтън старши си легнаха, почти решени да емигрират в Австралия още през следващата седмица.

Роуз Вила отново придоби обичайния си вид — мебелите бяха върнати в трапезарията, масите бяха лакирани както преди, росеровите столове заеха предишното си място до стената, а на всички прозорци бяха поставени жалузи, за да не може да прониква вътре любопитният взор на мисис Джоузеф Портър. В семейство Гатълтън никой не говори вече на тема театър освен чичо Том, който не може да се сдържа да не изрази своята почуда и съжаление от откритието, че племенниците му са загубили някогашното си увлечение по красотата на Шекспировия стил и произведенията на този безсмъртен бард.

Случка от живота на мистър Уоткинс Тотъл

ПЪРВА ГЛАВА

Пословична истина е, че женитбата е сериозно начинание. Също като извънмерната пристрастеност към грога, тя е беда, в която човек хлътва лесно, но от която е изключително трудно да се измъкне. Безсмислено е да убеждаваме тези, които се страхуват от нея, че с един скок всичко е свършено. Същото твърдят и в Олд Бейли, но то не може да послужи за утеха на нещастните жертви.

Мистър Уоткинс Тотъл съчетаваше в себе си изключително

странната смесица от най-високи съпругески добродетели и неописуем ужас от брака. Беше на около петдесет години, висок четири фута и шест цяло и три четвърти инча по къси чорапи — той никога и не носеше дълги, какъвто беше пълничък, чистичък и розовичък.

Приличаше на илюстрация към някой от романите на Ричардсън (Ричардсън — Самюъл Ричардсън (1689–1761) — известен английски писател, автор на сантиментално-нравоучителни романи) и с неизменните си изрядно чисти вратовръзки и стойка, като че ли е глътнал бастун, можеше да предизвика завист дори и у самия сър Чарлс Грандисън (Чарлс Грандисън — „идеалният“ герой от романа на Самюъл Ричардсън „Историята на сър Чарлс Грандисън“). Живееше от рента, която в едно отношение съответствуваше на своя получател — беше доста малка. Той я получаваше редовно всеки втори понеделник, но богатата секваха около един ден след изтичането на първата седмица, неизменно както ходът на часовник с осемдневен интервал на навиване, след което, ако трябва да допълним сравнението, неговата хазайка го задвижваше и той продължаваше на кредит своя ход.

Мистър Уоткинс Тотъл живееше отдавна в състояние на безбрачен рай, както казват ергените, или безбрачен ад, както мислят старите моми, но мисълта за брак никога не беше преставала да го преследва. Той потъваше в дълбок размисъл и въображението му превръщаше неговата малка стая на Сесил Стрийт, Странд, в уютна къщичка в предградията; петдесетте фунта въглища под кухненската стълба изведнъж ставаха три тона от най-добрия уолсендски антрацит; тясната му кушетка се преобразяваше в брачно ложе с балдахин; а отсреща на празното кресло край камината фантазията му поставяше една красива млада жена, притежаваща много малко лична независимост или воля, но доста независима финансово благодарение на последната воля на баща ѝ.

— Кой е? — запита мистър Уоткинс Тотъл, когато една вечер леко почукване на вратата му го извади от неговия унес.

— Тотъл, скъпи приятелю, как сте? — вместо отговор запита един

дребен възрастен джентълмен с малко дрезгав глас и нахлу в стаята. — Бях ви казал, че ще се отбия някоя вечер — обясни дребният джентълмен и подаде шапката си на Тотъл, след като известно време се опитва да избегне тази любезност на домакина.

— Много ми е приятно да ви видя — отвърна мистър Уоткинс Тотъл, като вътрешно пожела гостът му да се беше „отбил“ на другия край на улицата, тоест в Темза, вместо при него. Втората седмица беше към своя край и средствата на Уоткинс — също.

— Как е мисис Гейбриъл Парсънс? — попита Тотъл.

— Благодаря, добре е — отвърна мистър Гейбриъл Парсънс, защото това беше името на дребния джентълмен.

Настъпи мълчание; възрастният джентълмен се загледа в горния ляв ъгъл на решетката на камината, а мистър Уоткинс Тотъл впери поглед в празното пространство.

— Добре е — повтори дребният джентълмен, след като минаха пет минути. — Може да се каже, че е много добре. — И той потри ръце толкова енергично, като че ли искаше да запали огън с триене.

— Какво ще пожелаете? — попита Тотъл с отчаяната решителност на човек, комуто е добре известно, че освен ако гостът не пожелае да си тръгне, вероятността да бъде удовлетворено желанието му е твърде малка.

— О, нямам представа... имате ли уиски?

— Знаете ли — отвърна изключително бавно мистър Тотъл, с което печелеше време, — миналата седмица имах превъзходно, изключително силно уиски, но сега няма и капка, иначе качеството му...

— Е несравнимо, или с други думи — няма начин да бъде сравнено — каза дребният джентълмен, като се разсмя от сърце, сякаш беше много щастлив, че уискито е изпито. Мистър Тотъл се усмихна, но това беше усмивката на отчаянието. Когато мистър Гейбриъл Парсънс спря да се смее, направи тънък намек, че щом няма уиски, не би имал нищо против бренди. Мистър Уоткинс Тотъл с красноречив жест запали

една свещ и извади големия ключ от входната врата, който от време на време играеше ролята на ключ за въображаема изба, и излезе от стаята, за да помоли хазайката да им донесе две чаши, а след това да ги нанесе в сметката му. Молбата беше удовлетворена и пиетието се появи бързо — не от някакви загадъчни дълбини, а от съседната винарска изба.

Двамата ниски джентълмени си направиха грог и седнаха удобно край камината — наподобяваха два ниски ботуша, поставени там да съхнат.

— Тотъл — каза мистър Гейбриъл Парсънс, — вие знаете какъв съм — прям, открит, казвам това, което мисля, и мисля това, което казвам, мразя потайностите и не понасям притворството. Първите са лоша маска, която скрива добротата на хората, без да помага на лошите да изглеждат по-добри, а второто е все едно да боядисаш един бял памучен чорап розов, за да прилича на копринен. Слушайте сега какво ще ви кажа.

Тук дребният джентълмен замълча и отпи една голяма глътка от своя грог. Мистър Уоткинс Тотъл си сръбна от своя, разрови огъня и придоби вид на силно заинтригуван.

— Няма никакъв смисъл да го увъртаме — продължи възрастният джентълмен. — Вие искате да се ожените.

— Да ви кажа... — отвърна уклончиво мистър Уоткинс Тотъл, който се разтресе и внезапно усети как цялото му тяло изтръпна. — Ами... трябва да... аз поне мисля, че бих искал.

— Не така — каза дребният джентълмен. — Кратко и ясно, иначе няма какво да говорим. Имате ли нужда от пари?

— Известно ви е, че имам.

— Харесват ли ви жените?

— Да.

— И искате да се ожените?

— Разбира се.

— Тогава ще се ожените. Това е всичко. — Като изрече това, мистър Гейбриъл Парсънс си взе щипка енфие и си направи още един грог.

— Мога ли да ви помоля за малко по-голяма изчерпателност — каза Тотъл. — В същност, щом аз представлявам пряко заинтересованата страна, не мога да се съглася с подобно отношение.

— Ще ви обясня — отвърна мистър Гейбриъл Парсънс, който се отпусна от грога и реши да се впусне в подробности. — Познавам една дама — тя в момента е на гости при жена ми, — която е точно това, от което имате нужда. Образована, говори френски, свири на пиано, знае доста за цветята, раковините и тям подобни и има петстотин лири годишен доход с неограничени права да се разпорежда с него в завещанието си.

— Мога да се завъртя около нея — заяви мистър Уоткинс Тотъл. — Да не е много млада?

— Не е, точно като за вас. Вече ви казах.

— Какъв цвят коси има дамата? — запита мистър Уоткинс Тотъл.

— Ей богу, не мога да си спомня — отвърна съвсем спокойно Гейбриъл. — Може би още в началото трябваше да отбележа, че носи изкуствено руло.

— Какво? — възкликна Тотъл.

— От тези неща с къдриците, които се слагат ей тук — каза Парсънс и прокара пръст по челото си, точно над очите, като пояснение към думите си. — Помня, че рулото беше черно, но не мога да кажа със сигурност каква е собствената ѝ коса, защото, ако човек не застане зад нея и не надникне под шапката ѝ, едва ли ще я забележи, но ми се струва, че е доста по-светла от рулото — като че ли имаше някакъв сив оттенък.

Мистър Уоткинс Тотъл придоби вид на човек, който се колебае. Мистър Гейбриъл Парсънс забеляза това и реши за по-сигурно да започне незабавно със следващата.

— Кажете, Тотъл, били ли сте влюбен някога? — запита той.

Цялото лице на мистър Уоткинс Тотъл пламна в широка гама цветове, щом стана въпрос да си признае дали се е влюбвал.

— Предполагам, че сте правили не едно предложение, когато сте

били млад... простете... исках да кажа, по-млад — добави Парсънс.

— Никога през целия си живот! — отвърна приятелят му, явно възмутен, че е бил заподозрян в подобно нещо. — Никога! Работата е там, че аз имам, както знаете, особено мнение по тези въпроси. Не ме е страх от жените, нито от младите, нито от старите — далеч съм от подобно нещо, но мисля, че по отношение на днешните норми те си позволяват прекалено голяма свобода в разговорите и отношенията си със своите кандидати. Работата е там, че аз никога не съм успявал да постигна подобна свобода и понеже винаги се опасявам да не би да отида твърде далеч, хората ме смятат за резервиран и студен.

— Не се и съмнявам, че е така — отвърна Парсънс със сериозен тон. — Не се и съмнявам. В този случай обаче няма да имате повод за притеснения, защото по строгост и деликатност тази дама далеч ви превъзхожда. Боже мой, когато дойде у нас, в отредената ѝ спалня имаше някакъв стар портрет на мъж с огромни черни очи и докато не го махнаха оттам, тя решително отказваше да спи в тази стая, защото смяташе, че това е ужасно неприлично.

— И аз смятам така — каза мистър Уоткинс Тотъл. — Разбира се.

— А на следващата вечер — не помня някога да съм се смял повече през живота си — продължи мистър Гейбриъл Парсънс; — като се връщах в къщи, духаше източен вятър и лицето ме болеше адски от студа. И тъй, както Фани — тоест мисис Парсънс, тази нейна приятелка, аз и Франк Рос играехме робер (_Робер — вид игра на карти_), аз казах на шега, че когато си легна, ще пъкна лице във вълнената фуста на Фани. Тя веднага хвърли картите и напусна стаята.

— Много правилно — каза мистър Уоткинс Тотъл. — Тя е проявила изключително достойнство. Какво направихте вие?

— Какво направихме? Играхме вист на три ръце и аз спечелих шест пенса.

— Но не се ли извинихте пред нея за обидата, която сте ѝ нанесли?

— Няма такива работи. На следващата сутрин обсъдихме въпроса. Тя заяви, че споменаването на вълнената фуста било неприлично —

мъжете не трябвало да знаят, че такива неща съществуват. Аз се защитих с това, че съм женен.

— И какво отговори дамата на това? — запита Тотъл силно заинтригуван.

— Промени позицията си, като каза, че след като Франк бил ерген, забележката ми е явно неприлична.

— Благородно създание! — възкликна възхитеният Тотъл.

— О! Ние двамата с Фани веднага решихме, че тя е точно за вас.

Кръглото лице на мистър Уоткинс Тотъл светна от тихо задоволство, когато чу това предсказание.

— Само едно не ми е ясно — каза мистър Гейбриъл Парсънс и стана да си ходи, — по никакъв начин не мога да си представя как, по дяволите, ще се разберете. Дамата със сигурност ще припадне, щом стане въпрос за подобно нещо. — Мистър Гейбриъл Парсънс седна отново и се смя до прималяване. Тотъл му дължеше пари, така че той имаше пълното право да се смее за негова сметка.

Мистър Уоткинс Тотъл вътрешно се страхуваше, че това е още една черта на тази съвременна Лукреция, която е характерна и за него. Въпреки това той прие доста твърдо поканата за обяд в други ден у семейство Парсънс, а когато остана сам, се размечта за срещата почти хладнокръвно.

В определения ден слънцето, което изгря, за пръв път виждаше на спирката на норудския дилижанс такава елегантна личност като мистър Уоткинс Тотъл; а дилижансът, който спря пред една подобна на картинка къща със замаскирани комини и морава като голям зелен лист за писмо, едва ли друг път е стоварвал на определеното място по-притеснен джентълмен.

Дилижансът спря и мистър Уоткинс Тотъл скочи, простете — слезе с изключително достойнство.

— Тръгвай! — извика той и дилижансът се завъзнася по хълма с онази прелестна невъзмутимост, характерна най-вече за „градските“ дилижанси.

Мистър Уоткинс Тотъл дръпна звънеца на входната врата нерешително. След това го дръпна по-енергично и когато се разнесе звън като при пожарна тревога, притеснението му се увеличи още повече.

— В къщи ли е мистър Парсънс? — запита Уоткинс слугата, който отвори вратата. Той почти не чу собствения си глас, понеже звънецът все още продължаваше да звъни.

— Ето ме! — извика един глас откъм моравата; и наистина — мистър Гейбриъл Парсънс беше там, облечен със спортно сако. Той тичаше с всички сили напред-назад от една вратичка към две шапки, поставени една върху друга, и обратно от двете шапки до вратичката, а един друг джентълмен, който си беше свалил жакета, гонеше една топка надолу по стълбите към мазето. Когато откри топката, за което му бяха нужни не по-малко от десет минути, той изтича обратно до шапката, а Гейбриъл Парсънс застана на едно място. После джентълменът без жакета извика гръмогласно „Хвърлям!“ и подаде топката. След това мистър Гейбриъл Парсънс я запрати на няколко ярда разстояние и отново побягна. Накрая другият джентълмен се прицели във вратичката, но не я улучи, а мистър Гейбриъл Парсънс спря да тича, остави бухалката на земята и хукна след топката, която падна в съседния двор. Това според тях беше крикет.

— Тотъл, желаете ли да се включите? — попита мистър Гейбриъл Парсънс, който тръгна към него, като бършеше потта от лицето си.

Мистър Уоткинс Тотъл отказа: на него му стана дори по-горещо, отколкото на приятеля му само при мисълта на участие.

— В такъв случай ще влезем в къщи и понеже минава четири, ще си измия ръцете преди обяда — каза мистър Парсънс. — Знаете, че не обичам церемониите! Тимсън, това е Тотъл — Тотъл, това е Тимсън; готвен е за църквата, но се страхувам, че едва ли ще получи нещо наготово оттам. — И той се разсмя на не много оригиналната си шега.

Мистър Тимсън се поклони нехайно. Мистър Уоткинс Тотъл — хладно. Мистър Гейбриъл Парсънс ги поведе към къщи. Той беше

заможен сладкар, който взимаше погрешно грубостта за честност, а безпардонността за открито и искрено отношение. И мнозина други освен Гейбриъл взимат грубостта за чистосърдечност.

Мисис Гейбриъл Парсънс посрещна гостите изключително любезно на стълбите и ги поведе към гостната. На канапето седеше една дама, много строга и с изключително безжизнен вид. Тя беше от онези личности, чиято възраст е невъзможно да се отгатне; на младини може да е била много хубава, а може и да е изглеждала по същия начин. Лицето ѝ, на места с незначителни следи от пудра, беше гладко като на добре изрисувана восъчна кукла и също толкова изразително. Беше облечена елегантно и навиваше един златен часовник.

— Скъпа мис Лилъртън, това е нашият приятел мистър Уоткинс Тотъл — много стар наш познат, уверявам ви — каза мисис Парсънс, като представи нашия Стрефън (Стрефън — герой от поемата на Сидни „Аркадия“ (1581) възлюбеният на Хлоя. Името му е станало нарицателно) от Сесил Стрийт.

Дамата стана и направи реверанс; мистър Уоткинс Тотъл се поклони.

„Великолепно, божествено създание!“ — помисли си Тотъл.

Мистър Тимсън се приближи и мистър Уоткинс Тотъл го намрази. Обикновено мъжете инстинктивно предусещат евентуалния съперник и мистър Уоткинс Тотъл почувствува, че омразата му беше заслужена.

— Мога ли да ви помоля — каза преподобният джентълмен, — мога ли да се обърна към вас, мис Лилъртън, с молба за някое дребно дарение от името на моето благотворително дружество за раздаване на супа, въглища и одеяла?

— Запишете от мен две златни лири, ако обичате — отвърна мис Лилъртън.

— Вие сте истинска благотворителка, мадам — каза преподобният мистър Тимсън, — а ние знаем, че милосърдието изкупва много грехове. Бих ви помолил да разберете, че не казвам това, защото мисля, че имате много грехове за изкупване; вярвайте на думите ми — досега

не съм срещал по-безгрешно същество от вас, мис Лилъртън.

При този комплимент по лицето на госпожицата премина нещо подобно на неумел опит за оживление. Уоткинс Тотъл си навлече грях на душата, като пожела прахът на преподобния Чарлс Тимсън да беше положен в мир в гробището на паството му, където и да се намираше то.

— Вижте какво ще ви кажа — намеси се Парсънс, който се появи в този момент с измити ръце и черно сако, — лично аз смятам, Тимсън, че вашето „благотворително дружество“ е една чиста глупост.

— Вие сте доста язвителен — отвърна Тимсън с християнска усмивка. — Той мразеше Парсънс, но обичаше обедите му.

— И определено не сте прав! — каза мис Лилъртън.

— Разбира се! — отбеляза Тотъл.

Дамата повдигна очи и срещна погледа на мистър Уоткинс Тотъл. Тя отдръпна в пленителен смут своя взор; мистър Уоткинс Тотъл — също. Смущението им беше взаимно.

— Обаче — не се отказваше от възраженията си мистър Парсънс, — за бога, каква полза да даваш въглища на онзи, който няма какво да готви, или одеяла на човек, който няма легло, или супа, когато той има нужда от солидна храна? Все едно „да подариш жабо на този, който няма риза“. Защо не им давате малко пари, както правя аз, когато видя, че ги заслужават, за да си купят каквото си искат? Защо? Защото тогава вашите благодетели няма да видят имената си изписани с печатни букви на църковната врата, затова.

— О, мистър Парсънс, надявам се, не искате да кажете, че аз желая да видя името си изписано на църковната врата — прекъсна го мис Лилъртън.

— И аз се надявам — каза мистър Уоткинс Тотъл, който успя да вземе участие с още една забележка и да получи още един поглед.

— Разбира се, че не — отвърна Парсънс. — Смея да твърдя обаче, че не бихте имали нищо против да видите името си записано в църковния регистър, а?

— Регистър! Какъв регистър? — запита дамата сериозно.

— Е, регистърът за бракосъчетания, разбира се — отвърна Парсънс, като се разсмя на шегата си и погледна Тотъл.

Мистър Уоткинс Тотъл си помисли, че ще припадне от срам, а що се отнася до дамата — не се знаеше какви щяха да бъдат последиците от тези думи, ако в този момент не бяха съобщили, че обедът е сервиран. С неповторим по своята галантност жест мистър Уоткинс Тотъл предложи крайчеца на кутрето си, мис Лилъртън грациозно го прие със скромността на девица, след което двамата се отправиха с подобаваща тържественост към масата, където седнаха един до друг. Трапезарията беше доста уютна, обядът — много хубав, а малката компания — в настроение. Разговаряха на общи теми и след като мистър Уоткинс успя да измъкне едно-две хладни изречения от съседката си и пи вино заедно с нея, започна бързо да набира самоувереност. Махнаха покривката от масата; мисис Гейбриъл Парсънс изпи четири чаши портвайн под предлог, че в момента кърми, а мис Лилъртън — четири глътки под предлог, че изобщо не иска. Накрая дамите се оттеглиха за голяма радост на мистър Гейбриъл Парсънс, който от половин час кашляше и се мръщеше към жена си — това бяха сигнали, които мисис Парсънс никога не забелязваше, докато не си пийнеше обичайното количество, което гледаше да стори набързо, за да не става досадна.

— Как ти се струва? — мистър Гейбриъл Парсънс запита полугласно мистър Уоткинс Тотъл.

— Безумно съм влюбен в нея! — отвърна мистър Уоткинс Тотъл.

— Джентълмени, да прием за жените — каза преподобният мистър Тимсън.

— За жените! — рече мистър Уоткинс Тотъл и пресуши чашата си. При тази самоувереност, която беше насъбрал, той беше убеден, че ще може да ухажва една дузина дами наведнъж.

— Ех! — въздъхна мистър Гейбриъл Парсънс. — Помия, когато бях млад... напълнете си чашата, Тимсън.

— Току-що я изпих.

— В такъв случай я напълнете отново.

— Добре — отвърна Тимсън и изпълни обещанието си.

— Помня — продължи мистър Гейбриъл Парсънс, — когато бях млад, какви странни чувства изпитвах, когато вдигах подобен тост, и как си мислех, че всички жени са ангели.

— Това, преди да се ожените, ли беше? — плахо попита мистър Уоткинс Тотъл.

— О! Разбира се! — отвърна мистър Гейбриъл Парсънс. — Оттогава не мисля така; ще трябва да съм бил голямо мамино дете, щом такива неща са можели да ми дойдат наум. Обаче, знаете, аз се ожених за Фани при най-странните и най-смешни обстоятелства.

— Какви бяха те, ако ми е позволено да запитам? — поинтересува се Тимсън, който през последните шест месеца беше слушал цялата история средно по два пъти седмично... Мистър Уоткинс Тотъл се заслуша внимателно с надеждата да извлече някоя идея, която би могла да се окаже полезна в новото му начинание.

— Първата си брачна нощ прекарах в един кухненски комин — започна разказа си Парсънс.

— В кухненски комин! — възкликна Уоткинс Тотъл. — Колко ужасно!

— Да, не беше много приятно — отвърна дребничкият домакин. — Работата беше там, че бащата и майката на Фани ме харесваха като човек, но определено не ме одобряваха за неин съпруг. По това време, както знаете, няха никакви пари, а те имаха и искаха Фани да вземе някой друг. Както и да е, ние успяхме някак да разкрием чувствата си един към друг. Срецахме се по увеселенията на наши общи приятели. Отначало танцувахме, разговаряхме, флиртувахме и така нататък, а покъсно започна ужасно да ми харесва да седя до нея; по това време не разговаряхме кой знае колко много, но помня, че много обичах да я гледам с крайчеца на лявото си око, а впоследствие станах изключително нещастен и сантиментален и започнах да пиша стихове и да си мажа косата с помада „Макасар“. Накрая не издържах и след като цяла седмица крачих нагоре-надолу по слънчевата страна на Оксфърд

Стрийт с надеждата да я срещна — а лятото беше ужасно горещо и обувките ми ме стягаха, седнах и ѝ написах писмо, в което я молах да се срещнем тайно, защото исках да чуя от нейната уста какво е последното ѝ решение. Писах ѝ, че съм открил, за голяма своя радост, че не мога да живея без нея и ако тя ме отхвърли, или ще се отровя със синилна киселина, или ще се пропия, или ще емигрирам, за да се махна от пътя ѝ. И така, аз взех назаем една лира и подкупих с нея прислужницата, за да ѝ предаде писмото, което тя, разбира се, направи.

— И какъв беше отговорът? — запита Тимсън, който отдавна беше разбрал, че ако насърчава разказването на тези стари истории, ще бъде поканен отново тук.

— Какъвто обикновено се получава в такива случаи! Фани писа, че е много нещастна, намекна за евентуална преждевременна смърт, спомена, че нищо не би могло да я накара да пренебрегне дълга към родителите си, умоляваше ме да я забравя и да си намеря друга, която ще ме заслужава повече, и тям подобни. Каза, че не можела да си помисли да се среща с мен тайно от родителите си, и ме помоли да не ходя на едно определено място в Кенсингтън Гардънс на другия ден в единадесет часа предобед, защото и тя ще бъде там.

— Вие, разбира се, не отидохте? — обади се Уоткинс Тотъл.

— Аз да не отида? Отидох, разбира се. Тя беше там, а малко по-настрани беше и същата прислужница, за да следи да не дойде някой. Разхождахме се няколко часа, като се чувствувахме ужасно нещастни, но се сгодихме. След това започнахме да си кореспондираме, което ще рече, че на ден си разменяхме средно по около четири писма; представа нямам какво сме си писали чак толкова. Срецахме се всяка вечер в кухнята, в мазето или на някое друго място от този род. И така я карахме известно време, като с всеки изминал ден се обичахме все повече. Накрая, когато любовта ни достигна своя апогей, пък и освен това току-що ми бяха увеличили заплатата, ние решихме да се оженим тайно. Фани уреди да спи у една нейна приятелка предната нощ, а рано на следващата сутрин трябваше да се венчаем, след което да се върнем

при родителите ѝ, готови да ги разчувствуваме. Тя трябваше да падне в краката на баща си и да облее със сълзи обувките му, а аз трябваше да се хвърля на врата на майка ѝ, като я нарека „майчице“, и да вкарам в действие колкото е възможно повече носната си кърпа. Ние наистина се оженихме на следващия ден; две приятелки на Фани бяха шаферки, а един мъж, когото наехме за пет шилинга и една бутилка портър, се яви в ролята на баща. Обаче за съжаление майка ѝ отложи завръщането си от Рамсгейт, където беше на гости, за следващия ден и тъй като ние разчитахме изключително много на нея, решихме да отложим признанието си с двадесет и четири часа. Младоженката се върна в къщи, а аз през целия си сватбен ден се шлях нагоре-надолу по Хампстед Хийт и проклинах тъста си. Вечерта, разбира се, се запътих да успокоя клетата си съпруга, до колкото мога, като ѝ кажа, че мъките ни ще свършат скоро. Отворих градинската врата, за която имах ключ, и слугинята ме заведе на нашето старо място за срещи — една задна кухня с каменен под и кухненски бюфет, на който седяхме и се целувахме, понеже там нямаше столове.

— Целували сте се върху кухненски бюфет! — прекъсна го мистър Уоткинс Тотъл, защото това влизаше в разрив с чувството му за благопристойност.

— Да! Върху кухненски бюфет! — отвърна Парсънс. — И трябва да ви кажа, приятелю, че и вие да бяхте влюбен до уши и да нямаше къде другаде да се целувате, щяхте да бъдете дяволски доволен, ако ви се предостави подобна възможност. Както и да е... Докъде бях стигнал?

— До кухненския бюфет — подсказа Тимсън.

— А, да! Та там заварих клетата Фани, съвсем безутешна и унила. Старият бил ужасно сърдит през целия ден и от това тя се чувствувала още по-самотна и обезсърчена. Така че аз се опитах да ѝ представя нещата в по-весела светлина, като обърнах всичко на шега и ѝ казах, че така радостите на семейния живот ще ни се усладят още повече, и накрая горката Фани се поразвесели. Останах при нея до около единадесет часа и точно когато се сбогувахме за четиринадесети път,

слугинята дотърча боса по стълбите и ни съобщи обезумяла от страх, че старият разбойник — да ме прости бог, че го нарекох така, той вече не е между живите! — подтиквам може би от самия дявол, иде, за да си наточи сам бира за вечерята — нещо, което със сигурност знаех, че не е правил през последните шест месеца, тъй като бурето се намираше точно в тази задна кухня. Ако ме откриеше там, всякакви обяснения щяха да бъдат излишни, защото, когато се ядосаше, го обхващаше такъв бяс, че изобщо нямаше да ме слуша. Можеше да се направи само едно нещо. Коминът беше доста широк, тъй като по начало е бил строен за фурна, той се издигаше нагоре няколко фута, а после свиваше назад, като образуваше нещо като малка пещера. Всичките ми надежди и цялото ми щастие, пътят към съвместното ни съществуване дори бяха подложени на изпитание. Покатерих се навътре като катерица, сврях се в нишата и в момента, в който Фани и слугинята затваряха чамовия капак на комина, съзрях светлината от свещта, която нищо неподозиращият мой тъст носеше в ръка. Чух го как си точеше бирата и не помня някога да ми се е струвало, че бирата може да се точи толкова бавно. Той тъкмо се канеше да излезе от кухнята, а аз от комина, когато дяволският капак се изтърси с оглушителен трясък на пода. Спря се и сложи свещта и каната с бира на бюфета — беше нервен старец и неочакваните шумове го дразнеха. След като спокойно отбеляза, че огнището изобщо не се използва, и накара изплашената слугиня да му донесе чук и пирони от съседната кухня, взе, че закова капака и заключи вратата на кухнята след себе си. Така че ето как се оказах през първата си брачна нощ по светлите габардинени панталони, официалната жилетка и тъмносиньото палто, с които бях облечен на сватбата си сутринта, в един кухненски комин, чийто отвор беше закован, а горният край се намираше на петнадесетина фута над главата ми — коминът беше висок, за да не отива димът в съседните домове. И там — допълни мистър Гейбриъл Парсънс, като подаде бутилката, — там си и останах до седем и половина на следващата сутрин, когато възлюбеният на прислужницата, който беше дърводелец, дойде и ме извади. Старото

куче ме беше заковало така здраво, че и до днес съм убеден, никой друг освен дърводелец не би могъл да ме измъкне оттам.

— А какво каза бащата на мисис Парсънс, когато разбра, че сте се оженили? — запита мистър Уоткинс Тотъл, който нищо не разбираше от шеги, но затова пък винаги искаше да научи всичко докрай.

— А, случката с комина го беше развеселила толкова много, че той веднага ни прости и ни даде известна сума, с която да живеем, докато се пресели на другия свят. Аз прекарах следващата нощ в голямата спалня на втория етаж в неговия дом, и то много по-приятно от предишната нощ, защото, както може би сами се досещате...

— Извинете, сър, госпожата е приготвила чая — каза една прислужница на средна възраст, която се подаде на вратата.

— Това е същата прислужница, която фигурира и в моята история — поясни мистър Гейбриъл Парсънс. — Тя остана на служба при Фани, когато се оженихме, и оттогава е все с нас, но струва ми се, никога не е изпитвала дори капка уважение към мен след онази сутрин, когато видя как ме измъкват от комина и когато тя изпадна в буйна истерия, което от време на време ѝ се случва и сега. Е, ще отидем ли при дамите?

— Както обичате — каза мистър Уоткинс Тотъл.

— С най-голямо удоволствие — угоднически добави мистър Тимсън и триото се отправи към гостната.

След като приключиха с чая, по време на който мистър Уоткинс Тотъл току изпускаше по някоя препечена филия или пък чаша, решиха да играят робер. Разпределиха си партньорите: мистър Парсънс с мисис Парсънс и мистър Уоткинс Тотъл с мис Лилъртън. Мистър Тимсън, който не играеше на карти поради известни морални скрупули, пи грог и през цялото време се пребира с мистър Уоткинс Тотъл. Вечерта мина доста приятно; мистър Уоткинс Тотъл беше в прекрасно настроение, тъй като имаше известни основания да бъде доволен от начина, по който го прие мис Лилъртън, а преди да си тръгне, всички решиха следващата събота да отидат заедно до Бюла Спа (Бюла Спа — курорт с минерални извори, намиращ се недалеч от Лондон).

— Мисля, че всичко е наред — каза мистър Гейбриъл Парсънс на мистър Уоткинс Тотъл, когато отваряше градинската врата пред него.

— Надявам се, че е така — отвърна Тотъл, като стисна ръката на приятеля си.

— Елате с първия дилижанс в събота — каза мистър Гейбриъл Парсънс.

— Разбира се — отвърна мистър Уоткинс Тотъл. — Непременно.

Но съдбата беше решила той да не пристигне с първия дилижанс в събота. Приключенията му от този ден обаче, както и плодовете на ухажорската му дейност ще бъдат разгледани в следващата глава.

ВТОРА ГЛАВА

— Не е ли пристигнал все още първият дилижанс, Том? — запита мистър Гейбриъл Парсънс, докато крачеше доволно нагоре-надолу по дългата четиринадесет фута и посипана с чакъл пътечка, която ограждаше „моравата“, в онази съботна сутрин, определена за разходката до Бюла Спа.

— Не, сър, не съм го видял — отвърна облеченият със синя престилка градинар, който беше нает да поддържа градината срещу половин крона на ден плюс храна и квартира.

— Тотъл трябваше да е вече тук — каза замислено мистър Гейбриъл Парсънс. — А, ето, това трябва да е той — добави Гейбриъл, като съзря един файтон, който се носеше нагоре по хълма. Той закопча халата си и отвори портата, за да посрещне дългоочаквания гост. Файтонът спря и от него изскочи мъж с балтон от груб вълнен плат, мръснобяла кърпа на врата, избелял черен костюм, високи жълти ботуши и един от онези високи цилиндри, които по-рано се срещаха рядко, но сега са изключително модни както сред джентълмените, така и сред амбу-лантните търговци.

— Мистър Парсънс? — обърна се той с въпросителен тон към

Гейбриъл и погледна адреса на писмото, което държеше в ръка.

— Да, аз съм Парсънс — отвърна сладкарят.

— Нося ви тук това писмо — произнесе с дрезгав шепот мъжът с жълтите ботуши. — Нося ви тук това писмо от един джентълмен, който пристигна при нас тая заран.

— Очаквах джентълменът да пристигне при мен — каза Парсънс, докато разкъса печата, на който беше изобразен профилът на нейно величество, точно като на монета от шест пенса.

— То се знае, че джентълменът щеше да е тук — отвърна непознатият, — ама взе, че дойде първо при нас, а пък при нас няма шега, няма майтап... — допълни с шеговита усмивка той. — Ще прощавате, сър, нищо лошо не искам да кажа, ама щом сме го прибрали веднъж... Надявам се, че схващате за какво намеквам, сър?

Мистър Гейбриъл Парсънс не се отличавахе с особена бързина на схващане, освен когато се схващаше от студ. Затова той само изгледа учудено странния посетител и се захвана да отваря писмото, което беше получил. И щом го отвори, схвана всичко без особени затруднения. Мистър Уоткинс Тотъл беше внезапно арестуван за дългове, възлизаци на тридесет и три лири, десет шилинга и четири пенса, и пишеше от дома за длъжници някъде на Чансъри Лейн.

— Ама че ужасна история! — каза Парсънс, като сгъваше обратно писмото.

— А! Не е чак толкова, стига човек да е свикнал — равнодушно отбеляза мъжът с грубия балтон.

— Том! — извика Парсънс, след като размисли няколко минути. — Вземи да впрегнеш коня! Предайте на джентълмена, че идвам веднага след вас — продължи той, като се обърна към пратеника на шерифа.

— Много добре — отвърна този отговорен служител и добави е доверителен той: — Ще посъветвам приятелите на джентълмена да уредят нещата. Сам виждате, че това е просто дреболия, и освен ако джентълменът няма желание да стигне до съд, едва ли има смисъл, разбирате ли, да се изчакват по-нататъшни нареждания за задържането

му. Ще ви кажа, че нашият управител си отваря очите на четири. Не мога да кажа нищо лошо за него, нито за някой друг, но той наистина си разбира от работата.

След като приключи словото си, наситено с особен смисъл за Парсънс и подчертавано на места с кимания и иамигвания, джентълменът с ботушите се качи отново във файтона, който бързо потегли и скоро изчезна от погледа. Мистър Гейбриъл Парсънс продължи да крачи наго-ре-надолу по пътеката още няколко минути, очевидно потънал в дълбок размисъл. И като че ли остана напълно доволен от това, което измисли, защото изтича бързо в къщи, каза, че изведнъж му се е наложило да отиде по работа в града, че е помолил куриера да уведоми и мистър Уоткинс Тотъл за това и че те ще се върнат заедно за обяд. После се приготви за път, качи се в кабриолета си и начаса се понесе към заведението на мистър Соломон Джейкъбс, което се намираше (според сведението на мистър Уоткинс Тотъл) на Кърситър Стрийт, Чансъри Лейи.

Когато някой ужасно бърза за някъде и има определена цел, чието постигане е причина за неговото пътуване, тогава не само изскачат безброй пречки по пътя му, но те като че ли се появяват специално заради случая. Това, разбира се, е стара истина, а и мистър Гейбриъл Парсънс усети правотата ѝ благодарение иа горчивия опит по време на пътуването си. Има три вида одушевени предмети, които не дават никаква възможност на превозните средства да се движат спокойно или бързо по оживените улици — това са прасетата, децата и старите жени. В нашия случай имаше и прасета, които лакомо ядяха зелени кочани, и волани, които летяха, запратени от детски бухалки, и деца, които играеха по улиците, и стари жени с кошници в едната ръка и ключа от входната врата в другата, които държах да пресекат точно под носа на коня; така че мистър Гейбриъл Парсънс побесня от яд и прегракна от викане и проклинане. После, когато навлезе във Флийт Стрийт, се оказа, че има „задръстване“ — в такива случаи хората в превозните средства стоят на едно място в продължение на половин час и завиждат и на най-

бавноподвижните пешеходци, а полицаите се щурат наоколо, дърпат конете за юздите им и ги принуждават да отстъпят заднишком към витрините, с цел да очистят движението и да предотвратят безпорядъка. Накрая мистър Гейбриъл Парсънс сви по Чансъри Лейн след като разпита, беше упътен за Кърситър Стрийт (понеже това място му беше напълно неизвестно). Не след дълго той се озова точно срещу дома на мистър Соломон Джейкъбс. След като повери коня и кабриолета си на грижите на едно от четирнадесетте момчета, които го следваха още от Блакфрайърс Бридж, за да му предложат услугите си, мистър Гейбриъл Парсънс пресече улицата и почука на входната врата, горната част на която беше остъклена и, както и всички прозорци на този приветлив дом, преградена с железни решетки, боядисани за по-красиво в бяло.

На почукването на мистър Гейбриъл Парсънс се отзова едно нацупено момче с восъчножълто лице и рижа коса, което първо го разгледа през стъклото, а след това пъкна един голям ключ в някакъв израстък, който в същност беше катинар, и този израстък заедно с железните пирони, с които вратата беше обкована, ѝ придаваха вид на страдаща от брадавици.

— Бих искал да видя мистър Уоткинс Тотъл — каза Парсънс.

— Това е оня джентълмен, дето дойде тая сутрин, Джем — се чу глас от горния край на кухненското стълбище и той принадлежеше на една мръсна жена, която беше подала глава на горната площадка. — Джентълменът е в столовата.

— По стълбите, сър — каза момчето, като открехна вратата само дотолкова, че да може Парсънс да се провере вътре, без да се заклеши, и завъртя ключа два пъти веднага щом посетителят се промъкна през пролуката. — Първият етаж, сър; вратата вляво.

Упътен по този начин, мистър Гейбриъл Парсънс изкачи голото и зле осветено стълбище и почука леко няколко пъти на споменатата „врата вляво“, но почукването му беше заглушено от глъчката, която идеше отвътре, и шума от нещо, което се пържеше на долния етаж, така че той натисна бравата и влезе в помещението. Понеже му съобщиха, че

нещастният виновник за неговото посещение е излязъл преди малко, за да напише някакво писмо, той си позволи да седне и да се огледа.

Помещението, в същност нещо подобно на тясна затворническа стая, беше разделено с прегради както общите салони в долнопробните гостилници. Мръсният под явно не беше виждал четка за изжулване от толкова време, отколкото и килим или черга, а таванът беше изцяло почернял от газената лампа, с която помещението се осветяваше нощем. Сивата пепел около ръбовете на масите и угарките от пури, които бяха обилно разхвърляни около прашната решетка на камината, напълно обясняваха непоносимата миризма на тютюн, която се носеше наоколо; а празните чаши и напоените лимонови резени по масите, както и бутилките от портър под тях бяха показателни за честите пирове, устройвани от онези, които удостояват дома на мистър Соломон Джейкъбс с временния си престой. Над камината имаше едно маломерно огледало, два пъти по-тясно от самата полица; но за сметка на това решетката пред огъня беше двойно по-дълга от огнището.

След като разгледа тази приветлива стая, мистър Гейбриъл Парсънс естествено прехвърли вниманието си и върху обитателите ѝ. Зад една от преградите двама мъже играеха крибедж с някакви омазнени карти; едни от тях бяха със син цвят на гърба, други — със зелен, трети — с червен; явно събрани от различни тестета. За дъска служеше самата повърхност на масата, издълбана някога от някой изобретателен посетител с помощта на джобно ножче и двузъба вилица, с която бяха направени необходимият брой дупки на определени разстояния за забождане на дървените клечки. В друго отделение як мъж на около четиридесет години поглъщаше обяда, който неговата съпруга, не по-слаба от него, му беше донесла в една кошница. А в трето благороден на вид млад мъж говореше пламенно с понижен глас на една млада дама, чието лице беше скрито зад гъст воал и за която мистър Гейбриъл Парсънс веднага реши наум, че трябва да е съпругата на длъжника. Един младеж с просташки маниери, но облечен по последна дума на модата, крачеше нагоре-надолу из стаята със запалена

пура в уста и ръце в джобовете, като от време на време изпускаше облацл дим и отпиваше с наслада от съдържанието на един съд, който се подгръвяше на огъня.

— Още четири пенса, по дяволите! — извика единият от играчите на карти на своя противник, когато свършиха играта и запали лулата си. — Човек може да си рече, че си си насипал късмета в солница и току го ръсиш, когато ти потрябва.

— Не е лошо казано — отвърна другият, който беше търговец на коне от Излингтън.

— Хич не е лошо, дявол да го вземе — намеси се и жизнерадостният джентълмен, който вече беше приключил с обяда си и отпиваше горещ грог от една чаша с жена си в идеално съпругеско съгласие. Неговата вярна другарка в тревоги и беди му беше донесла немалко количество от тази антирезвеническа течност в една голяма плоска глинена бутилка, която приличаше на половингалонова делва, успешно произточена против воднянка. — Вие сте симпатяга момче, мистър Уокър. Ще си потопите ли носа тук, сър?

— Благодаря ви, сър — отвърна мистър Уокър, като излезе от своето отделение и отиде в другото, за да приеме предложената му чаша. — За ваше здраве, сър, и за здравето на любезната ви женичка. Господа, за здравето и щастието на всички ви. Е, мистър Уилис — продължи шегобиецът, като се обърна към младежа с пурата, — вие като че ли не сте много на ниво днес; направо сте под всякакво ниво, така да се каже. Какво има, сър? Не падайте духом.

— О! Нищо ми няма — отвърна пушачът, — Утре ще ме пуснат под гаранция.

— Така ли? — запита първият. — По дяволите, ще ми се и аз да мога да кажа същото. Потънал съм като „Роял Джордж“ на самото дъно, но колкото могат него да измъкнат, толкова и мен. Ха-ха-ха!

— Но погледнете ме! — извика доста силно младежът и застана на едно място. — Защо, мислите, се намирам тук от два дни?

— Сигурно защото не можете да се измъкнете — прекъсна го

мистър Уокър и намигна на останалите. — Не че непременно сте длъжен да стоите тук, но и не можете да го избегнете. Не сте принуден насила, разбира се, но се налага, а?

— Ама не е ли симпатията? — с възхищение се обърна към жена си онзи, който му беше предложил грог.

— О, симпатията и половина! — отвърна дамата, възхитена от тези изблици на духовитост.

— Но моят случай — смръщи чело жертвата, като хвърли угарката от пурата си в огъня, след което продължи, като подкрепяше думите си с равномерно почукване с чашата по масата, — моят случай е съвсем различен. Баща ми е много богат, а аз съм негов син.

— Ама че странно нещо! — шеговито подметка мистър Уокър.

— Аз съм негов син и имам прекрасно образование. Никому не дължа и фартинг дори, но стана така, че ме склониха да сложа името си под полиците на един мой приятел, възлизащи на крупна сума — доста крупна сума, бих казал, за което не получих обезщетение. И какви бяха последствията?

— Ами сигурно парите ви са отишли по дяволите, а вие — в затвора. Акцептите ви не са ги приели, но вас пък са ви приели тук, нали? — запита го мистър Уокър.

— Точно така — отвърна младият джентълмен с прекрасното образование. — Точно така. И ето ме сега задържан за някакви си хиляда и двеста лири.

— И защо не накарате стария да се изръси? — попита Уокър с малко скептичен тон.

— О! Какво говорите! Той никога няма да го стори — отвърна уверено младежът. — Никога!

— Да, случаят е доста особен, няма съмнение — намеси се и притежателят на плоската бутилка, като си направи още един грог, — но аз от тридесет години насам съм постоянно натясно. В началото фалирах, когато обикалях като млекар, след това — когато държах фургон за плодове и зеленчуци, и накрая — когато се захванах с

въглища и катран; и през всичкото това време нито веднъж не съм срещал по домовете като този нито един младок, който да не твърди, че ще го освободят всеки момент, и когото да не са арестували за полици, които е подписал заради свой приятел и срещу които нищичко не е получил — нито фартинг дори.

— Да! Все същата песен! — каза Уокър. — Само че не виждам никакъв смисъл от нея и това направо ме вбесява. Ще имам много повисоко мнение за някой, който още в началото си каже като всеки уважаван джентълмен, че е изиграл де когото е могъл.

— Точно тъй — намеси се търговецът на коне, защото това мнение напълно съвпаднаше с неговото разбиране по въпроса за сделките и продажбите. — И аз тъй мисля.

Младежът, който беше дал повод за тези забележки, се канеше да отвърне ядосано на насмешките им, но разговорът беше прекъснат от младия джентълмен и дамата, споменати преди това, които станаха и тръгнаха към вратата. През цялото време тя плачеше сърцераздирателно, а и атмосферата в стаята явно беше пагубна аа душата и крехкото й тяло, така че се налагаше кавалерът й да я подкрепя на излизане от стаята.

У двамата имаше нещо толкова благородно, а видът им беше така странен за това място, че всички замълчаха от уважение до момента, в който пружината тресна вратата, което беше знак, че те вече не могат да чуят какво става вътре. Тишината беше нарушена от съпругата на бившия зарзаватчия.

— Горкичката! — каза тя и удави въздишката си в голяма глътка грог. — Толкова е млада.

— Пък и доста хубавичка — добави търговецът на коне.

— За какво са го затворили, Айки? — обърна се Уокър към мъжа, който застилаше една от масите с покривка, осеяна с множество петна от горчица, в чието лице мистър Гейбриъл Парсънс веднага разпозна своя посетител от сутринта.

— Ами — отвърна този фактотум — едва ли някога сте чували по-

мръсна от тази история. Той дойде тук миналата сряда, ама между другото тая вечер ще го прехвърлят на другия бряг (_... ще го прехвърлят на другия бряг — тоест в затвора за длъжници. В заведението на Соломон Джейкъбс на арестуваните предлагали стаи срещу високи цени. Ако в продължение на няколко дни не успеели да уредят изплащането на дълговете си, арестуваните бивали прехвърляни в затвора за длъжници _) — само че не е там работата. Видите ли, на мене ми се наложи да ходя тук-таме по неговите работи, тъй че успях да подочуя нещичко от цялата история от слугите и от някои други, и доколкото ми е ясно, като че ли има нещо такова...

— По-накратко, старче — прекъсна го Уокър, който от опит знаеше, че разказите на мъжа с високите ботуши не са нито кратки, нито смислени.

— Да не бяхте ме прекъснали — отвърна Айки, — щях да разкажа всичко и да се оправя за пет секунди. Бащата на тоя тук млад джентълмен — имайте пред вид, че това е, което съм чул — и бащата на младата дама открай време били в много лоши отношения, направо били на нож; обаче, тъй или иначе, когато младежът бил на гости в дома на някакъв благороден джентълмен, с когото се познавал от колежа, влязъл в контракт с младата дама. Виждал се с нея на няколко пъти и след това ѝ казал, че иска да продължат да се срещат, ако тя няма нищо против. И тъй, тя го залюбила, както и той нея, и трябва всичко да е било наред, щото след шест месеца се венчали, тайно, забележете, от бащите си — поне така ми казаха. А когато те разбрали за това — божке, какъв ужас настанал! Туй, дето ги обрекли на глад, било най-малкото. Заради женитбата бащата на младежа го лишил от наследство, а бащата на момичето се отнесъл още по-зле и по-нечовешки, щото не само я наругал ужасно и се заклел, че никаква не ще да я вижда повече, ами и наел едного, когото аз познавам, пък и вие също, мистър Уокър, познавате тоя хубостник — та той вървял по дирите им и изкупувал полиците и всичко, дето подписвал младежът, който си мислел, че старият ще се укроти, и тъй изнамирал пари и ги прахосвал. Освен това

оня всячески настройвал хората срещу него. И тъй, младежът харчил каквото харчил, но когато се опомнил, върху него се било стоварило онова, дето хич и не го бил очаквал, и той се намерил зад решетките. Както ви казах още в началото, тук го докараха миналата сряда и май че долу вече има половин дузина нареждания за неговото арестуване. От петнайсет години насам работя тук — додаде Айки, — но досега такава злоба не бях виждал.

— Горкичките! — възкликна съпругата на въглищаря още веднъж, като отново прибягна до същия ефективен метод за задушаване на въздишката още в зародиш. — Ох! Като минат през толкова мъки, през колкото и ние с моя мъж, и те ще свикнат с всичко.

— Младата дама е хубавичка — каза Уокър, — само че е възслабичка за моя вкус — малко издиша. Колкото до младока — може да е много порядъчен и тъй нататък, но не ми се нрави това, дето е увесил нос — хич не е куражлия.

— Куражлия! — извика Айки, който размества едно ножче със зелена дръжка и една вилица най-малко десетина пъти, само и само да се намира на работа, за да остане по-дълго в стаята. — Куражлия е той, стига да се наложи; обаче кой е куражлия, както казвате вие, мистър Уокър, когато има до себе си едно такова бледо, малко създание като това? Сърце му се къса на човек, като ги види, истина ви казвам. Никога не ще забравя, когато тя за първи път дойде тук; в четвъртък той й писа да дойде — зная това, защото аз занесох писмото. Трябва да ви кажа, че през целия ден беше като на тръни, а вечерта — гледам — слиза долу в кантората и разправя на Джейкъбс: „Сър, казва, ще мога ли тази вечер за няколко минути да ползувам отделна стая, без да плащам допълнително, за да се срещна там със съпругата си?“ Джейкъбс беше готов да каже: „Дявол да го вземе, много сте скромни!“, но понеже джентълменът, който се намираше в задната стая, си беше отишъл, но беше платил и за този ден, му каза с важен тон: „Сър, казва той, ще бъде в разрез с правилника, ако дадем стая за ползуване гратис, но когато става дума за истински джентълмен, едно изключение може да се

направи.“ И тъй, обръща се той към мен и казва: „Айки, сложи две вощеници в задната стая и ги впиши в сметката на джентълмена.“ Така и сторих. И тъй, след известно време до вратата спря файтон и в него, разбира се, беше жена му, загърната с мантия, или нещо такова, и съвсем сама. Тази вечер аз отварях вратата, тъй че се запътих към входа, когато файтонът; спря, а той чакаше пред вратата на стаята и трепереше цял. Като го видя, горката, краката ѝ се подкосиха. „О! Хари — каза, — как можа да се случи това? И пак заради мен!“ Тя каза това и сложи ръка на рамото му. А той обви с ръка тънкото ѝ кръстче и кротко я поведе към стаята; след туй затвори вратата и рече тихо и някак си ласкаво: „Но, Кейт...“

— Ето джентълмена, който ви трябваше — каза Айки, като внезапно прекъсна разказа си, за да представи на мистър Гейбриъл Парсънс умърлушения Уоткинс Тотъл, който в този миг влезе в стаята.

Уоткинс пристъпи с покорно смирение на каменното си лице и стисна ръката, която му беше протегнал мистър Гейбриъл Парсънс.

— Бих искал да говоря с вас — каза Гейбриъл, а видът му недвусмислено показваше, че присъстващите са му неприятни.

— Насам — отвърна арестуваният и го поведе към предния салон, от чийто лукс се ползуваха богатите длъжници срещу две гвинеи дневно.

— И така, намирам се тук — каза мистър Уоткинс, като седна на дивана. Той постави длани на коленете си и отправи тревожен поглед към своя приятел.

— Да, и това е в реда на нещата — отвърна невъзмутимо Гейбриъл, като подрънкваше с монетите в джоба си и гледаше навън през прозореца.

— Каква е сумата заедно с разходите? — запита той след неловко мълчание.

— Тридесет и седем лири, три шилинга и седем пенса.

— Разполагате ли с някакви пари?

— С девет шилинга и шест и половина пеиеа.

Мистър Гейбриъл Парсънс прекоси стаята на няколко пъти, преди да се реши да разкрие своя план — той беше сключвал неведнъж брутални сделки, но винаги се опитваше да прикрие алчността си. Накрая той се спря и каза:

— Тотъл, вие ми дължите петдесет лири.

— Да.

— И по всичко личи, че ще продължавате да ми бъдете дължник.

— Боя се, че е така.

— Въпреки че имате най-доброто желание да ми ги върнете, стига да можете?

— Разбира се.

— В такъв случай — каза мистър Гейбриъл Парсънс — слушайте: имам предложение. Познавате ме добре. Съгласявате ли се, или не се съгласявате; да или не? Ще заплатя дълговете и разходите ви и ще ви дам заем още десет лири, които, прибавени към вашия доход, ще ви дадат възможност да се оправите с положението, но ще ми дадете писмено обещание, че ще ми върнете сто и петдесет лири в срок от шест месеца след женитбата ви с мис Лилъртън.

— Боже мой...

— Един момент — има едно условие: да направите предложение на мис Лилъртън незабавно.

— Незабавно!

— Вие трябва да решите, не аз. Тя е слушала доста за вас, макар че съвсем доскоро не ви познаваше лично. Независимо от девическата си скромност, струва ми се, че ще бъде ужасно доволна, ако може да се омъжи колкото се може по-скоро. Жена ми я е подпитала по въпроса и тя си е признала.

— Признала? Какво? — нетърпеливо го прекъсна влюбеният Уоткинс.

— Е — отвърна Парсънс, — не мога да ви кажа с точност какво точно си е признала, защото те са разговаряли предимно с намеци и прочие, но жена ми, която разбира доста от тези неща, ми заяви, че това,

което тя е признала, било равносилно на разкритие, че не е безразлична към вашите достойнства... с други думи — че не ще принадлежи на никой друг.

Мистър Уоткинс Тотъл скочи от мястото си и дръпна звънеца.

— Какво правите? — попита Парсънс.

— Ще поискам да донесат гербова хартия — отвърна мистър Уоткинс Тотъл.

— Значи, се решихте?

— Да.

Те си стиснаха ръцете най-сърдечно. Разписката беше написана, дълговете и разходите бяха заплатени, отплатиха се на Айки за услугите му и скоро двамата приятели се намериха от онази страна на дома на мистър Соломон Джейкъбс, където всеки негов посетител е особено щастлив да застане отново, тоест отвън.

— И така — каза мистър Гейбриъл Парсънс на път за Норуд, — тази вечер ще имате възможност да направите предложение и, моля ви, бъдете решителен, Тотъл.

— Да, да! — отвърна храбро Тотъл.

— Много ми се иска да ви видя заедно! — извика мистър Гейбриъл Парсънс. — Ще бъде толкова забавно! — И той се разсмя така гръмогласно и толкова продължително, че смути мистър Уоткинс Тотъл и подплаши коня.

— Ето Фани и вашата избраница; разхождат се заедно по тревата — каза Гейбриъл, когато приближиха дома му. — Дръжте се, Тотъл.

— Няма страшно — отвърна решително Уоткинс и се отправи към мястото, където се разхождаха дамите.

— Ето мистър Тотъл, скъпа — обърна се мисис Парсънс към мис Лилъртън.

Дамата се обърна бързо и отвърна на сърдечния му поздрав със същото смущение, което Уоткинс беше забелязал при първата им среща, но този път в изражението ѝ имаше и известна доза разочарование или равнодушие.

— Забелязахте ли как се зарадва, като ви видя? — прошепна Парсънс на приятеля си.

— Напротив, стори ми се, че вместо мен иска да види някой друг — отвърна Тотъл.

— Хм, глупости! — прошепна отново мистър Парсънс. — Всички жени са такива — и младите, и старите. Никога не показват радостта си, когато видят тези, които с присъствието си разтупкват сърцата им. Всички жени са такива и при вашата възраст вие отдавна трябваше да сте разбрали това. Фани на няколко пъти си го призна, когато се оженихме. Виждате ли какво значи да си женен!

— Разбира се — промълви Тотъл, чийто кураж бързо се изпаряваше.

— Е, хайде. Не е зле да подготвите почвата — каза Парсънс, който, след като беше вложил известна сума в начинанието, реши, че трябва да го ръководи.

— Да, да... Ей сега — отвърна Тотъл, здравата изплашен.

— Кажете й нещо бе, човек — настоя отново Парсънс. — По дяволите, няма ли да й направите поне някой комплимент?

— Не! Не преди обяда — отвърна свенливият Тотъл, който се опитваше да отложи страшния миг.

— Но, господа — каза мисис Парсънс, — вие сте изключително любезни наистина. Няма ви цяла сутрин, след като бяхте обещали да ни изведете, а когато накрая се върнахте, само си шепнете и не ни обръщате никакво внимание.

— Говорехме за работата, скъпа, която ни задържа тази сутрин — отвърна Парсънс и погледна Тотъл многозначително.

— Боже мой! Колко бързо мина сутринта — каза мис Лилъртън, като погледна златния часовник, който извиваше, при всеки тържествен случай независимо дали беше нужно, или не.

— Според мен тя мина много бавно — плахо промълви Тотъл.

— Точно така, браво! — прошепна Парсънс.

— Наистина ли? — възкликна мис Лилъртън, а на лицето ѝ се

изписа величествена изненада.

— Единственото нещо, с което мога да си го обясня, мадам, е наложителното ми отсъствие от вашата компания — каза Уоткинс — и от компанията на мисис Парсънс.

По време на този кратък диалог дамите се отправиха към къщата.

— Дявол да го вземе, защо трябваше да набутвате и Фани в комплимента? — запита го Парсънс, когато двамата ги последваха. — Това направо развали всичко.

— О! В противен случай би било прекалено дръзко — отвърна мистър Уоткинс Тотъл. — Прекалено дръзко.

— Той е побъркан! — прошепна Парсънс на жена си, когато влязоха в гостната. — Побъркал се е от скромност.

— Божичко! — възкликна тя. — Досега не бях чувала за подобно нещо.

— Както виждате, мистър Тотъл, обядът ни е съвсем семеен — каза мисис Парсънс, когато седнаха около масата. — Мис Лилъртън ни е изключително близка, а и вас, разбира се, не ви чувстваваме като чужд.

Мистър Уоткинс Тотъл изрази надежда, че семейство Парсънс никога не ще го чувства като чужд, а вътрешно му се искаше да не е толкова свенлив, за да не се чувства именно самият той като чужд.

— Махнете капациите, Марта — каза мисис Парсънс, която направляваше с изключително вълнение смяната на декорите.

Нареждането беше изпълнено и в единия край на масата бяха разкрити две варени пилета с езици и прочие а в другия — телешко филе. От едната страна на един зелен поднос имаше две зелени сосиери с лъжици в същия цвят, а от другата — заек, с приятно зачервена коричка, подправен с къри и гарниран с лимон.

— Скъпа мис Лилъртън — каза мисис Парсънс, — мога ли да се погрижа за вас?

— Не, благодаря, възнамерявам да помоля мистър Тотъл.

Уоткинс се стресна, разтрепера се, подаде заека и счупи една чаша.

Лицето на домакинята, което до този момент грееше в усмивки, се промени страшно.

— Ужасно съжалявам — заекна Уоткинс и в ужасното си притеснение започна да слага в чинията си кърпички, магданоз и масло.

— Няма нищо — отвърна мисис Парсънс по начин, който показваше, че в същност има много нещо, и отпъди прислужника, който се опитваше да открие пипнешком под масата парчетата от счупеното стъкло.

— Предполагам — каза мис Лилъртън, — че на мистър Тотъл му е известно каква глоба плащат ергените и подобен случай — най-ниската е дузина чаши за една счупена.

Мистър Гейбриъл Парсънс предупреждаващо настъпи своя приятел по крака. Това беше намек, че колкото по-скоро престане да бъде ерген, толкова по-бързо ще се отърве от подобни наказания. Мистър Уоткинс Тотъл прие забележката по същия начин и предложи вино на мисис Парсънс със самообладание, което за конкретния случай беше направо изумително.

— Мис Лилъртън — каза Гейбриъл, — ще позволите ли?

— С най-голямо удоволствие.

— Тотъл, бихте ли обслужили мис Лилъртън, като подадете гарафата? Благодаря.

Последва обичайната пантомима, състояща се от кимане и отливане.

— Тотъл, били ли сте някога в Съфък? — запита домакинята, който изгаряше от нетърпение да разкаже една от седемте си неизменни истории.

— Не — отвърна Уоткинс и добави като уговорка, — но съм бил в Девъншир.

— О! — отвърна Гейбриъл. — Точно в Съфък преди доста години ми се случи нещо изключително. Разказвал ли съм ви тази история?

Мистър Уоткинс Тотъл я беше чувал най-малко четиристотин пъти. Но, разбира се, беше изключително любопитен и безкрайно

нетърпелив да я чуе отново. Мистър Гейбриъл Парсънс веднага се зае да разказва, независимо от това, че в подобни случаи, както може би нашите читатели са забелязали, стопанинът често бива прекъсван. Ще се опитаме да ви обясним какво имаме пред вид.

— Когато бях в Съфък... — започна мистър Гейбриъл Парсънс.

— Вдигнете първо билетата, Марта — каза мисис Парсънс. — Извинявай, скъпи.

— Когато бях в Съфък — подхвана отново мистър Парсънс и хвърли гневен поглед на жена си, която се престори, че не го забелязва, — което беше преди няколко години, ми се наложи да отида по работа в град Бери Сейнт Едмъндс. Трябваше да спирам на всяка станция по пътя и затова за по-голямо удобство пътувах с кабриолет. Една тъмна нощ излязох от Съдбери; беше през зимата, около девет часът. Лееше се дъжд като из ведро, а вятърът виеше в клоните на дърветата, които бяха встрани от пътя. Бях принуден да се движа със скоростта на пешеходец, понеже беше толкова тъмно, че не можех да видя дори и собствената си ръка.

— Джон — тихо и глухо прозвуча гласът на мисис Парсънс, — внимавайте да не разлеее соса.

— Фани — каза нетърпеливо мистър Парсънс, — защо не отложиш тези домашни забележки за някой по-подходящ момент? Наистина, скъпа, твоите непрестанни прекъсвания ме дразнят ужасно.

— Но, скъпи, аз не съм те прекъснала — каза мисис Парсънс.

— Разбира се, че ме прекъсна, скъпа — възрази мистър Парсънс.

— Но, скъпи, това е просто смешно! Нали трябва да давам наставления на прислугата. Сигурна съм, че ако си седя спокойно и оставя Джон да разлее соса върху новия килим, ти първи ще се развикаш утре сутринта, щом видиш петното.

— И тъй — смирено продължи Гейбриъл, комуто беше известно, че по въпроса за килима не може да се спори, — както вече ви казах, беше толкова тъмно, че не можех да видя собствената си ръка. Пътят беше безлюден и, уверявам ви, Тотъл (това беше хитрост, с цел да бъде

привлечено вниманието на слушателя, което беше отвлечено от един строго поверителен разговор между мисис Парсънс и Марта, последван от предаването на огромна връзка ключове), уверявам ви, Тотъл, обзе ме някакво чувство на самотност...

— Сложете пай на господаря — намеси се мисис Парсънс отново с наставления към прислугата.

— Но, скъпа, за бога! — пак възропта раздражено Парсънс.

Мисис Парсънс се обърна за съчувствие към мис Лилъртън, като повдигна безмълвно ръце и вежди.

— След един завой на пътя — продължи Гейбриъл — конят спря внезапно и се изправи на задните си крака. Дръпнах юздите, изскочих навън, изтичах напред и видях един мъж, проснат по гръб на средата на пътя, с поглед, вперен в небето. Помислих, че е мъртъв, но се оказа, че е жив и, изглежда, му нямаше нищо. Той скочи, сложи ръка на гърдите си и като устреми в мен умоляващ поглед, извика...

— Подайте ми пудинг — обади се мисис Парсънс.

— О! Няма смисъл! — извика домакинът, изпаднал в отчаяние. — Тотъл, заповядайте чаша вино. Няма никакъв смисъл да се опитвам да разказвам нещо в присъствието на мисис Парсънс.

Тази атака беше приета както обикновено. Мисис Парсънс се обърна към мис Лилъртън със слова, насочени срещу благовериия ѝ съпруг; произнесе се по въпроса за раздражителността на мъжете изобщо; намекна, че това е характерно в особено силна степен за мистър Парсънс, и завърши с предположението, че тя самата сигурно е едно от най-добродушните същества на света, иначе как би понасяла всичко това. Ами да, хората, които я виждали в ежедневиия живот, не можели дори да си представят какво ѝ се налагало да търпи понякога.

Продължаването на разказа вече щеше да бъде рисковано, затова мистър Парсънс реши да не се впуска в подробности и се задоволи, като каза само, че непознатият бил някакъв душевноболен, избягал от близката лудница.

Махнаха покривката, скоро след това дамите се оттеглиха и

специално заради госта мис Лилъртън се зае да свири доста силно на пиано в гостната на втория етаж. Мистър Уоткинс Тотъл и мистър Гейбриъл Парсънс си бърбиха спокойно до втората бутилка, когато мистър Парсънс предложи да се прехвърлят в гостната и осведоми Уоткинс, че той и жена му са замислили план, според който ще го оставят насаме с мис Лилъртън веднага след чая.

— Вижте какво — започна Тотъл, когато двамата тръгнаха нагоре по стълбите, — не мислите ли, че ще бъде по-добре, ако отложим това за... за... утре?

— А вие не мислите ли, че щеше да бъде много по-добре, ако ви бях оставил в онази отвратителна дупка, където ви открих тази сутрин? — отвърна рязко Парсънс.

— Е, аз само питам — каза клетият Уоткинс Тотъл и дълбока въздишка.

Скоро приключиха с чая и мис Лилъртън притегли една работна масичка до камината, постави на нея някаква дървена рамка, нещо подобно на миниатюрна мелница за глина без коня, и веднага се залови да плете шнурче за часовник от кафява коприна.

— Боже мой! — извика Парсънс и скочи от мястото си с престорено изумление. — Забравих за тези проклети писма. Тотъл, надявам се, че ще ме извините.

Ако Тотъл можеше да действа по собствена воля, той нямаше да позволи на никой освен на себе си да напуска стаята под какъвто и да било предлог. Но в случая не можеше да стори нищо друго, освен да си даде безгрижен вид, когато Парсънс излезе.

Последният едва беше затворил вратата зад себе си, когато Марта подаде глава с думите:

— Извинете, мадам, търсят ви.

Мисис Парсънс напусна стаята, като затвори внимателно вратата зад гърба си, и мистър Уоткинс Тотъл беше оставен насаме с мис Лилъртън.

През първите пет минути цареше мъртва тишина. Мистър Уоткинс

Тотъл мислеше как да започне, а мис Лилъртън като че ли изобщо не мислеше. Огънят догаряше; мистър Уоткинс Тотъл го разбърка и хвърли още въглища.

— Хм! — покашля се мис Лилъртън.

На мистър Уоткинс Тотъл му се стори, че прекрасното създание е проговорило.

— Извинете? — попита той.

— Моля?

— Стори ми се, че казахте нещо.

— Не.

— О!

— На дивана има няколко книги, мистър Тотъл; ако желаете, можкте да ги разгледате — каза мис Лилъртън, след като изтекоха още пет минути.

— Не, благодаря — отвърна Уоткинс, а след това добави с учудваща дори за самия себе си смелост: — Мадам, тоест мис Лилъртън, бих искал да говоря с вас.

— С мен! — извика мис Лилъртън, като изпусна кълбото и дръпна стола си няколко крачки назад. — Вие искате да говорите с мен?

— Да, с вас, мадам, и то във връзка с вашите чувства.

Дамата веднага скочи от мястото си и щеше да напусне стаята, ако мистър Уоткинс Тотъл не я беше хванал нежно за ръката и като застана на възможно най-голямо разстояние от нея, което образуваха двете им протегнати ръце, произнесе следното:

— Умолявам ви, не ме разбирайте погрешно и не си мислете, че се обръщам към вас след толкова кратко познанство с желанието да ви говоря за собствените си достойнства — защото аз не притежавам такива, които да ми дадат право да поискам ръката ви. Надявам се, ще извините моята самонадеяност, след като ви обясня, че разбрах от мисис Парсънс за състоянието... тоест мисис Парсънс ми съобщи... е, не точно мисис Парсънс, а... — Тук Уоткинс се оплете, но мис Лилъртън му се притече на помощ:

— Мистър Тотъл, трябва ли да разбирам, че мисис Парсънс ви е осведомила за моите чувства... отношението ми... искам да кажа — уважението, което изпитвам към едно лице от противоположния пол?

— Да.

— В такъв случай защо искате да говорите с мен? — запита мис Лилъртън и обърна лице настрани като малко момиченце. — Какво желаете? С какво бих могла да допринеса за вашето щастие, мистър Тотъл?

Точно сега моментът беше подходящ за театрален жест.

— Като ми позволите — отвърна Уоткинс, като се строполи на колене, при което две от копчетата на тирантите му и ластикът на жилетката му се скъсаха, — като ми позволите да бъда ваш роб, ваш слуга, с две думи — като ми доверите изцяло сърдечните си тайни, за да допринеса за вашето щастие и, позволете ми да кажа, за да станете съпруга на един мил и предан съпруг!

— Безкористно същество! — възкликна мис Лилъртън и скри лице зад една бяла кърпичка с бордюр на дупчици.

Мистър Уоткинс Тотъл си помисли, че ако дамата знаеше всичко, може би щеше да има друго мнение по последния въпрос. Той приближи тържествено крайчеца на средния ѝ пръст към устните си и се повдигна на крака грациозно, доколкото му беше възможно.

— Правилни ли бяха сведенията ми? — запита с трепет той, когато отново застана в цял ръст.

— Да.

Уоткинс вдигна ръце и изрази възторга си, като погледна към розетката в центъра на тавана, която беше предназначена за лампата.

— Нашият случай, мистър Тотъл — продължи дамата, като му хвърли поглед през една от дупчиците на кърпичката, — е изключително необикновен и деликатен.

— Да — отвърна мистър Тотъл.

— Познаваме се от толкова кратко време — каза мис Лилъртън.

— Само от една седмица — съгласи се Уоткинс Тотъл.

— О! Много по-отдавна! — възкликна дамата доста учудено.

— Така ли! — каза Тотъл.

— От преди повече от месец, от преди повече от два месеца дори!
— каза мис Лилъртън.

Уоткинс си помисли, че това е доста странно.

— О! — възкликна той, като си спомни уверенията на Парсънс, че тя е слушала за него. — Разбирам. Но, скъпа мадам, моля ви да разсъдите. Колкото е по-отдавнашно познанството, толкова по-малко причини имате за отлагане. Защо още сега не определите деня, в който ще ощастливите предания си обожател?

— Неведнъж са ми казвали, че трябва да постъпя точно така — отвърна мис Лилъртън, — но простете чувството ми за деликатност, мистър Тотъл, и ме извинете за смущението; по тези въпроси аз имам особено мнение и съм напълно уверена, че никога не бих могла да събера достатъчно смелост, за да назова деня пред бъдещия си съпруг.

— Тогава позволете на мен да го назова — нетърпеливо каза Тотъл.

— Бих искала аз да го определя — отвърна свенливо мис Лилъртън, — но не мога да сторя това без помощта на едно трето лице.

„Трето лице! — помисли си Уоткинс Тотъл. — Кое, по дяволите, е това трето лице?“

— Мистър Тотъл — продължи мис Лилъртън, — вие ми направихте едно изключително безкористно и любезно предложение и аз го приемам. Бихте ли занесли веднага от мое име едно писмо до... до мистър Тимсън?

— Мистър Тимсън? — запита Уоткинс.

— След всичко, което се случи между нас — отвърна мис Лилъртън, все още извърнатата встрани, — вие трябва да се досетите, че имам пред вид мистър Тимсън, свещеника.

— Мистър Тимсън! Свещеника! — извика Уоткинс Тотъл, изпаднал в състояние на неописуемо блаженство и безкрайна почуда от своя успех. — О, ангел! Разбира се, на минутата.

— Веднага ще го напиша — каза мис Лилъртън, като се отправи към вратата. — Мистър Тотъл, това, което се случи днес, ме развълнува толкова много, че тази вечер не възнамерявам да напускам стаята си и затова ще ви изпратя писмото по някого от прислугата.

— Почакайте! Почакайте! — извика след нея Уоткинс Тотъл, като все още гледаше да не наруши почтеното разстояние между себе си и дамата. — Кога ще се видим отново?

— О, мистър Тотъл! — отвърна кокетно мис Лилъртън. — След като се оженим, никога не ще ми се стори, че се срещаме прекалено често, нито ще мога да ви се отблагодаря достатъчно. — И тя напусна стаята.

Мистър Уоткинс Тотъл се отпусна на едно кресло и се отдаде на най-сладки блянове за предстоящото блаженство, между които централно място заемаше мисълта му за „петстотин лири годишен доход с неограничени права да се разпорежда с него в завещанието“. Разговорът беше преминал с такъв успех и завършил толкова хубаво, че той почти започна да съжалява за това, че още сега не се беше уговорил за прехвърлянето на годишния доход на негово име.

— Мога ли да вляза? — попита мистър Гейбриъл Парсънс, който надзърна откъм вратата.

— Можете — отвърна Уоткинс.

— Е, направихте ли каквото трябваше? — запита нетърпеливо Гейбриъл.

— Дали съм направил каквото трябвало! — каза Уоткинс Тотъл. — Шшт, отивам при свещеника.

— Наистина! — каза Парсънс. — Вие се справихте чудесно!

— Къде живее Тимсън? — поинтересува се Уоткинс.

— У чичо си — отвърна Гейбриъл, — тук наблизо, зад ъгъла. Той чака назначение и през последните два-три месеца помага на чичо си. Обаче как добре се справихте. Не очаквах, че ще постигнете такъв успех!

Мистър Уоткинс Тотъл започна да обяснява, че най-добрият

принцип при ухажването е този на Ричардсън, но беше прекъснат от Марта, която влезе в ръка с малко розово писъмце, сгънато на триъгълник.

— С уважението на мис Лилъртън — каза тя, като го подаде на Тотъл, и излезе.

— Забележете каква деликатност — обърна се Тотъл към мистър Гейбриъл Парсънс, — „уважението“, а не „любовта“, понеже е чрез прислужницата.

Мистър Гейбриъл Парсънс не беше наясно какво точно следва да отговори и затова мушна с показалец мистър Уоткинс Тотъл между третото и четвъртото му ребро.

— Хайде — каза Уоткинс, когато смехът, избухнал поради грубата шега, стихна, — трябва да тръгваме веднага. Да не губим време.

— Отлично! — откликна Гейбриъл Парсънс и след пет минути те вече се намираха пред градинската врата на къщата, в която живееше чичото на мистър Тимсън.

— В къщи ли си е мистър Чарлс Тимсън? — запита мистър Уоткинс Тотъл един от слугите на чичото.

— Мистър Чарлс си е у дома — отвърна със заекване слугата, — но той ми нареди, сър, да казвам, че никой от енорияшите му не бива да го безпокои.

— Аз не съм от неговите енорияши — обясни Уоткинс.

— Мистър Чарлс проповед ли пише, Том? — попита Парсънс и пристъпи напред.

— Не, мистър Парсънс, сър; в същност той не пише проповед. Упражнява се да свири на виолончело в спалнята си и строго нареди никой да не го безпокои.

— Кажи му, че аз съм тук — каза Парсънс и пое през градината, — тук са мистър Парсънс и мистър Тотъл по лична и важна работа.

Отведоха ги в гостната, а слугата излезе, за да съобщи за пристигането им. Далечните стенания на виолончелото секнаха, по стълбите се разнесоха стъпки и се появи мистър Тимсън, който се

ръкува с Парсънс най-сърдечно.

— Как сте, сър? — произнесе мистър Уоткинс Тотъл с изключителна тържественост.

— А вие как сте, сър? — отвърна Тимсън хладно, като че ли му беше напълно безразлично как се чувствава Уоткинс, което си беше точно така.

— Бих желал да ви предам това писмо — каза Уоткинс Тотъл и извади розовото триъгълниче.

— От мис Лилъртън! — каза Тимсън и веднага се изчерви. — Седнете, моля ви.

Мистър Уоткинс седна и докато Тимсън четеше писмото, се загледа в един портрет на Кентърбърийския архиепископ, който имаше цвета на сос от стриди и висеше над камината.

Когато свърши да чете, мистър Тимсън стана от мястото си и погледна Парсънс с колебание.

— Мога ли да ви запитам — обърна се той към Тотъл — дали този наш приятел е запознат с причината за вашето посещение?

— Нашият приятел се ползува с моето доверие — отвърна изключително важно Уоткинс.

— В такъв случай, сър — каза Тимсън, като стисна и двете ръце на Тотъл, — позволете ми в негово присъствие да ви благодаря най-искрено и сърдечно за благородното ви участие в това дело.

„Той си мисли, че аз съм го препоръчал — каза си Тотъл. — По дяволите, тези хора не мислят за нищо друго освен за парите, които ще получат.“

— Сър, съжалявам ужасно, че бях разбрал грешно намеренията ви — продължи Тимсън. — Вие в същност притежавате безкористност и човеколюбие! Много малко хора биха сторили това, което правите вие.

Мистър Уоткинс Тотъл неволно помисли, че последните думи не са много ласкателни. Ето защо попита доста нетърпеливо:

— Кога ще бъде сватбата?

— В четвъртък — отвърна Тимсън, — четвъртък, в осем и

половина сутринта.

— Доста скоро — отбеляза Уоткинс Тотъл с тържествуващо самоотрицание. — Едва ли ще мога да дойда дотук толкова рано.

Последното трябваше да мине за шега.

— Не се безпокойте, скъпи приятелю — отвърна Тимсън най-любезно, като още веднъж стисна сърдечно ръката му, — достатъчно е, че ще присъствувате на сватбения обяд, нали...

— Моля? — каза Парсънс с невиджано до този момент човешко изражение на лицето.

— Какво? — извика в същия миг и Уоткинс Тотъл.

— Казвам, че след като присъствувате на сватбения обяд — отвърна Тимсън, — ще ви извиним за отсъствието от сватбената церемония, макар че, разбира се, ако присъствувате и на нея, ще ни доставите огромно удоволствие.

Мистър Уоткинс Тотъл се олюля към стената и загледа Тимсън с ужасяващо неподвижен поглед.

— Тимсън — каза Парсънс и бързо бръсна шапката си с лявата си ръка, — кого имате пред вид под това „ни“?

Мистър Тимсън на свой ред придоби глупав вид, когато отвърна:

— Разбира се, тази, която следващата седмица ще бъде мисис Тимсън, тоест мис Лилъртън...

— Престанете да гледате този глупак в ъгъла — сърдито извика Парсънс на Тимсън, чийто поглед беше привлечен от нечовешките конвулсии по лицето на Уоткинс Тотъл, — а бъдете така добър да ми кажете какво пишеше в писмото.

— Това писмо — отвърна Тимсън — е от мис Лилъртън, с която сме сгодени от пет седмици. Нейната необичайна колебливост и особеното ѝ мнение по някои въпроси до този момент ми пречеха да доведа нашите отношения до целта, която така страстно желая. Тук тя ме известява, че се е разкрила пред мисис Парсънс, с цел да я направи своя довереница и посредница, и че мисис Парсънс е разказала за случая на мистър Тотъл, а той по най-любезен и деликатен начин ѝ

предложил помощта си и дори се заел да ми предаде това писмо, съдържащо обещанието, към което аз се бях стремил така дълго и безрезултатно — едно любезно дело, за което никога не ще мога да му се отблагодаря напълно.

— Довиждане, Тимсън — каза Парсънс забързано и повлече със себе си стъписания Тотъл.

— Няма ли да останете, за да ви почерпя с нещо? — попита Тимсън.

— Не, благодаря — — отвърна Парсънс, — това ми беше предостатъчно.

И той изхвърча навън, следван от напълно изумения Уоткинс Тотъл.

Мистър Гейбриъл Парсъне си подсвиркуваше по пътя и вече беше подминал собствената си врата с една миля, когато изведнъж се спря и каза:

— Голям умник сте вие, Тотъл, така ли?

— Не зная — каза нещастният Уоткине.

— Предполагам, ще твърдите, че за това е виновна Фани, нали? — запита Гейбриъл.

— Аз изобщо нищо не зная — отвърна Тотъл шашардисан.

— И така — каза Парсънс, като се обърна кръгом за към къщи, — следващия път, когато решите да правите предложение, по-добре говорете ясно, за да не изпуснете случая. А когато ви приберат за неизплатени дългове, си стойте мирно и кротко и чакайте пак да дойда и да ви измъкна.

Как и в колко часа мистър Уоткинс Тотъл се е завърнал на Сесил Стрийт, не е известно. Обувките му са били забелязани пред вратата на спалнята му на следващата сутрин, но според твърденията на хазайката му той не е напускал стаята, нито е приемал храна в продължение на двадесет и четири часа. След изтичането на този период от време, когато в кухнята се е провеждал военен съвет но въпроса ще бъде ли целесъобразно да извикат енорийския надзирател, който да разбие

вратата му, той позвънил и поискал чаша мляко с вода. На следващия ден ял и пил както обикновено, но след една седмица, както четял списъка от сватбените обяви в сутрешния вестник, отново изпаднал в предишното състояние, от което повече не се оправил.

Няколко седмици след споменатите събития в Риджънт Канал беше намерено тялото на неизвестен джентълмен. В джобовете на панталоните му бяха открити четири шилинга и три и половина пенса, обявление за сватбата на някаква дама, изрязано от неделния вестник, клечка за зъби и калъф за визитни картички, които безусловно щяха да спомогнат за идентифицирането на нещастния джентълмен, ако не се беше оказало, че всички са празни. Малко преди това мистър Уоткинс Тотъл напуснал квартирата си. На следващата сутрин пристигнала една неуредена сметка, която по-късно била закрепена на прозореца му, където си и останала.

Кръщавката в Блумсбъри

Мистър Никодимъс Дъмпис, или Дългия Дъмпис, както го наричаха неговите познати, беше петдесетгодишен ерген, висок шест фута, с мрачен и мъртвешки вид и с чудноват и зъл нрав. Беше щастлив единствено когато се чувствуваше зле, и винаги се чувствуваше зле, когато имаше всички причини да е щастлив. Едничката му радост на този свят беше да прави хората около себе си нещастни — в такива случаи можеше със сигурност да се каже, че е доволен от живота. Той беше наказан със служба в банката, която му носеше петстотин лири годишно, и живееше в мебелиран апартамент на първия етаж в Пентънвил — беше го наел, защото от него се разкриваше мрачна гледка към съседното гробище. Знаеше наизуст всички надгробни плочи, а погребалните служби предизвикваха у него най-дълбоко състрадание. Неговите познати казваха, че по характер е кисел, а той

твърдеше, че е нервен; те го мислеха за късметлия, а той ги уверяваше, че е „най-нешащният човек на света“. Но колкото и да беше нелюбезен, колкото и за окаян да се пишеше, и той си имаше своите увлечения. Прекланяше се пред паметта на Хойл (Хойл — Едмънд Хойл (1672–1769), автор на съчинения за вист и други хазартни игри), понеже самият той беше отличен играч на вист с непроницаемо лице и с удоволствие злорадствуваше над нервните си невъздържани противници. Обожаваше цар Ирод, задето е избил младенците, а ако имаше нещо на света, което най-не можеше да понася, това бяха децата. Макар да беше трудно да се каже, че той е способен да мрази нещо определено, тъй като ненавиждаше всичко наред, все пак може би беше най-зле настроен спрямо файтоните, старите жени, вратите, които не се затварят добре, любителите на музиката и кондукторите на омнибуси. Членуваше в Общество за борба с порока заради удоволствието да пречи и на най-безобидните развлечения; освен това щедро подпомагаше издръжката на двама пътуващи методистки проповедници с милата надежда, че ако благодарение на известни обстоятелства някои хора са щастливи на този свят, то страхът им от отвъдния може би ги прави нещастни.

Мистър Дъмпис имаше племенник, който беше женен от една година и който се явяваше нещо като негов любимец, тъй като му беше изключително удобен да упражнява върху него възможностите си да трови живота на хората. Мистър Чарлс Китърбел беше дребен и кокалест мъж, с доста едра глава и широко добродушно лице. Приличаше на съсухрен великан с отчасти запазена глава и лице и понеже беше кривоглед, когато разговаряше с някого, неговият събеседник нямаше представа накъде точно гледа. Можеше да изглежда, че е вперил очи в стената, а в същност да съзерцава точно вас. Накратко — човек нямаше как да хване погледа му, но това не е болест, дето се прихваща, за което би трябвало да сме благодарни на провидението. В допълнение към това описание може да се каже, че мистър Чарлс Китърбел беше едно от най-доверчивите и най-

прозаичните човечета, притежавали съпруга и къща на Грейт Ръсел Стрийт, Бедфърд Скуеър. (Чичо Дъмпис винаги изпускаше изисканото „Бедфърд Скуеър“ и на негово място поставяше ужасното наименование „Тотнъм Корт Роуд“.)

— Но, чичо, вие на всяка цена трябва... вие просто трябва да ни обещаете, че ще станете кръстник — каза мистър Китърбел една сутрин по време на разговор със своя уважаван роднина.

— Не мога, не, наистина не мога — отвърна Дъмпис.

— Но защо да не можете? Джемайма ще го приеме като обида. Това никак няма да ви затрудни.

— Колкото до затруднението — отвърна най-нещастният човек на света, — аз нямам нищо против, но нервите ми са в такова състояние, че не бих могъл да издържа тази церемония. Сам знаеш, че не обичам да излизам от къщи... За бога, Чарлс, престани да си играеш с този стол така, защото ще полудея.

Мистър Китърбел, забравил за нервите на чичо си, от десет минути описваше кръгове, както беше седнал на стола, забил единия му крак на пода, а останалите оставил да стърчат във въздуха и здраво опрял ръка на бюрото.

— Извинете, чичо — каза Китърбел засрамен, като изведнъж се пусна от бюрото, при което трите вдигнати крака на стола се стовариха обратно върху пода с такава сила, че едва не втънаха.

— Хайде, моля ви, не отказвайте. Ако е момче, нали знаете, са нужни двама кръстници.

— Ако е момче! — каза Дъмпис. — Ама защо не кажеш направо дали е момче, или не?

— Щеше да ми е особено драго да ви кажа, но не мога да твърдя, че е момиче или пък момче, когато детето още не се е родило.

— Още не се е родило! — повтори Дъмпис и лъч надежда озари мрачната му физиономия. — Е, в края на краищата може да се окаже, че е момиче и тогава няма да имате нужда от мен, а ако е момче, може и да умре, преди да го кръстите.

— Не дай боже — каза бъдещият баща и доста се натъжи.

— Не дай боже — съгласи се Дъмпис, но явно доволен от идеята си. Беше започнал да се развеселява. — Аз лично се надявам да не е така, но доста често през първите два или три дни от живота на новородените се случват ужасни неща. Чувал съм, че не са рядкост разните пристъпи, а гърчовете били нещо обикновено.

— За бога, чичо! — промълви дребничкият Китърбел, останал почти без дъх.

— Да, моята хазайка се освободи от бременността си... кога беше... миналия вторник; роди чудесно момченце. В четвъртък вечерта дойката седнала с него в скута си пред камината и то изглеждало изключително добре. Изведнъж лицето му посиняло, а телцето му било обзето от спазми. Извикали лекар веднага, който направил всичко възможно, но...

— Какъв ужас! — прекъсна го Китърбел поразен.

— Детето, разбира се, почина. В същност твоето дете може и да не умре, а ако е момче и доживее деня на кръщавката, е, какво пък — ще се наложи да стана един от двамата кръстници.

Несъмнено Дъмпис прояви благодушие, защото разчиташе на лошите си предчувствия.

— Благодаря ви, чичо — изрече развълнуваният племенник и стисна ръката му така горещо, сякаш онзи му беше направил огромна услуга. — Може би ще е по-добре да не съобщавам на мисис Китърбел за това, което ми разказахте.

— Да, ако е паднала духом, по-добре ще е да не й споменаващ за печалния случай — отвърна Дъмпис, който, разбира се, беше измислил цялата история, — макар че твой дълг е като неин съпруг да я подготвиш за най-лошото.

Ден или два по-късно Дъмпис седеше в любимия си евтин ресторант и преглеждаше сутрешния вестник, когато пред очите му се мярна следното съобщение:

„Раждания: Събота, 18 т.м., на Грейт Ръсел Стрийт, съпругата на

мистър Чарлс Китърбел, ескуайър, син.“

— Момче е! — извика той и тресна вестника за почуда на сервитьорите. — Момче е!

Но се съвзе твърде бързо, защото погледът му попадна на ежедневния бюлетин за смъртността, където се упоменаваше броят на смъртните случаи сред невръстните деца.

Изминаха шест седмици и понеже Дъмпис не получи никаква вест от семейство Китърбел, започна да се утешава с мисълта, че детето е умряло, когато следното писмо разреши окончателно и безмилостно съмненията му:

„Грейт Ръсел Стрийт,
понеделник сутринта
Скъпи чичо,

Ще Ви зарадвам с новината, че моята скъпа Джемайма вече излиза от стаята си, а бъдещият Ви кръщелник се чувства превъзходно. Отначало беше доста слабичък, но вече е значително по-едър и дойката казва, че расте с дни. Плаче по цял ден, а цветът на лицето му е много особен и това тревожеше доста много Джемайма и мен, но понеже дойката каза, че това е нормално, и тъй като ние все още не разбираме толкова от тези работи, думите ѝ ни успокоиха. Ние мислим, че ще бъде умник, а дойката твърди, че е сигурна в това, защото той почти не спи. Сам разбирате, че всички сме много щастливи, само че сме малко уморени, защото той не ни дава да спим нощем, но дойката казва, че през първите шест месеца това било в реда на нещата. Вече го ваксинираха, но понеже инжекцията не беше направена твърде умело, в ръката му попаднаха и няколко парченца стъкло заедно с ваксината. Може би това обяснява неговата раздразнителност, или поне така твърди дойката. Смятаме кръщавката да се състои в петък, в дванадесет часа, в църквата «Сейнт Джордж» на Харт Стрийт; ще се нарича Фредерик Чарлс Уилям. Молим да се явите не по-късно от дванадесет без четвърт. За вечерта сме поканили тесен кръг от приятели и, разбира

се, ще очакваме и Вас. За съжаление трябва да ви съобщя, че днес горкото момче има доста неспокоен и нездрав вид. Страхувам се да не би причината да е треска.

С поздрав, скъпи чичо,
искрено ваш,
Чарлс Китърбел

П. П. Отварям тази бележка, за да ви съобщя причината за безпокойството на малкия Фредерик. Не е треска, както се боях, а една малка игла, която дойката, без да иска, забола в крака му снощи. Вече я извадихме и той се поуспокои, макар че все още доста хълца.“

Едва ли е необходимо да поясняваме, че прочитането на това интересно съобщение хич не успокои ипохондричния Дъмпис. Но тъй като не можеше да се измъкне, той погледна нещата откъм най-добрата им страна, което ще рече най-мрачната, и закупи за новородения Китърбел една красива сребърна чаша, върху която веднага нареди да гравират инициалите „Ф. Ч. У. К.“, с обичайните за случая неумело изписани лозовидни винетки и една огромна точка.

Времето в понеделник беше хубаво, във вторник — чудесно, в сряда — също, а в четвъртък — още по-хубаво — четири прекрасни дни един след друг в Лондон! Файтонджиите бяха обхванати от бунтовни настроения, а уличните метачи започнаха да се съмняват в съществуването на пръста божи. „Морнинг Хералд“ уведоми читателите си за мнението на някаква старица от Камдън Таун, която каза, че „такова хубаво време не помнят дори и най-старите жители на града“, а излингтънските чиновници, с големи семейства и малки заплати, захвърлиха черните си гамаша, изоставиха с презрение някога зелените си памучни чадъри и се понесоха из Сити със самочувствие, придобито от белите им чорапи и идеално лъснатите чепици. Дъмпис гледаше на всичко това с височайше презрение — той скоро щеше да тържествува. Знаеше си, че не четири дни, а дори четири седмици

времето да е хубаво, щом тръгне за някъде, ще завали дъжд; беше мрачен поради убеждението си, че петък ще бъде лош ден — и точно така стана.

„Така си и знаех — каза си Дъмпис в петък, в единадесет и половина сутринта, като завиваше край Маншън Хаус. — Така си и знаех. Само да тръгна нанякъде, и готово.“

И наистина, такова време беше способно да понижи настроението даже и на далеч по-жизнерадостни личности. От осем часа валеше без прекъсване и всички, които минаваха по Чийпсайд, бяха мокри, премръзнали и кални. Бяха влезли в действие какви ли не забравени и изоставени чадъри. Профучаваха кабриолети, а пътниците в тях седяха така грижливо скрити зад завеските от сатенирана басма, сякаш се намираха в някой от мистериозните замъци на мисис Радклиф (Мисис Радклиф — Ан Радклиф (1764–1823), известна английска писателка, авторка на „готически романи“); конете, които теглеха омнибусите, изпускаха пара като парни машини; никой не си помисляше дори да изчака в някой вход или под някой свод, докато спре дъждът — всеки беше до болка убеден, че случаят е безнадежден, и така — всички бързаха в безпорядък и се блъскаха, проклинаха и се потяха, при което постоянно залитаха, като неумелите кънкъори, които се пързалиха на Серпантината, хванати за дървени столове, в мразовитите неделни дни.

Дъмпис спря; той не можеше да си позволи да ходи пеш, защото се беше пременил за кръщавката. Ако наемеше кабриолет, нямаше начин да не бъде изтърсен на улицата, а каретата беше прекалено голямо разточителство за неговия джоб. На отсрещния ъгъл беше спрял омнибус, трябваше да реши за секунди — не беше чувал някога да се е обръщал омнибус, нито да се е втурвал без посока, а в случай че кондукторът го блъсне, щеше в замяна да го даде под съд.

— Молим, сър! — извика един млад джентълмен, който се явяваше кондуктор на „Селските момци“ — това беше името на споменатия омнибус.

Дъмпис пресече улицата.

— Насам, сър! — провикна се водачът на „Дръж го!“, като веднага прекара своята кола пред вратата на опонента. — Насам, сър, оня е пълен.

Дъмпис започна да се колебае, при което откъм „Селските момци“ рукна порой от ругатни срещу „Дръж го!“, обаче кондукторът на току-що пристигналия „Адмирал Нейпиър“ разреши спора, и то така, че и двете страни бяха еднакво удовлетворени, като сграбчи Дъмпис през кръста и го набута в средата на своя омнибус, където той се оказа шестнадесетият пътник.

— Готово! — извика „Адмирал“ и чудото затрополя в пълен галоп като пожарна машина, заедно с пленения пътник, който стоеше сгънат одве и при всяко по-рязко движение на машината се клатушкаше ту на едната, ту на другата страна като „Зелен Джек“ на майски празник, налитащ срещу дамата с месинговия черпак (Зелен Джек — човешка фигура, поставяна в рамка от зелени клони по време на пролетния празник).

— За бога, къде да седна? — обърна се нашият клетник към един възрастен джентълмен, в чийто skut се стоварваше за четвърти път.

— Където щете, само не на главата ми, сър — отвърна сърдито възрастният джентълмен.

— Може би джентълменът ще пожелае да седне на капрата — предложи с насмешка един съдебен чиновник в розова риза, който беше вир-вода от дъжда.

След немалко блъскане и залитане Дъмпис най-сетне успя да се смести на една седалка, която не стига дето притежаваше малкото неудобство да се намира между един прозорец, който не се затваряше, и вратата, която постоянно се отваряше, но и го поставяше редом до някакъв пътник, вървял цяла сутрин под дъжда без чадър, който изглеждаше толкова мокър, сякаш през целия ден бе киснал във варел с вода, та дори и повече.

— Не тряскайте така вратата — обърна се Дъмпис към кондуктора, когато той я затвори отвън, след като разтовари четирима от пътниците.

— Аз съм много нервен и това ме убива.

— Някой джентълмен каза ли нещо? — запита кондукторът и проточи врат, като си даваше вид, че не е разбрал за какво го молят.

— Казах ви да не тряскаете така вратата! — повтори Дъмпис, който в лицето приличаше на вале пика, страдащо от конвулсии.

— А! Тя тая врата е малко особена, сър, и не ще да се затваря, ако не я треснеш — отвърна кондукторът.

И за да потвърди думите си, я отвори широко, след което я затвори отново със страхотен трясък.

— Извинете, сър — изхриптя едно дребно вежливо старче, което седеше срещу Дъмпис. — Много се извинявам, но не сте ли забелязали, когато пътувате в дъждовен ден, че от всеки петима души, които се качват в омнибуса, четирима носят огромни памучни чадъри, на които липсва или дръжката, или металният шип отдолу?

— Да ви кажа, сър — отвърна Дъмпис и в този миг чу, че удари дванадесет, — досега не съм забелязвал, но като заговорихте за това... Ало! Ало! — завика злощастният пътник, когато омнибусът профуча край Друри Лейн, където беше заявил, че желае да слезе. — Къде е кондукторът?

— Трябва да е на капрата, сър — каза упоменатият по-горе млад джентълмен с розовата риза, която имаше вид на бяла, разчертана с червено мастило.

— Но той трябваше да ме свали тук! — промълви едва чуто Дъмпис, изтощен от преживяното напрежение.

— Струва ми се, че би трябвало да се намери някой, който да свали всички кондуктори, подобни на този — отвърна съдебният чиновник и се разсмя на шегата си.

— Ало! — извика отново Дъмпис.

— Ало, ало! — развикаха се и пътниците. Омнибусът отмина църквата „Сейнт Джайлс“.

— Стой! — каза кондукторът. — Да ме вземат дяволите, забравих, че трябваше да сваля джентълмена на Друри Лейн. Хайде, сър, по-

бързо, ако обичате — добави той, като отвори вратата и помогна на Дъмпис да излезе с такова спокойствие, сякаш всичко беше наред. Този път обаче негодуванието на Дъмпис надви неговото стоическо самообладание.

— Друри Лейн! — изрече той и дъхът му секна като на дете, внезапно потопено във вана със студена вода.

— Друри Лейн ли, сър? Да, сър — третата пресечка вдясно, сър.

Дъмпис се разгневи ужасно и като стисна в ръка чадъра си, се приготви да тръгне, твърдо решен да не плаща за пътуването. По една чиста случайност се оказа, че кондукторът е на обратното мнение и един бог знае докъде щеше да стигне спорът им, ако кочияшът не го беше разрешил доста умело и убедително.

— Ало! — извика този почтен джентълмен, който се беше изправил в цял ръст на капрата, като се подпираше с една ръка на покрива на омнибуса. — Ало, Том! Кажи на джентълмена, че ако се чувства ощетен, можем да го закараме безплатно до Еджър (Еджуеър) Роуд, пък на връщане ще го свалим на Друри Лейн. Няма начин да не е съгласен.

Доводът беше необорим. Дъмпис заплати спорните шест пенса и след петнадесет минути вече се намираше на стълбите на дом номер четиринадесет на Грейт Ръсел Стрийт.

По всичко личеше, че подготовката за вечерта „в тесен приятелски кръг“ кипи с пълна сила. На пода в коридора имаше две дузини чаши за бренди и четири дузини за вино, ни най-малко прозрачни и с полепнали сламки по тях — явно току-що доставени. Откъм стълбите се носеше миризма на индийско орехче, портвайн и бадеми; пътеката от стълбището беше махната, а статуята на Венера, намираща се на първата площадка, сякаш се срамуваше от свещта, поставена в дясната ѝ ръка, която красиво контрастираше с опушените от лампите гънки на дрехата на тази богиня на любовта. Прислужницата, която имаше доста разгорещен вид, въведе Дъмпис в салона; стаята беше обзаведена много приятно, а по всички масички беше пръсната цяла плеяда от

миниатюрни кошнички, хартиени покривчици, порцеланови фигурки, розово-златни албуми и книги с обложки във всички цветове на дъгата.

— А, чичо! — каза мистър Китърбел. — Здравейте! Позволете — Джемайма, скъпа — това е чичо ми. Струва ми се, че сте се виждали с Джемайма, сър?

— Имал съм удоволствието — отвърна Дългия Дъмпис, но тонът и видът му правеха съмнителна всяка вероятност да е изпитвал подобно нещо през живота си.

— Убедена съм — каза мисис Китърбел с вяла усмивка и леко покашляне, — убедена съм, хм... че всеки от приятелите на Чарлс... хм... и още повече, ако е роднина...

— Знаех си, че ще кажеш това, любов моя — прекъсна я дребничкият Китърбел, който беше вперил поглед в отсрещните къщи, но в същност гледаше с нежност съпругата си. — Бог да те благослови!

Като каза това, той се усмихна и стисна ръката ѝ, с което събуди злобата на чичо Дъмпис.

— Джейн, кажете на дойката да донесе малкия — обърна се към прислужницата мисис Китърбел.

Последната беше една от онези високи и слаби млади жени, с много руси коси и изключително бяла кожа на лицата, които, кой знае защо, навеждат човек на мисълта за студено телешко филе. Прислужницата излезе и влезе дойката с един забележително малък пакет на ръце, увит в синя пелерина, гарнирана с бяла кожа — това беше малкият.

— Е, чичо — каза мистър Китърбел, като повдигна онази част от пелерината, която покриваше лицето на бебето, с изключително тържествен жест, — на кого прилича според вас?

— Хи-хи-хи! На кого, а? — добави мисис Китърбел, като хвана мъжа си под ръка и се взря в лицето на Дъмпис с цялото любопитство, на което беше способна.

— Боже господи, колко е малък! — извика добродушният чичо и направи крачка назад с престорена изненада. — Той просто е

неестествено малък.

— Така ли? — запита горкичкият Китърбел доста разтревожен. — В сравнение с това, което беше, сега е великан, нали, дойке?

— Душичка е той — отвърна дойката, като притисна към себе си бебето. Тя отбягна въпроса не защото съвестта не ѝ позволяваше да каже истината, а защото не ѝ се искаше да изпусне шанса да получи половин крона от Дъмпис.

— И все пак кажете, на кого прилича? — попита дребничкият Китърбел.

Дъмпис се вгледа в розовото вързопче пред себе си и единственото нещо, което си помисли, беше как повече да огорчи младите родители.

— Изобщо не мога да позная на кого точно прилича — отвърна той, а в същност много добре знаеше какъв отговор чакат от него.

— Не ви ли се струва, че прилича на мен? — многозначително запита племенникът.

— О, определено не! — отвърна Дъмпис категорично, с което изключи всякакво съмнение. — Определено не на теб. Никак даже.

— Тогава на Джемайма? — плахо промълви Китърбел.

— О, боже мой, не. Ни най-малко. Аз естествено не разбирам много от тези неща, но той, струва ми се, прилича много повече на онези статуйки, изваяни с тропет в устата, които поставят върху надгробните плочи.

Дойката сведе глава над бебето и с върховни усилия се сдържа да не избухне в смях. Върху лицата на майката и бащата се изписа същият страдалчески израз като у добродушния им чичо.

— Е — каза разочарованият татко, — с времето ще ви бъде по-лесно да откриете на кого прилича. Довечера ще го видите без дрехи.

— Благодаря — отвърна Дъмпис, изпълнен с признателност.

— А сега, скъпа — обърна се Китърбел към жена си, — вече е време да тръгваме. С другия кръстник и кръстницата ще се срещнем в църквата, чичо. Това са мистър и мисис Уилсън, които живеят отсреща — изключително мили хора. Скъпа, добре ли си облечена?

— Да, мили.

— Сигурна ли си, че не трябва да си сложиш още един шал? — попита загриженият съпруг.

— Не, скъпи — отвърна очарователната млада майка и се облегна на предложената ѝ от Дъмпис ръка, след което всички се качиха в един файтон и поеха към църквата. През целия път Дъмпис забавляваше мисис Китърбел, като ѝ разясняваше подробно всички опасности в случай на дребна шарка, млечница, по време на растежа на зъбите, както и други интересни болести, характерни за децата.

Церемонията, която трая приблизително пет минути, премина без особени произшествия. Свещеникът беше поканен на обяд някъде извън града и трябваше да проведе две черкувания на родилки, три кръщавки и едно погребение за по-малко от час. Двамата кръстници и кръстницата обещаха да се отрекат от сатаната и неговите дела „и прочие от този род“ — по думите на Китърбел — „на бърза ръка“, и ако изключим това, че Дъмпис едва не изпусна младенца в купела, когато го подаваше на свещеника, всичко премина в обикновения за подобни случаи делови ред и в два часа Дъмпис отново прекрачи прага на Банката с натезало сърце поради гнетящата го мисъл за неизбежността на вечерното тържество.

Настъпи вечерта и от Пентънвил пристигнаха изпратените по едно момче официални обувки, черни копринени чорапи и бяла вратовръзка, както беше поръчал самият Дъмпис. Посърналият кръстник се преоблече в кантората на един свой познат, откъдето — понеже времето се беше оправило и вечерта беше почти приятна — той се отправи пеш към Грейт Ръсел Стрийт, в настроение петдесет градуса под нулата. С намръщен вид, като скулптурната глава на носа на боен кораб, той премина бавно по Чийпсайд, Нюгейт Стрийт, Сноу Хил и Холборн Хил, като на всяка крачка откриваше нови причини да се чувства зле. Когато пресичаше Хатън Гардън, някакъв мъж, очевидно пиян, се блъсна в него и щеше да го повали на земята, ако един любезен млад джентълмен, който се намираше наблизо, не го беше подхванал тъкмо

навреме. Този сблъсък така разстрои нервите и раздърпа дрехите на Дъмпис, че му беше почти невъзможно да стои на краката си. Непознатият джентълмен го взе под ръка и най-любезно го придружи чак до Фърнивалс Ин. Дъмпис, който може би за първи път през своя живот почувствува в себе си прилив на благодарност и учтивост, се раздели с благородния на вид млад джентълмен, при което двамата си размениха взаимни благопожелания.

„Значи, все пак има и добронамерени хора на този свят“ — помисли си нашият мизантроп, като продължи по пътя си.

„Ра-та-та-та-ра-рат!“ — като същински лакей чукаше кочияшът на една карета по вратата на Китърбел в момента, в който Дъмпис се приближи, а от самата карета излезе възрастна дама с огромна шапка без периферия заедно с един възрастен джентълмен със син сюртук и три копия на възрастната дама в розови рокли и пантофки със същия цвят.

— Ще има много гости! — въздъхна нещастният кръстник, като избърса потта от челото си и се облегна на парапета.

Мина известно време, преди клетият човечец да събере смелост да почука на вратата, а когато го стори, официалните дрехи на съседа зарзаватчия (който беше нает за лакей срещу седем шилинга и шест пенса, но чиито прасци само струваха двойно повече), лампата в коридора, статуята на Венера на площадката, в съчетание с шума от много гласове и звуците на една арфа и две цигулки, го убедиха, че, уви — предчувствията му са били правилни.

— Добре дошъл — посрещна го дребничкият Китърбел, който, запъхтян повече от всякога, изскочи от малката задна гостна с тирбушон в ръка и панталони, обсипани със стърготини, подобни на безброй много кавички.

— Боже мой! — възкликна Дъмпис, като свърна в тази гостна, за да си обуе обувките, и се ужаси още повече при вида на седем току-що извадени тапи от съответния брой бутилки. — Колко гости има тук?

— О, не повече от тридесет и пет. Килима занесохме в дневната, а

в салона сложихме пианото и масите за игра на карти. Джемайма реши, че е по-добре тържеството да премине като официална вечеря, заради тостовете и прочие. Но за бога, чичо! Какво ви е? — извика възбудено дребничкият племенник при вида на Дъмпис, който стърчеше с един обут крак и ровеше из джобовете си с разкривено от ужас лице. — Да не сте изгубили нещо? Портфейла?

— Не — отвърна Дъмпис с глас като на Дездемона в сцената с удушването и продължи да тършува ту в единия, ту в другия си джоб.

— Калъфа с визитните картички? Табакерата за енфие? Ключа от квартирата? — продължи да му задава въпрос подир въпрос със светкавична бързина Китърбел.

— Не! Не! — викаше Дъмпис, като не преставаше да рови трескаво из празните си джобове.

— Да не би, да не би да е чашата, за която говорихте тази сутрин?

— Да, чашата! — отвърна Дъмпис и се свлече на един стол.

— Но как може да сте я изгубили? — учуди се Китърбел. —

Сигурен ли сте, че сте я взели със себе си?

— Да, разбира се! Сега вече всичко ми е ясно! — извика Дъмпис и подскочи от мястото си, защото се беше досетил. — Човек за окайване съм аз и явно съм роден само за мъки. Сега вече всичко ми е ясно — това е дело на вежливия млад джентълмен!

— Мистър Дъмпис! — прогърмя гласът на зарзаватчията, който въведе в салона съзвезлия се донейде кръстник около половин час след разкритието.

„Мистър Дъмпис!“ — всички обърнаха очи към вратата, а Дъмпис влезе, като се чувствуваше почти толкова на място, колкото би се чувствувала една съомга на градинската алея.

— Радвам се да ви видя отново — каза мисис Китърбел, която изобщо не забеляза смущението и покрусата на клетия човек, — позволете ми да ви представя някои от нашите близки: майка ми, мистър Дъмпис — баща ми и сестрите ми.

Дъмпис стисна ръката на дамата така сърдечно, като че ли тя беше

негова майка, направи поклон с лице към младите госпожици и с гръб към един джентълмен зад него и не обърна никакво внимание на бащата, който от три минути и половина му се кланяше непрекъснато.

— Чичо — каза дребничкият Китърбел, след като Дъмпис беше представен на дузина-две най-близки познати, — позволете да ви отведе до другия край на стаята, за да ви представя приятеля си Дантън. Той е изключителен! Сигурен съм, че ще ви се хареса. Насам.

Дъмпис го последва покорно като дресирана мечка.

Мистър Дантън беше около двадесет и пет годишен млад мъж със значителен запас от нахалство и минимален умствен багаж. Той се ползуваше с голям успех особено сред госпожиците между шестнадесет и двадесет и шест годишна възраст включително. Умееше възхитително да имитира френски рог, да изпълнява по неповторим начин комични песнички и да изтърсва най-любезно разни дръзки безсмислици пред своите заслепени обожателки. По един или друг начин той си беше спечелил славата на голям остроумник и щом си отвореше устата, всеки, който го познаваше, се заливаше от смях.

Представянето мина, както си му беше редът. Мистър Дантън се поклони и започна да върти между пръстите си по изключително комичен начин една дамска кърпичка. Всички се разсмяха.

— Времето е доста топло — каза Дъмпис просто защото чувствуваше, че трябва да каже нещо.

— Да. А вчера беше още по-топло — отвърна гениалният мистър Дантън. (Всеобщ смях.) — Имам удоволствието да ви поздравя с вашето първо явяване в ролята на кръщелник, сър — продължи той, — исках да кажа — на кръстник.

Младите дами се превиха от смях, а мъжете изпаднаха във възторг.

Разговорът беше прекъснат от всеобщ шум на възхищение, който възвести появата на дойката с бебето. Младите госпожици се втурнаха като една към тях. (Госпожиците винаги показват изключителна любов към децата в присъствието на други хора.)

— Ох, душичка! — възкликна една.

— Какво сладурче! — промълви друга с неповторим възторг в гласа.

— Чудесен е! — добави трета.

— Ах, какви малки ръчички! — извика четвърта, като извади нещо, което по своята форма и размери наподобяваше добре оскубан кокоши крак.

— Виждали ли сте някога такава чудо! — обърна се една малка кокетка, която с огромния турнюр на роклята си напомняше френска литография, към един джентълмен с три жилетки.

— Никога през живота си — отвърна обожателят ѝ, като си оправи яката.

— Ах! Нека да го подържа малко, дойке! — извика друга госпожица. — Душичка сладка!

— Може ли да си отваря очичките, дойке? — попита една, която се правеше на самата невинност.

Накратко, госпожиците единомушно го провъзгласиха за ангелче, а омъжените жени без изключение се съгласиха, че от всички бебета, които са виждали, това е най-хубавото — ако не се смятат техните собствени.

Кадрилите продължиха с нова сила. Всички бяха на мнение, че мистър Дантън е надминал себе си, няколко госпожици спечелиха възхищението на присъстващите, а също и неколцина обожатели, с изпълнението на „Видяхме се със теб“, „На благотворителен пазар я срещнах“ и още няколко не по-малко прочувствени и интересни балади, „младежите — по думите на мистър Китърбел — се представяха изключително добре“, девойките гледаха да не изпуснат нито една възможност и изобщо — налице бяха всички перспективи вечерта да премине чудесно. Мистър Дъмпис нямаше нищо против, защото си беше наумил нещо — едно малко удоволствие в негов стил — и това го правеше почти щастлив. Той игра на робер и загуби всички ръце. Мистър Дантън каза, че и да е загубил всички ръце, това още нищо не означава, защото при него губенето е едно на ръка, и всички избухнаха

в смях. Дъмпис му отвърна с по-остроумна шега, но никой не се и усмихна дори, с изключение на Китърбел, който явно смяташе, че като домакин е задължен да се смее до посиняване на щяло и нещяло. Единственият недостатък беше, че музикантите не свиреха с нужното въодушевление. По един или друг начин обаче причината за това се изясни — оказа се, по думите на един джентълмен, който беше пристигнал същия следобед от Грейвсенд, че те са били ангажирани на парахода и е трябвало да свирят без прекъсване през целия път дотам и обратно.

Официалната вечеря беше превъзходна — масата беше украсена с четири замъка от небетшекер, много красиви до момента, в който се разтопиха, а то беше в самото начало; сервирана беше и една воденица с един-единствен недостатък — колелото се въртеше така, че заля покривката; освен това имаше всякакви птици и езици, плодове с крем и бишкоти, салатата от омари, консервирано говеждо и какво ли не. Дребничкият Китърбел непрекъснато настояваше за още свободни чинии, а те все не идваха, при което джентълмените, които се нуждаеха от тях, казваха, че няма значение, защото ще използват тези на дамите; мисис Китърбел пък се възхищаваше от тяхната галантност; зарзаватчиата търчеше насам-натам и си мислеше, че седемте шилинга и шест пенса ще му излязат през носа; младите госпожици не хапваха почти нищо, от страх да не ги помислят за неромантични, а омъжените дами ядяха колкото се може повече, от страх да не останат гладни; виното се лееше, а разговорите и смехът не секваха дори за миг.

— Моля за тишина! — извика мистър Китърбел, като се изправи изключително тържествено от мястото си. — Скъпа (това беше отправено към съпругата му, която се намираще на другия край на трапезата), погрижи се да налееш вино в чашите на мисис Максвел и майка си, както и на омъжените дами. Надявам се, че младите джентълмени ще обслужат госпожиците.

— Дами и господа! — каза Дългия Дъмпис с погребално скръбен глас и се надигна от мястото си като призрак в „Дон Жуан“. — Бъдете

така любезни да напълните чашите си. Бих желал да вдигна тост.

Настъпи гробна тишина, чашите бяха напълнени и всички придобиха сериозен вид.

— Дами и господа — продължи бавно и зловещо Дъмпис, — аз... (Тук мистър Дантън изимитира два високи тона на френски рог, с което опъна нервите на оратора и накара слушателите да се превият от смях.)

— Тихо! Тихо! — викаше дребничкият Китърбел, като се стараше да подтисне смеха си.

— Тихо! — извикаха и останалите джентълмени.

— Дантън, мирувай! — провикна се един от неговите приятели, който седеше на другия край на масата.

— Дами и господа — поде отново Дъмпис, след като се посъвзе, макар че не беше чак толкова смутен, защото по начало си го биваше да държи речи, — в съответствие с установения в подобни случаи обичай, доколкото ми е известно, аз, като един от кръстниците на младия мистър Фредерик Чарлс Уилям Китърбел — тук гласът на оратора потрепна, понеже си спомни за чашата, — мога да си позволя да вдигна тост. Едва ли е нужно да казвам, че пия за здравето и щастието на този млад джентълмен, който е виновникът за това тържество — първото през неговия все още кратък жизнен път. (Аплодисменти.) Дами и господа, не бихме могли и да си помислим дори, че нашите приятели тук, на които искрено желаем само добро, ще изкарат живота си без всякакви изпитания, мъчителни страдания, големи нещастия или тежки загуби. — Тук старият мошеник замълча и бавно извади от джоба си огромна бяла кърпичка. Няколко дами последваха неговия пример. — Това, което им пожелавам най-чистосърдечно и за което най-горещо моля бога, е да се отложат тези техни премеждия колкото е възможно за по-късно, (Силни хлипания откъм бабата.) Надявам се и ми се иска да вярвам, дами и господа, че невръстното дете, чиято кръщавка сме се събрали да отпразнуваме, няма да бъде изтръгнато от обятията на своите родители от преждевременна смърт (няколко батистени кърпички влязоха в действие) и че младото му и засега несъмнено

здрaво телце не ще бъде стопено от неизлечима болест. (Тук Дъмпе изгледа всички с тържествуваща язвительност, тъй като сред омъжените жени беше настанало голямо вълнение.) Надявам се, ще се присъедините към пожеланията ми той да порасне и да стане опора и утеха за своите родители. (Разнесоха се викове: „Браво!“, „Браво!“, а от страна на мистър Китърбел — силно хлипане.)! Но ако пожеланията ни не се сбъднат, ако той забрави след време своя синовен дълг, ако родителите сами изпитат горчивата истина, че „неблагодарното дете е по-коварно и от змийски зъб“...

Тук мисис Китърбел, притиснала кърпичка към очите си и придружена от няколко дами, изхвърча от стаята и изпадна в истерия в коридора, като остави благоверния си съпруг в не по-добро състояние и по този начин засили впечатлението в полза на Дъмпе — в края на краищата хората обичат силните емоции.

Едва ли е необходимо да добавяме, че този епизод наруши хармонията на вечерта. Подсладеното вино, бонбоните и сладкишите бяха изместени от далеч по-търсените в момента оцет, амоняк и студена вода. Мисис Китърбел беше отведена незабавно в стаята си, музиката стихна, флиртовете секнаха и гостите започнаха да се разотиват. Дъмпе си тръгна още в началото на суматохата и се отправи пеш към къщи с лека стъпка и доколкото това можеше да се каже за него, с олекнала душа. Хазайката му, която спеше в съседната стая, беше готова да се закълне, че го е чула да се смее по характерния за него начин, след като бил заключил вратата зад себе си. Това нейно твърдение обаче е толкова невероятно и само по себе си е толкова абсурдно, че до ден-днешен никой не ѝ е повярвал.

От времето, за което става дума, досега семейството на мистър Китърбел се увеличи значително. Той вече има двама сина и една дъщеря и понеже в скоро време очаква цветущото му потомство да нарасне с още един член, усърдно си търси подходящ за случая кръстник. Мистър Китърбел обаче има твърдото намерение да му постави две условия: той трябва да даде тържествено обещание, че няма

да държи никакви речи по време на вечерята, и не трябва да има нищо общо с „най-нещастния човек па света“.

Смъртта на пияницата

Имаме смелостта да твърдим, че едва ли има човек, който да минава всеки ден по някоя от оживените улици на Лондон и да не е забелязал сред хората, които, както се казва, „познава по физиономия“, поне едно бедно и окаяно същество; той не може да не си припомни, че в началото същото това същество е имало по-различен вид, а впоследствие бавно и едва забележимо е западало все повече и повече, докато накрая със своята нищета и разпокъсаност е започнало да предизвиква болка и състрадание у всеки, който го срещне. Нима тези, които се движат из светските среди или чиято работа налага да се срещат с много хора, не могат да се сетят за някой мръсен и дрипав нещастник, от ония, дето се влачат по улиците с болнав и окаян вид, който някога е бил уважаван търговец, служител или е имал доходна професия с добри перспективи? Нима всеки от нашите читатели не може да посочи сред своите познати поне един пропаднал и опозорен мъж, обикалящ града гладен и нещастен, от когото всички се отвърщат с презрение и който един бог знае как не е умрял от глад? Уви! Тези случаи са толкова често явление, че всеки се е срещал с тях и при повечето причината е една — пиянството — тази ужасна пристрастеност към бавната, но сигурна отрова, която кара жертвите си да забравят всичко друго, която ги откъсва от жена, деца и приятели, обрича ги на провал и мизерия и ги повлича с бясна скорост към позора и смъртта.

Мъката и немотията тласкат някои от тези хора към злото, което ги опропаства. Излъганите надежди, смъртта на някой близък, скръбта, която не убива изведнъж, а разяжда душата постепенно — всичко това

ги докарва до лудост и в чудовищното си безумие те сами се обричат на бавна смърт. Но в по-голямата си част те са се хвърлили доброволно и съзнателно в бездната, от която връщане назад няма, и този, който веднъж е попаднал там, потъва все по-дълбоко и по-дълбоко, докато изгуби и последната надежда.

Един от тези мъже седеше до умиращата си жена, а децата му, коленичили наоколо, тихо приплакваша от мъка и мълвяха невинните си молитви. Стаята беше бедно и оскъдно подредена и само един поглед към немощото тяло на жената, в което тлееше последният жизнен лъч, беше достатъчен, за да разбере човек, че дълги години нуждата, грижите и тревогите са разкъсвали нейното сърце. Една старица с лице, окъпано в сълзи, подкрепяше с ръка главата на умиращата си дъщеря. Но не към майката беше обърнато бледото лице, не към нея се протегнаха студените и треперещи пръсти, а към ръката на мъжа; очите, които всеки миг щяха да се склопят навеки, се извърнаха към него и той потръпна от техния поглед. Дрехите му бяха мръсни и раздърпани, лицето му — зачервено, очите — помътнели от кръв. Бяха го извикали от някаква пиянска оргия, за да дойде при смъртния одър на жена си.

До леглото една мъждива лампа хвърляше оскъдна светлина върху фигурите наоколо, а останалата част от помещението тънеше в непрогледен мрак. Цялата къща беше обхваната от безмълвието на нощта, а в стаята цареше мъртвешки покой. Над камината висеше часовник и слабото му тиктакане беше единственият звук, който нарушаваше тишината, но това беше печален звук, защото тези, които го чуваха, знаеха, че преди да извести следващия час, той ще отмери последния земен миг на една отлитаща душа.

Ужасно нещо е да чакаш настъпването на смъртта; да знаеш, че няма никаква надежда за оздравяване; да седиш и да броиш мрачните часове през безкрайно дългите нощи — това знаят само тези, които са били край постелята на болен човек. Кръвта замръзва в жилите на всеки, който чуе най-съкровените тайни на умиращия — подтискани и скривани толкова години и в момент на безсъзнание разкрити от

безпомощното същество. Като се замисли човек — след цял живот таене и хитруване всичко се оказва напразно, когато накрая треската и делириумът свалят маската. В бълнуването си умиращите понякога разказват страшни истории, изпълнени с толкова грехове и престъпления, че тези, които седят край леглото на болния, скачат и побягват в ужас, уплашени да не полудеят от това, което виждат и чуват; така че много нещастници са умирали сами, след като са разкрили дела, самото споменаване на които би прогонило и най-смелия.

Но откъм леглото, край което бяха коленичили децата, не се чуваха бълнувания. Единствено техните приглушени стонове и хълцания нарушаваха тишината на пустата стая. И когато накрая ръката на майка им се отпусна и погледът ѝ се отмести от тях към бащата, тя направи опит да каже нещо, но падна върху възглавницата, притихна и се успокои, сякаш потъна в сън. Всички се надвесиха над нея и започнаха да я викат, отначало тихо, а после високо и пронизително, изпълнени с отчаяние. Но тя не им отвърна. Снишиха се да чуят дъха ѝ, но тя беше бездиханна. Опитаха се да уловят ударите на сърцето ѝ, но не усетиха и най-слабо трепване. Сърцето ѝ се беше пръснало и тя беше мъртва!

Мъжът ѝ се свлече на един стол до леглото и притисна с длани парещото си чело. Започна да се взира от дете в дете, но щом срещнеше разплаканите им очи, свеждаше поглед. Той не чу нито една блага дума и не срещна нито един ласкав взор. Всички се свиха и отдръпнаха от него и когато накрая той се повлече навън, никой не се втурна да утеши вдовеца.

А имаше време, когато много приятели щяха да се съберат около него в нещастieto му, които щяха да откликнат с искрени съболезнования на мъката му. Къде бяха те сега? Един след друг всички приятели, роднини и дори познати напуснаха и изоставиха пияницата. Единствена жена му не го остави в доброто и злото, в болестите и немотията, но с какво ѝ се отплати той? Едва успя да се добере от кръчмата до смъртния ѝ одър, за да я види как умира.

Той излезе от къщи и се втурна по улиците. В душата му се бореха разкаянието, ужасът и срамът. Замаян от алкохола и потресен от това, което току-що беше видял, той отново влезе в кръчмата, откъдето преди малко беше дошъл. Започна да пие чаша след чаша. Кръвта нахлу в жилите му и главата му се завъртя. Смъртта! Всички ще умрем, защо да не умре и тя! Той не я заслужавал — така му казваха всички нейни роднини. Да вървят по дяволите! Не я ли изоставиха да хленчи постоянно из къщи? Е, тя умря и може би вече е щастлива. Още по-добре. Нова чаша, и още една! Ехей! Животът на този свят е хубав и той ще му се наслаждава, докогато може.

Минаха години; децата му пораснаха и възмъжаха. Бащата си остана същият — още по-беден, с по-окъсан и окаян вид, но същият закоравял и непоправим пияница. Момчетата отдавна хванаха улицата и го изоставиха; при него остана само дъщеря му, която работеше от зори до мрак, и с думи или удари той винаги успяваше да вземе от нея пари за кръчмата. И така продължи да се наслаждава на живота по стария начин.

Една вечер се отправи към къщи още към десет часа, защото от доста време дъщеря му беше болна и следователно той не разполагаше с много пари за пиене. По пътя си мислеше, че ако можеше да я вдигне на крака, за да изкара някоя пара, щеше да си струва да извика енорийския доктор или пък, за всеки случай, да си направи труда да я попита какво ѝ е, което до този момент не беше счел за необходимо. Беше влажна декемврийска вечер — леденият вятър пронизваше, а дъждът се лееше като из ведро. Той изпроси няколко дребни монети от един минувач и след като купи едно хлебче (защото бащата имаше сметка да поддържа живота на дъщеря си, ако това беше възможно), повлече бързо нозе към къщи, доколкото дъждът и вятърът му позволяваха.

Между Флийт Стрийт и реката има няколко бедни и тесни улички, които представляват част от Уайтфрайърс (Уайтфрайърс — район в Лондон, който по времето на Дикенс се ползувал с лоша слава. В него се укривали много престъпници), и той се запъти към една от тях.

Пресечката, в която сви, можеше да съперничи по мръсотия и бедност с най-мрачните части на това древно светилище във времената на най-големия му упадък и беззаконие. Къщите, от две до четириетажни, бяха на различни по цвят петна, каквито можеха да получат сгради, построени от възможно най-долнокачествения и груб материал, вследствие на дългогодишното въздействие на дъждовете, влагата и мухъла. На места вместо стъкла имаше хартия и мръсни парцали, вратите висяха на разкривените си панти, пред всеки прозорец стърчаха пръчки с опънати между тях въжета за простирание на пране и отвсякъде се дочуваха кавги и пьянски крясъци.

Единствената газена лампа по средата на пътя беше загасена или от силния вятър, или от някой обитател, който имаше всички основания да не желае домът му да бъде добре осветен, така че единствената светлина, падаща върху изровената настилка, идеше от слабите свещи, мъждукащи тук-там в по-заможните домове, чиито собственици можеха да си позволят този скъп лукс. Вятърът фучеше между старите сгради, пантите на вратите и капациите на прозорците скърцаха, а стъклата звънтяха така силно, сякаш всичко наоколо можеше да рухне всеки момент.

Оня, когото проследихме на път за неговото убежище, продължи да върви в тъмнината, като се препъваше ту из канавката, ту встрани из отпадъците, които беше разнесла водата, докато стигна до последната къща. Вратата, или по-скоро това, което беше останало от нея, беше открехната — за по-голямо удобство на обитателите. Той се заизкачва опипом по старата разкривена стълба към тавана.

Беше на една-две крачки от вратата на стаята, когато тя се отвори и от нея надзърна уплашено една девойка, чието бледо и изпито лице можеше да се сравни единствено със свещицата, която тя предпазваше от вятъра с ръка.

— Ти ли си, татко? — попита момичето.

— А кой друг? — отвърна рязко бащата. — Какво си се разтреперала? Днес не съм пил много, защото без пари няма пиене, а

щом няма работа, няма и пари. Дявол да го вземе, какво го е прихванало това момиче?

— Зле ми е, татко; много ми е зле — отвърна дъщерята и избухна в плач.

— Хм! — промърмори той като човек, принуден да признае някой неприятен факт, на който, стига да можеше, би предпочел да не обърне внимание. — Трябва да се оправяш някак, защото нямаме пари. Иди при енорийския доктор и го накарай да ти даде там някакво лекарство. За това му плащат, да го вземат дяволите. Какво си застанала на вратата? Отмести се да влезе вътре де!

— Татко — прошепна момичето, като затвори вратата зад гърба си и продължи да стои пред нея, — Уилям се върна.

— Кой? — попита мъжът уплашено.

— Тихо! — промълви момичето. — Уилям, нашият Уилям.

— И какво иска? — каза бащата, като се мъчеше да изглежда спокоен. — Пари? Храна? Пиене? Сбъркал е адреса, ако търси нещо такова. Дай ми свещта, дай ми свещта, глупачке, няма да му сторя нищо лошо.

Той грабна свещта от ръката ѝ и влезе в стаята.

Върху един стар сандък, подпрял глава с ръка и вперил поглед в догарящите съчки в бедното огнище, седеше мъж на около двадесет и две години. Беше зле облечен, със старо грубо сако и панталони. Когато бащата влезе, той скочи на крака.

— Залости вратата, Мери — каза младият мъж припряно. — Залости вратата. Ти като че ли не ме позна татко. Мина доста време, откакто ме прогони от къщи. Може и да си ме забравил.

— И какво търсиш тук по това време? — запитва бащата, като седна на един стол от другата страна на огнището, — Какво търсиш сега тук?

— Убежище — отвърна синът. — Намирам се в беда — това е всичко. Ако ме хванат, със сигурност ще ме обесят. А ако не се скрия тук, ще ме заловят — и това е сигурно. Това е всичко.

— Значи, ти се занимаваш с грабежи и убийства, така ли? — каза

бащата.

— Точно така — отвърна синът. — Това учудва ли те, татко? — Той погледна баща си право в очите, но последният не издържа и сведе поглед към пода.

— Къде са братята ти? — запита отново след дълго мълчание той.

— Там, където никога вече няма да те безпокоят. Джон замина за Америка, а Хенри е мъртъв.

— Мъртъв! — каза бащата и по него премина тръпка, която дори и той не можа да подтисне.

— Мъртъв — повтори младият мъж. — Умря в ръцете ми, един пазач на дивеч го застреля като куче. Направи крачка назад, аз го подкрепих, а кръвта му рухна по ръцете ми. Изтичаше бързо като вода. Беше слаб и от това му причерня, но той падна на колене в тревата и започна да се моли, ако майка е на небето, бог да чуе словата ѝ за прошка на най-малкия ѝ син. „Бях ѝ любимецът, Уил — каза той, — и сега с радост си спомням, че когато тя умираше, аз коленичих пред смъртния ѝ одър и поблагодарих на бога, задето ме беше надарил с толкова много обич към нея, че не сторих никога нищо, с което да я натъжа. О, Уил, защо бог трябваше да прибере нея, а не баща ни?“ Това бяха последните му думи, татко — каза младият мъж, — както искаш, така го разбирай. Ти беше пиян и го удари по лицето онази сутрин, когато избягахме от къщи. Това е всичко.

Дъщерята се разплака на глас, а бащата отпусна глава на коленете си и започна да се клати напред-назад.

— Ако ме заловят — продължи синът, — ще ме откарат обратно там и ще ме обесят заради убийството на пазача. Без твоя помощ, татко, те не биха могли да ме открият тук. От теб зависи — можеш да ме предадеш на закона, но ако не го сториш, ще остана тук, а после ще избягам извън страната.

Цели два дни тримата прекараха в бедната стая, без да излизат навън. На третата вечер обаче момичето се почувствува още по-зле, а и остатъците от храна, които имаха, се свършиха; някой трябваше

непременно да излезе и понеже дъщерята беше прекалено отпаднала, късно вечерта тръгна бащата.

Той успя да се сдобие с лекарство за дъщеря си, а също и с дребни пари. На връщане към къщи поддържа един кон, за което получи шест пенса, след което се отправи към дома с пари, достатъчни да задоволят най-острите им нужди за два-три дни. Пътят му минаваше покрай кръчмата. Той забави крачка, отмина я, върна се, спря се отново и накрая се вмъкна вътре. Двама мъже го наблюдаваха, но той не ги забеляза. Те се бяха отчаяли и почти отказали от търсенето, когато неговото колебание привлече вниманието им и щом той влезе в кръчмата, го последваха.

— Приятел, аз черпя — каза единият и му подаде пълна чаша.

— И аз — добави вторият, като напълни отново чашата, щом той я пресуши.

Бащата се сети за гладните си деца и опасността, която грозеше сина му. Но на пияницата не му беше до тях. Той се напи и разумът му го напусна.

— Отвратителна вечер, Уордън — прошепна единият в ухото му, когато той се наклони да си тръгва, след като похарчи за пиене половината от парите, от които може би зависеше животът на дъщеря му.

— Чудесно време за приятелите ни, които сега се укриват — прошепна другият.

— Седни тук — каза първият и го дръпна в един ъгъл. — Търсим малкия. Искаме да му кажем, че всичко е наред, но не можахме да го намерим, защото не знаем точния адрес. И нищо чудно, защото май и самият той не го знаеше, когато дойде в Лондон, нали?

— Не го знаеше — отвърна бащата. Двамата се спогледаха.

— На пристанището има един кораб, който ще отплува в полунощ, когато настъпи приливът — продължи първият, — и ние трябва да го качим на борда му. За него има билет под чуждо име и което е още по-важно, той платен. Имаме късмет, че се срещнахме.

— Голям — допълни вторият.

— Изключителен късмет — каза първият и намигна на приятеля си.

— Невероятен — отвърна му той, като кимна одобрително.

— Още една чаша, бързо! — извика първият. И следващите пет минути, без да подозира, бащата предаде собствения си син в ръцете на палачите.

В бедната стая времето минаваше бавно и тягостно, докато братът и сестрата напрягаха слух в тревожно очакване. Най-сетне по стълбите се разнесоха тежки стъпки, приближиха, стигнаха площадката и залитайки, бащата влезе в стаята.

Дъщерята видя, че е пиан, и се втурна със свещ в ръка да го посрещне, но спря на място, изпищя силно и се свлече безчувствена на пода. Беше видяла още една мъжка сянка. Двамата нахлуха в стаята и в следващия миг младият мъж вече беше затворник с белезници на ръцете.

— Мина много добре — каза единият на приятеля си — благодарение на стария. Вдигни момичето, Том. Хайде, хайде, няма смисъл да плачете, госпожице. Вече всичко свърши и нищо не може да се върне назад.

Младият мъж се надвеси за миг над сестра си, а след това се обърна разярен към баща си, който се беше довялякъл до стената и подпрян на нея, гледаше всички с празен пиански поглед.

— Чуй ме, татко — изрече той с глас, който накара пияницата да настръхне. — На съвестта ти тежи смъртта на брат ми и моята. От тебе никога не видях ласкав поглед, добра дума или проява на грижи и никога не ще ти простя. Когато и както да умреш, аз ще бъда редом с теб. Говоря ти вече като мъртвец и те предупреждавам, татко, че когато Създателя те призове да се явиш на съд пред него, тогава там ще дойдат ръка за ръка и децата ти, за да искат възмездие.

Той вдигна заплашително окованите си ръце, прониза с поглед разтреперания си баща и бавно излезе от стаята. Нито бащата, нито

сестрата го видяха повече на този свят.

Когато слабата мъглява светлина на декемврийското утро освети тясната уличка и се промъкна през мръсния прозорец на бедната стая, Уордън се пробуди от своя тежък сън и видя, че е сам. Той стана и се огледа — старият дюшек от дребн на пода беше пуст, всичко си беше така, както го беше видял последния път, но нищо не показваше, че освен него друг е прекарал нощта в стаята. Той разпита останалите обитатели и съседите, но никой не беше чувал, нито виждал дъщеря му. После тръгна из улиците, като се взираше трескаво във всяко изпито лице от тълпата. Но усилията му останаха безуспешни и когато настъпи нощта, той се прибра изтощен и самотен в таванската си стая.

Бащата продължи търсенето още много дни, но нито попадна на някаква следа, нито чу някаква вест за нея. Накрая реши, че няма никаква надежда, и се отказа. Беше му минавало през ума, че тя може да го напусне и да се опита да си изкарва хляба другаде, без него. Накрая го беше изоставила да гладува сам. Той стисна зъби и я прокле!

Тръгна да проси хляба си от врата на врата. Всяка дребна монета, която успяваше да измоли от хората благодарение на тяхното съчувствие и доверчивост, похарчваше по същия начин както преди. Измина една година, през която единственото му убежище за няколко месеца беше затворът. Спеше във входове и тухларни — навсякъде, където можеше да се скрие от студа и дъжда. Но дори и сега, когато беше най-беден, болен и бездомен, той си оставаше пияница.

Накрая в една мразовита нощ се свлече на стъпалата пред някакъв вход изтощен и болен. Пиянството и порокът го бяха сломили преждевременно. Лицето му беше изпито и бледо, очите му — хлътнали, погледът — замъглен. Краката му се подгъваха и цялото му тяло се тресеше от студ.

В този момент пред него изплуваха безброй сцени от пропиления му живот. Той си спомни времето, когато имаше дом — щастлив и весел дом, и онези, които живееха там и бяха край него тогава; двамата му сина сякаш оживяха и застанаха пред него — виждаше ги така добре

и толкова ясно, сякаш можеше да ги докосне. Отдавна забравените погледи се обърнаха отново към него; гласовете, които смъртта беше отнела преди толкова време, зазвучаха в ушите му като музиката на селски камбани. Но това трая само миг. Дъждът плисна пак, а студът и гладът го замъчиха отново.

Той стана и повлече премалелите си нозе няколко крачки по-нататък. Улицата беше тиха и безлюдна; няколкото минувачи, които срещна в този късен час, го отминаха бързо, без да чуят треперещия му глас, заглушен от бурята. По тялото му отново премина ледена тръпка, която сякаш смрази кръвта му. Той се сви на кълбо в един вход и се опита да заспи.

Но сънят бягаше от помътнелите му безжизнени очи. Мислите му бяха объркани, но той беше буден и в пълно съзнание. В ушите му прозвуча позната пиянска глъчка, до устните му беше поднесена чаша, пред него се разстилаше трапеза, отрупана с отбрани ястия — той виждаше всичко това, можеше да протегне ръка и да го докосне, но макар илюзията да беше пълна и да изглеждаше почти реална, той съзнаваше, че се намира на безлюдната улица и гледа как дъждът пада върху плочите, че смъртта вече е съвсем близо до него и че на този свят няма никой, който да се интересува от него и да му помогне.

Изведнъж скочи, обхванат от ужас. Беше чул собствения си глас в нощта, без да знае какво точно крещи и защо. Ето! Стон! И още един! Разумът го напускаше. Ус тата му изричаше неясни откъслечни думи, а ръцете се опитваха да разкъсат тялото му на парчета. Той полудяваше. Започна да крещи и не спря, докато гласът не секна.

Вдигна глава и се загледа в дългата мрачна улица. Сети се, че такива като него, отхвърлени от обществото и обречени да скитат денонощно из тези ужасни улици, понякога полудяват в самотата си. Спомни си, че преди години беше чул за някакъв бездомен нещастник, когото открили в един ъгъл в момента, когато точел един ръждив нож, за да го забие в сърцето си, защото предпочел смъртта пред безкрайното, изнурително лутане. Внезапно в него съзря решение; в

тялото му сякаш нахлуха нови сили; той се втурна в бяг и не спря дори да си поеме дъх, докато не стигна до брега на реката.

Спусна се безшумно по стълбите, които водеха от моста Уотърлу към водата. Сви се в един ъгъл и затаи дъх, докато мина полицаят. Даже сърцето на осъдения не би могло да се разтупти така неудържимо при мисълта за свободата и живота, както биеше сърцето на този нещастник в очакване на смъртта. Караулът мина близо край него, но не го забеляза, и след като изчака да заглъхнат стъпките в далечината, той внимателно се спусна надолу и спря на последната площадка под мрачния свод на моста.

Приливът беше настъпил и водата течеше под краката му. Дъждът беше престанал, вятърът беше спрял и в момента всичко наоколо беше неподвижно и тихо — толкова тихо, че той долавяше и най-слабия звук, който идваше от отсрещния бряг, дори и пляска на вълните о закотвените баржи. Някакви странни причудливи същества се подаваха от гълбините и го мамеха към себе си; черни искрящи очи сезираха в него от водата — сякаш се присмиваха на неговата нерешителност, а някакви глухи гласове зад гърба му го подтикваха напред. Той отстъпи няколко крачки, затича се, отскочи с всички сили и се хвърли в реката.

Не бяха минали и пет секунди, когато той се подаде над повърхността — обаче как се бяха променили за това кратко време всичките му мисли и чувства! Животът — какъвто и да е — беден, окаян, нещастен — всичко друго, само не смъртта. Той се бореше с водата, която го заливаше, и крещеше в неистов ужас. В ушите му прозвуча проклятието на собствения му син. Брегът, една стъпка твърда земя, той почти докосна стъпалото. Още съвсем мъничко да приближи, и ще бъде спасен... но течението го завлече надолу под тъмния свод на моста и той потъна към дъното.

Отново изплува и започна да се бори със смъртта. В един миг, в един кратък миг, пред очите му ясно изпъкнаха сградите край брега на реката, лампите на моста, под който беше преминал, черната вода и бързо движещите се облаци; след това отново потъна и отново изплува.

Ярки огнени езици изригнаха от земята до небето и се заизвиваха пред очите му, а водата загърмя в ушите му и го заглуши със страшния си рев.

Една седмица след това реката изхвърли тялото — подута и обезобразена маса — на няколко мили надолу по брега. Неразпознато и неоплакано, то бе погребано в земята, където отдавна е изгнило.